

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM
DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE PROJE TABANLI
ÖĞRENME YAKLAŞIMININ GİRİŞİMCİLİK
BECERİLERİNE ETKİSİ: BİR KARMA YÖNTEM
ARAŞTIRMASI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Battal Gazi ÜLKER

Danışman
Prof. Dr. Özlem BEKTAŞ

Aralık 2022, ERZİNCAN

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM
DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE PROJE TABANLI
ÖĞRENME YAKLAŞIMININ GİRİŞİMCİLİK
BECERİLERİNE ETKİSİ: BİR KARMA YÖNTEM
ARAŞTIRMASI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Battal Gazi ÜLKER

Danışman
Prof. Dr. Özlem BEKTAŞ

Aralık 2022, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Battal Gazi ÜLKER

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı : Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Program Adı : Tezli Yüksek Lisans
Tez Başlığı : Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Girişimcilik Becerilerine Etkisi: Bir Karma Yöntem Araştırması

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 148 sayfalık kısmına ilişkin 30/11/2022 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: **%13**'dür.

Filtrelemeye **alıntılar dahil** edilmiştir. Filtrelemede **yedi (7) kelimedenden daha az** örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 26/12/2022

Danışman: Prof Dr. Özlem BEKTAŞ

Öğrenci: Battal Gazi ÜLKER

KILAVUZA UYGUNLUK

“Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Girişimcilik Becerilerine Etkisi: Bir Karma Yöntem Araştırması” başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Battal Gazi ÜLKER

Danışman

Prof. Dr. Özlem BEKTAŞ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD Başkanı

Prof. Dr. Arzu Sema Ertane BAYDAR

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof. Dr. Özlem BEKTAŞ danışmanlığında **Battal Gazi ÜLKER** tarafından hazırlanan “**Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Girişimcilik Becerilerine Etkisi: Bir Karma Yöntem Araştırması**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

26/12/2022

JÜRİ:

Danışman	: Prof. Dr. Özlem BEKTAŞ	İmza
Üye	: Doç. Dr. Alper KAŞKAYA	İmza
Üye	: Doç. Dr. Refik TURAN	İmza

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun /.... /..... tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /..... /

Prof. Dr. Necdet TOZLU

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

“Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Girişimcilik Becerilerine Etkisi: Bir Karma Yöntem Araştırması” başlıklı bu çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretim programında kazandırılması hedeflenen becerilerden biri olan “girişimcilik becerisi” Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı ile öğrencilere kazandırılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın teknolojik, ekonomik ve toplumsal şartlara uyum sağlayabilen, girişimcilik becerisine sahip nesillerin yetiştirilmesinde etkili olacağı ve alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın her aşamasında desteğini esirgemeyen, akademik ve bilimsel bakış açısı ile her zaman yol gösteren değerli danışmanın Prof. Dr. Özlem BEKTAŞ’a minnet ve şükranlarımı sunarım.

Araştırma sürecinde başta Arş. Gör. Hamza Fatih SAPANCA ve Doç. Dr. İhsan ÜNLÜ olmak üzere fikir alışverişinde bulunduğum, bilgi ve birikiminden faydalandığım tüm hocalarıma ayrı ayrı teşekkür ederim.

Lisansüstü eğitimimin bütün aşamalarında beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan ve desteğini her zaman hissettiğim kıymetli eşim Figen, oğlum Ayberk ve kızım Aybüke’ye; tüm süreç boyunca varlıklarıyla ve söylemleriyle beni motive eden, sevgili annem, babam, abim ve kardeşime sonsuz teşekkür ve sevgilerimle...

Battal Gazi ÜLKER, Erzincan, 2022

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE PROJE TABANLI ÖĞRENME YAKLAŞIMININ GİRİŞİMCİLİK BECERİLERİNE ETKİSİ: BİR KARMA YÖNTEM ARAŞTIRMASI

Battal Gazi ÜLKER

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi,

Sosyal Bilimler Enstitüsü,

Yüksek Lisans Tezi, Aralık 2022

Danışman: Prof. Dr. Özlem BEKTAŞ

ÖZET

Bu araştırmada, Sosyal Bilgiler öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenme (PTÖ) Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin girişimcilik becerilerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, hem nitel hem de nicel veri toplama tekniklerinin birlikte kullanıldığı karma yöntem desenlerinden sıralı açıklayıcı karma desen kullanılmıştır. Nicel veri toplama aracı olarak, Eroğlu, Deveci ve Gürdoğan, (2020) tarafından hazırlanan “Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği” ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Nitel veriler ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmada çalışma grubu seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Bu kapsamda Erzincan il merkezinde bir ilköğretim okulunda 5. sınıfta öğrenim görmekte olan iki sınıftan biri deney grubu (N14), diğeri ise kontrol grubu (N14) olarak belirlenmiştir. Uygulama sürecinde dersler deney grubunda Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı ile işlenirken, kontrol grubunda ise müfredata uygun bir şekilde işlenmiştir.

Araştırma sonucunda, deney ve kontrol grubu öntest ve sontest puanları karşılaştırıldığında, deney grubu öğrencilerinin girişimcilik becerilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın nitel boyutuna yönelik sonuçlara göre; Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının yaratıcılık, yenilikçilik, risk alma-cesaretli olma ve başarılı girişimciler ile meslekleri tanımada etkili bir yöntem olduğu gözlemlenmiştir. Sonuç olarak, Sosyal Bilgiler öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının, ortaokul öğrencilerine girişimcilik becerilerini kazandırmada etkili bir yaklaşım olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı, Girişimcilik, Beceri

THE EFFECT OF PROJECT-BASED LEARNING APPROACH ON ENTREPRENEURSHIP SKILLS IN SOCIAL SCIENCES EDUCATION: A MIXED METHOD RESEARCH

Battal Gazi ÜLKER

Erzincan Binali Yıldırım University,

Graduate School of Social Sciences,

Master's Thesis, December 2022

Supervisor: Prof. Dr. Özlem BEKTAŞ

ABSTRACT

In this research, it is aimed to examine the effect of Project Based Learning (PBL) Approach on the entrepreneurship skills of secondary school students in Social Studies teaching. For this purpose, sequential explanatory mixed design, which is one of the mixed method designs in which both qualitative and quantitative data collection techniques are used together, was used. The "Entrepreneurship Scale for Secondary School Students" prepared by Eroğlu, Deveci and Gürdoğan, (2020) and the Personal Information Form prepared by the researcher were used as quantitative data collection tools. Qualitative data were obtained using a semi-structured interview form. In the study, the study group was determined by using the convenient sampling method, which is one of the non-random sampling methods. In this context, one of the two classes studying in the 5th grade in a primary school in the city center of Erzincan was determined as the experimental group (N14) and the other as the control group (N14). During the implementation process, the lessons were taught with Project-Based Learning Approach in the experimental group, while they were taught in accordance with the curriculum in the control group.

As a result of the research, when the pretest and posttest scores of the experimental and control groups were compared, it was concluded that the entrepreneurship skills of the experimental group students differed statistically significantly compared to the control group students. According to the results of the qualitative dimension of the research; It has been observed that Project-Based Learning Approach is an effective method for creativity, innovation, risk-taking-courage, and recognition of successful entrepreneurs and professions. As a result, it can be said that Project-Based Learning Approach in Social Studies teaching is an effective approach in gaining entrepreneurship skills to secondary school students.

Keywords: Social Studies, Project Based Learning Approach, Entrepreneurship, Skill.

İÇİNDEKİLER

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE PROJE TABANLI ÖĞRENME YAKLAŞIMININ ÖĞRENCİLERİN GİRİŞİMCİLİK BECERİLERİNE ETKİSİ: BİR KARMA DESEN ARAŞTIRMASI

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iv
ÖN SÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xiv
TABLolar LİSTESİ	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xviii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Girişimci	9
1.2. Girişimcilik.....	11
1.3. Girişimcilik ile İlgili Benzer Kavramlar.....	14
1.3.1. Lider.....	14
1.3.2. Yönetici.....	15
1.3.3. Sermayedar	16
1.3.4. Patron.....	16

1.4. Girişimcilerin Özellikleri.....	17
1.5. Girişimciliği Etkileyen Faktörler.....	19
1.5.1. Kültür ve Eğitim	20
1.5.2. Aile ve Sosyal Yapı	22
1.5.3. Psikolojik Faktörler	24
1.5.4. Siyasi ve Yönetimsel Faktörler.....	24
1.5.5. Sermaye	25
1.6. Girişimcilik Türleri.....	27
1.6.1. İç Girişimcilik	28
1.6.2 Kurumsal Girişimcilik	28
1.6.3. Sanal Girişimcilik	29
1.6.4. Kadın Girişimciliği	30
1.6.5. Yaratıcı Girişimcilik	31
1.6.6. Eko-Girişimcilik	32
1.6.7. Fırsat Girişimciliği.....	32
1.6.8. Sosyal Girişimcilik	33
1.6.9. Kamu Girişimciliği	34
1.7. Girişimciliğin Önemi.....	35
1.8. Girişimcilik Eğitimi.....	37
1.8.1. Girişimcilik Eğitiminin Amaçları	40
1.8.2. Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi	42
1.8.3. Girişimciliği Destekleyen Kurum ve Kuruluşlar	46
1.9. Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Girişimcilik Becerisi.....	47
1.10. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı	53
1.10.1. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Aşamaları.....	57

1.10.2. Geleneksel Öğretim Yöntemi ile Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı Arasındaki Farklar	58
1.10.3. Proje Tabanlı Öğrenmede Konularının Belirlenmesi	61
1.10.4. Proje Tabanlı Öğrenmenin Yararları	64
1.10.5. Proje Tabanlı Öğrenmede Öğretmenin Rolü	66
1.10.6. Proje Tabanlı Öğrenmede Öğrencinin Rolü	68
1.10.7. Proje Tabanlı Öğrenmede Değerlendirme Süreci	69
1.10.8. Sosyal Bilgiler Dersi ve Proje Tabanlı Öğrenme.....	70
1.11. İlgili Çalışmalar	72
1.11.1. Yurt İçi Çalışmalar	72
1.11.2. Yurt Dışı Çalışmalar	82

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli.....	90
2.2.Çalışma Grubu.....	93
2.3. Veri Toplama Araçları.....	94
2.3.1. Nicel Boyuta Yönelik Veri Toplama Araçları.....	94
2.3.2. Nitel Boyuta Yönelik Veri Toplama Araçları	95
2.4. Verilerin Toplanma Süreci	97
2.5. Verilerin Analizi	99

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR, YORUM VE TARTIŞMA

3.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular	101
3.1.1.Öğrencilerin 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi ve Yıl Sonu Başarı Puanları	101
3.1.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Öntest ve Sontest Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	102

3.1.3. Ortaokul Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeyine Göre Bulgular	103
3.1.4. Girişimcilik Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular	106
3.1.5. Girişimcilik Becerilerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular	107
3.1.6. Girişimcilik Düzeylerinin İlgi Duyulan Mesleklere Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular	108
3.1.7. Girişimcilik Düzeylerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular	110
3.1.8. Girişimcilik Düzeylerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular	111
3.1.9. Girişimcilik Düzeylerinin Baba Meslek Durumlarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular	112
3.1.10. Girişimcilik Düzeylerinin Anne Meslek Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular	113
3.2. Nitel Verilere İlişkin Bulgular	114
3.2.1. PTÖ Yaklaşımının Yaratıcı Düşünme Becerisine Etkisine Yönelik Öğrenci Algıları	114
3.2.2. Başarılı Bir Girişimcinin Günlük Hayatta Problemlerin Çözümünde Kendi Yöntemlerini Kullanmasına Yönelik Öğrenci Algıları.....	115
3.2.3. Başarılı Bir Girişimcinin Yeni Fikirler Üretebilmesine Yönelik Öğrenci Algıları.....	116
3.2.4. Başarılı Bir Girişimcinin Hayal Gücünü Kullanarak Yeni Ürünler Ortaya Koyma Becerisine Yönelik Öğrenci Algıları	117
3.2.5. PTÖ Yaklaşımının Yenilikçilik Becerisine Etkisine Yönelik Öğrenci Algıları.....	118
3.2.6. Başarılı Girişimcilerin Yeni Bilgiye İlgiyle Yaklaşma Becerisine Yönelik Öğrenci Algıları	119

3.2.7. Başarılı Girişimcilerin Çevresindeki Fırsatları Görebilme Becerisine Yönelik Öğrenci Algıları	120
3.2.8. Başarılı Girişimcilerin Toplumun İhtiyaçlarını Fark Edebilme Becerisine Yönelik Öğrenci Algıları	121
3.2.9. PTÖ Yaklaşımının Risk Alma ve Cesaretli Olma Becerilerine Etkisine Yönelik Öğrenci Algıları	122
3.2.10. Başarılı Girişimcilerin İnisiyatif Alma Becerisine Yönelik Öğrenci Algıları	123
3.2.11. Başarılı Girişimcilerin Sorumluluk Alma Becerisine Yönelik Öğrenci Algıları	124
3.2.12. Başarılı Girişimcilerin Kendine Güvenme Becerisine Yönelik Öğrenci Algıları	125
3.2.13. PTÖ Yaklaşımının Çevresindeki Başarılı Girişimcileri Meslekleri Tanımaya Etkisine Yönelik Öğrenci Algıları	125
3.2.14. Başarılı Girişimcilerin Gözlemci Olma Becerisine Yönelik Öğrenci Algıları	126
3.2.15. Başarılı Girişimcilerin Tecrübe Sahibi Olma Becerisine Yönelik Öğrenci Algıları	127
3.2.16. Başarılı Çevresindeki Girişimcileri Rol Model Almasına Yönelik Öğrenci Algıları	128
3.3. Tartışma	129
3.3.1. Nicel Araştırma Bulgularına İlişkin Tartışma	129
3.3.2. Nitel Araştırma Bulgularına İlişkin Tartışma	132

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar	140
4.1.1. Nicel Bulgulara Yönelik Sonuçlar	140

4.1.2. Nitel Bulgulara Yönelik Sonuçlar	142
4.2. Öneriler.....	147
KAYNAKÇA.....	148
ETİK KURUL ONAYI	167
EKLER.....	168
ÖZ GEÇMİŞ	243

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Bkz.	: Bakınız
İŞKUR	: İş ve İşçi Bulma Kurumu
KOSGEB	: T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
OECD	: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
PTÖ	: Proje Tabanlı Öğreneme
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel Ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜSİAD	: Türkiye Sanayicileri ve İş adamları Derneği
QAA	: Kalite Güvence Ajansı

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.1: Girişimcilik Anlayışının Gelişimi	11
Tablo 1.2: Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Girişimcilerin Özellikleri	17
Tablo 1.3: Girişimcilerin Özellikleri	18
Tablo 1.4: Girişimciliğin Boyutları	19
Tablo 1.5: Girişimciliği Etkileyen Değerler	20
Tablo 1.6: Girişimciliği Etkileyen Unsurlar ve Örnekler	26
Tablo 1.7: 2017 sosyal Bilgiler Öğretim Programında Girişimcilik Programında Girişimcilik Becerisi (4. Sınıf)	49
Tablo 1.8: 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Girişimcilik Becerisi	50
Tablo 1.9: 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Girişimcilik Becerisi	50
Tablo 1.10: 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Girişimcilik Becerisi	51
Tablo 1.11: Proje Tabanlı Öğrenmeyi Açıklayan Fikirler	56
Tablo 1.12: Geleneksel Öğretim ve Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımları.....	60
Tablo 1.13: Proje Tabanlı Öğrenmede Değerlendirme Yöntemleri	69
Tablo 2.1: Görüşme Soruları ve Temel Boyutlar	96
Tablo 2.2: Proje Takvimi.....	99
Tablo 2.3: Normallik Test Sonuçları	99
Tablo 3.1: Deney ve Kontrol Grupları Yılsonu ve Sosyal Bilgiler Puanları Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	101
Tablo 3.2: Deney Grubu Öntest ve Sontest Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığı İçin Yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları.....	102

Tablo 3. 3: Kontrol Grubu Öntest ve Sontest Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığı İçin Yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları	103
Tablo 3.4: Deney Grubu Boyutlarına Göre Girişimcilik Ölçeğinden Alınan Puanların Aritmetik Ortalaması	104
Tablo 3. 5: Kontrol Grubu Boyutlarına Göre Girişimcilik Ölçeğinden Alınan Puanların Aritmetik Ortalaması	105
Tablo 3.6: Girişimcilik Becerilerinin Cinsiyete Göre U- Testi Sonuçları	107
Tablo 3.7: Girişimcilik Becerilerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	108
Tablo 3.8: Girişimcilik Becerilerinin Mesleki İlgiye Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	109
Tablo 3.9: Girişimcilik Becerilerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	110
Tablo 3.10: Girişimcilik Becerilerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	111
Tablo 3.11: Girişimcilik Becerilerinin Baba Meslek Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu	112
Tablo 3.12: Girişimcilik Becerilerinin Anne Meslek Durumuna Göre Karşılaştırılması Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	113
Tablo 3.13: PTÖ Yaklaşımının Yaratıcı Düşünme Becerisine Etkisi	114
Tablo 3.14: Problemlerin Çözümünde Kendi Yöntemlerini Kullanma.....	115
Tablo 3.15: Günlük Hayatta Yeni Fikirler Üretebilme.....	116
Tablo 3. 16: Hayal Gücünü Kullanarak Yeni Ürünler Ortaya Koyma	117
Tablo 3.17: PTÖ Yaklaşımının Yenilikçilik Becerilerine Etkisi.....	118
Tablo 3.18: Yeni Bilgilere İlgiyle Yaklaşma.....	119

Tablo 3.19: Çevresindeki Fırsatları Görebilme	120
Tablo 3.20: Toplumun İhtiyaçlarını Fark Edebilme	121
Tablo 3.21: PTÖ Yaklaşımının Risk Alma ve Cesaretli Olma Özellikleri Üzerine Etkisi	122
Tablo 3.22: İnisiyatif Alma	123
Tablo 3.23: Sorumluluk Alma	124
Tablo 3.24: Kendine Güvenme	125
Tablo 3.25: PTÖ Yaklaşımının Başarılı Girişimcileri ve Meslekleri Tanımaya Etkisi	126
Tablo 3.26: İyi Bir Gözlemci Olma	127
Tablo 3.27: Tecrübe Sahibi Olma	127

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: Girişimciliği Açıklayan Kuramlar	12
Şekil 1.2: Aile Kültürünün Girişimcilik Üzerindeki Etkisi.....	22
Şekil 1.3: Proje Tabanlı Öğrenmenin Şematik Tanımı	54
Şekil 1.4: Proje Temelli Öğrenmenin Yedi Adımı	58
Şekil 2.1: Karma Yöntem Araştırma Deseni ve Kullanımları.....	91
Şekil 2.2: Sıralı Açıklayıcı Karma Yöntem Deseni.....	92

GİRİŞ

21. yüzyıl becerileri arasında yer alan girişimcilik kavramı, ekonomik ve toplumsal alanlarda değişim ve gelişime süreklilik kazandıran dinamik bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki girişimci bireyler yeni işletmelerin kurulması, istihdam sağlanması, yatırım ve ARGE projelerinin geliştirilmesi, yeni iş kollarının oluşturulması gibi birçok ekonomik faaliyetin gerçekleştirilmesinde önemli görevler üstlenirken aynı zamanda toplumsal problemlerin çözümüne yönelik sosyal faaliyetler içerisinde de yer alarak kar amacı gütmeyen içinde bulundukları topluma hatta dünyaya önemli çalışmalarla hizmet etmektedirler.

Girişimcilik, yeniliğin faydalarını en üst düzeye çıkaracak ve maliyetlerini en aza indirecek şekilde öncelikle, yeni bir girişi oluşturan ve daha sonra zaman içerisinde kullanılan; kararlar, eylemler ve tepkiler kümesini temsil eder (Hisrich, Peters, & Shepherd, 2017, s. 59). Günümüz çağdaş toplumlarında bağımsız, meraklı, problem çözme ve eleştirel düşünme becerisi gelişmiş, özgün ürün ve düşünceler ortaya koyan bireyler ön plana çıkmıştır. Modern eğitim anlayışları, bu özellikleri ortaya çıkarabilecek yaklaşımlarla yeniden düzenlenmiştir. Bilginin güç kazandığı çağımızda, kas gücüne sahip bireyler yerine, bilgili ve üst düzey zekâya sahip bireylerin önemi artmıştır. Eğitim sistemleri bu özelliklere sahip bireyleri yetiştirmek için güncellenirken, aynı zamanda girişimcilik becerilerinin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda ülkelerin gelişmişlik seviyelerinin artması ve ekonomik anlamda gelişmesi öngörülmüştür (Akyürek & Şahin, 2013, s. 52).

Girişimcilik eğitimi, öğrencilere çeşitli ortamlarda girişimcilik başarısını teşvik edebilmek için; girişimcilik bilgi ve becerisine sahip, motivasyonu yüksek bireyler yetiştirme çabası içindedir. Sosyal Bilgiler öğretiminde eğitim müfredatlarının hedeflerinde girişimcilik becerilerinin geliştirilmesi gerektiğini destekleyen ifadeler bulunmaktadır. Öğrenenlerin yaşam becerilerini destekleyecek tarzda bu becerilerin gelişimi için özellikle erken yaşlarda farkındalık çalışmaları yapılması önerilmektedir. Sosyal Bilgiler derslerinde eğitim-öğretim faaliyetleri ile öğrenenlerin dünyayı anlamlandırmalarına kaynaklık edecek, girişimcilik eğitimi bağlamında yer alan, diğer becerilere de maruz bırakarak çevresindeki fırsatları görmeleri sağlanmaktadır. Ayrıca inisiyatiflerini geliştirme fırsatı sunup, üstlendikleri her konuda daha yaratıcı ve

özgüvenli olmaları sağlanırken, onlara iş yaratmada daha fazla sorumluluk alma ve sosyal açıdan sorumlu bir şekilde hareket etme fırsatı sunulmaktadır (Clifford, 2014, ss. 6-7).

İspanya'da, ECD/65/2015 raporuna göre Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımı gibi; aktif katılıma, deneye ve işlevsel öğrenmeye katkıda bulunan öğretim yöntemlerinin, yeterliliklerin gelişimini teşvik etmenin yanı sıra bilgi aktarımı yoluyla öğrencilerin güdülenme becerilerini geliştirdiği belirtilmektedir. Proje Tabanlı Öğrenme özellikle yeterliliklerin kazanılmasıyla ilgilidir. Belirli bir hedefe ulaşmak için bir eylem planının hazırlanmasını gerektirir. Bu yöntemin amacı, bireyin kendi öğrenme sorumluluğunu üstlendiği, bilgi ve yeteneklerini gerçek yaşam görevlerine uyguladığı bir süreç aracılığıyla düşüncelerin organizasyonuna, araştırmaya, yansıtmaya, eleştirel düşünmeye ve hipotez oluşturmaya katkıda bulunmalarına izin vermektir. Avrupa Komisyonu'nun "Avrupa Okullarında Girişimcilik Eğitimi" isimli raporuna göre girişimcilik eğitimi ile ilişkili ancak bunlarla sınırlı olmayan, yaygın olarak dört çeşit öğrenme ve öğretme yönteminden bahsedilmektedir (European Commission E. , 2016, s. 72);

- Aktif öğrenme,
- Proje tabanlı öğrenme,
- Deneyimsel öğrenme,
- Öğrencileri yerel topluluk veya işletmelerle ilişkilendiren sınıf/okul dışındaki etkinlikler.

Problem Durumu

21. yüzyıl becerileri gelecekte hayatta kalabilmek, başarılı olabilmek ve gelişmiş ülkelerin seviyelerine çıkabilmek için gerekli olan becerilerdir. Küreselleşmenin giderek arttığı dünyamızda, gelişen teknolojiye ve zorlayıcı rekabet ortamına uyum sağlayabilmek, aynı zamanda güçlü bir şekilde ayakta kalabilmek için ekonomik anlamda gelişmiş olmak gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında ekonomilere dinamizm kazandıran unsurlardan birisinin girişimcilik olduğu gözden kaçmamalıdır (Demirel & Tikici , 2010, s. 222).

Girişimcilik, 1980'li yıllardan itibaren toplumsal kalkınmayı içeren çalışmalara konu olan ve önemsenmeye başlanan kavramlardan biri haline gelmiştir. Girişimcilik,

var olan durumun devam ettirilmesinden ziyade, yenilikçilik ve yaratıcılığa bağlı olarak var olan durumun dışına çıkma; ülkelerin ve örgütlerin başarılı bir değişim gerçekleştirmelerine yardımcı olma mahiyetinde bir kavramdır. Klasik anlamda değerlendirildiğinde girişimci; kar elde etmek için kendi işletmesini açan, risk alarak, türlü üretim unsurlarını bir araya getiren kişidir. Modern anlamda girişimci ise, dinamik açıdan mevcut durumun ilerisine geçebilmek amacıyla başkaları tarafından fark edilmemiş fırsatları belirleyerek, bunlardan yenilikçi değerler ortaya koyabilendir (Nur & Erataş, 2013, s. 156).

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçtiğimiz bu dönemde farklı bir bakış açısıyla önemi artan girişimcilik konusunda güçlü bir potansiyele sahip olduğumuz söylenebilmektedir. Nitekim genç ve dinamik nüfus yapımız bu potansiyelin temelini oluşturmaktadır. Mevcut potansiyeli verimli bir şekilde değerlendirmek, gelişmiş toplumlar arasında yer almak öncelikli hedefler arasında olmak zorundadır. Bu hedeflerin geliştirilmesi için, girişimcilikle ilgili araştırmaların yapılması, planlamalar hazırlanması, özgün yöntemler geliştirilmesi, zeki, çalışkan ve eğitilmiş gençlerin girişimcilik ortamında yer almalarının sağlanması uygun olacaktır (Durukan , 2007, ss. 34-35).

Ülkelerin girişimcilik profili çerçevesinde bireylerden beklentileri, eleştiren, sorgulayan, risk alan, çevresindeki fırsatları değerlendiren, ülkesinde ve dünyada meydana gelen gelişmeleri yakından takip eden, katılımcı, üretken, yenilikçi fikirler geliştiren bireyler yetiştirmektir. Girişimcilik bağlamında yapılan eğitimler, girişimcilik becerisinin oluşması ve gelişmesinde, mesleki bilgi ve yeterliliklerin kazandırılmasında, iş hayatının gereksinimlerinin özümsemesinde, teknolojinin üretilmesinde, kullanılmasında ve aktarılmasında etkili olmaktadır. Diğer açıdan toplumsal farkındalık sağlama, teorik bilgilerin organizasyonu gibi katkılar sağlamaktadır. Gelişmiş ülkeler, eğitim müfredatlarında girişimciliğe önemli ölçülerde yer vermektedir. Bu durum toplumda girişimci kültürün oluşması, özendirilmesi, desteklenmesi ve sürdürülmesi bakımından değer taşımaktadır (İbicioğlu, Taş & Özmen, 2010, s. 71).

Girişimcilik eğitimi değerlendirmesi, ülke eğitim politikalarının özellikle bireyi vurgulayan vatandaşlık eğitiminin potansiyelini gerçekleştirmeye bağlanmaktadır. Girişimciliğin çekirdek kavramları da belirli değerler kadar sosyal yaşamın pozitif

katkılarından yararlanmaya odaklanmaktadır. Çekirdek kavramların topluma yansımaları eğitim kanalıyla deneyimlenecek bilişsel ve duyuşsal kazanımlara muhtaçtır. Toplumlar arasındaki dengeyi sağlayan materyal ve kaynakların nasıl kullanılacağına bilinmesi ve bu kavramların öğretilmesi, öğrenme ile karakterize edilen durumların gerçekleştirilmesiyle mümkün olacaktır.

Sosyal Bilgiler dersinin günümüz bireylerini ve gelecek nesilleri yetiştirme üzerine yoğunlaşan öğrenci merkezli bir konumu bulunmaktadır. Değişen şartlara göre düşünme potansiyeli gelişmiş; karşıtlıklar, çatışmalar, psikolojik süreçlere meydan okuyan insan profili öngörmektedir. Sosyal Bilgilerin arka planı içerisinde insanlığa hizmet etme çabası vardır. Değişim hareket ister ve değişimin talep ettiği hareket yetkin ve becerikli bireylerle mümkündür. Girişimcilik özelinde izlenen detaylarla ilişkili olarak Sosyal Bilgiler öğretim programı incelendiğinde, okuryazarlık eğitimlerinden becerilere kadar uzanan bir değişime açık bir “geliştirme” planı olduğu görülmektedir. Öğretim programında aşama aşama dokümanlar incelendiğinde sınıf düzeylerinde çeşitli formlarda bir dizi kazanım içerisinde girişimcilik becerisini destekleyen güçlü kanıtlar tespit edilmiştir (Bkz. ss.48-54). Nitekim 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın özel amaçların birisi de “Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları” şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca aynı programda yer alan 27 temel beceriden biri de “ Girişimcilik” becerisidir. Girişimcilik becerisine 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında yer verilmiştir (MEB, 2017, s. 8).

Bir öğretim programı başarılı bir şekilde nasıl hazırlanabilir? Bireysel gelişme planları içerisinde hareket noktası birey olan faaliyetler nasıl organize edilebilir, sonuçları neler olabilir? Türünden sorular etkili öğrenme ve gelişim üzerine dayalı uygulamalara ulaştırır. Bu uygulamalar bir takım çağdaş yaklaşımları gerektirir. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı öğrencilerin öğrenme sürecinin merkezinde olduğu, öğretmenin rehber konumunda bulunduğu, çağdaş yaklaşımlar içerisinde yer alan bir öğretim yöntemidir. Bu yaklaşım öğrencinin hem bilişsel hem de duyuşsal gelişimine katkı sağlarken aynı zamanda derse aktif bir şekilde katılmasına ve sınıf içi iletişimi geliştirmesine olanak sağlamaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde, PTÖ Yaklaşımının, Sosyal Bilgiler öğretiminde öğrencilere girişimcilik becerisinin aktarılmasında verimli bir yöntem olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı ile girişimcilik becerisinin öğrencilere kazandırılmasının etkisi üzerinde durulmaktadır. Bu kapsamda öğrencilerin görüşleri doğrultusunda girişimcilik becerisi ile ilgili olan, öz farkındalık, risk alma, cesaretli olma, inisiyatif alabilme, sorumluluk sahibi olma, kendine güvenebilme fırsatları değerlendirme, yaratıcı düşünme, kendi yöntemlerini kullanabilme, yeni fikirler üretebilme, yeni ürünler ortaya koyma, yenilikçi olma, toplumun ihtiyaçlarını fark edebilme, yaratıcı olma, çevresindeki başarılı girişimcileri ve meslekleri tanıma, iyi bir gözlemci olma ve iş tecrübesine sahibi olma ile birlikte girişimcilik üzerinde etkili olabilecek demografik unsurlar ele alınmıştır.

Problem Cümlesi

Sosyal Bilgiler öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin girişimcilik becerilerinin gelişimine etkisi nedir?

Bu doğrultuda çalışmada şu alt problemlere cevap aranmıştır:

Nicel boyuta ilişkin alt problemler:

1. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı ile Sosyal Bilgiler öğretiminin, ortaokul öğrencilerinin girişimcilik becerileri, öz farkındalık, risk alma ve fırsatları değerlendirme değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
2. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı ile ortaokul öğrencilerinin girişimcilik becerileri, cinsiyet, kardeş sayısı, sosyoekonomik düzey, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu ve gelecekteki meslek seçimine göre farklılık göstermekte midir?

Nitel boyuta ilişkin alt problemler:

1. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerileri üzerine etkisi nedir?
2. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin yenilikçilik özellikleri üzerine etkisi nedir?
3. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin risk alma ve cesaretli olma özellikleri üzerine etkisi nedir?
4. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin çevresindeki başarılı girişimcileri ve meslekleri tanımaya etkisi nedir?

Araştırmanın Amacı

Girişimcilik, güçlü ve sürdürülebilir ekonomilerin dinamik unsurlarından biridir. İçinde bulunduğumuz çağın ekonomik şartları değerlendirildiğinde, girişimcilik becerilerini kavramış öğrencilerin varlığı ülkenin ekonomik anlamda gelişmesi bakımından büyük öneme sahiptir. Bu becerinin kazandırılmasında öncelik eğitimidir. Günümüz eğitim sistemi, yapılandırmacı yaklaşım çerçevesinde, öğrencilere doğrudan bilgi, tecrübe, yetenek ve beceri aktarımından ziyade, öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetlerinin odağında tutulduğu, yaparak yaşayarak öğrenme anlayışı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Toplum belirli sosyal talepleri zamanın ihtiyaçlarına göre günceller. Devlet kurumlarından sivil toplum kurumlarına kadar geniş bir yelpazede hemen herkesin üretken bireyler olması beklenir. Toplumu rahatlatan ve refah düzeyine kavuşturan baskın özellikler çoğu zaman ekonomik ve sosyal şartları başarılı bir şekilde çözümleyen aktif vatandaş profiline götürür. Aynı zamanda girişimcilik becerisi öğrencilerin gelecekteki kariyerleri için fırsatlara yönlendirir.

2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, gerek okul içi gerekse de okul dışı uygulamalarla öğrenci merkezli eğitim fırsatları sunmaktadır. Öğrencilerin içinde bulundukları toplumsal şartlara uyum sağlamaları, çağın gerektiği becerileri kavramaları açısından yaparak yaşayarak öğrenmelerine imkân sağlayan bir ders olarak düşünüldüğünde, girişimcilik becerisinin kazandırılması için farklı yöntem ve tekniklerin kullanılabileceği fikri güçlenmiştir. Bu fikirler ışığında araştırmanın temel amacı; Sosyal Bilgiler öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin girişimcilik becerilerinin gelişimine etkisinin tespit edilmesidir.

Araştırmanın Önemi

21. yy. bireysel ve toplumsal rekabetin günden güne arttığı, farklı ekonomik faaliyetlerin ve yeni mesleklerin ortaya çıktığı bir yüzyıl olarak değerlendirilebilir. Bu rekabet ortamında ayakta kalabilmek ve gelişen dünyaya uyum sağlayabilmek için girişimcilik becerisine sahip nesillerin yetiştirilmesi ülkemiz adına önemli bir kazanım olacaktır. Nitekim çevresindeki ve dünyadaki fırsatları görebilen, inisiyatif alabilen, yenilikçi, araştırmacı, risk almaktan korkmayan, yeni ürünler ortaya koyan ya da

mevcut ürünleri geliştiren girişimci bireylerin olduğu toplumların ekonomik anlamda gelişebileceği öngörülmektedir.

Girişimciliğin doğuştan gelmeyen sonradan öğrenilen bir beceri olduğu yapılan çalışmalarla ortaya konulmuştur. Bu doğrultuda girişimcilik becerisinin küçük yaşlardan itibaren öğrencilere kazandırılması, sosyal ve ekonomik gelişimin sağlanmasında önemli bir unsur olarak değerlendirilmektedir (Bozkurt Çetinkaya, 2011, s.7). 2006 yılında, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi tarafından “Hayat Boyu Öğrenme için Anahtar Yetkinlikler Hakkında Tavsiye Kararı” kabul edilmiştir. Gelişen ekonomik ve teknolojik gelişmelere ayak uydurabilmek adına 2018 yılında Tavsiye Karar gözden geçirilerek güncellenmiştir. Güncellenen anahtar yetkinliklerden bir tanesi de girişimcilik kavramıdır (MYK, 2018). 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı incelendiğinde, programda yer alan anahtar yetkinlikler arasında girişimcilik ve inisiyatif alma kavramları yer alırken, öğrencilere kazandırılması hedeflenen 27 beceriden birisinin de yine girişimcilik becerisi olduğu görülmektedir. Dolayısıyla “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Girişimcilik Becerilerine Etkisi” konusunda bir çalışma yapılabileceği fikri ortaya çıkmıştır. Bu becerinin geleneksel öğretim yöntemleriyle öğrencilere kazandırılmasından ziyade, öğrencinin merkeze alındığı, eğitim faaliyetlerine aktif bir şekilde katıldığı, sorumluluk bilinci içinde grup arkadaşlarıyla yardımlaşma ve dayanışma içinde olduğu Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı ile öğrencilere kazandırılmasının daha etkili olacağı düşünülmektedir. Günümüzde girişimcilik becerisinin önem kazandığı düşünüldüğünde ve Sosyal Bilgiler öğretim programı hedefleri açısından değerlendirildiğinde, yapılacak çalışmanın alana önemli katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın varsayımları şu şekildedir;

Öğrencilerin girişimcilik ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular ile kişisel bilgi formundaki bilgileri samimi bir şekilde cevapladıkları varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, 2021- 2022 eğitim-öğretim yılının ikinci yarısında hazırlanan 4 proje ve Erzincan'da bir ortaokulda öğrenim görmekte olan, 5. sınıf öğrencilerinden elde edilen verilerle sınırlıdır. Araştırmanın örneklemini ortaokul eğitimini sürdüren, 13 erkek ve 15 kız toplam 28 öğrenciden oluşmaktadır.

Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgileri konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleşmesini içeren; insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamda incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş, bir eğitim-öğretim alanı olarak açıklamak mümkündür (MEB, 2005, s. 51).

Proje Tabanlı Öğrenme: Proje Tabanlı Öğrenme (PTÖ), yapılandırmacı yaklaşıma dayalı olarak, bilginin sosyal bir aktivite içerisinde, farklı bakış açısıyla yapılandırılmasını içeren, öğrencilerin öğrenme süreci içerisinde aktif olduğu, öz farkındalık becerisinin gelişimine izin veren bir öğrenme yaklaşımıdır (Thomas, 2000, s. 1).

Girişimcilik: Girişimcilik, yeniliğin faydalarını en üst düzeye çıkaracak ve maliyetlerini en aza indirecek şekilde öncelikle yeni bir giriş oluşturarak ve daha sonra zaman içinde kullanılan, kararlar, eylemler ve tepkiler kümesini temsil eder (Hisrich, Peters, & Shepherd, 2017, s. 59).

Beceri: Bilgiyi uygulayabilme, problemleri çözebilme ve görevleri tamamlayabilme yeteneğidir (TYYÇ , 2011, s. 2).

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın temelini oluşturan temalar detaylı bir şekilde ele alınarak ve ilgili araştırmalara yer verilerek araştırmaya yönelik kuramsal bir çerçeve oluşturulmak istenmiştir.

1.1. Girişimci

"Girişimci" kelimesi hem günlük konuşmalarda hem de bilimsel anlamda yaygın olarak kullanılan bir terimdir. Kökeni, bir girişimcinin ticaret alanında bir proje üstlenmek amacıyla görevlendirildiği 17. yy. Fransasıdır (Wickham, 2001, s. 5). Fransız iktisatçılar “girişimci” terimini ilk olarak 17. ve 18. yüzyıllarda kullanmışlardır. Özellikle, terime ilişkin mevcut anlayışımızın başlangıcı, on sekizinci yüzyıl Fransız iktisatçısı Jean Baptiste Say'a dayanmaktadır. Fransızcada "taahhüt" anlamına gelen sözcük, ilk kullanımlarında, yeni bir şeyin keşfini, icat edilmesini veya değer yaratılmasını içermektedir (Barendsen, 2004, s. 8). Fransız iktisatçı J. B. Say girişimci bireyi; “ Ekonomik açıdan yetersiz olan unsurları daha yüksek oranda verim ve üretim alınan başka bir alana kaydıran kişi” olarak tanımlamaktadır. Ancak Say’ın tanımı bize "girişimcinin" kim olduğunu tam anlamıyla açıklamamaktadır. Ayrıca Say bu terimi neredeyse iki yüz yıl önce ortaya koyduğundan beri, "girişimci ve girişimcilik" kavramlarına yönelik birden fazla tanım yapılmıştır (Drucker, 1985, s. 21).

Scarborough ve Cornwall (2016, s. 30)’a göre girişimci, kazanç elde etme ve gelişme düşüncesiyle risk üstlenerek çevresindeki fırsatları gören ve bunlardan faydalanarak kaynakları bir araya getiren, yeni çalışma alanları yaratan kişidir. Ağca ve Yumuşakipek (2015, s. 11)’e göre girişimci, girişimcilik sürecinde fırsatları araştıran, yenilikçi fikirlerini, riskleri değerlendirerek uygulamaya koyan kişidir. Bygrave ve Hofer (1992, s. 14)’e göre girişimci, fırsatları fark ederek organizasyon yaratan kişidir.

Taysı ve Canbaz (2014, s. 59)'a göre girişimci, sermaye, hammadde ve emek gibi üretim faktörlerini birleştirerek çevresindeki üretim fırsatlarını değerlendiren ve risk alan kişidir.”. Küçük (2007, s. 25)'e göre girişimci kârlı olduğuna inandığı fırsat için parasını ve çabasını riske atarak, piyasaya girebilme cesaretine sahip bireydir. Gümüşoğlu ve Karagöz (2014, s. 99)'e göre girişimci, “Yaratıcı, yenilikçi, fırsatları değerlendirmeyi ve geliştirmeyi bilen, liderlik özelliklerine sahip bir kişidir”. Korkmaz (2000, s. 166)'a göre ise girişimci, yenilikçi bir anlayışla yaratıcı olan, modern organizasyon biçimlerini kullanan ve yeni teknolojileri uygulayan, yeni pazarlara yönelen, yeni ürünleri piyasaya süren, kaynakları harekete geçiren, üretim ve ticari faaliyetlerde akılcı davranma gibi sorumlulukları yerine getirmeye çalışan kişidir.

Girişimci, toplumun ihtiyacı olan bir ürünü ya da hizmeti fark ederek, üretim faaliyetlerine başlayan ve bu süreçte risk üstlenerek kar amacı güden kişidir. Girişimciler ya keşfedilmemiş bir fırsatı keşfeder ya da var olan kaynakları güncelleyerek belli başlı kazanımlar elde ederler. İnsanlar kar elde etmek, özgür çalışabilmek, kişisel anlamda tatmin olmak, yöneten kişi olmak, başkalarının emrine girmemek, mevcut yeteneklerini ortaya çıkarmak, işinden zevk almak, ünlenmek, yaşam koşullarını iyileştirmek ve fırsatları değerlendirmek için girişimci olabilirler (Kutaniş, 2003, s. 2). Girişimciler, belirsiz durumlara karşı hoşgörölü olma eğilimindedirler. Özerkliği tercih ederler (özerklik, kendine güven, hâkimiyet ve bağımsızlık olarak tanımlanabilir). Değişimlere uyum sağlayabilen, kişiler arası mesafeli ancak sosyal ilişkilerde becerikli olan, risk almaktan zevk alan, değişime kolayca uyum sağlayan ve desteğe ihtiyacı az olan bireylerdir (Sexton & Bowman, 1985, ss. 129-130).

Girişimci; çevresinde var olan veya kendisinin yarattığı fırsatları değerlendirmek için, gerekli kaynakları sağlayarak, bunları mevcut kaynaklarla birleştiren, ürün ve hizmet elde etmek için organizasyon becerisini kullanan, bunları yaparken liderlik anlayışı içinde inisiyatif alarak riskleri ve risklere yönelik tedbirleri alan, azimli yenilikçi ve müşteri memnuniyetini ötesinde kendisi beklenti oluşturan kişidir (KOSGEB, 2016, s. 18). Girişimci, bilgi toplumu kavramları çerçevesinde, misyon ve vizyoner liderlik niteliklerini ve sezgilerini kullanarak, zenginlik ve istihdam yaratan, çevresi için sosyal sorumluluk taşıyan, gelecekteki hedeflerine ulaşmak için koşulları başarıyla yöneten kişi olarak tanımlanabilir (Çelik, 2006, s. 468).

1.2. Girişimcilik

Toplumları geleceğe taşıyacak olan bugünün öğrencileri ve onların akranları olan girişimcilerdir. Girişimcilik faaliyetlerinin önümüzdeki binyılı şekillendirecek yenilikleri getirmesi kaçınılmazdır. Girişimcilik ruhu (ilerleme, gelişme, başarı ve değişim kavramı) insanları motive eden ve onlara enerji veren bir kavramdır. Ayrıca girişimciliğin, kendi kendini devam ettiren bir süreç olduğu da ifade edilebilir (Dollinger, 2007, s. 5). Girişimci davranış genellikle Schumpeter'in girişimci kavramıyla bağlantılıdır. Girişimci davranışın iki temel unsuru vardır. Birincisi, bir fırsatı tanıma yeteneğidir (Alvarez, Barney, & Young, 2010, s. 28). İkinci unsur ise fırsatın değerlendirilmesi veya ticarileştirilmesidir. Birlikte ele alındığında, girişimci davranışın özü, girişimi keşfetmeyi veya yaratmayı, bununla da istihdamı birleştirmeyi ele alır (Audretsch, 2012, s. 761).

Fransız ekonomist Jean Baptiste Say'la birlikte, emek, sermaye ve doğadan oluşan klasik üretim unsurlarına girişimcilik de eklenmiştir (Bozkurt Çetinkaya, 2011, s. 6). Uzun yıllar boyunca teorisyenler girişimciliği açıklamaya veya tanımlamaya çalışmıştır (Howard, O'Connor, & Kuratko, 2016, s. 14). Girişimcilik kavramının farklı dönemlerdeki kullanımı Tablo 1.1'de gösterilmektedir.

Tablo 1.1: Girişimcilik Anlayışının Gelişimi

Dönem	Girişimcilik Kavramının Kullanımı
1725: Richard Cantillon	Girişimci, sermaye bağışçısının aksine risk alan bireydir. Girişimci, sabit ücret ile ürünün tedarik ederken, ürününü belli olmayan bir ücretle piyasaya süren ve bu açıdan faaliyetlerini risk olarak yürüten bireydir.
1797: Beaudou	Girişimci, risk alan, planlı, hoşgörölü, organizasyon becerisini edinmiş bireydir.
1803: Jean Baptiste Say	Girişimcinin kârını, sermayenin kârından ayırmıştır.
1876: Francis Walker	Fonları sağlayarak faiz elde edenlerle, yönetimsel yetenekleriyle kâra ulaşanları birbirinden ayırmıştır.
1921: Frank H. Knight	ABD'li iktisatçı Frank H. Knight, belirsizlik ile riski ayırt etmiştir.
1934: Joseph Schumpeter	Girişimci, yenilikçi ve mevcut teknolojileri ilerleten kişidir.
1961: David McClelland	Girişimci, aktif bir şekilde, ortalama bir oranda risk alan kişidir.
1964: Peter Drucker	Girişimci fırsatları arttıran kişidir.

Tablo 1.1: Girişimcilik Anlayışının Gelişimi (Devamı)

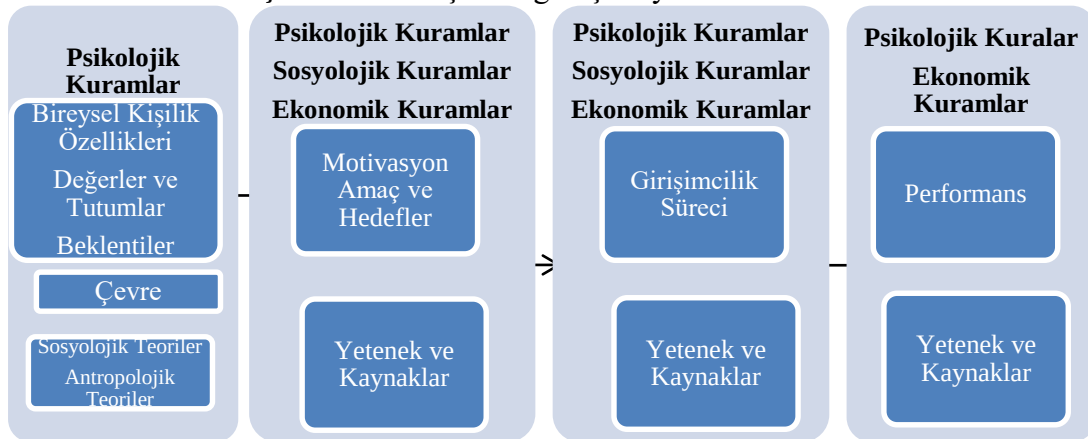
1975: Albert Shapero	Girişimci, teşebbüste bulunan, kararlarının sorumluluğunu üstlenen, bazı toplumsal ve ticari faaliyetleri yönlendiren ve kaybetme riskini göz ardı etmeyen kişidir.
1980: Karl Vesper	Girişimciler, farklı disiplinler ve meslekler tarafından farklı şekillerde değerlendirilmektedir.
1983: Giffort Pinchot	İç girişimcilik (intrapreneurship): Bir işletmede faaliyet gösteren bireyin yaptığı girişimciliktir.
1985: Robert Hisrich	Girişimcilik, ekonomik, toplumsal, psikolojik risklerle birlikte finansal ve bireysel doyum sağlamak; Bu düşünceyle, gerekli vakit ve çaba sarf ederek özgün bir değere sahip yeni bir şey yaratma sürecidir.

Kaynak: Hisrich & Peters 1985, akt. Bozkurt Çetinkaya, 2011, s. 6

Tablo 1.1 incelendiğinde ekonomistler tarafından girişimcilikle ilgili yapılan tanımlarda, risk alma, ürün ve hizmet üretimi, kar elde etme, yenilik, fırsatları değerlendirme, teşebbüste bulunma, inisiyatif alma kavramlarının ön plana çıktığı görölmektedir.

Girişimcilik farklı disiplinleri bünyesinde barındıran bir kavramdır. Girişimcilik alanında çalışma yapan her disiplin girişimciliği kendi disiplinlerinin özüne uygun bir şekilde tanımlamıştır. Bu nedenle bütün disiplinleri içeren, genel geçer bir girişimcilik tanımı yapılamamıştır (Mecek, 2013, s. 490). Ekonomi, psikoloji ve sosyoloji bilimleri girişimcilik kavramını özümsemeye ve tanımlamada diğer disiplinlere oranla daha etkin disiplinler olarak değerlendirilmektedir (Virtanem, 1997, s. 14). Girişimciliği açıklayan farklı kuramlar ve bunların ilgili olduğu unsurlar şekil 1.1’de verilmiştir.

şekil 1.1: Girişimciliği Açıklayan Kuramlar

Kaynak: Virtanem, 1997, s. 14

Hangi faaliyette bulunurlarsa bulunsunlar, yirmi birinci yüzyıldaki girişimciler bugün serbest girişimin ve sosyal girişimin kahramanları olarak kabul edilmektedir. Birçoğu, acemi girişimlerden çok değerli sosyal ve ticari girişimler inşa etmek için yenilik ve yaratıcılığı kullanmaktadır. Bu bireyler özgün ürünler ve hizmetler ortaya koyarken, bu girişimlerle ilişkili belirsizlikleri üstlenir. Artık pek çok kişi girişimciliği iş dünyasının öncüsü kabul etmektedir. Giderek artan bir şekilde girişimciler, küresel ısınma ve iklim değişikliği bulmacasını çözmenin anahtarı olarak görülmektedir (Howard, O'Connor, & Kuratko, 2016, s. 14).

Girişimcilik, bazı yenilik ve risk unsurlarını içeren ve değer yaratma ve kişisel bir ödüle ulaşma hedefiyle yönlendirilen, kaynakları verimi düşük olan bir durumdan yüksek üretkenlik alanına kaydırarak bir fırsatı tanıma sürecidir. Bu süreç, gerekli kaynakları çeken ve fikri mevcut bir organizasyonun ötesinde uygulayan, belirli kişisel özelliklere sahip lider bir birey veya küçük bir ekip tarafından yürütülür (Sommerrock, 2010, s. 68). Girişimcilikle ilgili en eski tanım on sekizinci yüzyılda ortaya atılan ve ekonomik terimlere dayanarak, bir ürünü bilinen belirli fiyatlarla satın almak ve belirsiz fiyatlarla satmak için risk alma süreci olarak tanımlanmaktadır (Bujor & Avasilcai, 2016, s. 25).

Gürdoğan, (2008, s.11)'a göre girişimcilik, “yeni simyacılıktır”. Türk Dil Kurumu sözlüğü incelendiğinde girişimcilik kavramı “Girişimci olma durumu” şeklinde tanımlanmıştır (TDK, 1998, s. 856). Yüzbaşıoğlu (2006, s. 234) girişimciliği, değerlendirilebilir kaynakları, kullanılabilir hale getiren dinamik bir süreç olarak tanımlamıştır. Bozkurt Çetinkaya (2011, s. 5) girişimciliği yorumlarken geçmiş ve günümüz anlayışlarıyla kıyaslamış, geçmişte bir işletme kurma ve geliştirme şeklinde tanımlanan girişimciliği; günümüzde risk üstlenme, fırsatları kazanca çevirme, yenilikleri keşfetme ve bunları uygulama şeklinde tanımlamıştır. Taysı ve Canbaz (2014, s. 59)' a göre girişimcilik üretim unsurlarını (emek, teknoloji, sermaye ve doğal kaynaklar) birleştirerek mal veya hizmet üretme eylemleridir. Serhateri ve Coşkun (2006, s. 111) girişimcilik kavramını, kişinin kendi başına ya da bir organizasyona bağlı olarak, fırsatları belirleme, yeni bir değer yaratma veya ekonomik kazancı sağlamak için, fırsatı zorlama motivasyonu ve kapasitesi olarak tanımlamıştır.

Girişimci ve girişimcilik kavramlarını içeren farklı tanımların varlığının asıl sebebi, her araştırmacının girişimcilik kavramını kendi disiplinine göre tanımlamasından kaynaklanmaktadır. Bu da girişimciliğin interdisipliner bir kavram olduğu fikrini ortaya çıkarmaktadır. Her disiplin girişimcilikle ilgili kendi teorilerini geliştirerek, girişimciliği farklı açılardan aydınlatmıştır (Tekin & Özkul, 2014, ss. 4-5). Girişimcilik farklı unsurları bünyesinde barındıran, dinamik bir kavramdır. Bu kavramlar girişimcilik faaliyetlerinin yaşandığı çevresel şartlara göre değişim göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında girişimci ve girişimcilik kavramları hakkında ortak bir tanım yapabilme imkânının söz konusu olmadığı söylenebilmektedir (Tosunoğlu B. T., 2003, s. 7).

1.3. Girişimcilik ile İlgili Benzer Kavramlar

Genel olarak lider, yönetici, sermayedar, patron, kavramlarının girişimcilikle karışırılırken, girişimci yaptığı faaliyetlerde bir ya da birden fazla role sahip olabilir. Aynı zamanda bu kavramlar içinde bulunulan zamana, ekonomik koşullara ve bireye göre değişiklik gösterebilmektedir. (Doğan S. , 2010, s. 8). Girişimcilik kavramını daha iyi anlayabilmek adına, girişimcilik ile ilişkili olan sermayedar, işveren, patron, lider ve yönetici kavramlarının açıklanması ve bunların girişimcilik ile olan ilişkileri ortaya konulmalıdır.

1.3.1. Lider

Genel olarak değerlendirildiğinde “lider” kavramı farklı özellikleri bünyesinde barındıran bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. En yalın haliyle başkalarını etkileme yeteneği olarak tanımlanabilecek liderlik, alanyazında farklı şekillerde tanımlanmıştır (Paksoy & Özgöz, 2010, s. 35).

Girişimcilerin sahip olması gereken özelliklerden birisi de liderliktir. Liderlik; insanları bir takım hedeflere ulaşmak için örgütlemek ve onları hedeflere ulaşmak için harekete geçiren bilgi ve deneyimlerin bileşenidir. Lider, ayrıca, amaçlara ulaşılmasında topluma rol model olan; uygulamada ve düşüncede onları yönlendiren, etkin, dayanıklı ve organize gruplar oluşturabilen; liderlik ettiklerine grup bilincini aşıl原因, ilgili, ikna gücü yüksek, kişisel sorun ve endişelerden arınarak bireyleri, birlikte çalışma ruhu içinde ortak hedef etrafında birleştiren kişidir (Aydınlık, 2010, s. 31).

Liderlik ile girişimcilik genetik özellikleri bünyesinde barındıran ve insanlara önderlik eden ortak özelliklere sahiptir. Liderlerin asla vazgeçmemeleri ve başarılı olabilmek için bütün sınırları zorlamaları, girişimciler için önemli bir özelliktir. Liderlerin insanlar üzerindeki etkisi ve vücut dillerini etkin kullanmaları girişimcileri başarıya ulaştıracak diğer unsurlardır (Doğan S. , 2010, s. 8-9).

1.3.2. Yönetici

Yönetici bir işi başkaları adına bir ücret karşılığında yapan, yani başkasının parasını harcayan ve bunun karşılığında ekonomik ve psikolojik kazanç elde eden kişidir. Yönetici işin riskini ve kârını üstlenmeme bakımından girişimciden ayrılmaktadır. Nitekim girişimciler yöneticilere göre daha fazla risk alırlar. Girişimci işletmenin hem yöneticisi hem de sahibi olabileceği gibi, işletme büyüdükçe tüm işletmeleri tek başına yürütemeyerek yönetim görevini kısmen veya tamamen başkalarına bırakabilir. Yönetici olarak adlandırılan birey, işletmenin yönetimini devralır. Yönetici, daha önceden belirlenen hedeflere ulaşma konusunda işletme sahibine karşı görevi olan kişidir. Bir başka deyişle yönetici risk kavramını azaltmaya çalışırken, girişimci cesur bir şekilde hareket ederek daha fazla risk alabilir (Sipahi, 1997, ss. 8-9).

Girişimcileri yöneticilerden ayıran temel özellik, girişimcilerin risk almaya istekli olmalarıdır. Esasında girişimci ve yönetici arasında farklılık oluşması, işin farklı boyutlarında etkin olmalarından dolayı normal olarak karşılanmalıdır. Girişimcilerle liderlik vasıfları özdeşleştirilir (Döm, 2008, s. 59). Yönetici, insanların ihtiyaçlarını gidermek amacıyla üretilen ürün veya hizmetlerin organizasyonunu yöneten kişidir. Yöneticiliği meslek olarak yapanlar, yaptıkları bu iş karşılığında ücret alırlar. Yönetici ile girişimciyi ayıran temel fark, yöneticinin yönetme işini bir başkası adına yaparken, oluşacak kar ve zarardan dolayı olarak etkilenmesidir. Bütün bunlar yöneticiye bir takım sorumluluklar yüklerken, sorumluluğu altındaki çalışmaların sonuçları, kendisine başarı ya da başarısızlık olarak yansımaktadır (Karalar, 2004, s. 14).

Yöneticiler, girişimcilerin yönetim konusundaki birtakım görevlerini üstlenerek işletmeyi girişimci kişi adına yönetirler. Her girişimciye yöneticilik vasfı yüklenebilecekken, yöneticilik görevini yapan herkes girişimci olmayabilir. Girişimcilikle yöneticilik kavramları, yapılan işin doğuracağı kazanç ve zararlardan

girişimci sorumlu olurken, yöneticilerin böyle bir sorumlulukları söz konusu değildir (Demirel, 2003, s. 13).

1.3.3. Sermayedar

Sermaye kavramının günlük hayattaki karşılığı paradır. Sermaye kavramı bizzat bireyler tarafından kendi inisiyatifleriyle ya da farklı kurumlardan alınan kredilerle karşılanabilir. İktisat bilimine göre sermaye, ürün veya hizmet üretmek için gerekli olan üretim kaynaklarıdır. Sermayedar ise elinde bulundurduğu sermayeyi yatırım, borçlandırma, hisse senedi ve ortaklık gibi çeşitli yollarla kullanan kişidir. Uygulama açısından sermayedar da tıpkı girişimci gibi mevcut işletmemnin kurucusu olduğundan birbiriyle karıştırılmaktadır. Girişimcilik faaliyetleri özünde bulundurduğu risk alma, süreklilik ve yaratıcılık gibi nitelikler açısından sermayedardan ayrılır. Sermayedar olan kişinin girişimcilik özelliklerine sahip olması beklenmez (Müftüoğlu & Durukan, 2004, s. 15).

Girişimciler kuracakları işletmede risk alarak, kendi mal varlığını kullanabileceği gibi, işletmesini kurarken bir sözleşme çerçevesinde başkalarının sermayesini de kullanabilir. Sermayedar ise yatırımda kullanılan sermayenin bütününe ya da beirli bir bölümüne yasal anlamda sahip olan kişidir. Yatırımda bulunan kişi, parasının karşılığında kar elde ediyorsa girişimci, faiz elde ediyorsa sermayedar olarak adlandırılır. Bir başka değişle girişimcinin üretim faaliyetlerindeki payı kar olarak adlandırılırken, sermayedarın payı faiz kavramı ile açıklanmaktadır (Sipahi, 1997, s. 9).

1.3.4. Patron

Patron, bir işletmenin sahibi olan ve istihdam yaratan kişidir. Bir başka ifadeyle patron, işletme sermayesinin önemli bir kısmına sahip olan kişidir. Patronun temel görevi sermayesinin büyük bir bölümünü elinde bulundurduğu işletmenin gelişip güçlenmesine fırsat sunmaktır (Müftüoğlu & Durukan, 2004, s. 14). Ülkemizde işletmeler bireyler tarafından kurulmaktadır. Ancak işletme geliştikçe alanında uzman bir yöneticinin önemi artmaktadır. Kurumsallaşma ile patronlar yöneticilere yetki ve sorumluluğu devreder. Yönetime müdahale edemez sadece hedefe ulaşılıp ulaşılmadığını kontrol ederler. Uygulaması çok zor fakat ekonomik etkinlik ve süreklilik açısından çok gereklidir. Girişimciler ise uygulamanın her aşamasında yer alarak risk üstlenmektedirler (Aykan, 2002, s. 52-54).

1.4. Girişimcilerin Özellikleri

Girişimcilik kavramı; insanlar arası ilişkilerde ve çalışma hayatında işlevsel davranışları gösterebilmek ya da insanların ilgisini çekebilecek yeni bir sistem kurarak bir mal veya hizmeti daha iyi organize ederek üretmek için gerekli olan beceriler olarak tanımlanabilir. Girişimcilik; insanlarla ortak duyguları paylaşma, gelişmiş insan ilişkilerine sahip olma, oluşturulan bir plana göre hareket etme, risk alma, insanların ihtiyaçlarına yönelik önzeli olma, üretken olma, pazar analizi yapma, üretilen ürünleri pazarlama gibi kavramları içermektedir (Akyürek , 2013, s. 41-42).

Girişimci, toplumsal ihtiyaçların karşılamak adına, ekonomik değeri olan ürün ve hizmetlerin üretilmesi için, üretime yönelik unsurları organize eden kişidir. Girişimciliğe verilen önemin arttığı günümüzde, yöneticilik alanında başarıya ulaşmak isteyen kişilerin, girişimcilik yeteneklerine sahip olmaları gerektiği karşımıza çıkmaktadır (Karalar, 2004, s. 13). 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı değerlendirildiğinde, girişimcilerin sahip olması gereken temel özellikler Tablo 1.2’ de verilmiştir.

Tablo 1.2: Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Girişimcilerin Özellikleri

Hızlı düşünme	Yüksek hayal gücüne sahip olma	Yeniliklerin kabul edilmesinde ikna yeteneğine sahip olma
Azimli ve kararlı olma	Kaynaklara ulaşabilecek ilişkiler ağına sahip olma	İletişim becerileri gelişmiş olma
Öngörölü olma	İnsan kaynaklarını etkili yönetebilme	Özerk düşünebilme
Gözlem yeteneği gelişmiş olma	Düşünme ve akıl yürütme becerilerine sahip olma	Uyumlu ve yaratıcı olma
Kararları hızlı alma	Farklı açılardan düşünebilme	Özgüveni yüksek, dayanıklı ve ısrarcı olma

Kaynak: MEB, 2005, s. 24

Girişimcilerin sahip oldukları belirli özellikler; risk alma yeteneği, başarı için ihtiyaç, kontrol odağı, özerklik arzusu, normalden farklılık, yaratıcılık ve fırsatçılık, sezgi kavramlarıdır. Girişimcinin bulunduğu duruma bağlı olarak ihtiyaç duyduğu ve öğrenilebilir 14 davranış ise şu şekilde ifade edilmektedir (Kirby, 2004, ss. 511-513):

1. Toplam bağıllık, kararlılık ve azim,
2. Başarmak ve büyümek,
3. Çevresindeki fırsatlara ve amaçlara yönelme,
4. İnisiyatif alma ve kişisel sorumluluk,
5. Gerçekçi farkındalık ve mizah duygusu,
6. Geribildirim,
7. İç kontrol odağı,
8. Belirsizliğe karşı tolerans,
9. Hesaplanmış risk alma ve risk paylaşımı,
10. Yüksek güç ihtiyacı,
11. Doğruluk ve güvenilirlik,
12. Kararlı ve sabırlı olma,
13. Başarısızlıktan ders çıkarmak,
14. Takım oluşturma ve kahraman yaratma.

Girişimci, kendi yetenekleri çerçevesinde, ihtiyaç duyulan bir ürün ya da hizmeti üreten kişidir. Üretim faaliyetini başlatabilmek için gerekli olan iş gücü, para ve doğal kaynakların bir araya getirilmesi gerekmektedir. Bahsedilen mevcut unsurlara dinamizm katan dördüncü unsur ise girişimcidir. Dolayısıyla girişimci üretim faaliyetlerini gerçekleştirmek için gerekli unsurları organize eden, kuran, kar elde etmeyi amaçlarken, ortaya çıkabilecek riskleri üstlenen kişidir (Gözek, 2006, s. 4). Gibb (1987, s.6) girişimcilerin sahip oldukları özelliklerini Tablo 1.3' te şu şekilde sıralamıştır.

Tablo 1.3: Girişimcilerin Özellikleri

İnisiyatif alma	Problem çözme yeteneği
Güçlü ikna gücü	Başarı için ihtiyaç
Orta düzeyde risk alma yeteneği	Hayal gücü
Esneklik	Kendi kaderini kontrol ettiğine dair yüksek inanç
Yaratıcılık	Liderlik
Bağımsızlık/özerklik	Sıkı çalışma

Kaynak: Gibb, 1987, s. 6

Aykan (2002, ss. 32-33)girişimcilik özelliklerini beş boyutta ele almıştır. Bu boyutlar; kişiliğe dayalı özellikler, davranışsal özellikler, yönetim becerisine dayalı

özellikler, pazar becerisine dayalı özellikler ve iletişim becerisine dayalı özelliklerdir. Boyutlar ve bunların alt özellikleri Tablo 1.4’te verilmiştir.

Tablo 1.4: Girişimciliğin Boyutları

Boyut	Önem	Alt Özellikler
Kişiliğe Dayalı Özellikler	Girişimciliği ortaya çıkmasında ve başlamasında temel olan özelliktir.	Kararlılık, risk alma yeteneği, iyimserlik, zekâ, güvenilirlik, cesaret, hayal gücü ve yaratıcılık sayılabilir.
Davranışsal Özellikler	Girişimcinin ortam koşullarına uyum sağlaması açısından önemlidir.	Bağımsızlık, saldırganlık, anlayış gösterme
Yönetim Becerisine Dayalı Özellikler	Girişimcinin hayata geçireceği yatırımı organize edebilmesi için önemlidir	Hızlı karar verebilme yeteneği, açık amaçlara odaklanma, vizyon geliştirme ve çalışanlarına güvenme yeteneği
Pazar Becerisine Dayalı Özellikler	Girişimcinin yapacağı yatırımların başarı anahtarıdır.	Teknoloji, makine, pazar, ürün ve rakip bilgileri, Çok yönlülük özellikleri
İletişim Becerisine Dayalı Özelliklerdir	Girişimcinin iş yapabilmesi ve yapacağı işi geliştirmesi için gerekli iletişim kaynaklarını yerinde ve zamanında kullanması gerekmektedir.	İyi konuşma yeteneği, pratik düşünebilme yeteneği, iletişim araç ve gereçlerini kullanabilme yeteneği

Kaynak: Aykan, 2002, ss. 32-33

Tablo 1.4 değerlendirildiğinde, girişimci ve girişimcilik tanımlarında olduğu gibi girişimcilik özelliklerinde de ortak yönler olmasına rağmen her araştırmacı kendi perspektifinden ve çalışma alanına göre girişimcilere farklı özellikler atfedebilmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında araştırmacıların kültürü, toplumsal özellikleri, çalıştıkları disiplin farklılıkları ve girişimciliğin uygulama alanlarındaki farklılıklardan kaynaklandığını söylenebilir.

1.5. Girişimciliği Etkileyen Faktörler

Girişimcilik becerisi, doğuştan sahip olunan bir davranış olarak görülse de becerinin kullanılması, keşfedilmesine ve geliştirilmesine bağlıdır (Yavuz & Yavuz, 2017, s. 90). Girişimciler cesaretli olmanın yanı sıra, yetenekli ve yaratıcılık özellikleri gelişmiş bireyler olmalıdırlar. Girişimcilik veya girişimcilik niyeti üzerinde belirleyici gücü olan birden fazla faktör bulunmaktadır. Bu faktörler; ekonomik varlıklar, eğitim,

çevredeki örnek girişimciler, mesleki deneyim, inançlar, aile çevresi, kültür ve kişilik özellikleri yer almaktadır (Bozkurt & Erdurur, 2013, s. 59).

Şimşek, Akgemci ve Çelik (2007,s. 42) girişimcilik kültürünün oluşmasında etkili olan değerleri 7 ayrı boyutta ele almışlardır. Bu boyutlar Tablo 1.5’te şu şekilde açıklanmıştır:

Tablo 1.5: Girişimciliği Etkileyen Değerler

Değerler	Açıklama
Teknik Değerler	Fiziksel olaylara, bilime ve mantığa dayanmaktadır.
İktisadi Değerler	Bir ürünün ihtiyaçlar çerçevesinde üretim ve tüketim unsurlarına bağlı olarak oluşan pazarın değerlendirilmesidir.
Toplumsal Değerler	İçinde bulunulan örgüt ve grup psikolojisine dayanır.
Psikolojik Değerler	Bireylerin kendilerine özgü ihtiyaçlarına dayanır.
Siyasi Değerler	Ülkenin yönetim şekline ve hükümet politikalarına dayanmaktadır.
Estetik Değerler	Bireylerin algılama gücüne dayanmaktadır.
Ahlaki Değerler	Bireyin içinde bulunduğu toplumdan kazandığı; ahlak, örf, adet, gelenek ve aile eğitime dayanmaktadır.

Kaynak: Şimşek, Akgemci, & Çelik, 2007, s. 42

Girişimciliği etkileyen faktörler çeşitli araştırmacılar tarafından ele alınmıştır. Araştırmacıların bu faktörleri açıklanırken, girişimcilik kültürü, girişimcilik iklimi, girişimcilik eğilimi, girişimcilik niyeti ya da girişimcilik ekosistemi gibi kavramları kullandıkları görülmektedir. Ayrıca araştırmacılar girişimcilik üzerinde etkili olan unsurları farklı kavramlarla açıklamaktadırlar. Çalışmanın bu bölümünde girişimcilik üzerinde etkili olan, “kültür ve eğitim” , “aile ve sosyal çevre”, “psikolojik faktörler”, “ekonomik faktörler” ve “siyasi ve yönetsel faktörler” üzerinde durulacaktır.

1.5.1. Kültür ve Eğitim

Bireyin içinde bulunduğu toplumun, kültürü, gelenekleri, anlayışları, öngörülleri ile birlikte aile yapısı girişimcilik faaliyetlerinin başlamasında önemli etkiye sahiptir. Kültür kavramı bireyleri, mücadeleciler, üretken, girişken, cesur ve başarıya güdüsü yüksek olamaya teşvik ederse girişimci kişilik yapısı gelişme gösterebilir (Karadeniz, 2016, s. 51).

Toplumların kendine has kültürel yapısı ve bunu şekillendiren davranış kalıpları girişimcilik kültürüne yansımaktadır. Değerler sisteminin bir ürünü olan girişimcilik

kültürü kültürden kültüre farklı özellikler gösterebilmektedir. Her toplum girişimciliğe farklı gözlerle bakmaktadır. Kimi toplum hoşgörüyü karşılarken kimi toplum girişimciliği onaylamamaktadır. Bu da potansiyel girişimci adaylarını olumlu ya da olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Küreselleşen dünyanın değişimleri de beraberinde birey ve toplum hayatını değiştirmektedir. Teknolojideki gelişmeler ise, girişimcilerin dış çevreye karşı duyarlı, çağdaş, eğitilmiş ve bilgili olmalarını gerektirmektedir. Ayrıca bireylerin daha yaratıcı ve pratik düşünme gibi becerilerini de gerekli kılmaktadır. Bu da ancak kaliteli bir mesleki eğitimin kazanılması ile olabilecektir (Aykan, 2002, s. 40).

Çağın gereklerine uyum sağlayabilmek ve devletlerarası rekabet gücüne erişebilmek adına, ekonomik faaliyetlerin değerlendirilmesi, bireyin ekonomik süreçte farklı bir anlam ve güce eriştiği mesleki sosyalleşmeye bağlıdır. Girişimcilikle ilişkili beceriler, öğretim programlarının özünü oluşturan uygulamalara ihtiyaç duymaktadır (İbicioğlu, Taş , & Özmen, 2010, s. 71). Doğuştan gelen girişimci yeteneklerini eğitim uygulamaları ile geliştirebilen bireylerin, girişimcilik faaliyetlerinde daha başarılı olacakları söylenebilmektedir. (Dağlar, 2020, s. 817).

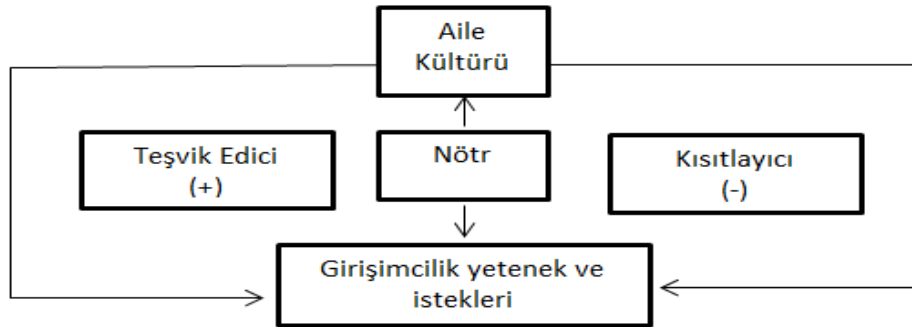
Toplumsal anlamda gelişim ve sürekliliği sağlayabilmenin tetikleyici unsurlarından biri de eğitim seviyesinin yüksekliğidir. Eğitim faaliyetlerinde gelişmiş materyallerin kullanılması, sosyal kaynakların verimli kullanımına, hak ve sorumluluk algısının gelişimine, kaynakların oluşturulmasına, kar elde etmeye, bilgiyi pratikleştirmeye, yapılan işlerin uygulanabilir olmasını sağlama gibi gelişmenin temelini oluşturan unsurları açıklamaktadır. Bu açıklamalar sonuç olarak girişimci bir kültürün ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Ayrıca eğitim faaliyetleri başarıya duygusuna yönelik kişinin özgüvenini arttırıcı bir güce de sahiptir (Aytaç & İlhan, 2007, ss. 113-114).

Kişiler aldıkları formal eğitimin yanı sıra, eğitim aldıkları konuda staj yaparak ya da işgören olarak çalışarak deneyim edinmelidirler. Ticari deneyim, başarıdaki en önemli etkenlerden biridir. Girişimcinin yapmayı planladığı işe ilişkin teorik bilgiye ve deneyime sahip olması başarısının ön koşulları arasında yer alır. Günümüzde girişimci iki nedenle girişimciliğe karar vermektedir. Birincisi, geleceğini güvence altına almak istemesi, ikincisi eğitim ve bilgi sahibi olması ve bunu girişimci olma yolunda kullanmayı tercih etmesidir (Sipahi, 1997, s. 20).

1.5.2. Aile ve Sosyal Yapı

Bireyler girişimcilik becerilerine doğuştan sahip olabilirler. Ancak unutulmamalıdır ki aile ve çevre unsurları girişimci kişilik özelliklerinin ortaya çıkmasında oldukça önemli etkenlerdir (Demirel & Tikici , 2010, s. 3). Aile bireyi olumlu ya da olumsuz olarak etkileyebilir. Çocuğun duygu ve düşüncelerine hoşgörülü davranarak bunları benimseyen ebeveynler, özgüveni yüksek, girişimci, sosyal ilişkilerde başarılı bireyler yetiştirirken, çocuğun kendini ifade etmesini engelleyen, kısıtlayan ya da sürekli eleştiren ebeveynler, içe kapanık, özgüveni düşük ve eleştirileri algılamayan bireyler yetiştirirler. Girişimcilik açısından ise güven duygusu, kişiliğin gelişimi, sosyalleşme ve eğitim fonksiyonlarındaki ailenin tutumu çok önemlidir (Aykan, 2002, s. 40). Girişimcilik yetenekleri üzerinde aile yapısının etkisi yadsınamaz bir gerçektir. TÜSİAD (1987, s.19) bu etkiyi Şekil 1.2’de şu şekilde açıklamıştır.

Şekil 1.2: Aile Kültürünün Girişimcilik Üzerindeki Etkisi

Kaynak: TÜSİAD, 1987, s. 19

Şekil 1.2 incelendiğinde bireylerin girişimci yetenek ve istekleri üzerinde aile kültürünün etkili olduğu görülmektedir. Teşvik edici aile kültürüyle yetişen bireylerin girişimci yetenek ve istekleri olumlu yönde gelişirken, kısıtlayıcı aile kültürü içinde yetişen bireylerin girişimci yetenek ve ilgileri olumsuz yönde etkilenmektedir.

Günümüzde aile yapısı “hane ekonomisi” başlığı altında incelenmektedir. Toplumun içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik süreçler, ailenin yapısını ve aile kurumunun çocuklar üzerindeki etkisini belirlemektedir. Burada vurgulanması gereken konu insan kaynaklarının nasıl kullanıldığı, hangi geçim tekniklerinin tercih edildiği ve bunların aile içinde ne gibi zorluklar yarattığı ile ilgilidir. Aile, çocuğunun geleceğini

garanti altına almaya ve yaşamını şekillendirmeye çalışmaktadır. Böylece çocuğun daha üretken alanlarda faaliyet göstermesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Yapılan bu çalışmalar çocuğun girişimci yeteneklerini sergilemesi açısından olumlu bir etki yaratmaktadır. (TÜSİAD, 1987, s. 13).

Aile tarafından çocuğun girişimciliğe yönlendirilmesi ve gerekli desteğin sağlanması girişimcilik becerisini etkileyecektir (Müftüoğlu & Durukan, 2004, s. 20). Bu süreçte çevredeki fırsatları görmek; toplumun istek ve ihtiyaçlarını diğerlerinden önce fark etmek ve bu ihtiyaçları sezgilerini kullanarak hayalleri çerçevesinde gerçeğe dönüştürerek yeni fikirleri uygulamak gerekir (Paksoy & Özgöz, 2010, s. 50).

Girişimcilik becerisi ile toplumsal yapı arasında yakın bir ilişki vardır. Her toplumsal yapı, kendine özgü kalıp davranışlar, kurum içi ilişkiler ve kültüre bağlı değerler üretirler. Toplumsal yapıya hâkim olan değer ve kurallar, bireyler arasındaki ilişkilere, insanların yaşam biçimlerine, düşünce ve algı biçimlerine yön veren kalıplaşmış modeller sunar. Bu modeller bireyleri yönlendirerek toplum tarafından kabul edilen bir kişiliğe bürünmelerine zemin hazırlarlar (Aytaç, 2006, s. 147).

Girişimcinin sosyal olgular karşısında da davranışlarının etkilenmesi ya da değişmesi beklenir. Din, rekabet, piyasa koşulları vb. bağlayıcı çevresel faktörler girişimciyi etkiler. Örneğin üretimin basitliği ya da karmaşıklığı, pazar potansiyeli, arz-talep dengesi, rakiplerin durumu ya da alternatif ürünlerin piyasadaki yeri ve önemi yapılacak yatırımın değerlendirilmesinde etkili olmaktadır. Örneğin, piyasaya yeni bir ürün girmiş ve beğenilmiş ise o ürüne yatırım ihmali yükselmektedir (Aykan, 2002, s. 41).

Girişimcilik seviyesi yüksek olan toplumların, başarıma güdüsü gelişmiş, kişiler arası ilişkilerde güven kavramının ön plana çıktığı, olumlu anlamda bireyci ve belirsizlikten uzak duran bir kültüre sahip oldukları görülmektedir (İbicioğlu, Taş , & Özmen, 2010, s. 70). Geri kalmış toplumlarda ise, ataerkil aile yapısının etkili olduğu geçimi tarıma dayalı olan kırsal kesimde; ailenin etkisi, ebeveynlerin denetim yetkisine sahip olduğu ve itaatin belirgin şekilde ön plana çıktığı bir ortamda gerçekleşir. Ailenin kendi temel ihtiyaçlarını kendisinin ürettiği, ekonominin tarıma dayandığı, dışa kapalı bir ekonomik yaşam mevcuttur. Doğal olarak bu tarz ailelerde girişimcilik becerilerine sahip kişiliklerin oluşması daha zordur (Müftüoğlu & Durukan, 2004, s. 20).

1.5.3. Psikolojik Faktörler

Girişimciliğin özünde insan olmasından dolayı yalnızca ekonomi alanında değil aynı zamanda psikoloji alanında da inceleme konusu olmuştur. Girişimcilik üzerinde etkili olduğu düşünülen en önemli kavramlar; bireyin davranış ve hareketleri, olayları yorumlama biçimi, kişilik ve düşünce yapısı gibi kavramlardır (Gümüşoğlu & Karagöz, 2014, ss. 99-100).

Girişimcilikte izlenen yol, girişimci kişiliğe sahip bireyler tarafından çizilir ve bireysel farklılıklar oranında sınırlar zorlanarak sonuna kadar gidilir. Girişimci, her alanda çeşitli riskleri üstlenerek girişim faaliyetlerine başlar. Bu durum genellikle, içinde bulunulan sürecin sağlıklı bir analizi ve geleceğe yönelik bir planlama yapılmadan, ortaya çıkabilecek olumsuz durumlar göz ardı edilerek gerçekleştirilen bir başlangıçtır. Kimi zaman girişimcilik faaliyetlerinde elde edilecek kazançlardan ziyade yalnızca girişimcilik içgüdüğü ile hareket edilir. Bu süreçte girişimci bazı durumlarda zamanını, değerlerini, kazanımlarını, ailesini ve geleceğini feda eder. Girişimci feda ettiği bu değerler karşılığında başarılı olursa, çekilen sıkıntılar unutulurken, başarısızlık durumunda girişimci büyük problemler yaşayabilmektedir (İbicioğlu, Taş , & Özmen, 2010, ss. 70-71).

İnsanları girişimciliğe yönelten en güçlü güdünün bağımsızlık olduğu söylenebilir. Girişimcilerin diğer önemli bir niteliği de, etkili bir biçimde kendilerini kontrol edebilmeleridir. Girişimciler belirsizlik için toleranslarıyla da ayrılırlar. Girişimciler yüksek enerji düzeyleriyle de belirginleşirler. Girişimci olarak doğulmaz. İnsanların büyük çoğunluğu girişimcilik yapmaya muktedirdir. Hayat içindeki çaba ve eğitim ile girişimcilik nitelikleri geliştirilebilir. (Esen & Çonkar, 1999, ss. 23-24).

1.5.4. Siyasi ve Yönetimsel Faktörler

Siyasi ve yönetimsel faktörler bir anlamda ekonomiye yön veren sistemleri de belirler. Bu faktörler devletin desteklemesi, kısıtlaması ya da kotalar koymasıyla şekillenirler. Girişimci bu aşamada yapacağı yatırımın bir ön değerlemesini yapmak zorunda bırakılır. Yasal ya da idari bir problemi yoksa yatırımının oluşumu hız kazanmaktadır. Aynı şekilde siyasette yatırımları etkilemektedir. Dönem dönem değişen uygulamalar ve ekonomik stratejiler girişimciler tarafından izlenmeli ve yatırımları için en uygun stratejileri seçmelidirler (Aykan, 2002, s. 41).

Bürokrasinin fazla olması girişimcinin cesaretini kırabilir. Bir ülkede genelde bürokrasi aşırı ölçüde ise istihdam kaybına sebep olmakta dolayısıyla ekonomiyi de etkilemektedir. Serbest piyasa ekonomisine geçiş, ister istemez gerek işletmelerde gerekse devlet kesiminde yeni bazı düzenlemeleri de beraberinde getirmektedir. Girişimci başlangıçtan itibaren işletmeyi açana kadar, her değişik aşamada bazı kurumlara birkaç defa başvurmak zorundadır. Bu da zaman kaybına neden olmaktadır. Girişimci, gereksiz işlemlerin çokluğundan, mevzuattan ve sistemin yavaş çalışmasından dolayı birtakım sorunlarla karşılaşmakta ve söz konusu devlet organlarıyla ilgili işlemler sırasında karşılaşılan bu sorunlar işletmenin büyüklüğüne göre değişebilmektedir (Sipahi, 1997, ss. 39-41).

Hükümetler yönettikleri toplumlarda girişimcilik faaliyetlerine uygun ortamların yaratılmasında ve yaşatılmasında önemli bir işleve sahiptir. Kendilerine özgü iş fikirlerine sahip olan girişimciler sermaye yetersizliğinden dolayı yatırıma yönelik iş fikirlerini hayata geçirememektedir. Bu eksikliğin giderilmesinde hükümetlerin yapacağı destekler, girişimciliğin gelişimi ve girişimcilik kültürünün yayılması açısından önem arz etmektedir. Hükümetler ekonomik güçleri ve oluşturacakları eğitim politikaları ile bu süreci şekillendirebilecek güce sahiptirler. Girişimcilik ruhunun, girişimcilere aktarılması, girişimcilerin ihtiyaç duyduğu kaynakların giderilmesi, kurulan işletmelerin kendi ayakları üzerinde durması ve sürekliliğin sağlanması konusunda hükümetler girişimcilik çalışmalarını şekillendirmektedir (Canbay, 2019, ss. 222-224).

1.5.5. Sermaye

Girişimcilik ekosistemi, girişimcilerin fikirlerini hayata geçirdiği iktisadi çevre olarak tanımlanabilir (Canbay, 2019, s. 223). Girişimcilik faaliyetlerini destekleyen unsurların başında ekonomik destek gelmektedir. Bu unsur ekonomik hayatta girişimcilere destek sağlayan ekonomik kaynakların varlığını ve ulaşılabilirliğini içermektedir (Karadeniz, 2016, s. 40). Girişimcilerin yatırım faaliyetleri sırasında karşılaştıkları en büyük problemlerden biri, yeterli sermayeye sahip olmamalarıdır. Türkiye'de girişimcilik potansiyeline sahip birçok insan bulunmasına karşın, yatırımları için gerekli olan sermayeyi bulamayan girişimciler, girişimcilik yeteneklerini açığa çıkaramamaktadır (Sipahi, 1997, ss. 35-38).

Girişimciliği etkileyen unsurlar ve bu unsurlarla ilgili rnekler Tablo 1,6’da ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Tablo 1.6: Girişimciliği Etkileyen Unsurlar ve rnekler

Unsurlar	rnekler
Altyapı	Ekonomik değeri olan veya olmayan kavramlar, telekomünikasyon, ulaşım hizmetleri, dağıtım imkânları, sağlık koşulları, güvenlik unsurları, kanunlar ve mahkeme ve eğitim sistemleri vb.
Toplumsal Yapı	Nüfusa dayalı görüntü (rneğin yaşlı nüfus, girişimciliği ve başlangıç oranlarını azaltır) G faaliyetleri. Katı bir sosyal sınıf yapısı. Toplumsal homojenlik.
Ekonomik Faktörler	Ulusal ve uluslararası büyüme imkânları. Döngüsel fırsatlar ve tehditler (işsizlik girişimciliğe yol açabilir). Sermaye kazançlarının vergilendirilmesi, başlangıç giderleri, maddi olmayan varlık harcamaları, hisse senedi opsiyonları vb.
Yasal Mevzuat	Küçük firmalara ve yeni kurulan şirketlere uygulanan idari yükler ve yasal engeller (lisanslar vb.).Kuruluş hakkı ve kuruluş maliyetleri. Anlaşmaları veya hakları savunmanın veya uygulamanın maliyetleri. "Başarısızlık" için uygulanan cezalar. Belirli pazarlara veya faaliyetlere ilişkin belirli düzenlemeler ve yasalar
Bilgi	Olanaklar, teknoloji, ortaklar, kanunlar ve düzenlemeler vb. hakkında bilgilere erişebilmek. Basın zgrlğ ve bilgilerin reklamını yapma veya yayma yeteneği (rneğin yeni ürünler hakkında). Farklı dillerde bilgiye erişilebilirlik
Finans	Finansta ayrımcılık (rneğin yaş, cinsiyet, sınıf ayrımcılığı). Pazarların karmaşıklığı ve gelişimi (r. küçük ölçekli finans, kuruluş ve tohum tedariki, inanç (r. İslami finans), girişim sermayesi vb. Finans piyasalarında sreklielik (bir girişimci tohumdan halka arza sorunsuz bir şekilde genişleyebilmesi). Finansal piyasalarda rekabet (rneğin, rekabetçi finans piyasaları, kredi verenler için finansman maliyetinin üzerindeki marjı azaltır ve hizmet yelpazesini arttırır).
Teknoloji	Teknoloji aktarımı için büyük şirketlere, üniversitelere veya araştırma laboratuvarlarına erişim Tedarik zincirlerine erişim. Teknoloji desteğine erişim
Eğitim ve İnsan Kaynakları	Okuryazarlık seviyeleri Bilgisayar ve BİT(Bilgi ve İletişim Teknolojileri) okuryazarlığı (Okulda, niversitede girişimcilik konusunda özel eğitim - Eğitim programlarına erişim, rehberlik,)
Piyasa Yapıları	Tekelci davranış, büyük firmalar tarafından fırsat fiyatlandırma. Ağlar, gruplar. İşgücü piyasasında esneklik. Sektöre veya piyasaya yönelik özel teşvikler veya maddi desteklemeler
Birey	Kişilik, motivasyon, kontrol odağı, risk alma ve yenilikçilik zellikleri Bireysel deneyim ve kişisel bilgi

Kaynak: OECD, 2004, s. 64

Tablo 1,6’da görüldüğü üzere girişimcilik üzerinde etkili olan unsurları farklı başlıklar altında değerlendirilebilir. Aile, toplumsal yapı, siyasi otorite, ekonomik gelişmişlik, eğitim, kültür, teknolojik yapı, hukuki çerçeve gibi dışsal etkiler girişimciliği etkileyebildiği gibi, kişinin inancı, psikolojik yapısı, motivasyonu gibi içsel faktörlerin de girişimcilik üzerinde etkili olduğunu söylenebilir.

1.6. Girişimcilik Türleri

Girişimciliğe davranışsal Yaklaşımın önemli bir özelliği, örgütsel bağlama karşı tarafsızlıktır. Girişimci davranış, küçük işletmelerden büyük şirketlere, yeni girişimlerden kurulan şirketlere, ekonomik çıkarları olmayan kuruluşlardan devlet kurumlarına kadar çeşitli organizasyonel bağlamda ortaya çıkabilir. Odak noktası daha çok girişimci davranış sergileyen kişi ve kuruluşların özellikleridir (Audretsch, 2012, s. 761).

Girişimcilik faaliyetleri ister büyük bir kurum tarafından, isterse de bir birey tarafından yapılsın, aynı ilkelere dayanmaktadır. Girişimciliğin özel bir işletme ya da kamu kuruluşu olması herhangi bir fark yaratmaz. Her ikisinde de kurallar aynıdır (Drucker, 1985, s. 143).

Birçok girişimci türü vardır. “Girişimci” kelimesi İngilizcede çok esnektir. Kıdemli girişimci, 55 yaşından sonra bir işe başlayan kişidir. Ortak girişimcilik, akademik girişimcilik, kültürler arası girişimciler, medya girişimcileri, yoksulluğa son veren girişimciler, adalet girişimcileri, sosyal girişimciler, sosyal özelleştirme girişimcileri, dünya vatandaşı girişimciler, şirket içi girişimciler, bilgi-işbirliği girişimcileri, kültürel girişimciler ve biyolojik çeşitlilik girişimcileri gibi birçok alanda faaliyet gösteren girişimcilik türleri bulunmaktadır (Howard, O'Connor, & Kuratko, 2016, s. 8).

Girişimcilik kavramını daha detaylı bir şekilde anlamlandırabilmek adına girişimcilik türlerinin ne oldukları ve bunların içerikleriyle ilgili bilgileri değerlendirmek gerekmektedir. Girişimcilik türlerinin her geçen gün artması ve farklılaşmasından dolayı burada “iç girişimcilik” , “kurumsal girişimcilik”, “sanal girişimcilik” , “kadın girişimciliği” , “yaratıcı girişimcilik”, “eko-girişimcilik”, “fırsat girişimciliği”, “sosyal girişimcilik” ve “kamu girişimciliği” türleri üzerinde durulacaktır.

1.6.1. İç Girişimcilik

İç girişimcilik son zamanlarda üzerinde daha fazla durulan kavramlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun asıl sebebi rekabetin giderek arttığı ekonomi ortamında avantajını kaybetmek istemeyen büyük şirketlerin, büyüme ve inovasyon gerçekleştirmek istemeleridir. Bir başka deyişle rekabet ortamında ayakta durmak isteyen şirketlerin, iç girişimciliğin gücünü anlamalarından kaynaklanmaktadır (Demirel, 2003, s. 29).

İç girişimcilik kavramını tanımlayan ilk kişi, Gifford Pinchot'tur (Döm, 2008, s. 52). İç girişimcilik, yerleşik organizasyonlarda inovasyonu gerçekleştirmenin daha iyi bir yolu ile ilgilidir. Girişimcilere çok benzedikleri için bir organizasyon içinde fikirleri gerçeğe dönüştüren kişilere “iç girişimci” denir. İç girişimciler ister kendilerine ait olan bir fikir üzerinde çalışsın isterse de başkalarının fikirlerini geliştirsın onlar, “hayalperesttirler” (Pinchot & Pellman, 1999, ss. 1-16).

Mevcut işletme içerisinde girişimcilik faaliyetlerinde bulunma yeteneği, iç girişimcilik olarak adlandırılmaktadır. İç girişimcilik kavramı, girişimcilik anlayışının işletme içerisine kanalize edilmesi esasına dayanmaktadır. İç girişimciler işletmedeki yöneticiler ile yaratıcı fikirleri hayata geçirenler arasında iletişimi sağlama görevini yerine getirmektedirler. Ayrıca piyasa ve çevredeki fırsatları görebilen, yüksek karakterli, risk alma becerisine sahip olan, faaliyetleri organize edebilen ve analiz yeteneği gelişmiş kişilerdir (Onay, 2015, s. 88).

Daha sade bir şekilde açıklamak gerekirse, ilk girişimci ile elemanları arasında genel anlamda olumlu ilişkiler kurulmaktadır. İşletmenin büyümesi, çalışanların hepsi tarafından desteklenmektedir. Bu süreç içerisinde farklı ve değerli yetenekler, yeni fikirler ve kalite kavramları gelişmektedir. Bu ortamda, iş ortamında tecrübe sahibi olan çalışanlar, kazançlarını veya teşvik sistemini eleştirebilirler. Böyle ortamlarda ya girişimci ve elemanlar karşılaştıkları problemleri çözmek adına anlaşarak çalışmalarına sürdürürler veya iç girişimci, girişimi başlatan girişimciden bağımsız olarak şahsi firmasını kurar (Öztürk, 2016, s. 22).

1.6.2 Kurumsal Girişimcilik

Kurumsal girişimcilik, rekabet ortamının giderek arttığı dünya pazarında, şirketlerin varlıklarını devam ettirebilmeleri açısından önem arz ederken, 1980'li

yıllardan itibaren akademik çalışmalarda üzerinde düşünölen, önemli bir konu haline gelmeye başlamıştır (Erkocaoğlan & Özgen, 2009, s. 203-206). Kurumsal girişimcilik kavramı ile şirketlerin kurumsallaşması aynı kavramlar değildir. Şirketlerin kurumsallaşmasından kasıt, şirketi kuran kişinin, çalışma hayatını bırakarak, şirketin yönetimini alanında uzman yöneticilere bırakmasıdır (Öztürk, 2016, s. 23).

Kurumsal girişimcilik kavramı, yeni ürünleri ve süreçleri, pazar gelişmeleri yoluyla köklü işletmelerde yeni yatırımlar oluşturmak amacıyla resmi ve resmi olmayan çalışmaları içermektedir. Bu çalışmalar, bir şirketin rekabet edebilirliğini ve ekonomik yapısını iyileştirmenin birleştirici amacı ile kurumsal, bölüm (iş), fonksiyonel veya proje faaliyetleri olarak ortaya çıkabilir. Ayrıca kurumsal girişimcilik kavramı bir şirketin stratejik anlamda kendini yenilemesi kavramını da içermektedir (Zahra, 1991, s. 262). Esasında kurumsal girişimcilik faaliyetleri; şirket içi veya şirket dışı olabileceği gibi, şirket içinde yalnızca bireylerin değil aynı zamanda şirketi oluşturan diğer kişi ve yöneticilerin de girişimcilik faaliyetleri içerisinde yer almasını ifade etmektedir (Ocak & Basım, 2017, s. 133).

1.6.3. Sanal Girişimcilik

Girişimcilik sürecini değerli kılan unsurlar; yaratıcılık, inovasyon, keşfetme ve buluş yapmaktır. 1990'lı yıllardan itibaren, dünya ticaretinde yeni ekonomi modeli ismiyle lanse edilen, bilgi teknolojilerinin ön plana çıktığı görölmektedir. Genel ağ ve bilgisayar kullanımının her geçen gün arttığı günümüzde, genel ağın ticari faaliyetlerin merkezine yerleşmesi girişimciliğe yönelik yeni fırsatların oluşmasına zemin hazırlamıştır. Özgün fikirlere sahip olan ancak yeterli sermayesi bulunmayan girişimciler, mevcut ekonomi düzeninin gelişmesinde etkili unsur olan bilişim teknolojilerinden yararlanabilmektedirler. Girişimciler genel ağ üzerinden kuracağı bir dijital mağaza ile yerellikten çıkarak ulusal boyuttaki pazarlara ulaşma imkânına erişebilmektedir (Soysal, 2015, ss. 179-180).

Bilgi teknolojilerindeki gelişmeler genel ağın iş fikirlerine yönelik yeni girişim olanakları sunmaktadır. Yeterli sermayesi olmayan ancak yeni pazarlara ulaşabilme düşüncesinde olan girişimciler için sanal ticaret yeni ufuklar açmıştır (Erdoğan, Çetinkaya , & Kurutkan, 2006, s. 418). Sanal girişimcilik, dinamizm faktörüne bağlı olarak gelişen dünya ticaretinde, bilgi ve teknoloji faaliyetleri unsurlarını bünyesinde

barındıran girişimcilik türüdür. Genel ağı kullanılarak, birçok alanda girişim faaliyetlerinde bulunan birey, tüketicilere basit ve kaliteli hizmetler sunabilmektedir (Tutar, Altınkaynak, & Terzi, 2013, s. 63).

1.6.4. Kadın Girişimciliği

Kadın girişimci kavramının alanyazında farklı şekillerde tanımlandığını ve yapılan tanımlarda farklı anlamalarla açıklanmaya çalışıldığını görmekteyiz. Genel anlamda iş kadını kavramı ile karıştırılan kadın girişimciliği tanımlamak zorlaşmaktadır. Kadın girişimci ile iş kadını arasındaki temel fark, kadın girişimcinin kendine ait bir işletmesi varken, iş kadını, çalışma hayatının her alanında farklı statülerde çalışabilir. Fakat kadın girişimci, kendi adına iş yapar. Kadın girişimciler, risk alma eğilimleri yüksek, azimli ve bağımsız çalışma isteğine sahip olmaları açısından diğer kadınlardan ayrılırlar (Keskin, 2014, s. 72).

Günümüz toplumunda girişimcilik faaliyetinde bulunan kadın girişimcilerin sayısı artış göstermektedir. Bu artışı sağlayan temel unsurlardan biri, kadınların eğitim seviyesinin yükselmesine bağlı olarak, iş hayatında eskiye oranla daha fazla yer almalarıdır. Bir diğer unsur ise iş hayatında kolaylıkla işten çıkarılabileceği düşüncesi ile işlerini kaybedebilme ihtimaline karşı, kendilerine ait bir işletme sahibi olma düşüncesidir. Bir başka etken ise kadının iş hayatına girmesi ile örnek alabilecekleri kadın girişimci sayısının artması da önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Son olarak, çalışma hayatında erkeğin hâkimiyetinin geçerli olduğunu düşünen kadınların kariyer gelişimi açısından fazla ilerleyemeyeceği düşüncesine sahip olmalarıdır (Arıkan, 2004, ss. 211-213).

Kadın girişimci, mevcut piyasa şartlarında, önceden analizi yapılmış riskleri kabullenerek, pazar içinde yer alan, maddi kaynaklar ortaya koyabilen, ürün ve hizmet yaratıp bunları satan, kendine ait işletmesi olan, vergi sorumluluğunu yerine getiren, çeşitli esnaf ve ticaret odalarına üyeliği bulunan, SGK' ya bağlı olarak çalışan veya başka insanlara iş fırsatı sunan kişi şeklinde tanımlanabilir (Müftüoğlu & Durukan, 2004, s. 35).

Kadın girişimci, çalışma unsurlarını bir araya getirerek, bir işletmeyi kuran ve işleten kadın olarak tanımlanabilir. Kadın girişimciler özgüveni yüksek, yeniliklere açık ve yaratıcı özellikleriyle, kendilerine ait ya da ortaklık kurarak ekonomik anlamda kendi

ayakları üzerinde durma becerisine sahip, toplumsal hayata uygun bir işletmeyi kurarak, istihdam yaratan kişilerdir. Kadın girişimcilere yönelik genel bir çerçevenin sınırları şu şekilde belirlenebilir:

1. Kendine ait bir işletmesi olan;
2. Bu işletmede yalnızca kendisi ya da işe aldığı kişilerle çalışan ve iş yeri sahibi unvanıyla çeşitli ortaklıklar kuran;
3. Mal veya hizmet üreterek, bunlar pazarlayan ve satışını gerçekleştirip tüketiciye ulaştıran;
4. İşletmesini ilgilendiren konularda, kişi ya da kurumlarla iş ilişkileri kuran;
5. İşletmenin çalışma şartlarına yönelik kuralları kendisi belirleyen;
6. İşletmeden sağladığı kazancın kullanımına yönelik inisiyatif sahibi olan kadınlara kadın girişimci adı verilmektedir (Keskin, 2014, s. 73).

1.6.5. Yaratıcı Girişimcilik

Yaratıcılık; yeni, yenilikçi, orijinal ve benzersiz olandır. “Yaratıcılık” terimi, özellikle son zamanlarda, çoğu insan yaratıcı olmaya çalıştığı için etrafımızda oldukça sık kullanılmaktadır. Bunun temel nedeni, yaratıcılığın diğerlerinin önünde bir avantajı temsil ediyor gibi görünmesidir. Girişimciler son derece proaktiftir ve iş hayatında olduğu kadar kişisel yaşamlarında da başarıya giden şey yaratıcı eyleme yöneliktir. “Yaratıcı girişimcilik”, yaratıcı endüstrilere ait girişimcilerin ticari faaliyetlerine atıfta bulunan bir terim haline gelmiştir. Yaratıcı girişimci, yaratıcı veya entelektüel sermayenin yaratılması ve kullanılmasıyla ilgilenen girişimci türüdür. Kendi yeteneğine olduğu kadar başkalarının yeteneklerinin ortaya çıkmasında etkilidir (Bujor & Avasilcai, 2016, ss. 21-23).

Yaratıcı girişimci, normal ya da sıra dışı şartlarda, çalışma gücünü ve sermayeyi etkili bir şekilde kullanarak, ayrıntılı düşünebilen, süreçleri planlayabilen, yürütebilen ve sonuca ulaşabilen kişidir. Burada yaratıcı girişimcinin başarısının değerlendirilmesinde temel ölçüt, girişimcinin uluslararası alanda elde ettiği sonuçlara yönelik sayısal verilerdir. Yeni girişimcilik anlayışıyla teorik anlamda kastedilen girişimci modeli yaratıcı girişimcidir (TÜSİAD, 1987, s. 2).

Girişimcilik kavramı ile yaratıcılık kavramı iç içe geçmiş olan iki önemli unsurdur. İkisi arasında temel benzerlikten biri, ikisinin de bireyselliğın ön planda olduğu algılara dayanmasıdır. Süreçlere yönelik ortak noktaları ise; yaratıcı anlayışla ortaya konulan ürün ya da icadın, girişimcilik sürecini tetikleyen unsur olmasıdır. Girişimci; bir işi tasarlarırken ve o işe başlarırken yaratıcılık süreçlerinden yararlanır. Hayal gücü ile ortaya çıkan yaratıcı düşüncüyü, hayalcilikten çıkartarak, sistematik, mantıklı ve uygulanabilir bir fırsata dönüştürür (Demirel, 2003, s. 18).

1.6.6. Eko-Girişimcilik

Eko-girişimciliğın çalışmalarda ilgi çekici olmasında, toplumun son zamanlarda çevre sorunlarına olan bakış açısının değışmesi etkili olmuştur. Bunun sonucunda bireylerin çevreye yönelik, tutum ve davranışlarıyla birlikte, çevreyi korumaya yönelik, doğa dostu ürünleri kullanma eğilimleri olumlu yönde etkilenmiştir. Bu gelişmelerle birlikte dünya genelinde özel ve kamu kurumlarıyla birlikte girişimci bireyler de çevre sorunlarıyla ilgili çalışmalara yönelmiştir. Eko-girişimcilik de görünüş ve uygulama açısından genel hatlarıyla girişimcilikle ilişkili olan bir süreçtir. Eko- girişimciler de, girişimcilik faaliyetlerinde olduğu gibi sonuçları önceden tahmin edilmeyen, başarısızlık ihtimali olan ticari faaliyetlerde, belirli oranlarda risk üstlenirler. Ayrıca sürdürdükleri ticari faaliyetin, çevre üzerinde olumlu bir etki yaratmasına ve gelecek açısından sürdürülebilir olmasına önem verirler. Aynı zamanda ortak bir amaç etrafında birleşerek, çevre üzerinde olumlu etkiyi amaç edinirken, doğal çevreyi korumak ve sürdürülebilir bir yaşama erişme istek ve gayesine sahiptirler (Efeoğlu, 2014, s. 106-107).

Çevresel girişimcilik (“eko- girişimcilik” olarak da anılmaktadır), çevresel sorunları çözen veya sürdürülebilir bir şekilde faaliyet gösteren işletmeler oluşturmak için uygulanan girişimcilik süreci olarak tanımlanabilir (Sulej, Krzywonos, & Kwil, 2021, s. 1). Eko-girişimcilik, sürdürülebilir süreçler kullanılarak doğal çevre üzerinde net bir pozitif etki ile sonuçlanacak çevresel sorunların araştırıldığı girişimcilik türüdür (QAA, 2018, s. 8).

1.6.7. Fırsat Girişimciliğı

Fırsatları tanımak ve uygulamak, daha önce atıl durumda olan kaynakları kullanıma koyma, kontrol edilmeyen kaynakları çekme ve insan ve organizasyon

ağlarını harekete geçirme becerisini de içerir (Sommerrock, 2010, s. 38). Girişimci geleceğe yönelik gelişmeleri önceden tahmin ederek, gelir elde edebileceği kaynakları yatırıma dönüştüren kişidir. Bu açıdan girişimci ortaya çıkabilme ihtimali olan fırsatları gözlemleyerek, kazanç sağlayabileceği alanlara sermayesini aktarır. Bu anlayış karşımıza fırsat girişimciliği kavramını çıkarmaktadır (Küçük, 2007, s. 34).

Bu girişimcilik türü, pazar fırsatlarını analiz edebilecek bir görüşe ve kazanç sağlamaya yönelik mevcut kaynakları bir araya getirecek organizasyon becerisine sahip olmayı içermektedir (Soysal, 2010, s. 97). Mevcut yatırım ortamında ortaya çıkan iş fırsatlarını görerek ya da fırsatların farkına vararak içinde bulunulan veya hedeflenen pazara ürün satmak amacıyla gerçekleştirilen girişimcilik türüne fırsat girişimciliği adı verilir. Fırsat girişimciliği, yatırım alanlarında ortaya çıkan kriz ortamlarını değerlendirerek, pazarın istediği ürünleri, uygun ücret ve kalitede üreterek piyasaya sunma becerisini içermektedir. Girişimcinin pazarın sunduğu bu fırsatları değerlendirebilmesi için tecrübe ve beceriye sahip olması önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Aslanoğlu, 2019, s. 10).

1.6.8. Sosyal Girişimcilik

Tarihin her döneminde sosyal girişimcilikle ilgili çalışmaları görmek mümkündür. Toplumsal, psikolojik ve iktisadi ihtiyaçlar kazanç elde etmeyi düşünen şirketler tarafından giderilebileceği gibi kar düşüncesi olmayan şirketlerce de karşılanabilir. Sosyal girişimcilerin bireylere iş imkânları oluşturmalarına yönelik etkileri daha geniş bir perspektiften ele alınmalıdır. Örneğin sosyal girişimcilik faaliyetleri doğrudan ya da dolaylı olarak iş fırsatlarının kalite oranını ve miktarını etkileyebilir. Toplumsal kalkınmanın gerçekleşmesinde kilit rol üstlenen sosyal girişimcilik, yalnızca üretim araçlarının organizasyonunu değil, toplumsal birlik ve beraberliğe de katkı sağlamaktadır (Taş & Şemşek , 2017, s. 483).

Sosyal girişimcilik, birçokları için hayatı daha iyi hale getirmek adına, vatandaşların, sağlık, ekonomik sıkıntılar, eğitim, doğal afetler, temel hak ve özgürlükler ve görevi kötüye kullanma gibi toplumsal problemlere çözümler geliştirmek için kuruluşların inşa edildiği veya var olan kurumların dönüştürüldüğü bir süreçtir (Bornstein & Davis, 2010, s. 1). Sosyal girişimcilik, girişimlerin finansal kazanç veya

kârın aksine, sosyal veya kültürel sorunları çözmek için yapılan faaliyetlerdir (QAA, 2018, s. 8).

Sosyal girişimci, bireylerin, toplumların refahını artıran bir iş, ürün veya hizmet tasarlayan ve uygulayan kişidir. Bir sosyal girişim, sosyal veya çevresel bir zorluğun üstesinden gelmek için oluşturulmuş, sosyal etkiyi en üst seviyeye ulaştırmak, kaynak kullanımını en aza indirmek için operasyonlarını ve tedarik zincirini düzenleyen; sürdürülebilir, tekrarlanabilir ve potansiyel olarak ölçeklenebilir bir iş modelidir (Chahine, 2016, s. 2). Budak (2015, s. 32)'a göre sosyal girişimcilik; toplumsal sorunların farkına varabilme ve bu sorunları çözmek amacıyla sürdürülebilir çözüm yolları geliştirebilme sürecidir.

1.6.9. Kamu Girişimciliği

Kamu girişimciliği adından da anlaşılacağı gibi kamuyu ilgilendiren problemlerin çözümünde insan gücü ve maddi kaynakların kullanımını ele almaktadır. Kamu girişimciliği, kamu kuruluşları içerisindeki tüketicilerin istek ve ihtiyaçlarının nitelikli ve hızlı karşılanacak şekilde yeniden organize edilmesini, yeniliği, girişimciliği, rekabeti ve esneklik ile daha az resmi uygulamalara dayalı olarak verimliliği arttırmayı amaçlamaktadır. Kamu kurumları arasında, kamu girişimciliğine yönelik faaliyetlerinin yenilikçi bir anlayışla özel şirketlerin yaptığı gibi vatandaşların ihtiyaçlarının giderilmesinin karşılanmasında kullanımı, kamu örgütü içerisinde rekabet seviyesini kaliteli bir şekilde arttıracaktır. Bu rekabet ortamında kamu kuruluşları toplumsal sorunların çözümünde etkili yöntemler geliştirerek, kaynakların daha verimli bir şekilde kullanımına olanak sağlamaktadır (Karaca, Özdevecioğlu, & İnce, 2016, ss. 94-95).

Kamu girişimciliği, toplumsal ihtiyaçların karşılanmasına yönelik fırsat yaratabilmek için kamu ve özel kaynakları yaratıcı bir şekilde organize ederek bireyler adına değer oluşturma süreci olarak tanımlanabilir. Alanyazında kamu girişimciliği ile ilgili tanımlar değerlendirildiğinde; kamu girişimciliği, yenilikçi bir bakış açısıyla, risk alarak ve yaratıcılığı ön plana çıkararak, toplumsal faydanın gözetildiği bir süreç olarak değerlendirilebilir (Soysal, 2015, s. 131).

1.7. Girişimciliğin nemi

Girişimcilik, şirketlerin yaratılmasında ve gelişmesinde olduğu kadar ülkenin ve devletlerin büyümesinde ve refah seviyesinin artmasında da önemli bir görev üstlenmektedir. Bu nedenle girişimcilik, yeni ürünlerin/süreçlerin yaratılması, yeni kurulmuş bir şirket aracılığıyla veya köklü bir organizasyon içinde gerçekleşebilecek yeni pazarlara giriş yoluyla girişimcilik eylemi gerektirir (Hisrich, Peters, & Shepherd, 2017, s. 6).

Gelişmekte olan dünyada girişimciler, yeni servetin yaratılmasından ve dağıtımının daha adil hale getirilmesinden giderek daha fazla sorumludur (Wickham, 2001, s. 2). Girişimcilik, yalnızca iş fırsatları oluşturmaktan ziyade pazarlarda artan harcamalar, bilgi transferleri, istihdam ve inovasyon nedeniyle sürdürülebilir ekonomik büyüme ve gelişmeye olumlu anlamda katkı sağlayan unsur olarak gösterilmektedir (Meyer & de Jongh, 2018, s. 287). Farklı bir bakış açısıyla girişimcilik, özgün fikirlerin ortaya atılmasını, aktarılmasını ve uygulanabilirliğini hızlandırarak, yenilikçi işletme ve sanayilerin oluşumunda rol oynayarak, bilgi teknolojilerinin kullanıldığı alanlarda üretkenliği arttırarak, sektörel anlamda büyümeyi teşvik ederek önemini her geçen gün arttırmaktadır

Dm (2008, ss. 33-34)'e göre girişimcilik, ekonomik büyüme ve işsizlik sorununu zmesi, rekabet ortamı yaratması, toplum menfaatlerini karşılaması ve girişimcinin bireysel ihtiyaçlarını gidermesi açısından önemlidir. Bu kapsamda girişimcilik, ekonomik büyümeyi sağlarken aynı zamanda istihdam alanı oluşturarak iş imkânlarının artmasına yardımcı olmaktadır. Rekabet ortamının artması, mal ve hizmet kalitesini arttıracak böylece toplum bundan önemli bir kazanım elde edecektir. Toplum menfaatlerinin dikkate alınması, üretkenlik ve iş imknlarıyla birlikte, eğitim, sağlık ve evre alanında topluma hizmet eden kurumların yaygınlaşmasını sağlayacaktır. Ayrıca bireyin kendi yeteneklerini gösterme ve düşüncelerini uygulama imkânı vermesi açısından da bireysel menfaatlere hizmet edecektir.

İlhan (2005, s. 218)'a göre girişimcilik;

- Kullanılmayan kaynakların, ekonomik değerini arttırarak etkili ve verimli kullanılmasında,

- Çağa uygun teknolojilerin üretilmesinde ve iş imkânlarının arttırılmasında,
- Toplumun geniş bir kesiminin yaşam standartlarının yükseltilmesinde,
- Orta sınıfın gelir seviyesinin arttırılmasında,
- Bölgeler arası kalkınma düzeylerinin dengelenmesinde,
- Toplumsal huzur ve barışın sağlanarak, birlik beraberli ve etkin vatandaşlık kavramlarının geliştirilmesinde etkili bir güçtür.

Girişimciler modern fikirlerin geliştirilmesi, aktarılması ve uygulanmasını kolaylaştırırken, yeni iş kollarının ortaya çıkmasını sağlarken, teknolojik altyapıları kullanan endüstrilerde üretkenliği arttırarak, ekonomik gelişimi hızlandırır. Girişimciler girişimde bulunduklarında kişisel anlamda kar elde etme içgüdüğü ile hareket etseler de toplum çıkarlarının gelişmesine ortam hazırlarlar. Sonuç olarak girişimci kendi kazanımları için faaliyette bulunsa da toplumsal kazanımların elde edilmesine de hizmet etmektedir (Uluyol, 2013, s. 354).

Alanyazında girişimciliğin önemini açıklamak adına çeşitli araştırmacılar tarafından farklı fikirler ve kavramlar öne sürülmüştür. Bu kaynaklara göre girişimcilik gelir dağılımının eşitlenmesinde, katılımcı demokrasi fikrinin oluşmasında ve refah standartlarının yükseltilmesinde önemlidir (Çelik, 2006, s. 468). Girişimcilerin, iş fırsatları oluşturmaları, ekonomilere dinamizm ve süreklilik sağlar, ülkenin ekonomik gelişimini etkiler, sınıflar arası gelir adaletsizliğini önler ve sürdürülebilirliğin sağlanması bakımından değerlidir (Başar, 2013, s. 3; Bayrakdar, 2011, s. 246). Girişimcilik faaliyetleri sonucunda; istihdam artar, işsizlik problemleri çözülür, kurulan işletmelerle ve üretim faaliyetleriyle toplumun yaşam kalitesi yükselir, ekonomik büyüme gerçekleşir, kişi başına düşen milli gelir değişir. Devletin istihdam problemleri azalır ve çalışanlardan vergisini alarak, bunu halka yansıtır. Toplumun iktisadi, kültürel ve sosyal sorunları azalır (Aydıntan, Göksel, & Ekmekçioğlu, 2014, s. 97; Aytaç, 2006, s. 141; Bay, 2019, s. 198-199; Bedük, Eryeşil, & Oğuz, 2016; Çelik A., 2006, s. 468; Demirel, 2003, s. 33; Korkmaz, 2012, ss. 211-212; Özcan, Çeltekin, Özkul, 2008, s. 52; Pehlivanoğlu & Kayan, 2019, s. 59; Serhateri & Coşkun, 2006, s. 112; Sönmez, & Kırım, 2018, s. 38; Ürper, 2018, s. 14). Diğer yandan girişimcilik yabancı yatırımcıları ve sermayeyi ülkeye kazandırmada da işlevseldir (Özkul, 2008, s. 52). Girişimcilik görmezden gelinen kaynakların ekonomiye kazandırılmasında ve kaynakların verimli

kullanılmasında, rekabetin gelişmesinde, yeni pazarların yaratılmasında etkilidir (Özcan, Çeltek, Sönmez , & Kırım, 2018, s. 38). Girişimcilik iş hayatında cinsiyet eşitliğine fırsat tanıyarak kadınların çalışma hayatına girmesinde etkilidir (Bedük, Eryeşil, & Oğuz , 2016).

1.8. Girişimcilik Eğitimi

Eğitim belirli hedefler çerçevesinde, bireyin bedensel ve zihinsel gelişimini sağlayarak davranış değişikliği oluşturmayı amaçlayan, sistemli bir süreçtir. Bu açıdan değerlendirildiğinde girişimcinin başlatacağı faaliyetlerde yaşanabilecek problemlerin çözümünde eğitimin rolü gözden kaçırılmamalıdır (Soylu, 2014, s. 103). Ülkenin insan kaynakları ihtiyaçlarının karşılanmasında bu rolü üstlenmesiyle ulusların ekonomik ilerlemesini de sağlanmaktadır (Walia, 2017, s. 194).

Girişimcileri yetiştirmeye yönelik yapılan eğitim çalışmalarının geçmişti geçtiğimiz yüzyıl öncesine kadar gitmektedir. Bir ülkenin girişimci yetiştirmeye yönelik çalışmaları ne kadar eskiyse, o ülkenin toplumsal ve ekonomik gelişmişlik seviyesi de bir o kadar gelişmiştir. Başka bir ifade ile girişimcilik faaliyetlerini destekleyen eğitim sistemlerine sahip olan ülkelerin, bu eğitim kurumlarının fazlalığı ile sahip oldukları refah seviyesi arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır (Genç, 2019, s. 262). Dünyada girişimcilik eğitime yönelik çalışmalarının en fazla yapıldığı ülke Amerika Birleşik Devletleri'dir. Amerika'da girişimcilik eğitime yönelik ilk eğitim çalışmalarına 1947 yılında Harvard Business School' da başlanılmıştır. 1960 yılına geldiğinde ise girişimcilik eğitimi çalışmaları akademik programlara dâhil edilirken, 1965 yılından itibaren giderek yayılmıştır (Bozkurt Çetinkaya, 2011, s. 39).

Girişimcilik bir stil yönetimidir. Girişimcilik yönetimi, fırsatların peşinden koşmayı ve değişimi yönlendirmeyi amaçlar. Stratejik bir yönetim olan girişimcilik, bütün bir organizasyonun yönetimidir. Girişimcilik, öğrenilebilen bir yönetim Yaklaşımıdır (Wickham, 2001, ss. 2-3). Bazıları girişimcilerin genel nüfusa oranla eğitim seviyelerinin düşük olduğunu düşünse de, yapılan araştırmalar bu düşüncenin gerçeği yansıtmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Girişimcinin yetiştirilmesinde eğitim faaliyetleri büyük öneme sahiptir. Bu önem, yalnızca alınan eğitim düzeyinde değil, aynı zamanda girişimcilerin karşılaştıkları sorunlarla başa çıkmalarına da yardımcı olmaktadır (Hisrich, Peters, & Shepherd, 2017, s. 17). Bu nedenle girişimcilik eğitimi,

öğrencileri girişimcilik becerileri, yetenekleri ve yeterlilikleri ile işsizlik karşısında hayatta kalma araçlarıyla donatan eğitim türü olarak tanımlanabilir (Clifford, 2014, s. 3).

Girişimcilik eğitimi, seçtikleri girişim bağlamında bulunan yasal ve etik kısıtlamalar dâhilinde iş süreçlerinin daha iyi anlaşılması ve uygulanması yoluyla fikirlerin gerçekleştirilmesidir (QAA, 2018, s. 9). Girişimcilik eğitimi, “bireysel fikirleri eyleme dönüştürme yeteneğidir”. Yaratıcılık, yenilikçilik, risk alma, hedeflere ulaşma, projeleri planlama ve yönetme becerisini içerir. Bu tanım çerçevesinde girişimcilik eğitimi, bireylerde kendi kararlarının sonucunu üstlenme duygusunu ve düşüncelerini hayata geçirme becerisini ortaya çıkarmak için verilen eğitim türüdür. Okul müfredatında ise girişimcilik eğitimi, her öğrencinin girişimci olma şansına sahip olmasını ve her öğrencinin kendi servetinin mimarı olmasını sağlar. Girişimcilik eğitimi, öğrencileri meraklı ve yaratıcı olmaya teşvik eden bir yaklaşımdır (Ukah, 2021, s. 43).

Girişimcilik eğitimi, girişimcilik becerilerine sahip bireylerin öz farkındalıklarının artırılmasında ve iş projeleri geliştirmeye yönelik tecrübe kazanmalarında destekleyici bir unsurdur. Bu eğitim çalışmaları iki kategoride toplanabilir. Bunlardan ilki girişimci adayının genel ekonomi terimleri ile hukuk terimleri hakkında bilgilendirildiği ve girişimin sürekliliğini sağlamaya yönelik verilen teknik eğitimidir. İkincisi ise temel girişimci kişiliklerinin (yaratıcılık, üstün düşünme, risk alma cesareti, belirsizliğe karşı tolerans vb.) ortaya çıkarılıp geliştirilmesini amaçlayan eğitim çalışmalarıdır (Marangoz, 2016, s. 17).

Girişimcilik eğitimi, öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini girişimci faaliyetlere dönüştürme yeteneği ve zihniyetinin kazandırıldığı bir süreçtir. Bireysel gelişimi, etkin vatandaşlığı, sosyal katılımı ve istihdamı destekleyen, tüm öğrenciler için kilit bir yeterliliktir. Girişimcilik eğitimi, ticari amaçlı olsun ya da olmasın, girişimci bir ruhu veya davranışı teşvik eden çalışma alanlarında ve tüm eğitim yollarında (örgün ve yaygın) yaşam boyu öğrenme süreçleriyle ilgilidir (European Commission E. , 2016, s. 21).

Jones & Iredale (2010, ss. 10-11)’e göre girişimcilik eğitiminin temel noktaları şunlardır:

- İş kurmanın temel süreçleri de dâhil olmak üzere bir işe nasıl başlanacağı bilgisi;
- Yeni bir iş girişiminin nasıl planlanıp ve başlatılacağı bilgisi;
- Bir işin nasıl büyütülüp ve yönetileceği bilgisi;
- Bir işi yürütmek için gerekli beceri ve davranışların geliştirmesi;
- Girişimcilik becerilerinin ve bilgilerinin bir iş bağlamında konuşlandırılması;
- Bir işe başlamak için gereken bilgi ve becerilerin yakın zamanda kullanılması ve kendi hesabına çalışma.

Girişimcilik eğitimi çeşitli ve disiplinler arası bir öğretim alanıdır. Girişimcilik eğitimi, (yetişkin) eğitim sisteminin farklı alanlarında kademeli bir eğitim alanıdır, uygulama odaklıdır ve kurucu teorideki kökenlerine dayalı olarak monodisiplinerdir (Bijedić, Ebbers, & Halbfas, 2019, s. 21). Avrupa Komisyonu’nun “Entrepreneurship Education: A road to success” isimli raporunda girişimcilik eğitiminin birey, kurum, ekonomi ve toplum üzerinde olumlu etkilerinin olduğundan bahsedilmiştir. Bu etkiler şunlardır (European Commission, 2015, ss. 7-12):

Birey üzerindeki etkisi:

- Girişimcilik eğitimi girişimcilik kariyer hedeflerini artırmaya yardımcı olur.
- Girişimcilik eğitimi daha yüksek istihdam edilebilirlik sağlar.
- Girişimcilik eğitimi, girişimcilik becerilerinin ve tutumlarının gelişmesine yol açar.
- Girişimcilik eğitimi, daha gelişmiş girişimcilik niyetlerine yönelik davranış değişikliğini sağlar.

Kurum üzerindeki etkisi

- Girişimcilik eğitimi uygulayan kurumlar daha güçlü bir girişimcilik kültürü geliştirirler.
- Girişimcilik eğitimini uygulayan kurumlarda öğretmenlerin katılımı daha yüksektir.

- Girişimcilik eğitimini uygulayan kurumlar, paydaşların katılımını arttırmaları.

Ekonomi üzerindeki etkisi:

- Girişimcilik eğitimi, yeni girişimcileri destekler ve başarılı girişimciler yaratılmasına yardımcı olur.
- Girişimcilik eğitimi ekonomik etkiye yol açar.

Toplum üzerindeki etkisi:

- Girişimcilik eğitimi, bireyin sosyal dışlanmaya karşı korunmasına yardımcı olabilir
- Girişimcilik eğitimini önlem ve faaliyetler için yüksek yıllık yatırım getirisi sağlar.

1.8.1. Girişimcilik Eğitiminin Amaçları

Eğitim, öğrencilerin davranış ve olayları yorumlama biçimlerini etkilerken aynı zamanda öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini ve girişimciliğe yönelik faaliyetlerini de etkileyecektir. Girişimcilik algısının geliştirilmesi ve en üst seviyede sosyal gelişimin gerçekleştirilmesi, etkili ve verimli girişimcilik eğitiminin verilmesiyle ilgilidir. (Aydemir, 2018, s. 194). Bu eğitimlerin temel hedefi, yaratıcılığı, öz- aktiviteyi ve yenilikçiliği arttırmaktır (Bozkurt Çetinkaya, 2011, s. 29). Girişimcilik eğitimi, serbest meslek sahibi olmak, yeni işler kurmak veya mevcut bir girişimin bir bölümünü geliştirip büyümeye yönelik girişim düşüncesine sahip öğrencilerin, girişimci yetkinliklerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Girişimcilik eğitimi girişimci yetkinliklerin uygulanmasına odaklanır ve öğrenme ortamını; yasal konular, finansman sorunları, başlangıç ve büyüme stratejilerini içeren gerçekçi risk ortamlarına taşır. Bu ortamlarda hem işletme hem de girişimcilik yetkinliklerine sahip öğrenciler, yeteneklerini yeni kurulan ya da faaliyetlerine devam eden işletmeler ile hayır kurumları, sivil toplum kuruluşları, kamu sektörü ve sosyal girişimler dâhil olmak üzere bir dizi farklı alanlarda kullanabilirler (QAA, 2018, s. 9).

Dağlar (2020, s. 819)'a göre girişimcilik eğitiminin amacı; bireyleri girişimcilik kültürü ve girişimcilik hakkında bilgilendirmek, başarılı girişimcileri eğitim ortamlarına davet ederek girişimci adaylarını teşvik etmek ve desteklemek, bireylere başarılı

olmaları için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmaktır. Efeoğullar, Pekkan, Ciritci, & Çanşalı (2016, ss. 18-19) ise girişimcilik eğitimlerinin amacını kişilerin bağımsız olarak kendi işlerini kurmalarına yardımcı olmak şeklinde açıklamıştır. Girişimcilik eğitiminin amaçları arasında; yaratıcılık, yenilik, ustalık ve inisiyatif alma gibi girişimcilik tutum ve becerilerinin desteklenmesi yer almalıdır (Alparslan, Bozkurt Çetinkaya, & Aydoğdu, 2017, s. 54). Girişimcilik eğitimi yoluyla oluşturulan temel bilgiler:

- Kişinin yaşamındaki fırsatları keşfetmesi,
- Özgün fikirler oluşturma ve gereken kaynakları bularak fırsatları ortaya çıkarma yeteneği.
- Özgün bir işletme kurma ve yönetme yeteneği,
- Yeni ürünler ve buluşlar yapma ile eleştirel düşünme yeteneğini içerir (Raposo & Paço, 2011, s. 454).

Girişimcilik eğitimi, toplumsal sürdürülebilirlik ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunan girişimcilerin yanı sıra, özellikle gençleri bu konularda bilinçlendirmeyi amaçlamaktadır (Raposo & Paço, 2011, s. 454). Girişimcilik eğitim ve öğretim programlarının en yaygın olarak belirtilen hedefleri şunlardır (Garavan & O’Cinneide, 1994, s. 5):

- Girişimcilikle ilgili bilgi edinmek;
- Tekniklerin kullanımında, iş durumlarının analizinde ve eylem planlarının sentezinde beceriler kazanmak;
- Girişimci dürtü, yetenek ve becerileri belirlemek ve teşvik etmek;
- Birçok analitik tekniğin risk-olumsuz önyargısını ortadan kaldırmak;
- Girişimciliğin tüm benzersiz yönleri için empati duygusunu arttırmak;
- Değişen şartlara yönelik davranışlar geliştirmek;
- Yeni kurulan şirketleri ve diğer girişimci girişimleri desteklemek.

Kozlinska (2011, s. 207) girişimcilik eğitiminin genel amaçlarını şu şekilde açıklamıştır:

- Öğrenciler arasında girişimcilik güdüsü geliştirmek (farkındalık ve motivasyonu artırmak), yeni girişimleri teşvik etmek,

- Öğrencileri bir iş kurmak ve büyümesini yönetmek için ihtiyaç duydukları becerileri belirlemek ve eğitmek,
- Girişimcilik hakkında bilgi edinmek,
- Tekniklerin kullanımı, iş durumlarının incelenmesi, eylem planlarının oluşturulması konularında girişimci adaylarının kapasitesini arttırmak,
- Değişen çevre şartlarıyla başa çıkabilme becerilerini geliştirmek olarak sıralanabilir.

1.8.2. Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi

Bilgi ve teknolojinin önem kazandığı günümüz toplumlarında girişimcilik farklı bir görüşe evrilirken, girişimcinin üstlendiği görevin önemi de artmıştır. Ekonomiye yönelik farklı faaliyet alanları oluşurken ekonomiler de gelişmiştir. Girişimcilik günümüzde, inovasyon, pazar içi mücadele, üretkenlik, değer ve iş olanakları kavramlarını içermektedir (Çelik, 2006, s. 471). Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi’nin ilk olarak 18 Aralık 2006 tarihinde yayımladığı “Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri” kapsamında belirlenmiş olan “Anahtar Yetkinlikler Kararı” kapsamında bireylere kazandırılması hedeflenen sekiz yetkinlikten biri olan inisiyatif alma ve girişimcilik yetkinliği 22 Mayıs 2018 tarihinde yayımlanan “Yaşam Boyu Öğrenme Kararı” ile revize edilerek daha önce olduğu gibi eğitim ve öğretimin her kademesinde “inisiyatif alama ve girişimcilik” yetkinliği olarak öğretim programlarında kullanılmaktadır (Avrupa Birliği Resmî Gazetesi, 2018, s. 4).

Ülkemizin girişimcilik konusundaki en güçlü yanı, insanların cesareti ve bunun sonucunda ortaya çıkan risk alma gücü ve yeteneğidir; ancak bu cesaretin bilgisizlikten değil, akılcı hesaba dayalı bir cesaret olabilmesi için girişimci adayların en iyi şekilde yetiştirilmesi gerekir. Bu kapsamda ülkemiz girişimcilik eğitime yönelik kaynaklarını artırmalı ve bu sektöre yatırım yapmalıdır (Kasap & Aydın, 2019, s. 105).

Türkiye girişimcilik eğitimi konusunda gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında, ülkemizde girişimcilik eğitime yönelik hukuki düzenlemeler çerçevesinde eğitim kurumları aracılığı ile eğitimlerin gerçekleştirildiği ve bu eğitimlerin özendirildiği görülmektedir. Her ne kadar ABD ve diğer Avrupa ülkeleriyle kıyaslandığında ülkemizin girişimcilik eğitimi konusunda istenilen seviyede olmadığı görülse de, Milli

Eğitim Bakanlığı'nın girişimcilik eğitime yönelik yaptığı çalışmalar önemli gelişmeler arasında gösterilebilir (Özdemir, Yılmaz , Arsu , & Polat, 2016, s. 572).

1.8.2.1. İlk ve Ortaöğretimde Girişimcilik Eğitimi

Ülkemizde girişimcilik eğitimi ilköğretim kurumlarında ayrı bir ders olarak okutulmaktan ziyade disiplinler arası yaklaşım çerçevesinde kazanımlarla öğrencilere aktarılmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda Fen Bilimleri Öğretim Programında “Yaşam Becerileri” başlığı altında girişimcilik becerisine yer verilirken, programın özel amaçlarının 5. maddesinde “Fen bilimleri ile ilgili kariyer bilinci ve girişimcilik becerilerini geliştirmek” hedefine yer verilmiştir (MEB, 2017, s. 9). Ayrıca 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda seçmeli ders olarak okutulan Bilim Uygulamaları Dersi Öğretim Programı incelendiğinde dersin özel amaçlarının 7. maddesi “Kariyer bilincini ve girişimcilik becerilerini geliştirmek” şeklinde ifade edilirken, derste aktarılması gereken temel beceriler bölümünün yaşam becerileri başlığı altında girişimcilik becerisine yer verildiği görülmektedir (MEB, 2017, ss. 7-8).

İlköğretim 7 ve 8. sınıflarda okutulan bir başka seçmeli ders olan Medya Okuryazarlığı dersinin öğretim programının temel becerileri arasında da girişimcilik becerisi yer almaktadır. Bununla birlikte programın özel amaçlarından olan 9. maddede “Medya alanındaki yenilikçi fikirleri inceleyerek özellikle yeni medyaya yönelik yaratıcı ve yenilikçi fikirler geliştirme ve paylaşma” maddesi de girişimcilik becerisi ile ilişkilendirilebilir (MEB, 2017, ss. 7-8). Hayat Bilgisi Öğretim Programının (1, 2 ve 3. Sınıf) öğrencilere kazandırılması hedeflenen becerileri arasında girişimcilik becerisi de yer almaktadır (MEB, 2017, s. 8). Sosyal Bilgiler Öğretim Programının özel amaçları ve temel becerilerinde de girişimcilik becerisine vurgu yapıldığını görmekteyiz. Bu bölüm “Sosyal Bilgiler Dersi ve Girişimcilik Becerisi” başlığı altında ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

Ortaöğretimde girişimcilik dersinin 2009 yılında hazırlanan “Ortaöğretim Girişimcilik Dersi Öğretim Programı” çerçevesinde, 9, 10, 11 ve 12. sınıflarda seçmeli ders olarak haftada bir ders saati şeklinde okutulması öngörülmüştür. Ancak programda bu dersin 9. sınıflar için erken olduğu ve 12. sınıfların da üniversite sınavına hazırlanacaklarından dolayı 10 ve 11. sınıflarda okutulmasının uygun olacağı görüşü

bildirilmiştir. Öğretim programında girişimcilik dersinin amaçları şu şekilde ifade edilmiştir (MEB, 2009, s. 35);

Öğrencilerin;

- Temel ekonomi bilgisine sahip olmalarını,
- Girişimciliğin sosyal ve ekonomik hayat içindeki rolünü kavramalarını,
- Yenilik yapmanın ve araştırmacı olmanın önemini kavramalarını,
- Girişimcilikle ilgili temel kavramları tanımalarını,
- Girişimcilik türlerini fark etmelerini,
- Girişimcilikteki kaynakların nasıl bir araya getirileceğini fark etmelerini,
- Girişimciliği teşvik eden faktörleri tanımalarını,
- Girişimcilerin özellikleri ile kendi özellikleri arasında mukayese yaparak girişimcilik özelliklerinin farkında olmalarını,
- Genç girişimcileri bekleyen iş fırsatlarının farkında olmalarını,
- Bir iş fikri geliştirme ve projeye dönüştürülmesi sürecini kavramalarını,
- İş kurma sürecinin temel adımları ve iş plânı hazırlamada bilgi sahibi olmalarını,
- Kendi işini kurmanın avantaj ve dezavantajlarının farkında olmalarını,
- İş ahlakı, sosyal ve yasal sorumluluk bilinci kazanmalarını,
- İşletme kavramı, türleri ve fonksiyonları hakkında bilgi sahibi olmalarını,
- Girişimcileri destekleyen kurum ve kuruluşları tanımalarını,
- Atatürk'ün girişimcilik yönlerini tanımalarını amaçlamaktadır.

Girişimcilik dersi, Kız Meslek Liseleri, Endüstri Meslek Liseleri ve Ticaret Meslek Liseleri gibi mesleki eğitim veren liselerde “Girişimcilik” adı altında 2 ders saati olarak okutulmaktadır (Küçük, 2008, s. 364). Girişimcilik eğitiminin zorunlu ders yerine seçmeli derslerle okutulduğu ülkelerde tüm öğrencilere ulaşma olasılığı daha düşüktür (European Commission, 2016, s. 21). Bu açıdan değerlendirildiğinde, ilkökul kademesinden itibaren girişimciliğe yönelik becerileri öğrencilere kazandıracak eğitim faaliyetlerinin başlatılması, üst eğitim kademelerinde ise girişimcilik eğitimlerinin pratiğe dönüştürülmesi gerekmektedir (Yurtseven, 2020, s. 137).

1.8.2.2. Üniversitelerde Girişimcilik Eğitimi

Türkiye’deki üniversiteler girişimcilik eğitimi programları bakımından değerlendirildiğinde, iktisat fakültelerinin işletme programları ile meslek yüksekokullarının işletme bölümlerinin içerik açısından girişimcilik eğitimi çalışmalarına kısıtlı da olsa yer verdikleri görülmektedir. Burada verilen girişimcilik eğitimlerinin içeriği, girişimcilerin sahip olması gereken karakteristik özellikler, girişimcilik başarısı ve başarısızlığında rol oynayan faktörler, küçük işletmelerin kuvvetli ve yetersiz yönleri, ekonomiye ve toplumsal organizasyona katkıları, karşılaştıkları problemler, bunların çözümü ve iş planlaması gibi konuları kapsamaktadır (Çetinkaya Bozkurt & Alparslan, 2013, s. 15).

Ülkemizde, mesleki eğitim kurumlarının bazı programlarında son yıllarda girişimcilik derslerini başarılı bir şekilde tamamlayan öğrencilere KOSGEB tarafından onaylı girişimcilik eğitimi sertifikalarının verilmektedir. Benzer şekilde lisans ve yüksek lisans kademelerine yönelik uygulamalı girişimcilik eğitimi programlarının yapılarak; girişimcilik eğitim ve becerisine yönelik kaliteli bilimsel çalışmaların sayısının artırılması, girişimciliğin daha uygulanabilir bir niteliğe kavuşturulması ve alanında yetkin girişimcilerin yetiştirilmesinde önemli bir adım olacaktır (Karadeniz & Özkan, 2020, ss. 877-878).

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) “2021 Yılı Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi” sonuçlarını açıklamıştır. Endeks “bilimsel ve teknolojik araştırma yetkinliği, fikri mülkiyet havuzu, iş birliği ve etkileşim ve ekonomik ve toplumsal katkı” başlıkları altında 23 adet gösterge dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu bilgilere göre Türkiye’deki en yenilikçi ve girişimci üniversite sıralamaları şu şekildedir (TÜBİTAK, 2021):

1. Orta Doğu Teknik Üniversitesi
2. Sabancı Üniversitesi
3. İstanbul Teknik Üniversitesi
4. İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi
5. Yıldız Teknik Üniversitesi
6. Koç Üniversitesi
7. Gebze Teknik Üniversitesi

8. Boğaziçi Üniversitesi
9. İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü
10. Özyeğin Üniversitesi

Üniversitelerimiz “Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi” sonuçlarını ayrıntılı bir şekilde değerlendirmeli ve elde ettikleri verilerden yola çıkarak çağa uygun bir şekilde girişimcilik eğitimlerinin içeriğini güncellemelidir. Bu durum üniversite öğrencilerinin ve üniversitelerin girişimcilik konusunda gelişmeleri açısından önemlidir.

1.8.3. Girişimciliği Destekleyen Kurum ve Kuruluşlar

Türkiye’de faaliyetleri kapsamında girişimcilere destek sağlayan kuruluşlar, melek yatırımcı kuruluşları ve devlet tarafından sağlanan destekler değerlendirildiğinde içinde bulunduğumuz ortamın, girişimci yatırımları açısından oldukça verimli ve uygulanabilir olduğu görülmektedir (Çetin, 2021, ss. 154-155). Ülkemizde girişimcilik becerisinin gelişimine yönelik eğitimler örgün eğitim kurumlarının yanı sıra bazı devlet kurumları ve özel kurumlar tarafından da desteklenmektedir. Bu kurumlardan bazıları girişimcilik eğitim faaliyetleriyle birlikte girişimcilik destekleri verirken bazıları yalnızca girişimcilik destekleriyle girişimcileri ve girişimci adaylarını desteklemektedir. Girişimcilik eğitimi konusunun daha iyi anlaşılması için bu kurumlardan bazıları değerlendirilmiştir.

1.8.3.1. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB)

KOSGEB, girişimci olmak isteyen bireylere, girişimcilik bilgi ve yeteneklerinin kazandırılması kapsamında geleneksel ve modern girişimcilik eğitimleri vermektedir. Geleneksel eğitim çalışmaları girişimci bireylerin, iş yeri açma ve işlerini yürütme konusunda bilgi edinmeleri, bu süreç içerisinde edindiği roller ve sorumlulukları keşfetmeleri ve kurmak istedikleri iş fikirleri kapsamında iş modellerini tasarlayabilecek bilgi ve tecrübe edinmeleri amacıyla yapılmaktadır. Modern girişimcilik eğitimleri ise orta ve yüksek teknoloji seviyesindeki işkolları ile üretim işkolunda faaliyet gösterecek girişimcilerin ihtiyacı olabilecek bilgilerin kazandırılması amacıyla yapılmaktadır. Bu kapsamda geleneksel girişimcilik eğitimi tamamlayan adaylar ileri girişimcilik eğitimlerini almaya hak kazanmaktadırlar. Ayrıca KOSGEB tarafından “Geleneksel Girişimci Destek Programları”, “İleri Girişimci Destek Programları” ve “İş Planı Ödülü

Destek Programı” çerçevesinde girişimcilere kredi desteğinde bulunmaktadır (KOSGEB, 2022).

1.8.3.2. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR)

Türkiye İş Kurumu sistemine kayıtlı kişilere kendi işlerini kurmaları ya da geliştirmeleri için girişimcilik eğitim programları düzenlemektedir. Eğitimlerde başarılı olanlara Eğitimleri başarıyla tamamlayanlara kişilere “Katılım Belgesi” verilmektedir. Katılım belgesini almaya hak kazanan adaylar KOSGEB’in “Yeni Girişimci Desteği” programına başvurabilmektedir (İŞKUR, 2022).

Yukarıda bahsedilen kurumlar dışında ülkemizde girişimcilik faaliyetlerini destekleyen kurumlara T.C. Bilim Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TGV), Kadın girişimciler Derneği(KADİGER) örnek verilebilir.

1.9. Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Girişimcilik Becerisi

Günümüz çalışma hayatı risk alabilme becerisi yüksek bireylerin yetiştirilmesini önemli bir unsur olarak karşımıza çıkarmaktadır. Gelişmiş girişimcilik becerilerine sahip kişiler; toplumsal ilişkilerinde, gündelik iletişimde ve ileri dönemlerdeki iş hayatında, gerekli ve etkili davranışları yerinde ve zamanında gösterebilen bireylerdir. Bu özelliklere sahip bir kişinin başkalarının duygularını anlaması ve insani ilişkilerde uyumlu davranması daha olasıdır. Girişimcilik becerileri geliştirilerek bireylerin, geleceği nasıl planlayabileceğini, planlarını amaca yönelik ve etkili bir şekilde nasıl uygulayabileceğini bilen kişiliklere dönüştürülebilmesi mümkündür. Bu, özelliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi küresel etkilerin giderek arttığı dünyamıza uyum sağlayabilen ve karmaşık iş dünyasında hayatta kalabilen insanların ortaya çıkmasında etkili olacaktır (Gömleksiz & Kan, 2009, s. 45).

Yenilenen ilköğretim programları ile yaparak yaşayarak öğrenme yaklaşımlarını içeren etkinlikler hazırlanmıştır. Öğrenme sürecini içselleştirmeye, bilgiye ulaşmada aktif olarak rol almaya, gerçek hayatta yaşanabilecek problemler ile karşılaşp, bunlara uygun çözüm yolları üretebilen nesiller yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Bu hedefe ulaşabilmek için ilköğretim programlarına ortak temel beceriler eklenmiştir. Bu beceriler arasında yer alan girişimcilik becerisi kapsamında istenilen davranışlar şu şekilde sıralanabilir (Akyürek & Şahin, 2013, s. 52):

- Öğrencilerin etrafındaki fırsatları sezmeleri,
- Fırsatlara dair plan ve proje yapabilmeleri,
- Projeleri günlük yaşama uygulamaları,
- Sürdürülebilir yaşam koşullarının geliştirilmesi sağlanarak, çalışma hayatının ve sosyal yapının gereksinimlerine göre eğitilmeleri,
- Eğitim aldıkları mesleklerde işe yerleştirilmeleri,
- Meslekleriyle ilgili girişimci bir kişiliğe bürünmeleri,
- Bu kişilik ve yetkinliklerle kendi çalışma ortamlarını oluşturmaları,
- Böylelikle ülke ekonomisine katkı sağlamaları amaçlanmaktadır.

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda öğrencilere kazandırılmak istenen temel becerilerden biri de girişimcilik becerisidir. Öğrencilere bilgi, yetenek, davranış ve değerler, ilköğretim programları arasında yer alan birçok ders ile öğrencilere kazandırılrsa da Sosyal Bilgiler öğretiminde değerlendirilmesi gereken önemli başlıklar arasında yer almaktadırlar (Deveci, 2015, s. 3). Bu sebeple ilkokuldan başlayarak çocukların eğilimlerini, yetenekleri çerçevesinde desteklemek, ilgi duydukları meslek ya da çalışma alanı ile ilişkili yeterlilik kazanmalarını sağlamak geleceklerine yönelik endişelerinin ortadan kalkmasında etkili olabilir. Bu bağlamda üretim becerileri gelişmiş, özgüveni yüksek, sorumluluk bilinci yüksek, geleceğe korkmadan bakan öğrenciler yetiştirilmiş olur. Bu tarz öğrencilerin yetiştirilmesi için de Sosyal Bilgiler öğretimi oldukça yararlı fırsatlar sunan bir kaynak olarak değerlendirilebilir (Tarhan & Kılıç, 2017, s. 1975).

Gelişimsel rolleri bağlamında, Sosyal Bilgiler ve girişimcilik, artan üretim faaliyetleri yoluyla ulusun zenginliğine katkıda bulunarak gençlerin güçlendirilmesinde çok önemli bir rol oynamaktadır. Girişimcilik eğitiminin amaçları çerçevesinde Sosyal Bilgiler dersinin hedeflerine bakıldığında, girişimcilik ve Sosyal Bilgiler eğitiminin öğrencilerin gelişimine büyük katkı sağladığına yönelik görüş ağırlık kazanacaktır. (Edor, 2013, ss. 33-34).

Sosyal Bilgiler öğretim programı öğrencinin çevresindeki dünyayı anlamasını kolaylaştırır. Doğal olarak öğrencileri girişimcilik becerilerine maruz bırakmak, daha fazla fırsatın farkına varmalarını sağlarken; ayrıca inisiyatiflerini geliştirmelerine ve üstlendikleri her konuda daha yaratıcı ve özgüvenli olmalarına yardımcı olacaktır. Bu

kazanımlar onlara iş yaratmada daha fazla sorumluluk alma ve sosyal açıdan sorumlu bir şekilde hareket etme fırsatı verecektir. Bahsi geçen bu kavramlar aynı zamanda Sosyal Bilgiler öğretim programı hedefleriyle de uyumludur (Clifford, 2015, ss. 6-7).

2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı incelendiğinde diğer öğretim programlarında da olduğu gibi “Yetkinlikler” başlığı altında “inisiyatif alma ve girişimcilik” yetkinliğine yer verildiği görülmektedir. Ayrıca programda “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Temel Beceriler” başlığı altında bulunan 8. maddede de “girişimcilik” becerisine yer verilmiştir (MEB, 2017, ss. 8-9). Bu açıdan bakıldığında, programın 4, 5, 6 ve 7. sınıf öğrenme alanlarının girişimcilik becerisi açısından değerlendirilmesinin faydalı olacağı söylenebilir. 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın 4, 5, 6 ve 7. sınıflar bazında girişimcilik becerisi ile ilgili ders, sınıf, öğrenme alanı ve kazanımlar ile ilgili değerlendirmeler Tablo 1.7, Tablo 1.8, Tablo 1.9 ve Tablo 1.10’da ele alınmıştır.

Tablo 1.7: 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Girişimcilik Programında Girişimcilik Becerisi (4. Sınıf)

Ders	Sınıf	Öğrenme Alanı	Kazanım
Sosyal Bilgiler	4. Sınıf	Bilim, Teknoloji ve Toplum	SB.4.4.4. Çevresindeki ihtiyaçlardan yola çıkarak kendine özgü ürünler tasarlamaya yönelik fikirler geliştirir. Örnek girişimciler ve onların başarı öyküleri üzerinde durulur.
Sosyal Bilgiler	4. Sınıf	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	SB.4.5.2. Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanıır. Gelir, gider, bütçe, üretim, dağıtım, tüketim ve meslek gibi kavramları kullanarak öğrencinin yakın çevresindeki ekonomik faaliyetleri gözlemlemesi ve raporlaştırması sağlanır.

Kaynak: MEB, 2017, s. 15

Tablo 1.7’de yer alan, 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi girişimcilik becerisi ile ilgili bilgiler değerlendirildiğinde “Bilim, Teknoloji ve Toplum” öğrenme alanında, öğrencileri özgün ürünler tasarlamaya yönlendirmekte, bunu yaparken de çevresindeki girişimcileri ve onların başarı öykülerini örnek almalarına yönelik kazanımlara yer verildiği görülmektedir. Ayrıca “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında doğrudan girişimcilik becerisine yer verilmezken, öğrencilerin girişimcilikle ilgili olan;

gelir, gider, bütçe, üretim, dağıtım, tüketim ve meslek gibi kavramları kullanarak yakın çevresindeki ekonomik faaliyetleri gözlemlemesi ve bunları raporlaştırmaları istenmiş, böylece aileden başlayarak, etrafındaki ekonomik faaliyetleri tanımaları istenmiştir. Bu bilgilerden yola çıkıldığında, ilgili kazanımların girişimcilik becerisi ile ilişkilendirilebileceği söylenilebilir.

Tablo 1.8: 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Girişimcilik Becerisi

Ders	Sınıf	Öğrenme Alanı	Kazanım
Sosyal Bilgiler	5. Sınıf	Üretim, dağıtım ve Tüketim	SB.5.5.2. Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanıır. SB.5.5.5.İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir. Farklı alanlarda yeni fikirler geliştiren başarılı girişimcilerin çalışmalarından örnekler verilerek öğrenciler yeni fikirler üretmeye teşvik edilir. Değişen toplumsal ilgi ve ihtiyaçlar araştırılarak bunları karşılamaya yönelik yenilikçi fikirler geliştirilir.

Kaynak: MEB, 2017, s. 18

Tablo 1.8’de yer alan, 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 5. Sınıf ile ilgili öğrenme alanları ve kazanımlar değerlendirildiğinde “girişimcilik” becerisine yer verildiği görülmektedir. “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı açıklanırken “Bu öğrenme alanı işlenirken sorumluluk değeriyle iş birliği, yenilikçilik, girişimcilik ve araştırma gibi becerilerin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır (MEB, 2017, s. 18)” , ifadesine yer verilmiştir. Ayrıca kazanımlar çevresinde “gelişen meslekleri tanıma”, “yenilikçi fikirler geliştirme” ve “çevresindeki girişimcileri tanıma” kavramlarını girişimcilik becerisi ile ilişkilendirilebilir. Bu bilgilerden yola çıkarak ilgili öğrenme alanında öğrencilerin doğrudan girişimcilik becerisini kazanmaları öngörülmektedir denilebilir.

Tablo 1. 9: 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Girişimcilik Becerisi

Ders	Sınıf	Öğrenme Alanı	Kazanım
Sosyal Bilgiler	6. Sınıf	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	SB.6.5.1.Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir. Kaynakların ülke ekonomisindeki yeri ve önemi tartışılır.

Tablo 1.9: 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Girişimcilik Becerisi(Devamı)

SB.6.5.3. Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.

SB.6.5.5. Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişimindeki yerini ve önemini analiz eder.

Kaynak: MEB, 2017, ss. 21-22

Tablo 1.9' da yer alan 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 6. Sınıf ile ilgili öğrenme alanları ve kazanımlar değerlendirildiğinde “girişimcilik” becerisine yer verildiği görülmektedir. Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanı açıklanırken “Bu öğrenme alanı işlenirken vatanseverlik, doğal çevreye karşı duyarlılık ve sorumluluk gibi değerlerle girişimcilik, yenilikçilik ve araştırma gibi becerilerin de öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmalıdır (MEB, 2017, s. 21)” ifadesine yer verilmiştir. Ayrıca ele alınan kazanımlar çerçevesinde” ülke kaynaklarıyla ekonomik faaliyetleri ilişkilendirme”, “yatırı ve pazarlama proje önerileri hazırlama”, “ nitelikli insan gücü”, “ meslekleri tanıma” kavramlarını girişimcilik becerisi ile ilişkilendirilebilir. Bu bilgilerden yola çıkarak ilgili öğrenme alanında girişimcilik becerisinin öğrencilere aktarılması amaçlanmaktadır denilebilir.

Tablo 1. 10: 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Girişimcilik Becerisi

Ders	Sınıf	Öğrenme Alanı	Kazanım
Sosyal Bilgiler	7. Sınıf	Üretim, dağıtım ve Tüketim	SB.7.5.3. Kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına ve sosyal yaşamdaki rollerine örnekler verir. Kızılay ve Yeşilay gibi kamu yararına çalışan yarı resmî kurumlar ile vakıf ve derneklerin çalışmalarına değinilir. SB.7.5.4. Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanır. Ahilik ve Lonca teşkilatı ile meslek odaları ve meslek okulları üzerinde durulur. SB.7.5.5. Dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni meslekleri dikkate alarak mesleki tercihlerine yönelik planlama yapar.

Tablo 1.10: 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Girişimcilik Becerisi(Devamı)

Yeni mesleklerin yanı sıra halen icra edilen meslekleri de inceler, kendi kişisel özellikleri, yetenekleri ve ilgilerini bu mesleklerin gerekleri ile kıyaslar ve kişisel kariyerine dair kararlar alır.
SB.7.5.6. Dijital teknolojilerin üretim, dağıtım ve tüketim ağında meydana getirdiği değişimleri analiz eder.
E-ticaret (gerçek ürünler kadar bilgisayar oyunları gibi sanal/dijital ürünler) üzerinde durulur.

Kaynak: MEB, 2017, ss. 24-25

Tablo 1.10’da yer alan, 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda 7. sınıf ile ilgili öğrenme alanları ile ilgili açıklamalar değerlendirildiğinde “girişimcilik” becerisinin açık bir şekilde belirtilmediğini görmekteyiz. Ancak “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanıyla ilgili kazanımlar incelendiğinde, kazanımlarda doğrudan girişimcilik becerisine yer verilmemesine rağmen kazanımların esasında girişimcilik becerisi ile ilişkili oldukları söylenebilir. Ayrıca ilgili kazanımlarda girişimcilik becerisi ile ilişkili olarak, vakıf ve derneklerin çalışmalarını değerlendirme, meslek edinme, meslek etiği kazanma, yeni meslekleri tanıma, meslek tercihi yapma ve dijital teknolojilere bağlı olarak üretim dağıtım ve tüketim ağında meydana gelen değişimleri kazandırmaya yönelik kazanımlara yer verildiği görülmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretimi toplumsal kuralları, değerleri ve toplumun ekonomik dinamiklerini dikkate alarak, öğrencilerin farklı alanlarda gelişimine önem vermektedir. Sosyal problemlere duyarlı, karşılaştığı problemlere özgün çözümler geliştiren, ulusal ve uluslararası gelişmelere duyarlı bireyler yetiştirebilmek amacıyla Sosyal Bilgiler Öğretim Programında girişimcilik becerisine önem verilmelidir (Eroğlu & Deveci, 2021, s. 1193).

Yapılandırmacı anlayış çerçevesinde hazırlanan 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı birçok beceri, değer, bilgi ve öğretim yöntemini içermektedir (Dere & Dinç , 2018, s. 119). Sosyal Bilgiler dersi, sorumluluk sahibi, milli ekonominin önemini bilen, mesleklerin gerekliliğine ve mesleklerin saygınlığına inanan, bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanan, iletişim becerileri gelişmiş, toplumsal problemlerin çözümüne yönelik fikirlerini açıkça ifade edebilen ve eleştirel düşünme becerisi

gelişmiş bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (MEB, 2017). Bu kapsamda bahsedilen amaç, beceri ve değerlerin kazandırılmasında Proje Tabanlı Öğrenme yaklaşımının da kullanılabileceği söylenebilir.

1.10. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı

Proje kavramının tek bir tanımı yoktur. Eğitimciler proje terimini farklı deneyimleri tanımlamak için kullanırlar. Bazı öğretmenler, gün aşırı olarak yapılan herhangi bir çalışmayı proje olarak değerlendirmektedir. Sanat öğretmenleri, bir heykele şekil vermeye sanat projesi olarak atıfta bulunurken, fen bilgisi öğretmenleri, bir okulun bilim fuarı için yapılan bir deneyi bilim projesi olarak görürler (Diffily, 2002, s. 41) .

Proje, genellikle sınıfın tüm üyeleri, bazen sınıf içerisinde bir grup, bazen de yalnızca bir öğrenci tarafından üstlenilen bir konunun kapsamlı çalışması olarak değerlendirilebilir. Araştırma konusu, çalışmaya katılan öğrencilerin ilgisini çeken ve öğretmenleri tarafından bu ilgilerini yansıtabilecek bir konunun çeşitli yönleriyle incelenmesidir. Bir projede üstlenilen çaba, entelektüel, akademik ve sosyal beceri ile yeterliliklerin uygulanmasını içerir. Katılımcı öğrenciler için mevcut beceriler kapsamında; çalışma, yazma, ölçme, çizim, boyama, maket yapımı, okuma, hikâye yazma, drama ve güzel sanatlar gibi çalışmaları ele almalıdır. İdeal olarak bir proje, farklı bilim dalları, sosyal bilgiler, edebiyat ve çeşitli sanat dalları gibi farklı alanlarda bilgi ve kavramların edinilmesini de kapsamalıdır (Katz & Chard, 1992, s. 3).

İyi bir proje öğretmenler ve öğrencilerin yararlanılabileceği kazanımlara sahiptir. Bu kazanımları şu şekilde sıralanabilir:

- Projeler öğrencileri, özgün problemleri çözmeye, başkalarıyla birlikte çalışmaya ve somut çözümler oluşturmaya dâhil etmeleri nedeniyle ilgi çekici olabilir.
- Projeler, öğrencilerin bilgi, kavram ve ilkeleri edinmesini sağlarken aynı zamanda bunları uygulayarak derinlemesine anlamayı geliştirme potansiyeline sahiptir.
- Öğrencilerin plan oluşturma, ilerlemeyi izlemesi ve çözümleri değerlendirmesi imkân vermesinden dolayı düşünme (öğrenme ve üst biliş) yetkinliğini geliştirme potansiyeline sahiptir (Blumenfeld, Soloway, Marx, Krajcik, Guzdial, & Palincsar, 1991, s. 373).

Proje tabanlı öğrenme, sınırlı bir zaman dilimi içerisinde, sürekli gelişen ve değişen bilgiyi, teknolojiye dayalı bir eğitim ortamında, araştırma yapabilen, sorunları çözebilen, karar verebilen, sorgulayıcı, sorumluluk alarak işbirliği içinde, öğrenme faaliyetlerine katılabilen bireyler yetiştirmemizi gerçekleştirebilecek özelliklere sahip bir yaklaşımdır (Erdem, 2002, s. 178). Erdem ve Akkoyunlu (2002, s.3), Proje Tabanlı Öğrenme sürecini sınıflandırarak Şekil 1,3'te şematik olarak şu şekilde tanımlamışlardır:

Şekil 1. 3: Proje Tabanlı Öğrenmenin Şematik Tanımı

Proje	•"Proje bir tasarım sürecidir. Tasarı geliştirmeyi amaçlayan bir süreç olarak ilişkisel öğrenmeyi ve tekrarlanan bir zihinsel modeli ön görür."
Tabanlı	•"Tabanlı sözcüğü, projenin bir amaçtan ziyade, bir süreç olduğu gerçeğini belirtmekte ve projeyi tamamlanmış bir bitirme ödevi olmaktan kurtarmaktadır."
Öğrenme	•"Öğrenme ise öğrenme sürecinin odak noktasını öğretenden öğrenene kaydırarak, gerçek anlamda öğrenci merkezliliği vurgulamaktadır."

Kaynak: Erdem, 2002, s. 3

Proje Tabanlı Öğrenme (PTÖ), öğrenme faaliyetini gerçekleştirirken, öğrencinin merkezde yer aldığı, öğretmen tarafından kolaylaştırılan bir öğrenme Yaklaşımıdır. Öğrenciler, ilgi çekici sorular sorarak bilginin peşinden giderler. Projeler herhangi bir konunun sorgulanması ile ortaya çıkar. Öğrenciler ortaya attıkları bir soru eşliğinde, öğretmenin gözetiminde araştırma yoluyla faaliyette bulunurlar. Öğretmenler, PTÖ'nün araştırma ve proje aşamaları boyunca uygulanacak süreçlerin sistemleştirilmesini destekler ve sürecin her adımını denetlerler. PTÖ Yaklaşımının amacı, bir konunun daha iyi anlaşılması, daha derin öğrenilmesiyle birlikte okuma oranı ve öğrenme motivasyonunun artmasıdır (Bell, 2010, s. 39).

Proje tabanlı öğrenme, öğrenme ortamlarının tasarımına yönelik genel bir yaklaşımdır. Proje tabanlı öğrenme beş temel özelliği vardır (Krajcik & Blumenfeld, 2006, s. 318).

1. Proje bir yönlendirici soruyla, çözülmesi gereken bir problemle başlarlar.
2. Öğrenciler, disiplindeki uzman performansının merkezinde yer alan problem çözme süreçleri olan otantik, yerleşik sorgulamaya katılarak yönlendirici

soruyu keşfederler. Öğrenciler yönlendirici soruyu anlarken, çalışmadaki dikkat edilmesi gereken fikirleri öğrenir ve bu fikirleri uygular.

3. Öğrenci, öğretmen ve grup üyeleri, başlangıç sorusuna çözümler bulmak için işbirlikçi etkinliklere katılırlar. Bu, uzman problem çözmenin karmaşık sosyal durumunu yansıtır.

4. Öğrenciler sorgulama sürecindeyken, yeteneklerini geliştirecek öğretim teknolojileri ile desteklenirler.

5. Öğrenciler, yönlendirici soruyu ele alan bir dizi somut ürün oluşturur. Bunlar, paylaşılan eserler, sınıfın öğreniminin genel olarak erişilebildiği dış temsilleridir.

Thomas (2000)' e göre Proje Tabanlı Öğrenme; merkezilik, yönlendirici soru, yapıcı araştırmalar, özerklik ve gerçekçilik kavramlarına dayanmaktadır.

PTÖ projeleri, müfredatın bir bölümünü değil, merkezini oluşturur. Proje, merkezi öğretim stratejisidir. Öğrenciler proje aracılığıyla disiplinin temel kavramlarıyla karşılaşır ve bunları öğrenirler. Proje çalışmasının, örnekler, ek uygulamalar veya başlangıçta başka yollarla öğretilen materyal için pratik uygulamalar sağlamaya hizmet edecek şekilde geleneksel öğretimi takip ettiği durumlar vardır.

Proje Tabanlı Öğrenme projeleri, öğrencileri bir öğrenme alanının temel kavram ve kurallarıyla karşılaşmaya ve bunlarla başa çıkmaya odaklanırken, "yönlendirici" soru veya problemler dikkat eder.

Projeler, öğrencileri yapıcı bir araştırma sürecine dâhil eder. Projenin merkezi faaliyetleri öğrenci için herhangi bir zorluk oluşturmuyorsa ya da önceden öğrenilmiş bilgi veya becerilerin uygulanmasıyla gerçekleştirilebiliyorsa, proje bir PTÖ projesi değil, bir alıştırmadır.

Özerklik, projeler önemli ölçüde öğrenci odaklıdır. PTÖ projeleri esas olarak öğretmen tarafından yönlendirilmez. PTÖ projeleri ne önceden belirlenmiş yolları izler ne de önceden belirlenmiş bir sonuca ulaşmaz. Projeler, geleneksel öğretim ve projelere oranla öğrencilerin bağımsızlığını, kendi kararlarını almayı, sorumluluk ve denetimden uzak çalışmayı içermektedir.

Projeler gerçekçidir. Projeler, öğrencilere özgünlük hissini oluşturacak değerleri içerirler. Bu değerler; konuyu, görevleri, öğrencilerin rollerini, proje faaliyetlerinin

yürütüldüğü bağlamı, projeye katılan öğrencileri ve işbirlikçilerini, ortaya koyulan ürünleri ve projenin hedef kitlesini içerebilir.

Proje tabanlı öğrenmede öğrenciler, olayları “anlamlandırmak” için açık uçlu soruları araştırarak önemli bilgi, beceri ve eğilimler kazanırlar. Proje tabanlı öğrenmeyi açıklayan fikirler Tablo 1.11’ de belirtilmiştir (Krauss & Boss, 2013, ss. 4-5).

Tablo 1. 11: Proje Tabanlı Öğrenmeyi Açıklayan Fikirler

Proje Tabanlı Öğrenme	Anlamı	Böylece
Proje tabanlı öğrenmede	Öğrenme öğrenci deneyimi üzerinedir.	Öğretmen daha az talimat verir. Projeleri tasarlar, hazırlar, yönlendirir ve öğrencilerle birlikte öğrenir.
Öğrenciler önemli bilgi, beceri ve eğilimler kazanırlar.	Projeler bir eklenti değil müfredattır ve onlar aracılığıyla öğrenciler önemli yetenekler geliştirirler.	Öğretmen, her üç alanda da gelişimi tasarlar ve değerlendirir.
Açık uçlu sorularla problemi araştırırlar.	Sorular harekete geçirir, merak uyandırır ve öğrencileri sorgulamaya teşvik eder	Başlangıçtaki doğru soru, öğrencilerin araştırabileceği daha fazla soruya yol açar.
Anlamlandırır	Öğrenme önemli ve benzersizdir. Öğrenci diğerleri için değer taşır.	Projeler üst düzey düşünmeyi ortaya çıkarır. Bunlar: teori oluşturma, araştırma, analiz etme, yaratma ve benzersiz sonuçlar çıkarma.
Maksatlı yollarla ilettikleri anlamına gelir.	Projenin aldığı biçim, hizmet etmesi amaçlanan işlevle (icat etme, eğlendirme, ikna etme, motive etme veya ilham verme) eşleşir.	Sıkı olmayan bir proje yapısı, yaratıcı ifadeye izin verir. Bilginin aktarımı ve öğrenmeyi "güçlü" hale getirir.

Kaynak: Krauss, Boss, 2013, ss. 4-5

Tablo 1.11 değerlendirildiğinde PTÖ Yaklaşımının öğrencilerin deneyimleri üzerine kurulu olduğunu, öğretmenlerin süreç içerisinde daha az talimat verirken, projelerin tasarlanmasında ve yönlendirilmesinde aktif olduğu görülür. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı müfredatın özünü oluştururken, bu öğrenme yöntemi ile öğrencilere bilgi, beceri ve eğilimler kazandırıldığı vurgulanmıştır. PTÖ Yaklaşımına başlarken sorulacak soruların öğrencilerde merak uyandırması ve öğrencilerin problemi

sorgulaması amaçlanırken, doğru sorular sorulduğunda bu soruların öğrencilerin zihninde farklı soruların oluşmasında etkili olacağı belirtilmiştir. PTÖ Yaklaşımı teori oluşturma, araştırma, analiz, yaratıcılık gibi üst düzey düşünme becerilerinin ortaya çıkmasında etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca projelerin öğrencilerin rahat şekilde hareket etmesine izin verecek şekilde tasarlanması yaratıcı ifadeyi etkili hale getirirken, bilgi aktarımı ve öğrenmeyi güçlendirdiği sonucuna ulaşılabilir.

1.10.1. Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının Aşamaları

PTÖ, bağımsız düşünürler ve öğrenenler yaratmak için önemli bir stratejidir. Çocuklar gerçek dünya problemlerini kendi sorgulama yöntemleri çerçevesinde düzenleyerek, öğrenme sürecini ile araştırmalarını planlayarak ve çok sayıda öğrenme stratejisi kullanarak çözerler. Öğrenciler, öğrenmeye yönelik öğrenci odaklı, motive edici yaklaşımla gelişir ve evrensel ekonomi piyasasında, geleceklerine temel oluşturacak önemli beceriler kazanırlar (Bell, 2010, s. 39).

Proje tabanlı öğrenme, öğrencileri araştırma süreci içerisinde aktif hale getirerek öğretmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Bu kapsamda öğrenciler, problemleri dile getirerek ve inceleyerek, fikirleri tartışarak, tahmin yürüterek, planlar veya deneysel çalışmalar geliştirerek, veri toplayarak, verileri analiz ederek, çıkarımda bulunarak, fikirlerini ve bulgularını başkalarına ileterek basit olmayan problemlere çözüm ararlar (Blumenfeld, Soloway, Marx, Krajcik , Guzdial, & Palincsar, 1991, s. 371)

Özensoy (2017, s. 168) Proje Tabanlı Öğrenme modelinde farklı aşamaların varlığından bahsedilse de genel itibarıyla beş aşamadan oluştuğu üzerinde durmaktadır. Öğretmen bu süreç içerisinde öğrencilere rehberlik ederek, proje aşamalarını gözlemlemekle yetinir. Bu aşamaları şu şekilde sıralanabilir:

- Proje tabanlı öğrenme Yaklaşımının ilk aşamasında incelenecek konunun niteliğine, tartışılan soruna ve öğrenci sayısına göre gruplar belirlenir. Gruplar kendi içinde görev dağılımı yaparak, proje sürecini planlarlar.
- Yaklaşımın ikinci aşamasında araştırma problemi veya çalışılacak konu belirlenir.
- Üçüncü aşamada konu ya da probleme yönelik araştırma yapılarak bilgi toplanır.

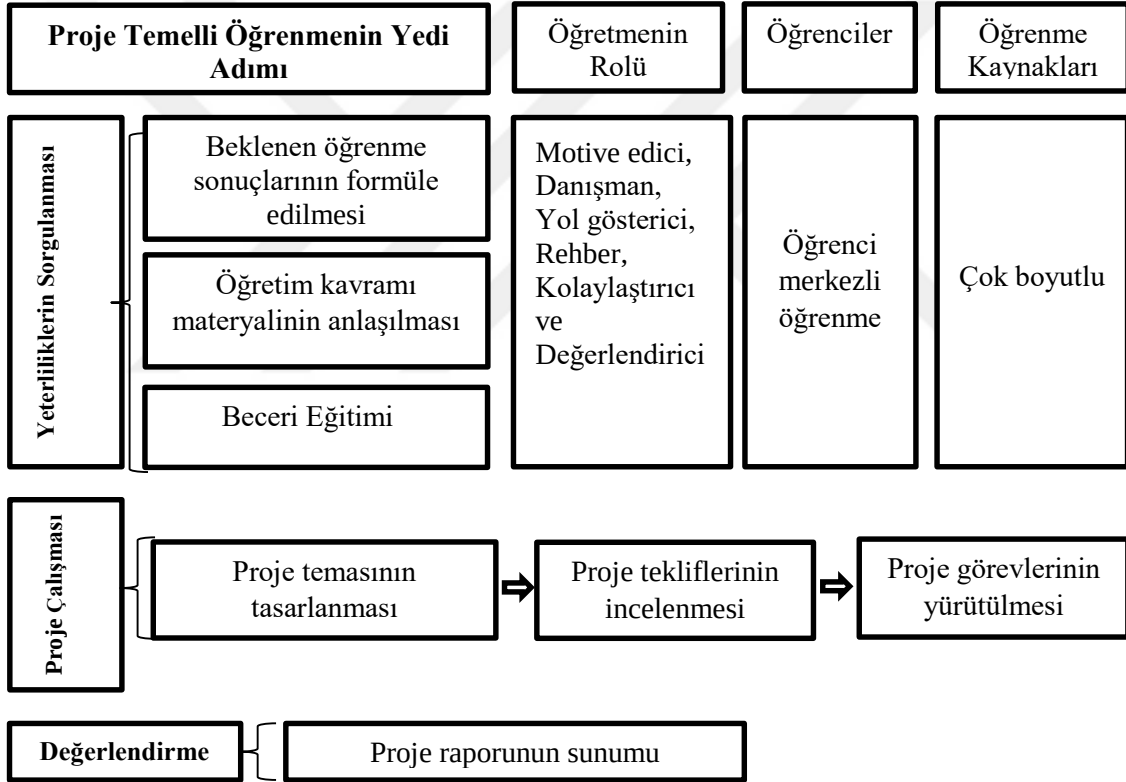
- Elde edilen bilgiler sınıflandırılarak, problem ya da konuya yönelik çözüm önerileri belirlenir.

- Dördüncü aşamada proje yönelik rapor oluşturulur.

- Beşinci ve son aşamada ise proje çalışmasının sunumu gerçekleştirilir.

Jalinus, Nabawi ve Mardin (2017, s. 252)'e göre PTÖ modelinin uygulanması, belirli bir süreci takip ederek öğrenme sürecini koşullandırmak ve böylece proje modelinin özelliğine göre öğretmen, öğrenci ve öğretim ortamı arasında etkileşim yaratmak olduğundan bahsederken, Proje Tabanlı Öğrenme sürecini ise yedi adım şeklinde tasarlamışlardır. Bu aşamalar Şekil 1.4'te şu şekilde verilmiştir.

Şekil 1. 4: Proje Temelli Öğrenmenin Yedi Adımı

Kaynak: Jalinus, Nabawi ve Mardin, 2017, s. 252

1.10.2. Geleneksel Öğretim Yöntemi ile Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı Arasındaki Farklar

Geleneksel öğretim yönteminin merkezinde öğretmen bulunmaktadır. Öğretmen bilgileri yapılandırarak öğrencilere sunar. Bu süreçte öğrencilerin edinecekleri bilgiler ve bu bilgileri kazandırmaya yönelik belirli bir zaman dilimi bulunmaktadır. Süreç içerisinde öğrenci performansları takip edilirken, öğrencilerden alınan dönütlere göre

yönlendirme yapılır. Öğretim sürecinde akademik aktarımın ön planda tutulduğu, öğrencilerin yeteneklerine göre uygun materyallerin seçildiği, öğrenmenin öğretmenin yönetiminde, öğrenci- öğretmen iletişim ve etkileşiminin katı bir şekilde olmadığı bir süreç söz konusudur (Rosenshine,1984, akt. Tezcan , Yılmaz, & Babaoğlu, 2005)

Proje tabanlı sınıflardaki öğretmenler, geleneksel sınıflardaki öğretmenlerden farklı öğretim stratejileri kullanırlar. Proje tabanlı sınıflarda, öğretmenler “bilgi yayıcı” ve “tüm soruların yanıtlayıcısı” rolünden vazgeçerek rehber rolünü üstlenirler (Diffily, 2002, s. 41). Proje tabanlı öğrenmede öğrenciler, orijinal, müfredata dayalı ve genel olarak farklı disiplinlerle ilişkili, çözümü zor olan problemlere çözüm bulmak amacıyla, grup şeklinde çalışırlar. Öğrenciler bir problemi nasıl ele alacakları ve problemin çözümüne yönelik ne gibi süreçleri takip edeceklerini tasarlarlar. Bu süreçte farklı kaynakları inceleyerek bilgi toplarlar ve ondan bilgiyi sentezler, bilgileri analiz eder ve yeni bilgiler türetirler. Öğrenmeleri, işbirliği ve yansıtma gibi yetişkin becerilerini içeren gerçek bir olayla bağlantılı olduğundan değerlidir. Öğrenciler yeni edindikleri bilgileri sergilerler. Sonuçta ne kadar öğrenme seviyelerine ve bunu aktarma yeteneklerine göre değerlendirilirler (Solomon, 2013, s. 1).

Proje çalışması ve geleneksel öğretim, çeşitli durumlarda birbirinin tamamlayıcısı olarak görülebilir. Bunlar:

- İlk olarak, geleneksel öğretim çocuklara temel becerilerin kazanılmasında yardımcı olurken, proje çalışması onlara bu tür becerileri anlamlı şekilde uygulama fırsatı verir.
- İkincisi, geleneksel öğretimde öğretmen çocukların eksikliklerini ele alırken, proje çalışması onların yeterliliklerinden yararlanır.
- Üçüncüsü, geleneksel öğretim, öğretmenin öğretim dizilerini yönlendirmesi ve becerilerin en iyi nasıl öğrenileceği konusundaki uzmanlığına dayanarak üstlenilecek görevleri belirlemesi anlamına gelirken, proje çalışmasında çocuklar hangi görevlerin yapılacağı konusunda kendi seçimlerini ve kararlarını verirler.
- Dördüncüsü, geleneksel öğretim sırasında öğrenenler pasif ve alıcı bir duruş içindedir; proje çalışmasında aktif olarak araştırma yapmak ve bilgi ve becerileri uygulamak, işin tüm yönleriyle ilgili kararlar almak ve seçimler yapmakla meşguldürler.

- Beşincisi, içsel motivasyon çocukları proje çalışmasına dahil ederken, geleneksel öğretmen, çocukların onu memnun etme ve beklentilerini karşılama arzusundan yararlanır (Katz & Chard, 1992, ss. 6-7).

Geleneksel öğrenme yaklaşımları ile Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı arasında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklar Tablo 1.12’de şu şekilde listelenmiştir (Korkmaz & Kaptan, 2001, s. 195).

Tablo 1.12: Geleneksel Öğretim ve Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımları

Eğitimin Özellikleri	Geleneksel Öğrenme	Proje Tabanlı Öğrenme
Program	• Kapsam merkezli • Olguların bilgisi • Yapılandırılmış bloklarla öğrenme	• Anlamanın derinliği • İlkelerin ve kavramların kavranması • Karmaşık problem çözme becerilerinin geliştirilmesi
Programı Uygulama ve İzlenecek Yollar	• Programı izleme. • Bloktan bloğa, üniteden üniteye ilerleme • Dar, disipline dayalı	• Öğrencilerin ilgisini izleme. • Karmaşık problemler ve konulardan oluşturulmuş geniş üniteler • Geniş Disiplinler arası bir yaklaşım
Dersin Uygulanması	• Bireysel çalışma • Dersin gereklerini yerine getirmek için (öğrencilerin birbirleri ile) yarışma • Öğretmenden bilgiyi alma	• Grup içinde çalışma • Dersin gereklerini yerine getirmek için (öğrencilerin ve öğretmenin) işbirliği yapma • Bilgiyi yapılandırma ve bilginin oluşumuna katkıda bulunma
Öğretmenin Rolü	• Uzman • Konuyu anlatma	• Danışman, meslektaş, arkadaş • Kaynak sağlama, öğrenme etkinliklerine katılma

Tablo 1.12: Geleneksel Öğretim ve Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımları (Devamı)

Öğrencinin Rolü	• Öğretileni uygulama • Olguları tekrarlama ve ezberleme • Yalnızca söz hakkı aldığı konuşma, dinleme	• Özdenetimli öğrenme • Etkinlikleri bireyin uygulaması, • Keşfedici ve birleştirici düşünceler sunma • Kendi işlemlerini tanımlama zamanının büyük bir bölümünde bağımsız çalışma
Değerlendirme	• Test puanları • Puanları diğer puanlarla karşılaştırma • Bilginin yeniden üretilmesi	• Hissedilir başarılarla odaklanma • Performans değerlendirme • Bilginin gösterilmesi ve uygulanması
Öğretim Materyalleri	• Ders kitapları • Sunular • Ders Aktarımları	• Doğrudan orijinal kaynaklar • Yazılı materyaller, dokümanlar, kaynak kişiler • Öğrenciler tarafından geliştirilmiş bilgi ve materyaller
Teknoloji Kullanımı	• Öğretmen Sunumunu destekleme • Sadece öğretmen tarafından kullanılma • Yüzeysel	• Öğrenci sunumlarını destekleme ve teknolojiyi kullanma becerisini geliştirme • Öğrenciler tarafından kullanılma

Kaynak: Korkmaz, & Kaptan, 2001, s. 195

1.10.3. Proje Tabanlı Öğrenmede Konularının Belirlenmesi

PTÖ, deneyimler yoluyla öğrenme anlamına gelir. Örneğin, lise öğrencileri gelecek için bir okul tasarlar ve bu süreçte ileri matematik kavramlarını ve mühendisliği öğrenirler. İlköğretim öğrencileri, bir laboratuvarında araştırmacılara veri sağlamak için tek hücreli organizmaları inceler. Diğerleri elektrikli arabalar yapıp yarıştırmak ve enerji verimliliği hakkında bilgi edinir. Birçok proje, yerel sulardaki kirlilik seviyelerinin test edilmesi ve temizlik için yöntemlerin araştırılması ve ardından bulguların ve iyileştirme stratejilerinin topluluk yetkililerine rapor edilmesi gibi çevresel kaygılara odaklanırlar (Solomon, 2013, ss. 1-2).

Proje tabanlı öğrenme, proje geliştirmeye, hayal gücüne, planlı olmaya ve tasarlamaya dayanan bir yaklaşımdır. Projeyi veya tasarımı temel alan bir öğrenme ortamında ise üründen ziyade sürecin biçimlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü bu kavramlar değişim ve gelişmeye içeren anlayışlardır. Yaklaşımın özünde yer alan tabanlı kelimesi ise, yapılan proje çalışmasının amaçtan ziyade alt yapıyı oluşturduğunu belirtmekte ve süreç odaklı yapılanmayı öne çıkarmaktadır (Erdem, 2002, s. 173).

Korkmaz ve Kaptan (2001, ss. 198-199)'a göre PTÖ Yaklaşımının planlanması ve uygulaması esnasında dikkat edilmesi gereken bir takım özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler şunlardır:

- a. Projeler istendik davranış değişikliklerini içermeli ve gereksiz çalışmalara yer verilmemelidir,
- b. Proje planlamasında kullanılacak süreye dikkat edilmeli ve süre yeterli olmalıdır,
- c. Proje çalışması konuya uygun olmalı, ulaşılmak istenen hedefler açık bir şekilde belirtilmelidir,
- d. Proje çalışmasıyla ortaya çıkacak sonuç, projeye ayrılan bütçeye değmelidir,
- e. Öğrencilerin yapacakları çalışmalarla problemlere çözüm bulmalarına fırsat verilmelidir,
- f. Projeler öğrencilerin yaratıcılık, sorumluluk alma ve başarma duygularını hissetmelerine yardımcı olmalıdır,
- g. Proje konuları öğrencilerin günlük yaşamına uygulanabilir olmalıdır,
- h. Proje çalışmaları öğrencilerin düşünme, inceleme ve araştırma becerilerini geliştirecek şekilde tasarlanmalıdır.

Proje Tabanlı Öğrenmenin savunucuları, öğrenciler araştırdıkça ve problemlere çözüm aradıkça, temel ilke ve kavramlar hakkında bir anlayış kazandıklarını iddia ederler. PTÖ Yaklaşımı aynı zamanda öğrencileri gerçek problemlerle karşılaşacakları ve bunları çözmeye odaklanacakları ortamlara dâhil eder. Bunu süreçte:

- Proje konuları sınıf içi konular ile gerçek yaşam tecrübeleri arasında köprüler kurmaya hizmet edebilir;

- Günlük girişimlerinde ortaya çıkan soru ve cevaplara değeri verilir ve sistematik sorgulamaya açık olduğu gösterilir. Bu nedenle, proje tabanlı eğitim, öğrencilerin uzun bir süre boyunca aktif olarak katılımına dayanmaktadır.

- Proje tabanlı öğrenme, ayrıca konu disiplinleri arasındaki ilişkileri destekler ve konunun dar olmaktan ziyade genişletilmiş bir görünümünü sunar. Son olarak, projeler farklı öğrenci türlerine ve öğrenme durumlarına uyarlanabilir (Blumenfeld, Soloway, Marx, Krajcik , Guzdial, & Palincsar, 1991, s. 372).

Bir proje için konu seçimi, başarıyı önemli ölçüde geliştirebilecek bir adımdır. Aşağıda belirtilen noktalar, özellikle proje çalışması öğretmen veya öğrenciler için yeniyse, kılavuz olarak önerilmektedir. Bunlar (Katz & Chard, The Project Approach, 1992, s. 14):

- Konu, çocukların kendi gündelik deneyimleriyle ilgili olmalıdır.
- Okul dışından ziyade okulda araştırmak ve keşfetmek için daha uygun olmalıdır.
- Çeşitli konu ve disiplinlerin bütünleşmesinden oluşmalıdır.
- Başlangıç noktaları olarak soyut kavramlardan ziyade gerçek nesnelerin incelenmesini içermelidir.
- En az bir hafta ve tercihen daha uzun süre çalışılabilmesi için yeterli araştırma ve potansiyele sahip olmalıdır.
- Problem çözme fırsatı sunmalıdır.
- Çocuklar arasında işbirliğini geliştirmeye yönelik olmalıdır.
- Konuya ilişkin cevaplar farklı kaynaklardan araştırılarak ulaşılabilecek özellikte olmalıdır.

Proje Tabanlı Öğrenme sürecinde öğrenmenin içeriği ve süreçleri, ders kitaplarından ziyade sınıf dışındaki dünyayla bağlantılıdır. Çocuklar proje çalışmalarında internet, basılı kaynaklar ve insan kaynaklarına başvururlar. Çocuklar, çalışmalarının bir parçası olan bir şeyi başarmak için akademik beceriler öğrenirler. Geleneksel öğrenme yöntemlerinin genelinden farklı olarak, projeler farklı zaman aralıklarında yürütölmekte ve bütün projeler çocukların edindikleri bilgileri sınıfın dışında başka bireylerle paylaşmasıyla sonuçlandırılmaktadır (Diffily, 2002, s. 41). Kısacası Proje Tabanlı Öğrenmede proje konuları:

- Öğrencinin yönlendirildiği;
- Gerçek dünya ile bağlantılı;
- Birden fazla kaynak tarafından desteklenen;
- Araştırmaya dayalı;
- Bilgi ve becerilerle bütünleşmiş;
- Zaman içinde yürütülmeli ve
- Olgunlaşmış bir modelden sonra ortaya konulan bir ürün ile

sonuçlandırılmalıdır (Diffily, 2002, s. 41).

Genel olarak proje konuları arasında, bireylerin proje konularını doğrudan gözlemleyerek bilgi toplama, ilgili uzmanlarla görüşmeler, ilgi duyulan alt konularla ilgili deneyler, eserler ve bulguların görsel ve sözlü raporlarının hazırlanması yer alır. Çocuklar bu süreçte kendi ortamlarında gerçek olayları incelemeye aktif olarak katıldıkları için bulgularını araştırabilir, kaydedebilir ve raporlayabilirler (Katz & Chard, 1992, ss. 3-4).

PTÖ Yaklaşımı yapılandırmacı yaklaşım içerisinde yer alan modern öğrenme yaklaşımlarından biridir. Her öğrenme Yaklaşımında olduğu gibi PTÖ Yaklaşımının da olumlu ve olumsuz yanları bulunmaktadır.

1.10.4. Proje Tabanlı Öğrenmenin Yararları

Öğrenciler çalıştıkları projelerle ilgi ve isteklerine uygun çalışmalar yapma fırsatına erişmektedirler. Süreç içerisinde aktif bir rol üstlenen öğrenciler yaparak yaşayarak öğrenirler ve bilgiyi yeniden tasarlarlar. Öğrenciler proje sürecinde karşılaştıkları problemleri çözerek deneyim kazanmakta aynı zamanda üst bilişsel aktiviteler içerisinde yer alarak kendilerini geliştirmektedirler. İlkokuldan, yükseköğretime kadar eğitimin çeşitli kademelerinde kullanılan PTÖ Yaklaşımı, öğrencilere bilgi ve tecrübelerini uygulama fırsatı sunarken, öğrencilerin farklı disiplinlerle ilişki kurmalarına fırsat vererek öğrenmelerinin kalıcı olmasını sağlayabilmektedir (Büyüktokatlı, 2018, s. 37).

Proje çalışmalarının müfredata dâhil edilmesi; değerli bilgilerin oluşturulması ve kazandırılması, çeşitli temel düşünce ve sosyal becerilerin geliştirilmesi, arzu edilen eğilimlerin güçlendirilmesi ve öğrencilerin grup çalışmalarında kendileri hakkında olumlu duygular uyandırılması hedeflerine ulaşmayı uygun hale getirir. Proje çalışması

örgün öğretimin tamamlayıcısı olduğu için, öğrenciler anlamlı konuları çalışırken temel becerilerini uygulama fırsatı bulurlar. Bu şekilde okul deneyimi yalnızca öğrenciler için değil öğretmen için de ilgi çekici hale gelir (Katz & Chard, 1992, s. 26).

Erdem (2002, s.187)'e göre Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının temel özellikleri ve faydaları şu şekildedir:

- Öğrenciler yaşadıkları çevrede ve farklı disiplinleri ilişkilendirerek öğrenirler.
- Öğrencilerin çaba harcayarak proje planlama, uygulama ve değerlendirme becerilerinin hesaplanmış bir zaman diliminde gelişmesini sağlar.
- Öğrenciler proje konularını öğrenirken, proje konularında uzmanlaşırlar.
- Öğretim ortamlarında kullanılan teknolojik materyallerin kullanımına yönelik bilgi ve yeteneklerinin gelişimi sağlanır.
- Öğrenciler dışarıdan desteğin en aza indirgendiği bir süreç içerisinde bireysel ve gruba çalışma yetenekleri kazanırlar.
- Öğrenciler süreç içerisinde, bağımsız, tasarım becerisi gelişmiş, yaratıcı ve verimli olurlar.
- Öğrencilerin özgüven ve özsaygıları gelişir.
- Öğrencilerin araştırma ve üst düzey düşünme yetenekleri gelişir.
- Öğrenciler başarıya ulaşmak için işbirliği içinde çalışmanın önemini kavrarlar.
- Süreç içerisinde hem kendilerini hem de grubun diğer üyelerini değerlendirme fırsatına erişirler.
- Öğrenci ile okul arasındaki ilişkiyi kuvvetlendirerek öğrenciyi okulun tamamlayıcı bir parçası haline getirir.

Larmer ve arkadaşları ise Proje Tabanlı Öğrenmenin avantajlarını şu şekilde açıklamışlardır:

- Öğrencileri motive eder.
- Öğrencileri etkin bir vatandaş haline getirirken onları üniversiteye, iş hayatına ve hazırlar.

- Öğrencilerin standartları karşılamalarına ve öğrencilerden derinlemesine bilgi ve düşünme becerilerini göstermelerini isteyen sınavlarda başarılı olmalarına yardımcı olur.
- Öğretmenlerin daha tatmin edici bir şekilde öğretmelerini sağlar.
- Okullara, ebeveynlerle, farklı eğitim kurumlarıyla, diğer kurum ve topluluklarla ve de tüm dünya ile bağlantı kurmanın yeni yollarını sunar (Larmer, Mergendoller, & Boss, 2015, s. 2)

Proje tabanlı öğrenmenin faydalı olması için proje çalışmasında her projenin konuyla ilgili gerçek bir problemle ilişkili olması, öğrencilerin yaratıcılıklarını zorlayarak, problemi anlamak için bireysel çözüm yollarını oluşturmalarına izin vermesi önemlidir. Ayrıca proje konuları öğrencilerin hem davranışsal hem de bilişsel becerilerinin gelişimine imkân sunmalıdır (Saraçoğlu, Özyılmaz Akamca, & Yeşildere, 2006, s. 247).

PTÖ Yaklaşımının yararlarının yanı sıra uygulamada bazı sorunlar söz konusu olabilir. Korkmaz ve Kaptan (2001, ss.199-200) PTÖ Yaklaşımının dezavantajlarını şu şekilde belirlemiştir:

1. Öğretmenin süreç içerisindeki sorumluluğunu ve yükünü arttırabilir.
2. Öğrenme süreci planlanan zaman diliminin dışına çıkabilir.
3. Proje konusunun sınırları doğru bir şekilde belirlenmezse, araştırma konusu hedefin dışına çıkabilir.

1.10.5. Proje Tabanlı Öğrenmede Öğretmenin Rolü

Proje tabanlı öğrenmede öğrenciler, özgün, müfredata dayalı ve genel olarak farklı disiplinlerle ilişkili zor problemleri çözebilmek amacıyla gruplar olarak çalışırlar. Bu süreçte öğrenciler problemi nasıl ele alacaklarına ve hangi süreçleri izleyeceklerine yönelik kararları kendileri verirler. Farklı kaynaklardan topladıkları bilgileri sentezledikten sonra analiz ederek yeni bilgiler türetirler. Proje sonunda, öğrenciler edindikleri bilgileri sunarken, konuyu öğrenme oranlarına ve öğrendiklerini aktarma düzeylerine göre değerlendirilirler. Tüm bu süreç boyunca öğretmenin rolü, öğrencilere rehberlik etmek ve tavsiyede bulunmaktır (Solomon, 2013, s. 1).

PTÖ, bir öğretmenin bakış açısından da analiz edilebilir. Tipik olarak, bir proje belki birkaç haftadan tüm bir okul yılına kadar önemli bir süreyi kapsar. Bu nedenle, bir PTÖ dersi bir çalışma alanı olarak görülebilir. Bir öğretmenin bakış açısından ele alındığında, PTÖ (Moursund, 1999, s. 14):

1. Özgün içerik ve amaca sahiptir.
2. Otantik değerlendirmeyi kullanır.
3. Öğretmene kolaylık sağlandı mı? (Burada öğretmen, “sahnede bir bilge” olmaktan çok yanda bir rehberdir).
4. Açık eğitim hedefleri vardır.
5. Kökleri yapılandırmacılığa dayanır (bir sosyal öğrenme teorisi).
6. Öğretmenin öğrenen olması için tasarlanmıştır.

Proje çalışmasında öğretmenin rolü öğretici olmaktan çok danışmanlıktır. Öğretmen çocukların her zaman danışabilmeleri için hazırdır. Çocukları gözlemleyerek, onların ilerlemesini izler ve süreçte üretken bir çalışma ortamı sağlayarak işi kolaylaştırır (Katz & Chard, The Project Approach, 1992, s. 7).

Proje tabanlı öğretimin potansiyelini gerçekleştirmek için öğrenciyi güdüleyici projeler tasarlanmalı ve bu tür öğretimin oluşturulmasında öğretmenler desteklenmelidir. O halde, proje sorularının ve ilgili faaliyetlerin tasarımına ve öğretmenlerin proje uygulamalarını iyileştirme stratejilerine çok dikkat edilmelidir (Blumenfeld, Soloway, Marx, Krajcik , Guzdial, & Palincsar, 1991, s. 374).

Öğretmenler PTÖ sürecini uygularken altı aşamayı dikkatle gözden geçirmelidirler. Bunlar (Korkmaz & Kaptan, 2001, s. 198):

1. Projenin konusunu belirleme,
2. Projeye yönelik zaman planını oluşturma,
3. Yapılacak etkinlikleri tasarlama,
4. Çalışmayı değerlendirmeye yönelik plan oluşturma,
5. Öğrencilerle işbirliği içinde projeyi başlatma,
6. Projeyi sonuçlandırarak, ürünlerin sunumunun yapılmasını sağlama,

Öğretmen aynı zamanda öğrenendir. Öğretmen ve öğrenciler birlikte öğrenirler ve öğretmen yaşam boyu öğrenen olma rolünü model alır. Öğretmen kendi öğrenmesi üzerine düşünmek için zaman ayırır (Moursund, 1999, s. 16)

1.10.6. Proje Tabanlı Öğrenmede Öğrencinin Rolü

PTÖ'nin önemli özelliklerinden biri, projelerin bir şey hakkında öğrenmeye odaklanmaktan ziyade esasında eylem odaklı olmasıdır. Aşağıdaki listenin gösterdiği gibi, PTÖ bir öğrencinin bakış açısından en az altı şekilde analiz edilebilir. Bir öğrencinin bakış açısından bakıldığında, Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının özellikleri şunlardır (Moursund, 1999, ss. 11-12):

1. Öğrenci merkezlidir ve içsel olarak motive edicidir.
2. İşbirliğini ve işbirliğine dayalı öğrenmeyi teşvik eder.
3. Öğrencilerin ürünlerini, sunumlarını veya performanslarını dereceli ve sürekli olarak geliştirmelerine olanak tanır.
4. Öğrencilerin öğrenme ortamına aktif olarak katılmalarını sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.
5. Öğrencilerin bir ürün, sunum veya performans üretmesini gerektirir.
6. Üst düzey becerilere odaklanarak zorludur. Bu özelliklerin her biri, izleyen altı bölümde kısaca tartışılmaktadır.

Proje Tabanlı Öğrenme sırasında öğrenciler, öğretmenin direktiflerini takip etmek yerine, öğrenmeleriyle ilgili karar verme rolünü üstlenirler. Öğretmenler ve öğrenciler bir projenin konusunu belirlemek, konuyla ilgili bilgileri araştırmak ve öğrendiklerini paylaşmak için gerekli etkinlikleri birlikte planlayabilirler. Öğrenciler problemlerine yönelik çalışmaları nereden ve nasıl yapacakları ile ilgili kararları öğretmenlerinin rehberliği ve desteğiyle alırlar (Diffily, 2002, s. 41).

Proje Tabanlı Öğrenme süreci planlanırken ve uygulama aşamasında öğrencilerin göz ardı etmemesi gereken bazı özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler şunlardır (Korkmaz & Kaptan, 2001, s. 198):

- a) Yapacakları araştırmanın sınırlarını doğru belirlemelidirler.
- b) Hem grup içi hem de bireysel sorumluluklara dikkate etmelidirler.
- c) Araştırmanın süresi doğru bir şekilde planlanmalıdır.
- d) Hazırlanan planların uygulanabilir olmasına dikkat etmelidir.
- e) Plan dâhilinde hareket ettiğimizde projeyi tamamlayabilir miyiz?
- f) Çalışmamızı kaliteli bir iş şekline dönüştürebilir miyiz? Sorularına cevap vermelidir.

g) Alışlagelmiş konular yerine modern ve özgün konuları tercih etmelidir.

1.10.7. Proje Tabanlı Öğrenmede Değerlendirme Süreci

Öğrencilerimiz, küresel bir toplumun üretken üyeleri olmalarına yardımcı olacak PTÖ aracılığıyla yirmi birinci yüzyıl becerilerini geliştirirler. Bu becerilerin çoğu standart testlerle ölçülemez. Kendine özgü değerlendirme yöntemi olan PTÖ’de öğrencinin performansı dereceli puanlama anahtarı ile ölçülürken, öz değerlendirme ve yansıtma kavramları da dikkate alınır. PTÖ süreci boyunca öğrenme faaliyetlerini gerçekleştiren öğrenci, grup üyelerinin çalışma faaliyetlerine katılımının yanı sıra proje sürecinde kendi katkılarını (çabalarını, üretkenlik düzeyini) da değerlendirirler. Öğrenciler, birbirlerine yapıcı geri bildirim vererek, kendi güçlü yanlarının farkına varırken ve birbirleriyle etkileşimlerini geliştirmelerine yardımcı olan eleştirel düşünme çerçevesinde arkadaşlıklarını güçlendirirler (Bell, 2010, s. 43).

PTÖ Yaklaşımının kullanıldığı sınıf ortamlarında değerlendirmeler alışlagelmiş değerlendirme yöntemlerinin aksine, süreç değeriyle odaklanan Portfolyo değerlendirme yöntemi kullanılarak yapılmalıdır (Korkmaz & Kaptan, 2001, s. 200).

Taf, Dorf ve Lazarowitz (2000, s. 179) PTÖ Yaklaşımının değerlendirme sürecini iki ana unsur üzerine şekillendirmişlerdir. Bunlardan ilki değerlendirilen durum yalnızca öğrenciyi yoksa bütün ekip mi? İkincisi ise değerlendirmeyi kimin yaptığıdır. Proje tabanlı öğrenmedeki değerlendirme yöntemleri Tablo 1.13’ te şu şekilde açıklanmıştır.

Tablo 1. 13: Proje Tabanlı Öğrenmede Değerlendirme Yöntemleri

Değerlendirme Yöntemi	Uygulayıcı	Ölçütler
Durum çalışması	Öğretmenler	• Problemi belirleme • Soru sorma / hipotez oluşturma • Durumu tartışmak • Bir görüşü benimseyip savunmak
Portfolyo	Öğretmenler ve uzmanlar	• Bilimsel, endüstriyel ve çevresel kavramları kullanma • Bilimsel verilerin toplanması ve sunulması • Problem çözme ve karar verme süreçlerinde sistematik düşünme • Yansıtıcı düşünme • Kavramsallaştırma

Tablo 1.13: Proje Tabanlı Öğrenmede Değerlendirme Yöntemleri (Devamı)

Sunum yapma	Toplum uzmanları	• Ürün ve sunum tasarımı • Üretim süreci • Reklam ve pazarlama • Çevresel etkenler • Ekibin sözel sunumu
Öz değerlendirme	Öğrenciler	• Grup toplantılarına katılmak • Grup üyelerini dinlemek • Grupla işbirliği • Grup üyeleri tarafından ortaya atılan fikirler • Çalışmalarda öğrencinin katkıda bulunduğu bölüm sayısı • Öğrencinin katkıda bulunduğu takım etkinlikleri • Grup etkinliklerine bireysel katkılar • Projenin öğrencinin okul hayatına etkisi • Takım içinde sosyalleşme güçlükleri; öğretmenlerle ilişki

Kaynak: Taf, Dorf, &Lazarowitz, 2000, s. 179

1.10.8. Sosyal Bilgiler Dersi ve Proje Tabanlı Öğreneme

Günümüzde öğrenme, yalnızca davranışlarda meydana gelen değişim ya da eski bilgilerle yeni bilgileri ilişkilendirip belleğe depolamak demek değildir. Günümüz bilgi ve teknolojileri ile bunları kullanan birey özelliklerine baktığımızda bu anlayışların değişimini doğal karşılamak gerekmektedir. Günümüzde bireyden beklenen yeterlilik, bilgi okuryazarı olmalarıdır. Bu kapsamda birey, bilgiye erişebilmeli, eriştiği bilgileri değerlendirebilmeli ve bu bilgiyi etkili bir şekilde kullanabilmelidir (Erdem & Akkoyunlu, 2002, ss. 2-3).

Girişimcilik becerisi ile ilişkili olarak öğrencilere; bilgi, beceri, tutum ve değer kazandırma ilköğretim programlarında yer alan çoğu ders ile gerçekleşmekle birlikte Sosyal Bilgiler dersinde özenle üzerinde durulması gereken kavramlar arasında yer almaktadır. Öğrencilerin kendilerini ve çevresini keşfetmeleri, parçası olduğu toplumu tanınması, etkin vatandaş olarak toplumsal sürece dâhil olması Sosyal Bilgiler dersi ile öğrencilere kazandırılması gereken hedefler arasında yer almaktadır. Sosyal Bilgiler öğretiminin öğrencilere kazandırması beklenen davranışlar, bireyin geçmişten günümüze, içinde yer aldıkları sosyal yapının etkin birer üyesi olarak yaşamlarına

devam etmeleri için gerekli olan bilgi, becerileri ve tecrübelerle donatmasıdır (Deveci H. , 2015, s. 3).

Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile “Yapılandırımcı Eğitim” anlayışı güç kazanmıştır. Yapılandırımcı eğitim geleneksel eğitimin aksine, öğrenciyi öğrenme sürecine aktif bir şekilde dâhil ederek, öğretmen odaklı eğitimden öğrenci merkezli eğitime geçmeyi sağlayan bir anlayıştır. Yapılandırımcı yaklaşımda üst düzey becerileri kazanmış, düşünen, düşündüklerini sorgulayan ve bunları günlük hayatta uygulayabilen bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Tüm bunları gerçekleştirirken de öğretmene farklı bir misyon yükleyerek, öğretmeni bilgi aktarıcılığından ziyade öğrencilere rehberlik eden, öğrencilere araştırma ve sorgulama becerilerini kazandıran, bir rehber olarak değerlendirmektedir (Özkaral & Daş, 2022, s. 2611).

Yapılandırımcı Yaklaşım, öğrenciyi öğrenme sürecinin merkezine yerleştirirken, öğretmenlerden, öğrencilerin kendi anlayışlarını inşa etmelerini destekleyen öğretim teknikleri oluşturmalarını istemektedir (Chen, 2003, s. 20). Yapılandırımcı eğitim anlayışı çerçevesinde kullanılan öğretim yaklaşımlarından birinin de PTÖ Yaklaşımı olduğu söylenebilir (Çakmak, Akgün, & Salur, 2021, s. 1228). Sosyal Bilgiler öğretiminde PTÖ çerçevesinde hazırlanan projeler öğrencilerin ve okulların toplum ile olan bağlarını güçlendirebilir, tarihi konulara ilgiyi arttırabilir ve demokratik vatandaşlığın gelişimi için önemli fırsatlar sunabilir (Larmer, 2018, s. 20).

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımını öğrenci merkezli, günlük yaşamla ilgili konu ve problemlerden hareketle uygulamaya konulan öğrenme ve öğretme süreci olarak tanımlanabilir. Bu yaklaşım ile öğrencilerin problem çözme, uygulama, değerlendirme yetkinliklerini geliştirebilecekleri söylenebilir (Tarhan & Gülmez, 2021, s. 178).

Proje tabanlı öğrenme modeli; bireylerin eğitim ve çalışma hayatında, gündelik hayatla ilgili gerçekçi problemlerle yüzleşebilecekleri gibi sanal sorunlara disiplinler arası bir anlayışla kapsayıcı çözüm önerileri geliştirmeyi amaçlayan bir yaklaşım olarak tanımlanabilir. PTÖ sürecinde öğretmen ya da lider, süreci takip ederek, müdahale etmesi gereken yerlerde rehberlik yapar. Araştırma süresinde öğrenme sürecinin temelinde grup üyeleri yer alır. Bu süreç içerisinde karşılıklı anlayış ve demokrasi

bilinci geliştirilirken, grup üyeleri birbirleriyle üst düzey iletişim becerileri sergilerken değerlendirme süreç odaklı olarak yapılır (Özensoy, 2017, s. 167).

Sonuç olarak; Sosyal Bilgiler dersinin temelinde öğretmenin rehberliğinde, öğrencinin aktif bir şekilde öğrenme sürecine katıldığı, çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimleri çerçevesinde değerlendirip, sosyal ve kültürel değerler içinde düzenleyen, eleştirel düşünme becerisi gelişmiş, araştırmacı, yaratıcı, isabetli kararlar verebilen, bireyler yetiştirmeyi amaçladığı görülmektedir. Proje Tabanlı Öğrenme yöntemi ise aynı şekilde öğretmenin rehber konumunda olduğu, öğrencinin aktif bir şekilde, bireysel ya da grup halinde deneyimlerine dayanarak, önceden belirlenmiş bir problem üzerinde çalıştığı bir öğrenme yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu özellikler bakımından değerlendirildiğinde, 21. yüzyıl becerileri ve çağdaş öğretim yöntemleri açısından Sosyal Bilgiler dersi ile PTÖ Yaklaşımının hedeflerinin uyuştuğunu ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının kullanımının eğitim ve öğretim hedeflerinin kazandırılmasında etkili bir yöntem olabileceği söylenebilir.

1.11. İlgili Çalışmalar

Bu bölümde girişimcilik, girişimcilik becerisi, girişimcilik eğitimi, Sosyal Bilgiler Öğretiminde girişimcilik becerisi ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde girişimcilik eğitimi konulu arama başlıkları kullanılarak araştırmalar yapılmıştır. Elde edilen veriler yurt içi ve yurt dışı çalışmalar başlıkları altında incelenmiştir.

1.11.1. Yurt İçi Çalışmalar

Eroğlu (2019), “Ortaokul Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerinin ve Sosyal Bilgiler Dersinde Girişimcilik Becerisi Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasında, ilköğretim ikinci kademedeki okuyan öğrencilerin girişimcilik seviyesini ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin, Sosyal Bilgiler dersinin girişimcilik becerisini kazandırmadaki görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada kısmen karma sıralı baskın statülü karma desen tasarımı kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 8 devlet okulunda eğitimine devam eden 5. sınıf öğrencileri ve sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada verilerin toplanmasında ölçek, yarı- yapılandırılmış görüşme ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Nicel verilere yönelik analiz çalışmasında SPSS (23.0) istatistik programı, nitel verilerin analizinde ise betimsel veri analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin

cinsiyet değişkeni ile girişimcilik becerisi arasında anlamlı bir fark bulunamazken, kardeş sayısı, sosyoekonomik düzey, anne ve babanın eğitim durumları, değişkenleri ile girişimcilik becerisi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca öğretmenler, Sosyal bilgiler dersinin öğrencilere girişimcilik becerisini kazandırmada etkili bir ders olduğunu belirtmiştir.

Özdemir, Yılmaz, Arsu, Polat (2016), “Türkiye’de Girişimcilik Eğitime Yönelik Bir İnceleme” başlıklı makale çalışmalarında, tüm dünyada son zamanlarda artan girişimcilik eğitimi çalışmalarının girişimcilik faaliyetlerinin gelişimine etkisinden yola çıkarak, girişimcilik eğitimi ve girişimcilik faaliyetleriyle ilgili alanyazın taraması yapılmıştır. Yapılan taramadan elde edilen yurtiçi ve yurt dışı veriler karşılaştırılarak öneriler geliştirmiştir. Sonuç olarak Türkiye’de yapılan çalışmaların “girişimcilik eğitimi”, “girişimci olma niyeti”, “girişimciyi etkileme” ve “girişimciyi yönlendirme” başlıkları altında ve sınırlı sayıda araştırma yapıldığını sonucuna ulaşmışlardır. Etkili bir girişimcilik eğitimi oluşturabilmek için girişimcilik eğitimi ve girişimcilik aktivitesi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların yapılmasının önemi vurgulanmıştır.

Tarhan ve Kılıç (2017), “Sosyal Bilgiler Eğitiminde Girişimcilik Becerisinin Kazandırılmasına Yönelik Kaynaklar Bibliyografyası” başlıklı çalışmalarında, girişimcilik eğitimi alanındaki ulusal ve uluslararası çalışmaları tarayarak, sosyal bilgiler öğretmenleri ve bu alanda çalışma yapan kişilerin işlerini kolaylaştırmak adına bibliyografya oluşturmayı amaçlamışlardır. Verilerin toplanmasında doküman incelemesi kullanılırken, elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleri ile yorumlanmıştır. Çalışma sonucunda girişimcilik eğitimi ile ilgili kaynaklar ; “uluslararası örnek kitaplar”, “ulusal kitaplar”, “ulusal örnek doktora, yüksek lisans tezleri ve makaleler” başlıkları altında değerlendirilmiştir.

Baysal ve Özkul (2009), “Türkiye’de Girişimcilik Eğitiminde İlköğretimin Rolü Ders Kitapları Üzerine Bir İçerik Analizi” başlıklı makale çalışmalarının amacı; girişimcilik becerileriyle donatılmış bir toplum oluşturma düşüncesiyle, örgün eğitim kurumlarında okutulan basılı materyallerde, girişimci ve girişimcilik kavramlarıyla birlikte girişimcilikle ilgili olan, risk alma, yenilik kavramlarına ne kadar ve ne derecede yer verildiğini inceleyerek analiz etmektir. Bu doğrultuda ilköğretim 5. sınıf seviyesine kadar okutulan, Türkçe ve Sosyal Bilgiler kitapları girişimcilikle ilgili kavramlar

çerçevesinde incelenmiştir. İçerik analizi neticesinde elde edilen bilgiler doğrultusunda Türkçe ve Sosyal Bilgiler ders kitaplarında girişimci- girişimcilik ana kategorisi ile alt kategorilere ilişkin kavramların en çok 4. sınıf kitaplarında kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çetinkaya Bozkurt ve Alparslan (2013), “Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler ile Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri” isimli makale çalışmalarında, günümüz girişimcilerin sahip olması gereken özelliklerin kapsamı ve üniversitelerdeki girişimcilik eğitimlerinin özelliklerine yönelik üniversite öğrencilerinin ve girişimci bireylerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda toplam 58 girişimci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilerek, elde edilen verilerden hareketle hazırlanan anket 125 üniversite öğrencisine uygulanarak öğrencilerin, girişimcilerin görüşlerine katılıp katılmadıkları değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda özgüven, risk alma, dürüstlük ve yenilikçi düşünme girişimcilik özellikleri öğrenciler tarafından önemsenirken, sosyal olma özelliğinin öğrenciler tarafından ilk beş kavram arasında yer almadığı görülmüştür.

Yelkikalan, Akatay, Yıldırım, Karadeniz, Köse, Koncağül ve Özer (2010), “Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz” başlıklı çalışmalarında, girişimci ve girişimcilik kavramlarına odaklanmışlardır. Bu doğrultuda ülkemizdeki vakıf ve devlet üniversiteleri ile Dünya genelindeki ilk 100 üniversitenin genel ağ erişim platformlarından; girişimcilik dersi ve dersin içeri ile birlikte, girişimcilik merkezleri, kulüpleri ya da toplulukları olup olmadığına dair başlıklar içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Ulaşılan bulgular ışığında ülkemizde girişimcilik eğitiminin özellikle ön lisans programlarında yoğunlaşırken, dünyada lisans programlarında yoğunlaştığı gözlemlenmiştir.

Bozkurt, Ercan ve Yurt (2018), “Bireysel Değerler İle Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi: Düzce Üniversitesi Örneği” başlıklı çalışmalarında, Düzce Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin kişisel değerleri ile girişimcilik yönelimleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmada nicel veriler anket kullanılarak elde edilmiştir. Tabakalı örnekleme yöntemi ile oluşturulan örneklem grubu 373 kişiden oluşmaktadır. Bireysel değerler, bireysellik, evrensellik, başarı ve sükûnet boyutlarında değerlendirilirken, girişimcilik eğilimi tek boyutta ele

alınmıştır. Araştırmada girişimcilik eğilimi ile bireysel değerler değişkenlerine yönelik demografik farklılık cinsiyet değişkeninde görülmüştür. Buna göre kadınların bireysel değer algıları kadınlara göre daha yüksektir.

Gömleksiz ve Kan (2009), “Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Eleştirel Düşünme, Yaratıcı Düşünme ve Girişimcilik Becerilerini Kazandırmadaki Etkililiğinin Belirlenmesi (Diyarbakır İli Örneği)” başlıklı çalışmalarında, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının, girişimcilik, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerilerinin kazandırılmasında öğrenciler düşüncelerini ortaya koyabilmeyi amaçlamışlardır. Diyarbakır ilinde bulunan 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının uygulandığı beş pilot okulda toplam 600 öğrencinin görüşü üçlü likert tipi bir ölçekle toplanmıştır. Verilerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri kullanılarak hesaplanmıştır. Öğrenciler, girişimcilik, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerilerinin kazandırılmasında 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programının etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Armut ve Kılınç (2018), “4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışmalarında, 2017-2018 öğrenim yılında Amasya Üniversitesi dördüncü sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinin seviyesini ve bu becerinin demografik özellikler (aile, cinsiyet, memleketin ulunduğu coğrafi bölge, anne ve baba mesleği ile gelir durumu) açısından farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı araştırmada, Yılmaz ve Sünbül (2009) tarafından hazırlanan ve 36 maddeden oluşan Üniversite Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek toplam 60 öğrenciye uygulanarak, gönüllülük esası ve geçerlilik çerçevesinde 33 ölçek değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda 4. sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerileri düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tanrıverdi, Bayram ve Alkan (2016), “Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisinin İncelenmesi” isimli çalışmalarında, girişimcilik kurslarına katılarak girişimcilik eğitimi alan kursiyerlerin, aldıkları eğitimin girişimcilik eğilimlerine etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmaya İstanbul ilinde 2014 yılında KOSGEB girişimcilik eğitimi alan 255 kursiyer dâhil edilerek anket

uygulanmıştır. İlişkisel tarama modeli çerçevesinde iki ayrı ölçek kullanılarak, girişimci adaylarının girişimcilik algıları ve girişimcilik algıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Adaylara kişisel bilgilerle alakalı sorular yöneltilirken, verilerin istatistiksel analizinde T-Testi, tek yönlü Anova testi ve Scheffe testi kullanılmıştır. Araştırma verilerine göre adayların girişimcilik eğitime yönelik tutumları yüksekken, genel girişimcilik eğilimlerinin orta düzeyde olduğu görülürken, girişimci olmaya yönelik isteklilik düzeyleri çok yüksek düzeyde çıkmıştır. Girişimcilik eğitimlerinin, girişimcilik eğilimlerini ortaya çıkarmada sadece heveslilik düzeyinde kaldığı görülmüştür. Bu durum yapılan eğitimlerin bir kez daha gözden geçirilmesini ve bazı düzenlemeler yapılmasının önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Aydın ve Er (2015), “Meslek Lisesi Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması” başlıklı çalışmalarında, meslek lisesi öğrencilerinin girişimcilik özelliklerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmada Trabzon ili merkez Ortahisar ilçesi, 8 ayrı meslek lisesi içinden birbirinden farklı 5 ayrı meslek lisesindeki son sınıfta öğrenim gören 600 öğrenciye 32 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Anket 2 bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm öğrenciler hakkında demografik ve kişilik özelliklerini ölçmeye yönelik 5 sorudan oluşurken, ikinci bölüm 2 adet kontrol sorusu ve 25 adet girişimcilik becerisini ölçmeye yönelik sorudan oluşmaktadır. Uygulanan toplam 600 anketten 75 tanesi güvenilir görülmeyle değerlendirme dışında tutulmuştur. Çalışma sonucunda girişimcilik eğitimi alan ve sınıf mevcudu az olan meslek lisesi öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin daha fazla olduğu tespit edilirken, erkek öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin kız öğrencilere oranda daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Ortaakarsu ve Can (2019), “Ortaokul Öğrencilerinin Fen Tabanlı Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması” başlıklı çalışmalarında, ortaokul öğrencilerinin fen tabanlı girişimcilik eğilimlerinin; çalışmalarında, ilköğretim ikinci kademedeki öğrenim görmekte olan öğrencilerin fen tabanlı girişimcilik eğilimlerinin; cinsiyet, sınıf düzeyi, fen bilimleri ders notları ve fen bilimlerinden proje ödevi alma değişkenlerine göre tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada 2018-2019 Eğitim öğretim yılında Muğla ili Marmaris ilçesinde bir devlet okulunda öğrenim gören 245 öğrenciye Deveci tarafından hazırlanan 5’li likert ölçek kullanılmıştır. Elde edilen veriler ışığında öğrencilerin fen tabanlı girişimcilik eğilimlerinin olumlu olduğu belirlenirken, cinsiyet, sınıf düzeyi, not

ortalaması ve fen bilgisi proje ödevi alma durumuna göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çetin, Şahin, Mertol, Arcagök ve Girgin (2022), “Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersindeki Girişimcilik Becerileri: BİLSEM ve İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırılması” başlıklı çalışmalarında, ilkokul 4. sınıf öğrencileri ile BİLSEM’ de öğrenim gören öğrencilerin Sosyal Bilgiler Öğretimindeki girişimcilik becerilerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın çalışma grubunu Samsun BİLSEM(10) ve ilkokul dördüncü sınıfta eğitim gören(10) toplam 20 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada karma yöntem deseni ile veriler toplanmıştır. Nicel veriler “ Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Girişimcilik Ölçeği” ile toplanırken, nitel veriler ise yarı yapılandırılmış ve yönlendirici olmayan görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyet kavramının girişimcilik becerisini belirleme de bir etkisi olmadığı gözlemlenirken, okul türü ile girişimcilik becerisi arasında ilişki olduğu ve öğrencilerin girişimcilikle ilgili bazı kavramları öğrendiklerini belirttikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Aydemir (2018), “Yükseköğretimde Girişimcilik Eğitimi ve Çıktı Olarak Girişimcilik Farkındalığının İncelenmesi” başlıklı çalışmada, üniversitelerde girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin, girişimcilik eğitimi öncesi ve sonrası girişimcilik düzeylerinin belirlenmesi, bu düzeyler arasında anlamlı bir farkındalığın olup olmadığının incelenmesi ve öğrencilerin girişimcilik ruhunun demografik ve çeşitli faktörlere göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın evrenini girişimcilik eğitimi alan üniversite öğrencilerinden oluşurken, örnekleme ise bir üniversitenin meslek yüksekokulunda 2017-2018 bahar yarıyılında eğitim gören 123 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılacak veriler 5’li likert ve demografik sorulardan oluşan yüz yüze anket yöntemi ile elde edilirken, girişimcilik ruhunun belirlenmesinde Yılmaz ve Sünbül (2009) tarafından hazırlanan girişimcilik ölçeği kullanılmıştır. Veriler SPSS.0 paket programı kullanılarak, güvenirlik, Paired Sample T testi, Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin girişimcilik dersi eğitimi sonrasındaki girişimcilik ruhu düzeyinin girişimcilik dersi öncesine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ve girişimcilik eğitiminin yüksek seviyede başarı ağıladığı tespit edilmiştir. Arıca farklılık analizine göre erkek öğrencilerde, bir işletme yönetme sorumluluğu olan öğrencilerde,

özel sektörde çalışmak isteyen öğrencilerde ve KOSGEB hakkında bilgisi olan öğrencilerde girişimcilik ruhunun daha güçlü olduğu belirtilmiştir.

Alparslan, Taş ve Yastıoğlu (2017), “Girişimcilik Niyeti Eğitimle mi Artar Yoksa Kültürel Değerlerle mi Açıklanır?” başlıklı çalışmalarında, üniversite öğrencilerinin, okulda aldıkları girişimcilik eğitiminin ve sahip oldukları kültürel değerlerin girişimcilik niyetleri üzerinde etkisi olup olmadığını ortaya koymayı amaçlamışlardır. Örneklem seçiminde benzeşik örnekleme yöntemi kullanılırken çalışmanın örnekleme, Burdur İli Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi 2016-2017 Güz dönemi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Ağlasun Meslek Yüksekokulu ve Bucak Hikmet Tolunay Meslek Yüksekokulu’nda eğitim gören 736 öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak üç bölümden oluşan anket kullanılmıştır. Anketin ilk bölümü demografik özellikleri belirlemek için, kişisel bilgi formundan, ikinci bölümü kültürel verileri toplamak için portre değerle ölçeğinden, üçüncü bölüm ise girişimcilik niyetlerini belirlemek için girişimcilik niyetleri ölçeğinden oluşmaktadır. Girişimcilik eğitimin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini belirtmek için Eşleştirilmiş Örneklem ve Bağımsız Örneklem T testi gerçekleştirilmiştir. Buna göre öğrencilerin deri alamadan ve dersi aldıktan sonraki girişimcilik niyetleri arasında anlamlı bir fark bulunamamışken ayrıca dönem sonu girişimcilik dersi alan ya da hiç alamayan öğrencilerin girişimcilik niyetleri arasında da anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Yurtseven ve Ergün (2018), “İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri” başlıklı çalışmalarında, ilkokul öğrencilerine girişimcilik becerisini kazandırmaya yönelik eğitim ihtiyaçlarının öğretmen görüşleri çerçevesinde belirlemeyi amaçlanmışlardır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomonolojik) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu İstanbul Sancaktepe ve Sultanbeyli ilçelerinde öğretmenlik yapan 84 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu sorulardan oluşan anket ile toplanırken içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda; ilkokul programlarında, girişimcilikle ilgili konuların, kazanımların etkinlik sürelerinin ve ölçme değerlendirme araçlarının yetersiz olduğu, öğrencilerin derslerde ilgisiz ve olmaları, okullarda ders araç-gerek yetersizliği, çevrenin ve ailenin girişimciliği desteklememesi gibi problemlerin olduğu tespit edilmiştir. 4. sınıf öğrencilerine kendine güven, problem çöze ve yaratıcılık özelliklerinin kazandırılması

gerektiği belirlenmiştir. Ayrıca öğretim sırasında, drama, proje yöntemi, beyin fırtınası, probleme dayalı öğrenme ve araştırma-inceleme gibi öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanımının girişimcilik becerilerini geliştirmede etkili olabileceği belirlenmiştir.

Şentürk (2022), “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Girişimcilik Eğitimine İlişkin Görüşleri” başlıklı çalışmada, Sosyal Bilgiler Öğretiminde girişimcilik becerisinin öğrencilere kazandırılabilmesi için öğretim materyalleri, öğretim yöntem ve tekniklerini konusunda, sosyal bilgiler öğretmenlerine ve çalışma yapmak isteyen diğer araştırmacılara destek sağlamayı amaçlamaktadır. Olgu bilim deseni kullanılan çalışmada, veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan kartopu örnekleme modeli ile belirlenmiştir. Çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Bursa ilinde bulunan Özel Ortaokul (107), ortaokul (376), Yatılı Bölge Okulu (2), İmam Hatip Ortaokulu (85) İmam Hatip Lisesi (55) ve Bilim Sanat Merkezi (4) okullarında görev yapan 24 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Veriler betimsel analiz tekniği ile analiz edilirken, elde edilen veriler ile alanyazındaki sonuçların yüksek oranda örtüştüğü gözlemlenmiştir.

Yaman, Bal İncebacak ve Sarışan Tungaç (2022), “Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Ölçeğinin Ortaokul Düzeyine Uyarlanması” başlıklı çalışmalarında, geçerlilik ve güvenirliği ispatlanmış üniversitelere yönelik girişimcilik ölçeğinin ortaokul düzeyine uyarlamayı amaçlamışlardır. Araştırmanın örneklemin, 6 ortaokulun 5 ve 8. sınıflarında öğrenim görmekte olan toplam 996 öğrenciden oluşmaktadır. Ölçme aracının faktör yapısını ve bu yapının uygunluğunu test etmek için Açıklayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre ölçeğin alt faktörleri "Hedef Odaklılık", "Girişkenlik" ve “İleri Görüşlülük” şeklinde belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre ölçeğin güvenirlik ve geçerlik yönünden yeterli nicel özelliklere sahip olduğunu ve ortaokul düzeyinde kullanılabileceğini göstermektedir.

Akyürek (2013), “İlkokul Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada, ilköğretim programlarında yer alan girişimcilik becerisine yönelik öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın evrenini İstanbul il ve ilçelerindeki sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır. Çalışma grubu küme örnekleme tekniği çerçevesinde, öğretmenlerin cinsiyet, kıdem,

mezuniyet, okutulan sınıf, sınıf mevcudu, okulun bulunduğu yerleşim yeri, hizmet içi eğitim alma durumu, bağımsız değişkenleri çerçevesinde 263 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada araştırmacı tarafından hazırlanan 45 maddelik 5’li likert ölçek kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 13.0 paket programı ile incelenmiştir. Ölçek ile öğretmenlerin girişimcilik becerisine yönelik görüşleri, risk alma, yaratıcılık, yenilikçilik, karar verme, planlı çalışma, sabırlı olma, özgüven, fikirlere saygı gösterme, ders programı, çevre, mesleki yeterlilik, öğretim yöntem ve teknikleri, ölçme ve değerlendirme faktörlerine göre değerlendirilmiştir.

Tarhan (2018), “Sosyal Bilgiler Dersinde Girişimcilik Becerisinin Kazandırılması Üzerine Bir Eylem Araştırması” başlıklı çalışmasında girişimcilik becerisini öğrencilere etkinlikler yoluyla öğretmeyi amaçlamıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması desenine göre yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Bolu il merkezinde bulunan Mehmet Akif Ortaokulunun 7/A sınıfında öğrenim gören 34 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma sürecinde elde edilen verilerin betimsel analiz ve içerik analizi çözümlenmiştir. Betimsel analiz kuramsal çerçevede tercih edilirken, içerik analizi yurt dışı etkinliklerin içeriklerinin analizinde kullanılmıştır. Çalışmada yabancı alanyazın incelenerek girişimcilik becerisini kazandırmaya yönelik 236 etkinlik belirlenirken, bunlar tema, değerler ve beceri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Gönülcü (2019), “Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilere Mini Şirketler Kurmaları Yoluyla Girişimcilik Becerisinin Kazandırılması: Bir Eylem Araştırması” başlıklı çalışmasında, 6.sınıf öğrencilerine Sosyal Bilgiler Öğretiminde kendi mini şirketlerini kurarak ve işleterek girişimcilik becerisini kazandırmayı amaçlamıştır. Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılında Aydın iline bağlı bir devlet ortaokulunda gerçekleştirilmiştir. Araştırma eylem araştırması deseninde tasarlanmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde durum örnekleme kullanılmıştır. Veriler 6/B sınıfında öğrenim gören rastgele seçilen 6 öğrenciden elde edilmiştir. Veri toplama aracı olarak kontrol listesi, yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmacı ve öğrenci günlükleri kullanılmıştır. Veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonucunda girişimcilik becerisini kazandırmaya yönelik hazırlanan eylem planının öğrenciler üzerinde girişimci özelliklerini fark etmelerine katkı sağladığı görülmüştür.

Budak (2019), “Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında (2018) Yer Alan Girişimcilik Becerisinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada, Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarındaki (2018) girişimcilik becerisini öğretmen görüşlerine göre değerlendirmeyi amaçlamıştır. Veri toplama aracı olarak 10 sorudan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma gurubunu Adana Milli Eğitim Müdürlüğü’ ne bağlı okullarda çalışan 30 Sosyal Bilgiler öğretmeninden oluşmaktadır. Görüşme yapılacak öğretmenlerin seçiminde amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan ölçüt örneklem yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada ulaşılan veriler nitel araştırma yöntemlerinden olan betimsel analiz ve içerik analizi ile yorumlanmıştır. Araştırma sonunda Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan girişimciliğe yönelik kazanım ve becerilerin, öğretmenler tarafından yetersiz bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bakır (2020), “Z Kuşağı Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesinde Girişimcilik Eğitiminin Rolü: Nizip İlçesindeki Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma” başlıklı çalışmada, Z kuşağı öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri ve aldıkları girişimcilik eğitimini temel alarak, öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ile aldıkları girişimcilik eğitimleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın evrenini Nizip ilçesindeki lise öğrencileri oluştururken, araştırmanın örneklemini evren içinden rastgele seçilen 400 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verileri anket yöntemi ile toplanmıştır. Anket demografik faktörler ve girişimciliği etkileyen faktörler şeklinde iki bölümden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler ışığında, öğrencilerin girişimcilik eğitimi almamalarına karşın girişimcilik eğitimi almak istedikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin alacakları girişimcilik eğitiminin girişimcilik eğilimini olumlu yönde etkileyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

Ateş (2018), “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Girişimcilik Özelliklerinin Ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi” başlıklı çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik ve eleştirel düşünme becerilerini belirlemeyi amaçlamıştır. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı çalışmada, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler öğretmenliğinde eğitimine devam eden, 292 üniversite öğrencisi katılmıştır. Çalışma grubu belirlenirken basit seçkisiz yöntem kullanılmıştır. Araştırmada Konaklı

ve Göğüş (2013) tarafından hazırlanan Öğretmen Adaylarının Sosyal Girişimcilik Özellikleri Ölçeği, Akın vd. (2013) Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, basit doğrusal regresyon analizi yöntemi, ilişkisiz(bağımsız) örneklemeler için t testi ve ilişkisiz örneklemeler için tek yönlü ANOVA analiz yöntemi ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre, eleştirel düşünme değişkeninin, sosyal girişimcilik değişkeninin anlamlı düzeyde bir yordayıcısı olduğu belirlenmiştir.

1.11.2. Yurt Dışı Çalışmalar

Garavan ve O’Cinneide (1994), “Entrepreneurship Education and Training Programmes: A Review and Evaluation-Part 1” isimli çalışmalarında, Avrupa’da girişimcilik eğitimi ve öğretimi kapsamında bazı konuları değerlendirirken, aynı zamanda beş Avrupa ülkesindeki belirli girişimler hakkında rapor oluşturmaya amaçlamışlardır. Makalenin birinci bölümünde girişimcilik eğitimi ve öğretimi ile ilgili alanyazında vurgulanan bazı sorunlar ve zorluklar ele alınırken, ikinci bölümde Avrupa Birliği içerisinde yürütülen altı girişimcilik eğitimi programının tasarım özelliklerini karşılaştırmalı bir şekilde değerlendirilmiştir. Çalışmada girişimcilik eğitimi ve öğretimi programlarının tasarımına ilişkin alanyazın gözden geçirilmiştir. Bu inceleme neticesinde bir takım sorunlar şu şekilde vurgulanmıştır; girişimcilik eğitiminde kullanılması uygun olmayan öğrenme yöntemlerinin var olduğu, belirli girişimcilik yeterliliklerinin geliştirilmesine çok az vurgu yapıldığı ve bu tür programların sonuçlarına yönelik çalışma eksikliği olduğu belirtilmiştir.

Rasmussen ve Sørheim (2006), “Action-Based Entrepreneurship Education” başlıklı çalışmalarında, girişimcilik eğitime farklı yaklaşımları keşfetmek için birbirinden farklı beş İsveç üniversitesinde girişimcileri eğitmeye yönelik faaliyetleri analiz ettikleri çalışmalarında, kullanılan farklı yöntemler arasında en iyi yöntemi bulmayı amaçlamışlardır. Çalışma, Eisenhardt’ın (1989) önerdiği sürece benzer şekilde yürütülmüştür. İlk olarak, araştırma için ilgili konular tanımlanarak, kabul edilen İsveç girişimcilik programları arasından uygun bir örnek olay seçilmiştir. Çalışma, İsveç’te; Chalmers Teknoloji Üniversitesi, Göteborg, Jönköping Uluslararası İşletme Okulu, Jönköping, Linköping Üniversitesi, Linköping, Malardalen Üniversitesi, Vasteras/Eskilstuna ile Göteborg Üniversitesi, Göteborg Ekonomi ve Ticaret Hukuku

Okulu'ndan toplanan verilere dayanmaktadır. Veriler 5 ayrı üniversitede 20 kişiyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilirken ayrıca kitaplar, raporlar, makaleler ve web siteleri gibi diğer ikincil kaynaklar aracılığıyla da bilgiler toplanmıştır. Çalışmada farklı veri kaynaklarını birleştirerek, her vakada girişimcilik eğitiminin bağlamı ve inisiyatifleri hakkında vaka açıklamaları yazılmıştır. Ayrıca çalışma çerçevesinde, eyleme dayalı bir girişimcilik programı oluştururken bölgesel bağlamın ve bölgesel ağların önemiyle ilgili ilgi çekici yönleri ortaya çıkarılmıştır.

Clifford (2014), "Entrepreneurship Education: An Imperative in Social Studies Education Curriculum for Self-Reliant and National Security in Nigeria" isimli çalışmasında, Nijerya okullarında kullanılan mevcut müfredatın fazla teorik olduğu ve girişimcilik becerilerini gerektiren modern ekonominin taleplerini karşılayamadığı için eleştirilirken, girişimcilik eğitiminin Sosyal Bilgiler müfredatına dâhil edilmesinin gerekliliği incelemiştir. Sonuç olarak, Sosyal Bilgiler müfredatında girişimcilik eğitimi her düzeyde zorunlu ders haline getirilmesi, öğrencilerin, atölye veya endüstriyel eğitim programları yoluyla küçük ölçekli işletmelere maruz bırakılmaları, tüm okullarda sosyal bilgiler laboratuvarı kurularak bu laboratuvarların bilgisayar ve diğer elektronik cihazlar gibi öğretime yardımcı unsurlar ile donatılması, Devlet'in, mezun olduktan sonra kendi işini kurmak isteyenlere Ulusal İstihdam Müdürlüğü aracılığıyla kredi vermesi gerektiğine ve Sosyal Bilgiler öğretiminin alanında uzman kişiler tarafından yapılmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Johansen ve Schanke (2014), "Entrepreneurship Projects and Pupils' Academic Performance: a study of Norwegian secondary schools" başlıklı çalışmalarında, ortaokuldaki girişimcilik projelerinin akademik performansı geliştirip geliştirmediğini değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Akademik performansı ortaya koymak için öğrencilerin not ortalaması dikkate alınırken, girişimcilik eğitimi için ise 37 Avrupa ülkesinde öğretimde kullanılan bir program olan Şirket Programıdır kullanılmıştır. Araştırmanın verileri 2012 yılında Norveç okullarında yapılan anketlerden elde edilmiştir. Ortaokullarda toplam 1880 öğrenci, liselerden ise anket çalışmasına 1160 öğrenci katılmıştır. İstatiksel analizlerden elde edilen sonuçlara göre, Şirket Programına katılanlar arasında, ortaokullardaki katılımcı olmayanlara kıyasla daha yüksek bir not ortalaması ortaya çıkarken, liselerdeki iki grup arasında istatiksel anlamda herhangi bir fark bulunamamıştır. Araştırmada girişim kısmına daha az odaklanıldığında, girişimcilik

projelerinin akademik performansın geliştirmesi için iyi bir öğretim yöntemi olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Saptono ve diğerleri (2021), “Entrepreneurial self-efficacy among elementary students: the role of entrepreneurship Education” isimli çalışmalarında, Endonezya’da eğitim gören ilkokul öğrencilerinin okul dışı öğrenme ortamının ve girişimcilik eğitiminin, girişimci öz-yeterlik algıları üzerine etkisini incelemişlerdir. Çalışmaya, Endonezya’nın Jakarta kentindeki çeşitli ilköğretim okullarında 5 ve 6. sınıfta öğrenim gören 320 ilköğretim öğrencisi katılmıştır. Veriler, beş ayrı ölçüm ölçeği ile çevrimiçi anketler kullanılarak, kolayda örnekleme yöntemi ile toplanmıştır. Elde edilen veriler sonucunda, okul dışı öğrenme ortamının girişimcilik eğitimi ve girişimcilik öz-yeterliği ile yakından ilişkili olduğunu görülürken, girişimcilik eğitimi, okul dışı öğrenme ortamı ile öğrencilerin öz-yeterliği arasındaki ilişkiye ortaya koymada önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Seikkula-Leino ve diğerleri (2010), “Promoting entrepreneurship education: the role of the teacher?” isimli çalışmalarında, girişimcilik eğitiminin öğretmennin öğrenmesi ve yansıtması üzerinde nasıl odaklandığını ve verilere göre gelişmemiş yansımaların girişimcilik eğitiminin gelişimini nasıl engellediğini göstermeyi amaçlamışlardır. Veriler, 2008 yılında temel, ortaöğretim ve mesleki eğitim seviyelerindeki 29 öğretmenden içerik analizi yoluyla toplanmıştır. Çalışmanın odak noktası, öğretmenlerin girişimcilik eğitimi konusuyla ilgili düşüncelerini nasıl ve ne üzerine yazdıklarını içeren, öz yansıtmadır. Çalışmada girişimcilik eğitiminde amaçlar ve uygulamalar arasında bir karışıklık olduğu sonucuna ulaşılırken, öğretmenlere girişimcilik eğitiminin amaçları sorulduğunda, uygulamaları anlattıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca temel ve hizmet içi eğitimlerinde geliştirilmesi gereken yansıtma açısından öğretmen öğreniminin geliştirilmesi; müfredat reformu gibi eğitim alanındaki değişikliklerin öğrenme ve yansıtma perspektifinden uygulanması ve girişimcilik eğitimi bağlamında hedefler ve sonuçlar arasındaki bağlantının sağlanmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Mei ve Symaco (2020), “University-wide entrepreneurship education in China’s higher education institutions: issues and challenges” çalışmalarında, yarı yapılandırılmış görüşme formlarını ve siyasi belgelerin incelenmesini esas alarak, Zhejiang eyaleti

temelinde, Çin üniversitelerinde girişimcilik eğitimi programlarının uygulamasındaki sorunları ve zorlukları sorgulamayı amaçlamıştır. Çalışma verilerini elde etmek için yarı yapılandırılmış görüşmeler kullanılarak, Zhejiang Eğitim Departmanının üst düzey yetkilileri, girişimcilik eğitimi öğretim üyeleri ve Zhejiang eyaletinden girişimciler ile görüşülmüştür. Üçlü Sarmal Yaklaşım çerçevesinde değerlendirilen çalışma neticesinde girişimcilik eğitime yönelik dört temel konu ve sorun belirlenmiştir. Bunlar; geçerlilik peşinde koşma mücadelesi, girişimcilik eğitimi modellerinin geliştirilmesi, girişimcilik fakültesi personeli ve uzmanlarının eksikliği ile birlikte paydaşlar arasında işbirliği eksikliği olarak sıralanmıştır. Çalışma sonucunda, Çin'de sürdürülebilir bir girişimcilik eğitimi programını teşviki için, girişimcilik eğitiminin disiplinler arası gelişimine ve çeşitli paydaşların bu eğitimlere aktif katılımına duyulan ihtiyacın karşılanması tavsiyesinde bulunulmuştur.

Oosterbeek, Van Praag ve Ijsselstein (2010), “The impact of entrepreneurship education on entrepreneurship skills and motivation” isimli çalışmalarında, önde gelen bir girişimcilik eğitim programının, üniversite öğrencilerinin girişimcilik becerileri ve motivasyonları üzerindeki etkisini, farklılıklar çerçevesinde araçsal değişkenler Yaklaşımını kullanarak değerlendirmişlerdir. Çalışmada “Junior Achievement Student Mini-Company (SMC)” girişimcilik programı esas alınmıştır. Değerlendirme 2005-2006 öğretim yılında Hollanda'da iki kampüsü olan bir meslek yüksekokulunda gerçekleştirilmiştir. Program deney grubuna uygulanırken kontrol grubuna uygulanmamıştır. Programının net etkisini değerlendirmek adına, öğrencilerin girişimci yetkinliklerini ölçmek amacıyla Hollanda'da psikoloji ve işletme çalışmalarında kullanılan bir öz değerlendirme testi olan E-tarama kullanılmıştır. Ayrıca, öğrencilerin girişimci olma konusundaki geçmişleri ve gelecekteki niyetleri hakkında bilgi toplamak için kısa bir anket kullanılmıştır. Araştırmaya toplam 562 öğrenci katılırken, anketlerden 250 tanesi değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Değerlendirme sonucunda girişimcilik programının amaçlanan etkiye sahip olmadığı ayrıca programa katılan öğrencilerin girişimcilik yetkinliklerinin gelişimi üzerinde ve girişimcilik niyetleri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir.

Pittaway ve Cope (2007), “Entrepreneurship Education: A Systematic Review of the Evidence” başlıklı çalışmalarında, sistematik alanyazın taraması kullanarak girişimcilik eğitimindeki farklı temaları keşfetmeyi amaçlamışlardır. Araştırmada elde

edilen bulgular, girişimcilik eğitiminin öğrencilerin girişimcilik eğilimleri ve niyetleri üzerinde etkisi olduğu sonucunu desteklerken, girişimcilik eğitimi sonrasında, mezunların başarılı girişimciler olup olmadıkları konusunda belirsizlik olduğu üzerinde durulmuştur.

Azizi ve Mokhtari (2018), “Integrated Approach as a Way of Overcoming Entrepreneurship Education Challenges in Elementary Schools in MENA Countries: Evidence from Iran” isimli çalışmalarında, İran gibi Ortadoğu ülkelerinde girişimcilik programların tasarlanması ve yürütülmesinde karşılaşılan zorlukların ve engellerin neler olduğunu belirlerken, aynı zamanda bu engellerle mücadele edebilmek için birtakım kılavuzlar hazırlamışlardır. Çalışma verileri nicel veri toplama araçlarından yarı yapılandırılmış görüşmeler ile toplanmıştır. Görüşmelerde, kişilere Matematik, Farsça, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, Düşünme ve Araştırma, İş ve Teknoloji dersleri dahil olmak üzere ilköğretim derslerine girişimcilik eğitimi içeriğinin entegre edilmesine yönelik sorular sorulmuştur. Çalışmalara müfredat planlama uzmanları, girişimcilik eğitimi uzmanları ve pedagoji uzmanlarından oluşan 14 kişi katılmıştır. Sonuç olarak, ilkokul öğrencilerinde girişimciliğe yönelik bilgi, beceri ve tutumları teşvik etmek adına, girişimcilik kavramlarının Matematik, Fen bilimleri, Sosyal Bilimler, Farsça, İş ve Teknoloji gibi derslere dâhil edilebileceği bilgisine ulaşılmıştır.

Heilbrunn (2010), “Advancing Entrepreneurship in An Elementary School: A Case Study” isimli çalışmasında, İsrail’de deneysel bir girişimci ilkokulunu tanıtmayı amaçlamaktadır. Makale, geleneksel bir ilkokuldan girişimci bir okula dönüşümün örgütsel sürecini tanımlamanın yanı sıra, sürecin öğretmenler ve öğrenciler üzerindeki etkisini değerlendirmeye çalışmaktadır. 2007 yılında gerçekleştirilen çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Bunlar: Misgav’daki organizasyon kültürünü araştırmak, Misgav’ın girişimci profilini araştırmak ve Misgav öğrencilerinin girişimcilik dürtüsünü, geleneksel bir okulda okuyan aynı yaşta ve aynı sınıfta olan öğrencilerin girişimcilik dürtüsüyle karşılaştırarak, girişimcilik eğitim sürecinin Misgav öğrencileri üzerindeki etkisini değerlendirmektir. Örgüt kültürünün araştırılmasına yönelik çalışma kapsamında 16 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Misgav’ın girişimci profilinin araştırılmasına yönelik olarak Eyal (2000), tarafından hazırlanan 32 sorudan oluşan 7’li likert tipi girişimcilik anketi kullanılmıştır. Girişimcilik eğitiminin Misgav öğrencileri üzerindeki etkisinin değerlendirilirken ise çalışmaya Misgav’daki 90 kişiden oluşan 6.

sınıf öğrencisi ile Hayfa'daki geleneksel bir ilkokuldan 86 kişiden oluşan 6. sınıf öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların %57'si kız, %43'ü erkektir ve iki okul arasında cinsiyet dağılımı açısından anlamlı bir farklılık yoktur. Öğrencilere Florin (2007) tarafından hazırlanan “Girişimcilik güdüsü anketi” İbranice ‘ye çevrilerek uygulanmıştır. Anket, 'Girişimsel Dürtü'nün proaktif eğilim, yenilikçilik tercihi, öz yeterlilik, başarı motivasyonu ve uygunsuzluk olmak üzere beş boyutunu kapsayan 42 sorudan oluşmaktadır. Sonuç olarak, yeniliği teşvik eden organizasyon kültürü, müdürün proaktifliği ve iyi tanımlanmış bir proje taslağının arayüzünün genç öğrencilerin girişimcilik hakkında bilgi edinmelerini, girişimci olmayı öğrenmelerini sağladığını ortaya koymaktadır.

Lee (2020), “Towards an understanding of how university students learn within an entrepreneurship Education curriculum and pedagogy” başlıklı çalışmada, İngiltere’de girişimcilik lisans programına kayıtlı bir grup öğrencinin deneyimlerine odaklanarak, girişimcilik eğitimi, girişimcilik eğitiminin süreçleri ve değerlendirilmesini, araştıran bir durum çalışmasıyla ilgili rapor hazırlamıştır. Çalışma, alanyazın taraması ve görüşme yönteminin kullanıldığı karma desen Yaklaşımında kurgulanmıştır. Elde edilen veriler dört başlık şeklinde değerlendirilmiştir. İlk bölüm, üniversitede girişimciliği nasıl öğretiriz? Sorusu üzerine odaklanırken, ikinci bölüm, Yüksek Öğretim ’de girişimcilik eğitiminde değerlendirme uygulamalarına yoğunlaşmıştır. Üçüncü ve dördüncü bölüm ise derinlemesine görüşmelerin deneysel bulguları rapor edilmiştir.

Manimala ve Thomas (2017), “Entrepreneurship Education Experiments with Curriculum, Pedagogy and Target Groups” başlıklı editörlüğünü yaptıkları kitaplarında, girişimcilik eğitimi alanını bütünsel olarak ele alırken, Hindistan gibi gelişmekte olan bir ülkede meydana gelen girişimcilik eğitime yönelik deneyimleri ve yenilikleri ön plana çıkarmaktadırlar. Beş bölümden oluşan kitabın ilk bölümü Giriş başlığı altında “Girişimcilik Eğitimi: Yenilikler ve En İyi Uygulamalar” alt başlığı ile sunulmuştur. Kitabın diğer bölümleri sırasıyla “Müfredat ile Deneyler”, “Pedagoji ile Deneyler”, “Hedef gruplarla deneyler” ve “Sonuç” başlıkları altında 20 alt başlıktan oluşmaktadır.

Drucker (2006), “Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles” başlıklı kitabında inovasyon ve girişimciliğin uygulama ilkelerini ele aldığı kitabında

girişimcilik ve inovasyon kavramlarını bir uygulama ve disiplin olarak ele almaktadır. Kitap girişimcilerin psikolojik veya karakteristik özelliklerinden ziyade, onların eylemlerini ve davranışlarını konu edinmektedir. Kitapta yenilik ve girişimcilik konusu üç ana başlık altında ele alınmıştır. Kitabın 1. bölümü “Yenilik Uygulaması” başlığı altında incelenmiştir. Bu bölümde yenilik kavramı hem amaç hem de bir disiplin olarak değerlendirilirken, girişimcinin yenilikçi fırsatları nerede ve nasıl aradığı konusu üzerinde durulmuştur. Daha sonra bu durum yenilikçi bir fikri uygulanabilir bir iş veya hizmete dönüştürmek için yapılması ve yapılmaması gerekenler açısından tartışılmıştır. Kitabın ikinci bölümü, “Girişimcilik Uygulaması” başlığı altında yeniliğin taşıyıcısı olan kuruma odaklanmaktadır. Girişimci yönetimi üç alanda ele alınmıştır. Bunlar; mevcut iş; kamu hizmeti veren kurum ve yeni girişim şeklindedir. İlgili bölüm, bireysel girişimci rollerinin ve kararlarının tartışılmasıyla sona ermektedir. Kitabın üçüncü bölümü ise “Girişimcilik Stratejileri” başlığı altında işlenmiştir. Bu bölümde yeniliğin başarılı bir şekilde piyasaya sürülmesinden bahsederken, yeniliğin test edilmesi, yeniliğin bilimsel içeriği veya zekâsından ziyade, pazardaki başarısında yattığı tezi savunulmuştur.

Hägg ve Kurczewska (2022), “Entrepreneurship Education Scholarly Progress and Future Challenges” başlıklı girişimcilik eğitimiyle ilgili kitaplarında, girişimcilik eğitimi üzerine araştırma yapan veya girişimcilik eğitimi veren herkes için etkili bir referans noktası olacağından bahsederken, araştırma alanı olarak girişimcilik eğitiminin çağdaş tarihi hakkında bilgi vermektedir. Kitapta girişimcilik eğitiminin sosyo-ekonomik bağlamı, akademik çevredeki değişimler, araştırma odağı ve metodolojik gelişimi açısından başlangıçtan günümüze ilerleyişi gözden geçirilmektedir. Dört bölümden oluşan kitabın ilk bölümünde girişimcilik eğitiminin kısa tarihi, ikinci bölümde girişimcilik eğitiminin mevcut durumu, üçüncü bölümde araştırma alanı olarak girişimcilik eğitiminin gelişimindeki eğilimlerden (1980– 2018) bahsedilirken, dördüncü bölümde girişimcilik eğitiminin genel perspektifi değerlendirilmiştir.

Hisrich, Peters ve Shepherd (2017), tarafından hazırlanan “Entrepreneurship (Tenth Edition)” başlıklı kitapları beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, “Girişimci Bakış Açısı” başlığı altında ele alınırken, girişimci ve girişimcilik süreçleri hem tarihsel hem de araştırma açısından ele alınmaktadır. İkinci bölüm “ Fikirden Fırsatlara” başlığı altında değerlendirilirken, bölümde, yaratıcılık ve yenilikçilik

kavramlarının yanı sıra yeni bir girişim yaratmanın parçası olan girişimcilik sürecindeki tüm unsurlara odaklanılmaktadır. Üçüncü bölüm “ Fırsattan İş Planına” başlığı altında, bütün önemli iş planlarına odaklanılırken, ilk olarak genel iş planı ve çeşitli yönleri üzerinde durulmuştur. Dördüncü bölüm “İş Planından Girişime Finansman Sağlamaya” başlığı altında değerlendirilerek, yeni bir girişim yaratmanın ve kurmanın en zor yönlerinden biri olan sermaye kavramına odaklanılırken, ilk olarak, borç-öz sermaye ve iç-dış finansman yönleri tartışılmaktadır. Beşinci ve son bölümde ise “Girişime Finansman Sağlamaktan Yeni Girişimi Başlatmaya, Büyütmeye ve Sona Erdirmeye” başlığı altında, girişimin kurulması, geliştirilmesi ve sona erdirilmesiyle ilgili bilgilere yer verilmiştir. Bölümde girişimcilik stratejisinin geliştirilmesine, büyüme stratejilerinin oluşturulmasına, büyüme sırasında yeni girişimin yönetilmesine, erken operasyonlara, genişlemeye ve büyüme için dış kaynaklara erişime özellikle dikkat edilmesi gereğinden bahsedilir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada, Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin girişimcilik becerilerinin gelişimine etkisini tespit etmek amacıyla, hem nitel hem de nicel veri toplama tekniklerini içeren karma yöntem tasarımı kullanılmıştır.

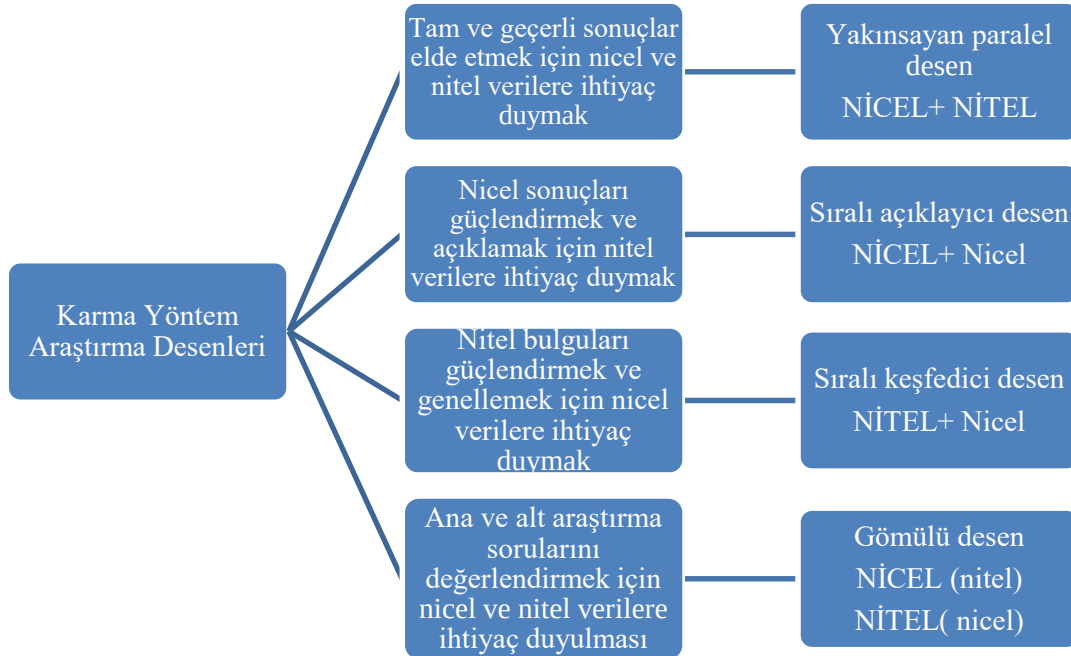
Karma yöntem deseni, araştırmacıların topladıkları verileri analiz ettikleri, bulguları birleştirdikleri, hem nitel hem de nicel yaklaşımları tek bir çalışmada veya bir araştırmada kullanarak çıkarımlarda bulunduğu araştırma deseni olarak tanımlanmaktadır (Tashakkori & Creswell, 2007, s. 4). Karma yöntem araştırması, araştırmacılara farklı seçenekler sunarak, araştırma sorularını cevaplarken, farklı yaklaşımların kullanımına da imkân veren bir yaklaşımdır. Bir başka deyişle karma desen araştırmaları sınırlayıcı bir araştırma biçiminden ziyade kapsamlı ve yaratıcı bir araştırma biçimidir. Karma yöntem desenlerinin güçlü yönleri şu şekilde sıralanabilir (Johnson & Onwuegbuzie, 2004, ss. 17-21):

- Sayıları anlamlandırmak için sözcükler, resimler ve hikayeler kullanılabilir.
- Sayılar sözcüklere, resimlere ve anlatımlara kesinleştirmek için kullanılabilir.
- Araştırmalarda nitel ve nicel araştırma desenlerinin bir arada kullanılmasını sağlayabilir.
- Araştırmacı, teori üretebilir ve test edebilir.
- Araştırmacı sadece bir yönteme ya da yaklaşıma bağlı olmadığı için daha geniş ve daha eksiksiz araştırma sorularına cevaplayabilir.

- Araştırmacı, çalışmasındaki yöntemin zayıf yönlerini bir başka yöntemin güçlü yönlerini kullanarak kapatabilir.
- Araştırmacının bulgulardan yola çıkarak bir sonuca ulaşmasında güçlü kazanımlar sağlayabilir.
- Tek bir yöntem kullanılan çalışmalarda gözden kaçabilecek içgörüler ve anlayışlar farklı bir yöntem ile tamamlanabilir.
- Ulaşılan sonuçların genellenebilirliğini artırmak için kullanılabilir.
- Karma yöntem araştırmaları, teoriyi ve pratiği güçlendirmek adına gerekli olan bilgiyi üretir.

Karma yöntem araştırmalarıyla ilgili alanyazında farklı tasarımlar geliştirilmiştir. Leave (2017, s. 178), karma yöntem tasarımlarını, açıklayıcı sıralı, keşfedici sıralı, yakınsak veya eşzamanlı, içerisinde nicel araştırma barındıran nitel araştırma ve içerisinde nitel araştırma barındıran nicel araştırma olmak üzere 5 ayrı başlık altında toplamıştır. Plano Clark, & Creswell (2015, s. 392) karma yöntem araştırma desenlerini dört başlık altında toplamıştır. Karma yöntem desenleri ve bunların kullanımları Şekil 2.1’de şu şekilde verilmiştir.

Şekil 2.1: Karma Yöntem Araştırma Deseni ve Kullanımları

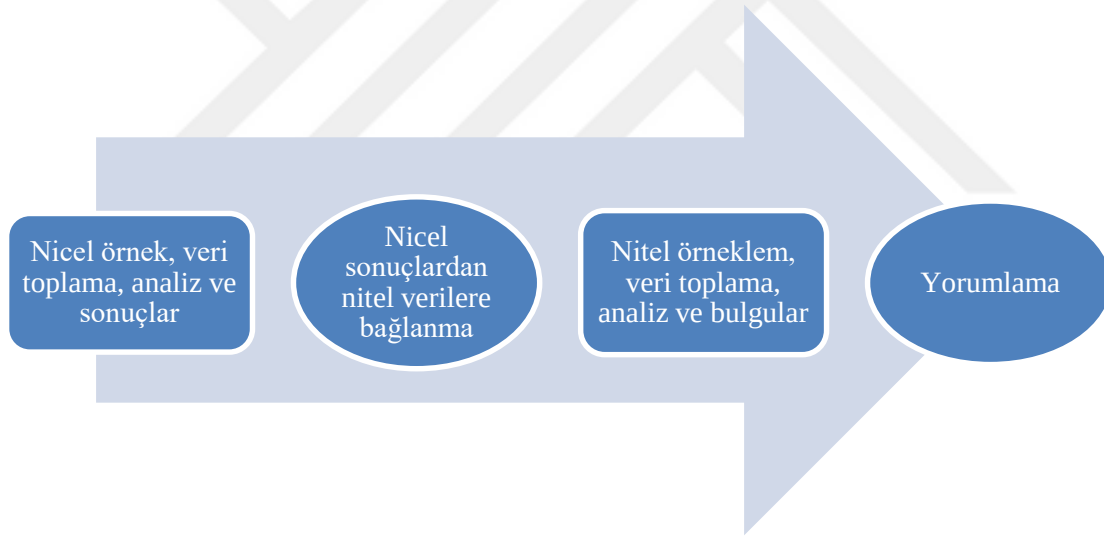

Kaynak: Plano Clark ve Creswell , 2014, s. 392

Şekil 2.1’de görüldüğü üzere yaygın olarak kullanılan karma yöntem araştırma desenleri: yakınsak paralel desen, sıralı açıklayıcı desen, sıralı keşfedici desen ve gömülü desen olmak üzere 4 ayrı başlık altında toplanmıştır.

Karma yöntem araştırması, nicel ve nitel verilerin bir projede toplanması ve bütünleştirilmesi açısından, araştırılan olgunun daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını sağlayabilir. Bu yöntem ve teorilerin mevcut çalışmaya uygulanabilirliklerine dayalı olarak kullanıldığı, araştırmaya yönelik problem merkezli bir yaklaşımdır (Leavy, 2017, s. 164). Araştırmada ilk olarak nicel verilerin toplanması ve analizi ile başlanan ardından nicel sonuçları açıklamak veya genişletmek için nitel verilerin toplanması ve analizi izlendiği sıralı açıklayıcı desen kullanılmıştır (Creswell & Plano Clark, 2018, s. 195). Araştırmada kullanılan sıralı açıklayıcı desene ilişkin aşamalar Şekil 2.2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. 2: Sıralı Açıklayıcı Karma Yöntem Deseni

Kaynak: Plano Clark & Creswell , 2014, s. 395

Şekil 2.2’de sıralı açıklayıcı desenin aşamalarına yer verilmiştir. Sıralı açıklayıcı desen, araştırma problemini genişletmek veya açıklamak için nicel verilerin nitel verilerle desteklendiği ve nitel verilerin nicel sonuçları daha ayrıntılı olarak açıklamak için kullanıldığı bir desendir. Bu desende süreç, ilk aşamada anket verilerinin toplanmasını ve verilerin analiz edilmesini, ardından anketten elde edilen verilerin açıklanmasına yardımcı olmak için nitel görüşme verilerinin yorumlanmasını içermektedir (Creswell, 2013, s. 274).

Araştırmanın bağımlı değişkenini öğrencilerin girişimcilik becerileri, bağımsız değişkeni ise deney grubuna uygulanan proje tabanlı öğrenme yöntemi, kontrol grubunda ise “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanı içeriği oluşturmaktadır.

Nitel araştırma, araştırmacının bir olayın araştırılmasını gerektiren, sorunu incelediği araştırma türüdür. Nitel araştırmalar katılımcıların geniş kapsamlı, genel sorulara verdikleri cevaplara dayanmaktadır. Bu araştırma yönteminde, araştırmacı kelimelerden veya metinlerden oluşan verilerini toplar ve kelimeleri temaları için tanımlar ve analiz eder (Plano Clark & Creswell , 2014, s. 54). Araştırmada nitel veriler yarı yapılandırılmış görüşme formları ile toplanarak içerik analizi yöntemi ile yorumlanmıştır. İçerik analizi, sözlü, görsel veya yazılı bilgilere dayalı geçerli çıkarımlar yapmak için belirli olayları tanımlamanın ve ölçmenin sistematik ve nesnel bir yolunu sağlayan bir araştırma yöntemidir. İçerik analizinin amacı; kategorilerle, veri kaynaklarını ilişkilendirerek elde edilen sonuçların kalitesini arttırmaktır. Mütevazı bir yöntem olan içerik analizi, tek başına veya diğer yöntemlerle birlikte kullanılabilir (Downe-Wamboldt, 1992, s. 314).

2.2.Çalışma Grubu

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı incelendiğinde Girişimcilik becerisine yönelik kazanımların daha çok 5 ve 6. sınıflarda yoğunlaştıkları görülmektedir. Araştırmanın deneysel bir çalışma olmasından dolayı deney ve kontrol gruplarına ihtiyaç duyulduğundan, araştırmanın yapılacağı okulda 5. sınıfların 2, 6. sınıfların ise tek şube olmasından dolayı 5. sınıfların araştırmanın çalışma grubu olarak seçilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür.

Araştırmanın çalışma grubu, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kapsamında, 2021-2022 eğitim - öğretim yılında Erzincan merkezde bir ilköğretim okulunda öğrenim görmekte olan 13 erkek ve 15 kız, toplam 28, 5. sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Uygun örnekleme yöntemi araştırmacının kolay bir şekilde ulaşabileceği örneklemden veri toplamasıdır (Büyüköztürk, Çakmak, Ekgün, Karadeniz, & Demirel, 2020, s. 95). Deney grubunda 7 kız, 7 erkek toplam 14, kontrol grubunda ise 8 kız 6 erkek toplam 14 öğrenci bulunmaktadır. Araştırmanın nicel verilerinin elde edilmesi sürecinde tüm öğrencilerle (N= 28), nitel verilerin elde edilmesi ise deney grubunda yer alan öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın nitel verilerini elde etmek için örneklem seçiminde ise uygulama kapsamında deney grubuna katılım sağlayan öğrencilerden seçileceğinden amaçsal örnekleme yöntemlerinden benzeşik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Benzeşik örneklemenin yarı yapılandırılmış görüşmelerde tercih edilmesinin nedeni ise grup içi değişimin en aza indirgendiği durumlarda kullanılmasının uygun olmasından dolayıdır (Büyüköztürk, Çakmak, Ekgün, Karadeniz, & Demirel, 2020, s. 94).

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Nicel Boyuta Yönelik Veri Toplama Araçları

Araştırmada nicel boyuta yönelik verilerin toplanmasında girişimcilik ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Bu kapsamda öğrencilerin girişimcilik becerileri ölçeği kapsamında yapılan çalışmalarla ilgili alanyazın taraması yapılmıştır. Bu çalışmalardaki verilerin ortaokul öğrencilerin girişimcilik becerilerini ölçmeye yönelik olmasına dikkat edilmiştir.

2.3.1.1. Girişimcilik Ölçeği

Araştırmada öğrencilerin girişimcilik becerilerini ölçmeye yönelik olarak Eroğlu, Deveci ve Gürdoğan Bayır (2020) tarafından geliştirilen “Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği” (Ek 1) kullanılmıştır. Geliştirilen girişimcilik ölçeği öz farkındalık (13), risk alma (11) ve fırsatları değerlendirme (7) boyutları şeklinde üç boyuttan ve 31 maddeden oluşmaktadır. Her boyutun madde analizi değerlendirildiğinde “Öz farkındalık” boyutunun maddelerinin madde toplam korelasyonları, .19 ve .45 değerleri arasında, “Risk Alma” boyutunun .48 ve .60 değerleri arasında, “Fırsatları Değerlendirme” boyutunun ise .29 ve .47 değerleri arasında farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi χ^2/sd değeri 1.41 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğine yönelik Alpha değeri .90 olarak bulunmuştur. Alt boyutlara yönelik Cronbach Alpha katsayıları ise öz farkındalık .88, risk alma .88 ve fırsatları değerlendirme .76 olarak hesaplanmıştır.

2.3.1.2. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formu (Ek 2) alanyazın taraması yapılarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Kişisel bilgi formuyla öğrencilerin; cinsiyet, anne ve baba öğrenim durumu, anne ve baba mesleği, ailenin ortalama aylık geliri, ilgi çeken

meslek, kendi işini kurarak iş imkânı oluşturmak, ilgi çeken haber, daha önce sosyal yardım projesinde yer alıp almadıklarıyla ilgili bilgilere ulaşarak bunların girişimcilik becerileri ile olan ilişkileri ortaya konulmak istenmiştir.

2.3.2. Nitel Boyuta Yönelik Veri Toplama Araçları

Araştırmada nitel boyuta yönelik olarak verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

2.3.2.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Görüşme en az iki kişi arasında gerçekleştirilen bir iletişim sürecidir. Görüşme araştırma çerçevesinde cevaplanması amaçlanan sorulara yönelik bireylerden veri toplama şeklidir (Büyüköztürk, Çakmak, Ekgün, Karadeniz, & Demirel, 2020, s. 158). Görüşme, yalnızca bir veri toplama yöntemi değil, kişilerarası sosyal bir toplantıdır. Görüşme yöntemi, veri toplamak için esnek bir araçken aynı zamanda birden çok duyuşsal kanalın kullanılmasını sağlayan bir yöntemdir. Görüşme sırasında görüşmeci kontrol edilebilir ve eksiksiz cevaplara ulaşabilirken aynı zamanda karmaşık ve derin konular ile ilgili cevaplara ulaşabilmek için çaba sarf edebilir (Cohen, Manion, & Marrison, 2011, s. 506).

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, görüşme öncesinde araştırmacı tarafından sorulacak sorulara ilişkin bir görüşme protokolü hazırlanır. Bu süreçte araştırmacı görüşmeye katılan kişinin cevaplarını detaylandırmasını isteyebilir. Görüşmeci verdiği cevapların içinde başka sorulara ilişkin cevapları verdiyse, araştırmacı elde ettiği cevaplara ilişkin aynı soruları bir kez daha sormayabilir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği belirli orandaki standart özellikleri ile birlikte esnemeyi sağlayan özellikleri nedeniyle eğitim alanında yapılan bilimsel araştırmalara uygun bir teknik olarak değerlendirilebilir (Türnöklü, 2000, s. 547).

Araştırmada öğrencilere uygulanan 4 ayrı proje çerçevesinde yarı yapılandırılmış görüşme formuyla, girişimcilik becerisiyle alakalı olarak yaratıcı düşünme, yenilikçilik, çevresindeki başarılı girişimcileri ve meslekleri tanıma ile risk alma ve cesaretli olma becerilerine yönelik, öğrencilerin görüşleri belirlenirken, elde edilen verilerin nicel boyuttaki verileri desteklemesi amaçlanmıştır. Görüşme formunun hazırlama ve uygulama sürecinde alanyazın taraması kapsamında girişimcilik becerilerine yönelik temel özellikler belirlenmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda 30 sorudan oluşan taslak metin

iki 5. Sınıf öğrencisine uygulanmıştır. Taslak şeklindeki formun kapsam geçerliliğini belirlemek için alanında uzmanlaşmış konu alanı uzmanı (3), Türkçe uzmanı (1) ve bir ölçme değerlendirme alanı uzmanının (1) görüşleri alınmıştır. Geri dönütlerden elde edilen görüşler kapsamında sorular incelenerek gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda 28 sorudan oluşan taslak metin 4 ana soru ve bu ana sorular kapsamında 12 alt sorudan oluşan toplam 16 soruluk son hali verilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formuna yönelik bilgiler Tablo 2,1’de verilmiştir.

Tablo 2.1: Görüşme Soruları ve Temel Boyutlar

Boyutlar	Temel Görüşme Soruları		Alt Görüşme Soruları
Yaratıcı düşünme	Proje Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerileri üzerine etkisi nedir?	Tabanlı	Başarılı bir girişimci günlük hayatta problemlerin çözümünde kendi yöntemlerini kullanabilmeli mi? Neden ve nasıl? Başarılı bir girişimci günlük hayatta yeni fikirler üretebilmeli mi? Neden ve nasıl? Başarılı bir girişimci hayal gücünü kullanarak yeni ürünler ortaya koymalı mı? Neden ve nasıl?
Yenilikçilik	Proje Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin yenilikçilik özellikleri üzerine etkisi nedir?	Tabanlı	Başarılı bir girişimci karşılaştığı yeni bilgilere ilgiyle yaklaşmalı mı? Neden ve nasıl? Başarılı bir girişimci çevresindeki fırsatları görebilmeli mi? Neden ve nasıl? Başarılı bir girişimci toplumun ihtiyaçlarını fark edebilmeli mi? Neden ve nasıl?
Risk alma ve cesaretli olma	Proje Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin risk alma ve cesaretli olma özellikleri üzerine etkisi nedir?	Tabanlı	Başarılı bir girişimci inisiyatif alabilmeli mi? Neden ve nasıl? Başarılı bir girişimci sorumluluk alabilmeli mi? Neden ve nasıl? Başarılı bir girişimci kendine güvenebilmeli mi? Neden ve nasıl?
Başarılı girişimcileri ve meslekleri tanıma	Proje Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin çevresindeki başarılı girişimcileri ve meslekleri tanımaya etkisi nedir?	Tabanlı	Başarılı bir girişimci iyi bir gözlemci olmalı mı? Neden ve nasıl? Başarılı bir girişimci tecrübe sahibi olmalı mı? Neden ve nasıl? Başarılı bir girişimci çevresindeki rol modelleri örnek almalı mı? Neden ve nasıl?

Açık uçlu soruların kullanıldığı yarı yapılandırılmış görüşme formuyla PTÖ Yaklaşımı, girişimcilik becerisi ve bunlar arasındaki ilişkiye yönelik ayrıntılı bilgi

edinilmeye çalışılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler, 30-35 dk arasında sürmüştür. Görüşme soruları araştırmacı tarafından yöneltilirken, görüşmecilerden alınan izinler doğrultusunda görüşmeye yönelik ses kayıtları alınmış daha sonra bu kayıtlar yazılı hale getirilerek, elde edilen veriler içerik analizi ile yorumlanmıştır.

2.4. Verilerin Toplanma Süreci

Araştırmanın uygulaması 2021-2022 eğitim-öğretim yılı 2. döneminde “ Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanında 5. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Sosyal Bilgiler dersi kapsamında, uygun örnekleme ile bir sınıf deney grubu (N14) bir sınıf kontrol grubu (N14) olarak seçilmiştir. Sınıf mevcudu toplam 30 kişi olmasına rağmen, deney grubundan bir öğrencinin uygulama döneminde devamsızlık yapması, kontrol grubundan bir öğrencinin de kaynaştırma öğrencisi olmasından dolayı iki öğrenci araştırmaya katılım sağlayamamıştır. Araştırma kapsamında deney grubuna PTÖ Yaklaşımı çerçevesinde 4 ayrı proje 7 hafta süresince uygulanırken, kontrol grubuna ise müfredata uygun şekilde dersler işlenmiştir.

Araştırma verileri, girişimcilik ölçeği, Kişisel Bilgi Formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Verilerin toplanmasında, çalışma gruplarına uygulanan öz farkındalık, risk alma ve fırsatları değerlendirme boyutlarından oluşan girişimcilik ölçeği öntest ve sontest olarak uygulanırken Kişisel Bilgi Formu da bütün çalışma gruplarına uygulanmıştır. Ayrıca öğrencilerin girişimcilik becerilerini derinlemesine inceleyebilmek için deney grubuna araştırma uygulaması sonunda yarı yapılandırılmış görüşme formları gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın deneysel aşaması 7 hafta boyunca 21 ders saati şeklinde devam etmiştir. Süreçte içerik olarak Sosyal Bilgiler dersi kazanımları temel alınarak, araştırmacı tarafından hazırlanan ders planları (Ek 3) çerçevesinde, girişimcilik becerilerini kazandırmaya yönelik projeler hazırlanmıştır. İlk olarak “Erzincan KOSGEB’ ile Bilgileniyorum” başlıklı proje ile öğrencilerin girişimcilik eğitimi ve girişimcilik destekleri alanlarında önemli çalışmaları olan KOSGEB hakkında bilgi edinmeleri sağlanmıştır. Esasında proje kapsamında öğrencilerin Erzincan KOSGEB il müdürlüğüne götürülerek buradaki yetkililer tarafından bilgilendirilmeleri amaçlanırken, araştırma sürecinin salgın dönemine gelmesinden dolayı ziyaret gerçekleştirilmedi, Erzincan KOSGEB il müdürü ile görüşülerek, elde edilen veriler

sunum haline getirilmiş ve öğrencilere sunulmuştur. Öğrenciler bu sunumdan elde ettikleri verileri grup olarak yorumlamış ve yazacakları girişimcilik gazetesi için proje günlüklerine kaydetmişlerdir.

İkinci proje başlığımız olan “Erzincan OSB’yi Keşfediyorum” projesiyle Erzincan Organize Sanayi Bölgesinde Bulunan “CTT Tekstil” ve “Yedigün Süt Ürünleri” firmalarına farklı günlerde öğrencilerle birlikte ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte öğrenciler üretilen ürünlerin üretim aşamasını tek tek incelerken, bizzat işletme sahipleri tarafından işletmeler hakkında bilgilendirilmişlerdir. Öğrenciler elde ettikleri bilgileri proje günlüklerine kaydederek, yazacakları girişimcilik gazetesi hakkında veri oluşturmuşlardır.

Üçüncü projemiz olan “Üretiyorum-Satıyorum” projesiyle araştırmacı tarafından hazırlanan çiğ köfteler, araştırmanın gerçekleştirildiği okulda bulunan öğrenci ve öğretmenlere satılmıştır. İlk olarak çiğ köfte yapımında gerekli olan malzemeler öğrencilerle tartışıldıktan sonra, grup liderleri ile birlikte araştırmacı tarafından gerekli ürünler satın alınmıştır. Ardından hazırlanan çiğ köfteler deney grubu öğrencilerinin katılımıyla satılmıştır. Satıştan elde edilen gelir öğrencilere dağıtılarak, öğrencilerin yaptıkları iş karşılığında kazanç elde etmeleri sağlanmıştır. Öğrenciler tüm süreç boyunca elde ettikleri bilgileri proje günlüklerine kaydederek, girişimcilik gazetesi için veri oluşturmuşlardır.

Son projemiz ise “Kadın Girişimcilerle Buluşuyorum” başlığı altında gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Erzincan KOSGEB’den aldığı destek ile kendi işletmesini açan bir kadın girişimci, araştırmanın yapıldığı okula davet edilerek, öğrencilerle bir araya getirilmiştir. Proje grupları daha önceden hazırladıkları soruları kadın girişimciye yönlendirerek bir takım bilgilere ulaşmaya çalışmışlardır. Proje tarihleri içinde farklı bir günde araştırmacının rehberliğinde, girişimcinin işletmesini ziyaret eden öğrenciler izlenimlerini ve elde ettikleri bilgileri proje günlüklerine kaydederken, hazırlayacakları girişimcilik gazetesi için veri oluşturmuşlardır.

Hazırlanan projeler ile öğrencilerin girişimcilik ve girişimcilik ile ilgili alt becerilerin farkına varmaları amaçlanmıştır. Öğrenciler bu süreçte “ Girişimci Beyinler”, “ Girişimci Çocuklar” ve “ Genç Girişimciler” isimleriyle 3 ayrı proje grubu oluşturarak, gerçekleştirilen her bir projede proje günlükleri (Ek 4) tutmuşlar ve bu

günlüklerden yola çıkarak projelerin bitiminde girişimcilik gazetesi (Ek 11) hazırlamışlardır. Projelerin uygulama takvimi ve süreleri Tablo 2.2’de şu şekilde belirlenmiştir:

Tablo 2.2: Proje Takvimi

21-25 Şubat	28 Şubat- 11 Mart	14 Mart- 25 Mart	28 Mart- 8 Nisan
Erzincan KOSGEB ile Bilgileniyorum	Erzincan OSB’yi Keşfediyorum	Üretiyorum- Satıyorum	Kadın Girişimcilerle Buluşuyorum

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen nicel verilerin analizinde, SPSS istatistik programı kullanılmıştır. Analizlerde hangi testlerin kullanımına yönelik olarak normallik testi uygulanmış, normallik testi sonuçlarına göre parametrik veya parametrik olmayan testlerin kullanımına karar kılınmıştır. Bu bağlamda verilerin Normal dağılım gösterip göstermediğine yönelik yapılan testte; katılımcı sayısı 50’den büyük ise Kolmogorov Smirnov testi, katılımcı sayısı 50’den küçük ise Shapiro-Wilk testi kullanılmaktadır. Bu bağlamda Shapiro-Wilk testinden elde edilen sonuçlara göre, p anlamlılık değeri 0,05’den küçük olmasından dolayı verilerin normal dağılım göstermediği anlaşılmıştır. Bunun sonucunda parametrik olmayan testlerden, Mann Whitney U-Testi, Kruskal Wallis H-Testi ve Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi katılımcılardan elde edilen veri setinin analizinde kullanılmıştır.

Tablo 2. 3: Normallik Test Sonuçları

Puanlar	df	Sig.
Kontrol Öntest	14	,011
Kontrol Sontest	14	,005
Deney Öntest	14	,006
Deney Sontest	14	,009
Deney Yıl Sonu	14	,022
Kontrol Yıl Sonu	14	,002
Deney Sosyal Bilgiler	14	,003
Kontrol Sosyal Bilgiler	14	,003

Araştırmada nitel verilerin analizinde kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi, belirli

olayları tanımlamak ve ölçmek için sözlü, görsel veya yazılı verilerden geçerli çıkarımlar yapmamızı sağlayan sistematik ve nesnel bir araştırma yöntemidir (Downe-Wamboldt, 1992, s. 314). Gönüllülük esasına göre yapılan görüşmeler, 14 öğrencinin onayı alınarak ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Ardından kaydedilen sözel veriler, ayrıntılı bir şekilde transkript edilmiştir. Elde edilen yazılı dokümanların incelenmesi sonucunda içerik analizi ile geçici kodlar ve geçici kategoriler belirlenmiştir. Oluşturulan geçici kategoriler ve geçici kodlar 2 alan uzmanı ile değerlendirilmiş ve değerlendirmeler sonucunda tekrardan oluşturularak, asıl kategori ve kodlar belirlenerek, elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

Araştırmada iç geçerliği arttırabilmek ve gözlemcilerin ön yargılarının araştırmaya yansımaları engellemek için her iki araştırmacı tarafından görüşmelerden elde edilen kayıtlar özenle okunmuş, tema ve kategoriler belirlenmiştir. Araştırmacıların ayrı ayrı elde etmiş oldukları veriler tutarlılık bakımından karşılaştırılmış, ayrıca bağımsız bir araştırmacı tarafından sonuçlar değerlendirilmiş, uyumu kontrol edilmiştir. Tutarlılık, uyum ve kontrol değerlendirmesi sonucunda ayrı ayrı yapılan analiz sonuçlarına göre karşılaştırmada görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilerek araştırmanın güvenirliği $\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$ formülü dikkate alınarak (Miles ve Huberman, 1994) $\text{Güvenirlik} = \frac{60}{60 + 2} = 0.97$ olarak hesaplanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR, YORUM VE TARTIŞMA

Araştırmada kullanılan karma araştırma yöntemi ile öğrencilerden hem nitel hem de nicel veriler çeşitli ölçme araçlarıyla toplanmıştır. Bu bölümde elde edilen verilere yönelik bulgu, yorum ve tartışmalara yer verilmiştir.

3.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular

Araştırmada girişimcilik ölçeği ve kişisel bilgi formundan elde edilen sonuçlara ilişkin bulgular aşağıda açıklanmaktadır. Araştırmada ilk olarak deney ve kontrol gruplarının denk olup olmadıklarına yönelik “Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi” sonuçları değerlendirilmiştir.

3.1.1. Öğrencilerin 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi ve Yıl Sonu Başarı Puanları

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin dördüncü sınıf yılsonu ve Sosyal Bilgiler başarı puan ortalaması bakımından denk olup olmadıklarının karşılaştırıldığı t-testi sonuçları Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1: Deney ve Kontrol Grupları Yılsonu ve Sosyal Bilgiler Puanları Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Sontest- Öntest		n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Deney Yılsonu	Negatif Sıra	14	7,57	53,00	-,031	,975
Kontrol Yılsonu Başarı	Pozitif Sıra	14	7,43	52,00		
	Eşit	0	-	-		

Tablo 3.1: Deney ve Kontrol Grupları Yılsonu ve Sosyal Bilgiler Puanları Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları (Devamı)

Deney Sosyal	Negatif Sıra	14	6,81	54,50	-,126	,900
Kontrol Sosyal	Pozitif Sıra	14	8,42	50,50		
	Eşit	0	-	-		

Deney ve kontrol gruplarının yılsonu başarı puanları ve sosyal bilgiler başarı puanlarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine yönelik Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları Tablo 3.1’de verilmiştir. Araştırma sonuçları deney ve kontrol gruplarının yılsonu puanları arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir, $z = ,031$, $p > ,05$. Araştırma sonuçları deney ve kontrol gruplarının sosyal bilgiler dersi puanları arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir, $z = ,126$, $p > ,05$. Bu durum deney ve kontrol grupların akademik başarı düzeyleri açısından farklılığın olmadığını göstermektedir. Bu durum deney ve kontrol gruplarının 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi başarı puan ortalaması bakımından denk oldukları söylenebilir.

3.1.2. Deney ve Kontrol Gruplarının Öntest ve Sontest Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımıyla öğrencilere girişimcilik becerisinin kazandırılmasına yönelik deney sontest ve öntest ile kontrol sontest ve öntest ortalama puanları arasındaki farkın anlamlılığı için yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi sonuçları aşağıdaki Tablo 3.2 ve 3.3’ te verilmiştir.

Tablo 3.2: Deney Grubu Öntest ve Sontest Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığı İçin Yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Sontest- Öntest		n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Deney Sontest	Negatif Sıra	3 ^a	2,00	6,00	-2,921 ^b	,003
Deney Öntest	Pozitif Sıra	11 ^b	9,00	99,00		
	Eşit	0 ^c				

Tablo 3. 3: Kontrol Grubu Öntest ve Sontest Puanları Arasındaki Farkın Anlamlılığı İçin Yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Sontest- Öntest		n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Kontrol Sontest	Negatif Sıra	5 ^d	5,80	29,00	-1,477 ^b	,140
Kontrol Öntest	Pozitif Sıra	9 ^e	8,44	76,00		
	Eşit	0 ^f				

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin sontest - öntest girişimcilik becerilerinin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Wilcoxon işaretli sıralar testi sonuçları Tablo 3.2 ve 3.3'te verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre kontrol grubu öğrencilerinin girişimcilik ölçeği testinden aldıkları deney öncesi ve deney sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir, $z = 1.47$, $p > 0.05$. Ancak analiz sonuçları deney grubu öğrencilerinin girişimcilik ölçeği testinden aldıkları deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir, $z = 2.92$, $p < 0.05$. Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplamı dikkate alındığında, gözlenen bu farkın negatif sıralar, yani sontest puanı lehinde olduğu görülmektedir.

3.1.3. Ortaokul Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeyine Göre Bulgular

Araştırmada öğrencilerin girişimcilik becerilerini ölçmeye yönelik olarak Eroğlu, Deveci ve Gürdoğan Bayır (2020) tarafından geliştirilen “Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek öz farkındalık, risk alma ve fırsatları değerlendirme olmak üzere üç boyuttan oluşup, her bir boyut deney ve kontrol gruplarının öntest ve sontest aritmetik ortalamalarına göre değerlendirilmiştir. Öğrencilerin girişimcilik düzeyleri cinsiyet, sosyoekonomik düzey, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, gelecekteki meslek seçimi, anne- baba meslekleri, başlıkları altında değerlendirilmiştir. Boyutlarına göre girişimcilik ölçeğinden elde edilen puanların aritmetik ortalaması Tablo 3.4 ve 3.5'te verilmiştir.

Tablo 3.4: Deney Grubu Boyutlarına Göre Girişimcilik Ölçeğinden Alınan Puanların Aritmetik Ortalaması

	Düzeylelere Göre Ölçekten Alnabilecek Puanlar	En yüksek	En düşük	$\bar{x}$
Deney öntest				
Öz farkındalık	13-25 (Düşük) 26-38 (Orta) 39-52 (Yüksek)	47,00	32	42,2857
Risk Alma	11-21 (Düşük) 22-32 (Orta) 33-44 (Yüksek)	39,00	24	32,3571
Fırsatları değerlendirme	7-13 (Düşük) 14-20 (Orta) 21-28 (Yüksek)	27,00	16	21,7857
Toplam	31-61 (Düşük) 62-92 (Orta) 93-124 (Yüksek)	113	77	96,4286
Deney sontest				
Öz farkındalık	13-25 (Düşük) 26-38 (Orta) 39-52 (Yüksek)	49,00	38	45,1429
Risk Alma	11-21 (Düşük) 22-32 (Orta) 33-44 (Yüksek)	40,00	30	36,7143
Fırsatları değerlendirme	7-13 (Düşük) 14-20 (Orta) 21-28 (Yüksek)	27,00	21	23,8571
Toplam	31-61 (Düşük) 62-92 (Orta) 93-124 (Yüksek)	116	95	105,7143

Tablo 3. 5: Kontrol Grubu Boyutlarına Göre Girişimcilik Ölçeğinden Alınan Puanların Aritmetik Ortalaması

	Düzeyle Göre Ölçekten Alnabilecek Puanlar	En yüksek	En düşük	$\bar{x}$
Kontrol öntest				
Öz farkındalık	13-25 (Düşük) 26-38 (Orta) 39-52 (Yüksek)	50,00	34,00	42,7143
Risk Alma	11-21 (Düşük) 22-32 (Orta) 33-44 (Yüksek)	40,00	24,00	33,0000
Fırsatları değerlendirme	7-13 (Düşük) 14-20 (Orta) 21-28 (Yüksek)	26,00	18,00	21,6429
Toplam	31-61 (Düşük) 62-92 (Orta) 93-124 (Yüksek)	114,00	80,00	97,3571
Kontrol Sontest				
Öz farkındalık	13-25 (Düşük) 26-38 (Orta) 39-52 (Yüksek)	49,00	33,00	43,5714
Risk Alma	11-21 (Düşük) 22-32 (Orta) 33-44 (Yüksek)	43,00	31,00	35,5000
Fırsatları değerlendirme	7-13 (Düşük) 14-20 (Orta) 21-28 (Yüksek)	27,00	17,00	22,0000
Toplam	31-61 (Düşük) 62-92 (Orta) 93-124 (Yüksek)	113,00	85,00	101,0714

Tablo 3.4 ve 3.5 incelendiğinde girişimcilik ölçeğinin “öz farkındalık” boyutunun puanları değerlendirildiğinde 13-25 arasındaki değerler düşük, 26-38 arasındaki değerler orta, 39-52 arasındaki değerler yüksek düzey olarak görülmektedir.

Deney grubu öz farkındalık öntest sonuçları incelendiğinde ($\bar{x}=42,2857$) öz farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Deney grubu “öz farkındalık” sontest sonuçlarına bakıldığında ($\bar{x}=45,1429$) öz farkındalık düzeylerinin, öntest sonuçlarına göre anlamlı bir şekilde arttığı söylenebilir. Ölçeğin “risk alma” boyutundaki puanların grup sırasına bakıldığında 11-21 arasındaki değerler düşük, 22-32 arasındaki değerler orta ve 33-44 arasındaki değerler yüksek düzey olarak görülmektedir. Deney grubu “risk alma” öntest sonuçları incelendiğinde ($\bar{x}=32,3571$) risk alma düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Deney grubu “risk alma” sontest sonuçlarına bakıldığında ($\bar{x}=36,7143$) risk alma düzeylerinin, öntest sonuçlarına göre anlamlı bir şekilde arttığı söylenebilir.

Ölçeğin “fırsatları değerlendirme” boyutunda yer alan puanların sıralaması değerlendirildiğinde, 7-13 arasındaki değerler düşük, 14-20 arasındaki değerler orta ve 21-28 arasındaki değerler yüksek düzey olarak görülmektedir. Deney grubu “fırsatları değerlendirme” öntest sonuçları incelendiğinde ($\bar{x}=21,7857$) fırsatları değerlendirme düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Deney grubu “fırsatları değerlendirme” sontest sonuçlarına bakıldığında ($\bar{x}=23,8571$) fırsatları değerlendirme düzeylerinin, öntest sonuçlarına göre anlamlı bir şekilde arttığı söylenebilir.

Ölçeğin toplam puanındaki değerlere bakıldığında 31-61 arasındaki değerler düşük, 62-92 arasındaki değerler orta, 93-124 arasındaki değerler ise yüksek düzey olarak görülmektedir. Deney grubu öğrencilerin girişimcilik ölçeğinde aldıkları öntest toplam puanlarına bakıldığında ($\bar{x}=96,4286$) girişimcilik düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Deney grubu öğrencilerin sontest toplam puanlarına bakıldığında ($\bar{x}=105,7143$) olarak görülmektedir. Kontrol grubu öğrencilerinin her boyutta öntest ortalamaları olarak deney grubu öğrencilerine yakın oldukları görülmektedir. Ancak sontest sonuçlarına göre deney grubu öğrencilerinin bütün boyutlarda kontrol grubu sonuçlarına göre daha fazla artış gösterdiği görülmektedir.

3.1.4. Girişimcilik Düzeylerinin Cinsiyete Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Deney grubu öğrencilerinin girişimcilik becerilerinin cinsiyete göre Manny Whitney U-Testi çıktıları Tablo 3.6’da verilmiştir.

Tablo 3.6: Girişimcilik Becerilerinin Cinsiyete Göre U- Testi Sonuçları

Girişimcilik becerileri	Cinsiyet	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p
z farkındalık	Kız	7	7,64	53,50	23,500	,897
	Erkek	7	7,36	51,50		
Risk alma	Kız	7	5,14	36,00	8,000	,033*
	Erkek	7	9,86	69,00		
Fırsatları değerlendirme	Kız	7	7,43	52,00	24,000	,948
	Erkek	7	7,57	53,00		
Toplam	Kız	7	6,79	47,50	19,500	,522
	Erkek	7	8,21	57,50		

*p<.05

Girişimcilik becerilerinin cinsiyete göre dağılım puanları Manny Whitney U- Testi sonuçları Tablo 3.6’da verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin girişimcilik becerileri ile cinsiyet değişkeni arasında istatiksel anlamda anlamlı bir fark bulunmadığı grlmektedir. Öğrencilerin cinsiyetleri ile girişimcilik boyutları arasındaki ilişki değerlendirildiğinde, öz farkındalık U= 23, p>.05 ve fırsatları değerlendirme puanları ile U=24, p>.05 cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Sıra ortalamalarına bakıldığında öz farkındalık ve fırsatları değerlendirme becerilerinde kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark yoktur. Ancak ğrencilerin risk alma becerileri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur, U= 8, p<.05. Sıra ortalaması puanlarına bakıldığında erkek öğrencilerin risk alma becerilerinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

3.1.5. Girişimcilik Becerilerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Deney grubu öğrencilerin girişimcilik becerilerinin öğrencilerin sosyoekonomik düzeylerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Kruskal Wallis Testi ıktıları Tablo 3.7’ de verilmiştir.

Tablo 3.7: Girişimcilik Becerilerinin Sosyoekonomik Düzeye Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Beceriler	Sosyoekonomik düzey	n	Sıra Ort.	sd	X ²	p
Öz farkındalık	Alt	5	8,90	2	2,615	,271
	Orta	5	5,10			
	Üst	4	8,75			
	Toplam	14				
Risk Alma	Alt	5	8,70	2	,657	,720
	Orta	5	6,90			
	Üst	4	6,75			
	Toplam	14				
Fırsatları değerlendirme	Alt	5	9,40	2	3,465	,177
	Orta	5	4,80			
	Üst	4	8,50			
	Toplam	14				
Girişimcilik Becerileri Toplam	Alt	5	9,40	2	2,452	,293
	Orta	5	5,30			
	Üst	4	7,88			
	Toplam	14				

Analiz sonuçlarına göre deneysel çalışmaya katılan öğrencilerin girişimcilik becerileri ölçeğinden aldıkları puanlar ile sosyo-ekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, $p>.05$. Bu durum, öğrencilerin girişimcilik becerileriyle sosyoekonomik düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. Grup sıra ortalamaları dikkate alındığında bütün beceri boyutlarında öğrencilerin sosyo ekonomik düzeylerinde “alt” sıra ortalamalarının en yüksek değere sahip olduğu görülmektedir.

3.1.6. Girişimcilik Düzeylerinin İlgili Duyulan Mesleklere Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Deney grubu öğrencilerinin girişimcilik becerileri ile ilgili duydukları mesleklerin anlamlı farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan Kruskal Wallis testi çıktıları Tablo 3.8’de verilmiştir.

Tablo 3.8: Girişimcilik Becerilerinin Mesleki İlgiye Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Beceriler	İlgi Çeken Meslekler	n	Sıra Ort.	sd	X2	p
Öz farkındalık	Öğretmen	2	10,00	7	7,712	,359
	Doktor	6	8,08			
	Avukat	1	11,00			
	Bilgisayar Mühendisi	1	1,00			
	Müzişyen	1	8,50			
	Polis	1	11,00			
	Moda	1	2,50			
	Tasarımcı	1	2,50			
	Veteriner	1	2,50			
Risk Alma	Öğretmen	2	10,50	7	5,940	,547
	Doktor	6	5,83			
	Avukat	1	12,00			
	Bilgisayar Mühendisi	1	5,00			
	Müzişyen	1	9,50			
	Polis	1	3,50			
	Moda	1	7,00			
	Tasarımcı	1	7,00			
	Veteriner	1	12,00			
Fırsatları değerlendirme	Öğretmen	2	8,75	7	5,626	,584
	Doktor	6	8,75			
	Avukat	1	9,50			
	Bilgisayar Mühendisi	1	1,00			
	Müzişyen	1	3,50			
	Polis	1	8,00			
	Moda	1	3,50			
	Tasarımcı	1	3,50			
	Veteriner	1	9,50			
Girişimcilik Becerileri	Öğretmen	6	10,00	7	5,371	,615
	Doktor	1	7,58			
	Avukat	1	11,50			
	Bilgisayar Mühendisi	1	1,00			
	Müzişyen	1	8,00			
	Polis	1	9,00			
	Moda	1	3,00			
	Tasarımcı	1	3,00			
	Veteriner	2	7,00			

Girişimcilik becerilerinin baba meslekleriyle ilişkisinin girişimcilik becerileri testinden aldıkları puanların Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 3.8' de verilmiştir. Analiz sonuçları, deneysel çalışmaya katılan öğrencilerin girişimcilik becerileri ile girişimcilik ölçeğinden aldıkları puanlara göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, $p>.05$. Bu durum, öğrencilerin girişimcilik becerileri ile ilgi duydukları meslekler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir.

3.1.7. Girişimcilik Düzeylerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Deney grubu öğrencilerinin anne eğitim durumlarıyla girişimcilik becerisi arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Kruskal Wallis testi SPSS çıktıları Tablo 3.9'da verilmiştir.

Tablo 3.9: Girişimcilik Becerilerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması
Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Girişimcilik Becerileri	Annenin Eğitim Durumu	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Öz farkındalık	İlkokul	5	5,00	3	4,886	,180
	Ortaokul	4	9,50			
	Lise	4	7,13			
	Üniversite	1	13,50			
	Total	14				
Risk Alma	İlkokul	5	7,10	3	5,630	,131
	Ortaokul	4	11,25			
	Lise	4	4,38			
	Üniversite	1	7,00			
	Total	14				
Fırsatları değerlendirme	İlkokul	5	4,20	3	5,757	,124
	Ortaokul	4	9,75			
	Lise	4	8,25			
	Üniversite	1	12,00			
	Total	14				
Girişimcilik Becerileri Toplam	İlkokul	5	5,20	3	4,554	,208
	Ortaokul	4	10,38			
	Lise	4	6,50			
	Üniversite	1	11,50			
	Total	14				

Tablo 3.9 değerlendirildiğinde, deneysel çalışmaya katılan deney grubu öğrencilerinin girişimcilik becerileri ölçeğinden aldıkları puanlar ile anne eğitim

durumları arasında anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, $p>.05$. Bu durum, öğrencilerin girişimcilik becerileriyle anne meslekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. Grup sıra ortalamaları dikkate alındığında öz farkındalık becerisinde “üniversite”, risk alma becerisinde “ortaokul”, fırsatları değerlendirme becerisinde “üniversite” boyutlarının en yüksek anne eğitim durumuna sahip olduğu görülmektedir.

3.1.8. Girişimcilik Düzeylerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Deney grubu öğrencilerinin baba eğitim durumlarıyla girişimcilik becerisi arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Kruskal Wallis testi çıktıları Tablo 3.10’da verilmiştir.

Tablo 3.10: Girişimcilik Becerilerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması
Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Girişimcilik Becerileri	Babanın Eğitim Durumu	n	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Öz farkındalık	İlkokul	5	6,90	4	3,358	,500
	Ortaokul	5	7,90			
	Lise	2	4,50			
	Üniversite	1	8,50			
	Lisansüstü	1	13,50			
	Total	14				
Risk Alma	İlkokul	5	6,30	4	1,139	,888
	Ortaokul	5	7,60			
	Lise	2	9,50			
	Üniversite	1	9,50			
	Lisansüstü	1	7,00			
	Total	14				
Fırsatları değerlendirme	İlkokul	5	6,00	4	3,186	,527
	Ortaokul	5	7,60			
	Lise	2	6,50			
	Üniversite	1	12,00			
	Lisansüstü	1	12,00			
	Total	14				

Tablo 3.10: Girişimcilik Becerilerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması
Kruskal Wallis Testi Sonuçları (Devamı)

Girişimcilik	İlkokul	5	6,20	4	1,919	,751
Becerileri	Ortaokul	5	7,90			
Toplam	Lise	2	6,50			
	Üniversite	1	10,00			
	Lisansüstü	1	11,50			
	Total	14				

Tablo 3.10'dan elde edilen veriler değerlendirildiğinde, deneysel çalışmaya katılan deney grubu öğrencilerin girişimcilik becerileri ölçeğinden aldıkları puanlar ile baba eğitim durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir, $p > .05$. Bu durum, öğrencilerin girişimcilik becerileriyle ilgi baba eğitim durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığını göstermektedir. Grup sıra ortalamaları dikkate alındığında öz farkındalık becerisinde “lisansüstü eğitim” durumu, risk alma becerisinde “lise ve üniversite” boyutları, fırsatları değerlendirme becerisinde “lisansüstü” boyutu en yüksek baba eğitim durumuna sahip olduğu görülmektedir.

3.1.9. Girişimcilik Düzeylerinin Baba Meslek Durumlarına Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Deney grubu öğrencilerinin baba meslekleriyle girişimcilik becerisi arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Kruskal Wallis testi çıktıları Tablo 3.11’de verilmiştir.

Tablo 3.11: Girişimcilik Becerilerinin Baba Meslek Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Beceriler	Meslekler	n	Sıra Ort.	sd	x²	p
Öz farkındalık	Çalışmıyor	3	9,00	3	3,122	,373
	İşçi	5	5,40			
	Çiftçi	4	7,25			
	Memur	2	11,00			
Risk Alma	Çalışmıyor	3	8,17	3	2,148	,542
	İşçi	5	5,40			
	Çiftçi	4	9,25			
	Memur	2	8,25			
Fırsatları değerlendirme	Çalışmıyor	3	8,50	3	7,913	,048*
	İşçi	5	3,60			
	Çiftçi	4	9,38			
	Memur	2	12,00			

Tablo 3.11: Girişimcilik Becerilerinin Baba Meslek Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu (Devamı)

Girişimcilik	Çalışmıyor	3	8,67	3	3,706	,295
Becerileri	İşçi	5	4,80			
Toplam	Çiftçi	4	8,38			
	Memur	2	10,75			

*p<.05

Girişimcilik becerilerinin baba meslekleriyle ilişkisinin girişimcilik becerileri testinden aldıkları puanların Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 3.11’ de verilmiştir. Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin baba meslekleri ile girişimcilik becerileri arasında istatistiksel anlamda anlamlı bir fark bulunamamıştır. Boyutlara göre sonuçlar değerlendirildiğinde, deneysel çalışmaya katılan öğrencilerin, öz farkındalık ve fırsatları değerlendirme girişimcilik becerileri ile girişimcilik lçeğinden aldıkları puanlara göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir, p>.05. Ancak ğrencilerin fırsatları değerlendirme becerileri ile girişimcilik lçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır, χ^2 (sd=3, n=14) =7.9, p<.05. Bu durum, öğrencilerin fırsatları değerlendirme becerileriyle baba meslekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir.

3.1.10. Girişimcilik Düzeylerinin Anne Meslek Durumuna Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Öğrencilerin anne meslek durumlarıyla girişimcilik becerisi arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan Kruskal Wallis testi çıktıları Tablo 3.12’de verilmiştir.

Tablo 3.12: Girişimcilik Becerilerinin Anne Meslek Durumuna Göre Karşılaştırılması Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Beceriler	Meslekler	n	Sıra Ort.	sd	x	p
z farkındalık	Çalışmıyor	10	8,65	2	4,234	,120
	İşçi	3	4,67			
	Memur	1	4,50			
Risk Alma	Çalışmıyor	10	8,60	2	2,700	,259
	İşçi	3	6,00			
	Memur	1	1,00			
Fırsatları değerlendirme	Çalışmıyor	10	8,75	2	3,570	,168
	İşçi	3	3,67			
	Memur	1	6,50			
Girişimcilik Becerileri	Çalışmıyor	10	8,90	2	3,595	,166
	İşçi	3	4,67			
	Memur	1	2,00			

Girişimcilik becerilerinin anne meslekleriyle ilişkisinin girişimcilik becerileri testinden aldıkları puanların Kruskal Wallis testi sonuçları Tablo 3.12’ de verilmiştir. Analiz sonuçları, deneysel çalışmaya katılan öğrencilerin girişimcilik becerileri testinden aldıkları puanların, anne mesleklerine göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir, $p>.05$, Grup sıra ortalamaları dikkate alındığında bütün girişimcilik becerilerinde “çalışmıyor” boyutunun en yüksek puana sahip olduğu görülmektedir.

3.2. Nitel Verilere İlişkin Bulgular

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşmeler, araştırmanın nitel boyutuna yönelik olan alt problemlerinden, “Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerileri üzerine etkisi nedir? Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin yenilikçilik özellikleri üzerine etkisi nedir? Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin risk alma ve cesaretli olma özellikleri üzerine etkisi nedir? Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin çevresindeki başarılı girişimcileri ve meslekleri tanımaya etkisi nedir?” alt problemlerine yanıt aramak için kullanılmıştır.

3.2.1. PTÖ Yaklaşımının Yaratıcı Düşünme Becerisine Etkisine Yönelik Öğrenci Algıları

PTÖ Yaklaşımının yaratıcı düşünme becerisinin gelişimine yönelik öğrenci algıları Tablo 3.13’ te verilmiştir.

Tablo 3.13: PTÖ Yaklaşımının Yaratıcı Düşünme Becerisine Etkisi

Kategori	Kod Adları	Dağılım (n)
Yaratıcı düşünme	Yeni fikirler edinir	7
	Yeni ürünler geliştirir	4
	Hayal gücü gelişir	3
	Yeni işler kurar	1
Toplam		15

Tablo 3.13’te öğrencilerin Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımın yaratıcı düşünme becerileri üzerine etkisi ile ilgili görüşleri aktarılmıştır. Yaratıcı düşünme ana kategorisi, “ yeni fikirler edinir”, “ yeni ürünler geliştirir”, hayal gücünü geliştir”, “ yeni işler kurar” şeklinde 4 alt kategoriye ayrılmıştır. Öğrencilerin Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımın ortaokul öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerileri üzerine etkisi ile ilgili görüşlerinde

“yeni fikirler edinir (n7)” alt kategorisinde yoğunlaştıkları görülürken, “ yeni ürünler geliştirir (n4)” ve “ hayal gücü gelişir (n3)” alt kategorilerinin de öğrenci görüşlerinde yer aldığı görülmüştür.

Öğrencilerin Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerileri üzerine etkisi ile ilgili görüşleri incelendiğinde şu örnekler verilebilir:

Ö3: Yapılan projelerle, öğrencileri düşündürerek, gidilen ya da görülen ürünlerin daha iyisini ortaya koyar.

Ö5: PTÖ ile yapılan projelerle farklı yerleri görerek, oradaki çalışmalarını görerek gelecekte biz de böyle şeyler yapabiliriz. Böylece yaratıcı oluruz.

Ö14: PTÖ ile hem girişimcilik becerisi kazanıyoruz hem daha bilgili hale geliyoruz hem de hayal gücümüz gelişiyor. Proje tabanlı öğrenme ile yapılan etkinlikler bizi eğlendirirken aynı zamanda daha bilgili insanlar olduk.

3.2.2. Başarılı Bir Girişimcinin Günlük Hayatta Problemlerin Çözümünde Kendi Yöntemlerini Kullanmasına Yönelik Öğrenci Algıları

Başarılı bir girişimcinin günlük hayatta karşılaştığı problemlerin çözümünde kendi yöntemlerini kullanmasına yönelik öğrenci algıları Tablo 3.14’de verilmiştir.

Tablo 3.14: Problemlerin Çözümünde Kendi Yöntemlerini Kullanma

Kategori	Kod Adları	Dağılım (n)
Kendi yöntemlerini kullanabilme	Başarılı girişimci olmak	7
	İcat yapmak	1
	Sorun çözmek	1
	İnsanların ihtiyaçlarını gidermek	1
	Kendini geliştirmek	2
	Ülkesine katkıda bulunmak	1
	Risk alabilmek	1
	Kendini tanımak	1
	Toplam	15

Tablo 3.14’de ortaokul 5. Sınıf öğrencilerinin başarılı bir girişimcinin günlük hayatta problemlerinin çözümünde kendi yöntemlerini kullanması ile ilgili görüşleri aktarılmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin görüşleri “ icat yapmak (n1), başarılı bir girişimci olmak (n7), sorun çözmek (n1), insanların ihtiyaçlarını gidermek (n1), kendini

geliştirmek (n2), ülkesine katkıda bulunmak (n1), risk alabilmek(n1), kendini tanımak (n1)” başlıkları altında 8 kategoride toplanmıştır. Bazı alt kategorilerde öğrencilerin birden fazla anahtar kelime bulunduran cevaplar vermiştir. Örneğin Ö8: “Kendi yöntemini kullanabilmeli. Yöntemini kullanırsa kendini geliştirir ve ülkesine katkısı olur.” şeklinde cevap vermiştir. Örnekte görüldüğü gibi girişimcinin günlük hayatta karşılaştığı problemleri kendi yöntemleriyle çözmesi “kendini geliştirmek” ve “ülkesine katkıda bulunmak” şeklinde birden fazla kategorilerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Kendi yöntemlerini kullanabilme kavramının ne olduğuna dair öğrenci görüşlerine şu şekilde örnekler verilebilir:

Ö5: Kullanabilmeli. Bir süt fabrikası açtığımızda birçok sorunla karşılaşabiliriz. Karşılaştığımız sorunları kendi yöntemlerimizle çözmeliyiz. Çünkü o iş yerini geliştirmesi için böyle yapmalı.

Ö9: Kullanabilmeli. Bir işi yaparken yaratıcı olursa, kendi işlerini daha kolay bir şekilde yapabilir. İşle ilgili problemleri çözerken kendi çözüm yoluyla çözerse daha iyi olur. Başkalarının yöntemini kullanırsa taklitçilik olabilir. Kendi yöntemlerini kullanırsa daha başarılı olur.

Ö14: Evet kullanabilmeli. Çünkü her kesin fikri önemli olsa da kendi fikrini ortaya koymalıdır. İnsanlar kendi fikrini ortaya koymazsa belki içindeki cevher ortaya çıkmayabilir.

3.2.3. Başarılı Bir Girişimcinin Yeni Fikirler Üretebilmesine Yönelik Öğrenci Algıları

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin hayal gücünü kullanarak yeni ürünler ortaya koyma becerisine yönelik öğrenci algıları Tablo 3.15’ te verilmiştir.

Tablo 3.15: Günlük Hayatta Yeni Fikirler Üretebilme

Ana Kategori	Alt Kategori	Dağılım (n)
Yeni fikirler üretmek	İnsanlara faydalı olmak	6
	Yeni ürünler yapmak	4
	Kazanç sağlamak	4
	Ülkesine katkıda bulunmak	1
	Başarılı bir girişimci olmak	1
Toplam		16

Tablo 3.15’te ortaokul 5.sınıf öğrencilerinin başarılı bir girişimcinin günlük hayatta yeni fikirler üretmesi ile ilgili görüşleri aktarılmaya çalışılmıştır. Yeni fikirler üretme ana kategorisi, “insanlara faydalı olmak (n6)”, “ yeni ürünler yapmak (n4)”, “kazanç sağlamak (n4)”, “ülkesine katkıda bulunmak (n1)”, “ başarılı bir girişimci olmak (n1)” olmak üzere 5 alt kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin başarılı bir girişimcinin günlük hayatta yeni fikirler üretmesinin sonucu olarak en çok “İnsanlara faydalı olmak (n6)” alt kategorisinde yoğunlaştıkları görülmektedir.

Öğrencilerin başarılı bir girişimcinin günlük hayatta yeni fikirler üretebilmesiyle ilgili görüşlerini ortaya koyan ifadeler şu örnekler verilebilir:

Ö3: Evet üretebilmeli. Yeni fikirler üretilip bir ürünü daha da geliştirebilir. Böylece insanların sorununu çözer ve böylece bundan kar eder.

Ö7: Yeni fikirler üretebilmeli. Çünkü üretmezse aklındaki projeleri yapamaz. Aklındaki projeleri yapamazsa geçimini sağlayamaz.

Ö12: Evet üretebilmeli. Bir işi aklında tasarlıyorsa o işi yapabilir. Bir şeyi kendi tasarlayarak insanlara faydası olabilir.

3.2.4. Başarılı Bir Girişimcinin Hayal Gücünü Kullanarak Yeni Ürünler Ortaya Koyma Becerisine Yönelik Öğrenci Algıları

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin hayal gücünü kullanarak yeni ürünler ortaya koyma becerisine yönelik öğrenci algıları Tablo 3.16’ da verilmiştir.

Tablo 3. 16: Hayal Gücünü Kullanarak Yeni Ürünler Ortaya Koyma

Kategori	Kod Adları	Dağılım (n)
Hayal gücünü kullanmak	Buluş yapmak	8
	Kendine ve insanlığa katkı	7
	İş kurmak	3
	Para kazanmak	2
Toplam		20

Tablo 3.16’da başarılı bir girişimcinin hayal gücünü kullanarak yeni ürünler ortaya koyması ile ilgili görüşleri aktarılmaya çalışılmıştır. Hayal gücünü kullanmak ana kategorisi, “ buluş yapmak (n8) ”, “ kendine ve insanlığa katkı (n7)” , “ iş kurmak (n3)” , “ para kazanmak (n2)” olmak üzere 4 alt başlıkta toplanmıştır. Öğrencilerin

başarılı bir girişimcinin hayal gücünü kullanarak yeni ürünler ortaya koyması ile ilgili görüşlerinde en çok “ buluş yapmak (n8)” ve “kendine ve insanlığa katkı (n7)” alt kategorilerine yoğunlaştıkları görülmüştür.

Öğrencilerin PTÖ Yaklaşımı çerçevesinde girişimcinin hayal gücünü kullanarak yeni ürünler ortaya koymasına yönelik görüşlerinde “ buluş yapmak” ve “ kendine ve insanlığa katkı” alt kategorilerinde yoğunlaşmaları girişimcilerin hayal gücünü sahip bireyler oldukları görüşünü kavradıklarını göstermektedir denilebilir.

Öğrencilerin başarılı bir girişimcinin hayal gücünü kullanarak yeni ürünler ortaya koyması ile ilgili görüşleri incelendiğinde:

Ö7: Evet koymalı. Girişimcilik hayal gücüyle ilerler. Hayal gücün olmazsa fazla satış yapamazsın. Hayal gücünü kullanarak değişik ürünler ortaya koyar daha fazla satış yaparsın.

Ö12: Evet koyabilir. Eğer denerse hayal kurduğu şeyleri yapabilir. Yeni ürünler ortaya koyarsa bu durum insanların faydasına olur diye düşünüyorum.

Ö13: Evet koymalı. Çünkü hayal gücü olmazsa bir işte kuramaz. Hayal gücü mutlaka olmalı. Hayal gücü olmazsa yeni ürünler ortaya koyamaz bir ürün üzerinden yürür, o üründe eskir ve daha satın alınmaz.

3.2.5. PTÖ Yaklaşımının Yenilikçilik Becerisine Etkisine Yönelik Öğrenci Algıları

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin yenilikçilik becerilerine yönelik öğrenci algıları Tablo 3.17’ de verilmiştir.

Tablo 3.17: PTÖ Yaklaşımının Yenilikçilik Becerilerine Etkisi

Kategori	Kod Adları	Dağılım (n)
Yenilikçilik	Yeni bilgiler edinir	8
	Yeni ürünler ortaya koyar	7
	Düşünme becerileri gelişir	1
	Deneyim kazanır	1
Toplam		17

Tablo 3.17’de öğrencilerin, Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin yenilikçilik becerileri üzerine etkisi ile ilgili görüşleri aktarılmaya

çalışılmıştır. Yenilikçilik ana kategorisin, “yeni bilgiler edinir (n8)”, “ yeni ürünler ortaya koyar (n7)”, “ düşünme becerileri gelişir (n1)”, “ deneyim kazanır (n1)” şeklinde 4 alt kategoriye ayrılmıştır. Öğrencilerin, Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin yenilikçilik becerileri üzerine etkisi ile ilgili olarak “ yeni bilgiler edinmek (n8)”, “yeni ürünler ortaya koymak (n7)” alt kategorilerinde yoğunlaştıkları görülmektedir.

Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin yenilikçilik becerileri üzerine etkisi ile ilgili şu örnekler verilebilir:

Ö5: PTÖ ile hayal gücü gelişir, yeni fikirler üretebilir, düşünme becerileri gelişir. Çevresini gözlemleyebilir ihtiyaçları belirleyebilir ve çevresine faydası olur.

Ö9: Bence vardır. Eski bir cihazı yenileyebilir ve daha kullanışlı bir hale getirebilir. Proje tabanlı öğrenme yoluyla gruplara ayrılarak, nasıl grup olacağımızı öğrenir, birlik ve beraberlik içinde daha yenilikçi olabiliriz.

Ö11: PTÖ yenilikçi olmamızı etkiler. Örneğin biz yaptığımız projelerle süt fabrikasını ziyaret ettik, yoğurduğun nasıl yapıldığını öğrendik. Böylece yeni bilgiler öğrendik.

3.2.6. Başarılı Girişimcilerin Yeni Bilgiye İlgiyle Yaklaşma Becerisine Yönelik Öğrenci Algıları

Başarılı bir girişimcinin karşılaştığı yeni bilgilere ilgiyle yaklaşmasına yönelik öğrenci algıları Tablo 3.18 'de verilmiştir.

Tablo 3.18: Yeni Bilgilere İlgiyle Yaklaşma

Kategori	Kod Adları	Dağılım (n)
Yeni bilgiye ilgiyle yaklaşmak	Ürün geliştirmek	5
	İşinde başarılı olmak	4
	Çevresindeki sorunları çözmek	2
	Yeni bilgiler öğrenmek	2
	Bilgiyi fırsata dönüştürmek	1
	Yeni iş kurma	1
Toplam		15

Tablo 3.18’de öğrencilerin başarılı bir girişimcinin karşılaştığı yeni bilgilere ilgiyle yaklaşması ile ilgili görüşleri aktarılmaya çalışılmıştır. Yeni bilgiye ilgiyle

yaklaşmak kategorisi, “ ürün geliştirmek (n5)”, “işinde başarılı olmak (n4)”, “ çevresindeki sorunları çözmek (n2)”, “ yeni bilgiler öğrenmek (2)”, “bilgileri fırsata dönüştürmek (n1), “ yeni iş kurmak (n1)” olmak üzere 6 alt kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin başarılı bir girişimcinin karşılaştığı yeni bilgilere ilgiyle yaklaşması ile ilgili görüşlerinde en çok “ Ürün geliştirmek (n5)” ve “ işinde başarılı olmak (n4)” alt kategorilerine yöneldikleri görülmektedir.

Öğrencilerin başarılı bir girişimcinin karşılaştığı yeni bilgilere ilgiyle yaklaşması ile ilgili görüşleri incelendiğinde:

Ö2: Evet, ilgiyle yaklaşmalı. Çünkü yeni fikirler ortaya koymak için ilgiyle yaklaşmalı.

Ö13: Evet yaklaşmalı. İlgiyle yaklaşmalı ki daha iyi bir şirket kurup, daha güzel ürünler ortaya koyabilir.

Ö14: Evet hocam. Zaten çevrenin sorunlarını çözmek için yeni bilgilere ilgiyle yaklaşmalı.

3.2.7. Başarılı Girişimcilerin Çevresindeki Fırsatları Görebilme Becerisine Yönelik Öğrenci Algıları

Başarılı girişimcilerin çevresindeki fırsatları görebilme becerisine yönelik öğrenci algıları Tablo 3.19’da verilmiştir.

Tablo 3.19: Çevresindeki Fırsatları Görebilme

Kategori	Kod Adları	Dağılım (n)
Çevresindeki fırsatları görmek	İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak	4
	Yeni bir iş kurmak	4
	Fırsatları değerlendirmek	3
	Başarılı olmak	3
	Kazanç sağlamak	2
	Kendini geliştirmek	1
Toplam		17

Tablo 3.19’da öğrencilerin başarılı bir girişimcinin çevresindeki fırsatları görebilmesi ile ilgili görüşleri aktarılmaya çalışılmıştır. Çevresindeki fırsatları görmek ana kategorisi, “ insanların ihtiyaçlarını karşılamak (n4), “ yeni bir iş kurmak (n4)”, “ fırsatları değerlendirmek (n3)”, “ başarılı olmak (n3)”, “kazanç sağlamak (n2)”, “

kendini geliştirmek (n1)” şeklinde 6 alt kategori şeklinde toplanmıştır. Öğrencilerin başarılı bir girişimci çevresindeki fırsatları görebilmesiyle ilgili görüşleri ile ilgili olarak birbirlerine yakın cevaplar verdikleri görülürken, “ İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak (n4), “ Yeni bir iş kurmak (n4)” alt kategorilerinde yoğunlaştıkları görölmektedir. Bazı alt kategorilerde öğrencilerin birden fazla anahtar kelime bulunduran cevaplar vermiştir. Örneğın “Ö11: Evet görebilmeli. Çevresindeki fırsatları değerlendirmek için fırsatları görebilmeli. Böylece kendine fırsat yaratıp, bu fırsatlarla başarılı olabilir.” Örnekte göröldüğü gibi başarılı bir girişimcinin çevresindeki fırsatları görebilmesi “fırsatları değerlendirmek” ve “başarılı olmak” şeklinde birden fazla kategorilerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Öğrencilerin başarılı bir girişimcinin çevresindeki fırsatları görebilmesiyle ilgili görüşleriyle ilgili olarak şu örnekler verilebilir:

Ö3: Evet, hocam görebilmeli. Az önce dediğim gibi birisi bir yere bir market açıyor bir girişimde bulunuyor hem kazanç sağlıyor hem de fırsatı değerlendirmiş oluyor.

Ö4: Evet, hocam görebilmeli. Çünkü fırsatlar ona kolaylık sağlar. Mesela Erzincan’da en çok tarım ve hayvancılık yapılmakta bu fırsatı görüp bir süt fabrikası açabiliriz.

Ö11: Evet görebilmeli. Çevresindeki fırsatları değerlendirmek için fırsatları görebilmeli. Böylece kendine fırsat yaratıp, bu fırsatlarla başarılı olabilir.

3.2.8. Başarılı Girişimcilerin Toplumun İhtiyaçlarını Fark Edebilme Becerisine Yönelik Öğrenci Algıları

Başarılı Girişimcilerin toplumun ihtiyaçlarını fark edebilme becerisine yönelik öğrenci algıları Tablo 3.20’de verilmiştir.

Tablo 3.20: Toplumun İhtiyaçlarını Fark Edebilme

Kategori	Kod Adları	Dağılım (n)
Toplumun ihtiyaçlarını fark etmek	Toplumun ihtiyaçlarını karşılamak	11
	İş fırsatları oluşturmak	2
	Kazanç elde etmek	2
	Yeni ürünler ortaya koymak	1
Toplam		16

Tablo 3.20’de öğrencilerin başarılı bir girişimci toplumun ihtiyaçlarını fark edebilmesiyle ilgili görüşleri aktarılmaya çalışılmıştır. Toplumun ihtiyaçlarını fark etmek ana kategorisi, “ toplumun ihtiyaçlarını karşılamak (n11)”, “ iş fırsatları oluşturmak (n2)” “kazanç elde etmek (n2)”, “ yeni ürünler ortaya koymak (n1)” şeklinde 4 alt kategorilerinden oluşmuştur. Öğrencilerin başarılı bir girişimci toplumun ihtiyaçlarını fark edebilmesiyle ilgili olarak “ Toplumun ihtiyaçlarını karşılamak (n11)” alt kategorisinde yoğunlaştıkları görülmüştür.

Öğrencilerin başarılı bir girişimci toplumun ihtiyaçlarını fark edebilmesiyle ilgili cevaplarına şu örnekler verilebilir:

Ö1: Evet, fark edebilmeli. Girişimci böylelikle topluma yardımcı olur.

Ö4: Evet, fark etmeli. Çünkü yeni bir buluş ortaya koyarken bunu toplumun ihtiyaçlarına göre belirleyebilir. Böylece çevresine faydalı olabilir.

Ö10: Evet, hocam fark edebilmeli. Toplumun ihtiyacına göre ürünler satabilir. Böylece daha fazla kazanç elde ederken, insanların da ihtiyaçları giderilir.

3.2.9. PTÖ Yaklaşımının Risk Alma ve Cesaretli Olma Becerilerine Etkisine Yönelik Öğrenci Algıları

PTÖ Yaklaşımının Risk Alma ve Cesaretli Olma Becerilerine Etkisine Yönelik öğrenci algıları Tablo 3.21’de verilmiştir.

Tablo 3.21: PTÖ Yaklaşımının Risk Alma ve Cesaretli Olma Özellikleri Üzerine Etkisi

Kategori	Kod Adları	Dağılım (n)
Risk alma ve cesaretli olma	Risk almayı ve cesaretli olmayı öğreniriz	14
Toplam		14

Tablo 3.21’de öğrencilerin Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin risk alma ve cesaretli olma özellikleri üzerine etkisi ile ilgili görüşleri aktarılmaya çalışılmıştır. Risk alma ve cesaretli olma ana kategorisi, “ risk almayı ve cesaretli olmayı öğreniriz (n14)” alt kategorisi şeklinde 1 kategoriden oluşmuştur. Öğrencilerin hepsi Proje tabanlı öğrenme ile “ risk almayı ve cesaretli olmayı öğreniriz (n14)” alt kategorisinde yoğunlaşmışlardır.

Öğrencilerin, Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin risk alma ve cesaretli olma özellikleri üzerine etkisi ile ilgili görüşlerine şu şekilde örneklenebilir:

Ö4: PTÖ cesaretli olmayı öğrenebiliriz. Risk almanın bazen faydalı ve bazen zararlı olabileceğini öğrenir. Mesela biz üretip satıyoruz projesini yaptığımızda, risk alarak cesaretli davrandık.

Ö5: PTÖ ile projeler yaparak bize büyüdüğümüzde yeni işler yapabileceğimizi öğrendik. Büyüdüğümde bu işleri yaparken risk alıp cesaretli olabiliriz. Cesaretimiz olmazsa hiçbir şey ortaya koyamayız.

Ö2: Bence etkilidir. PTÖ ile öğrenciler öğrendikleri bilgilerle cesaretli olur ve risk alabilir.

3.2.10. Başarılı Girişimcilerin İnisiyatif Alma Becerisine Yönelik Öğrenci Algıları

Başarılı girişimcilerin inisiyatif alma becerisine yönelik öğrenci algıları Tablo 3.22’de verilmiştir.

Tablo 3.22: İnisiyatif Alma

Kategori	Kod Adları	Dağılım (n)
İnisiyatif almak	Başarılı olmak	7
	Kendine güvenmek	4
	Bir işi kolay yapmak	1
	Ürün geliştirmek	1
	Yeni iş kurmak	1
Toplam		14

Tablo 3.22’de öğrencilerin başarılı bir girişimcinin inisiyatif almasıyla ilgili görüşleri aktarılmaya çalışılmıştır. İnisiyatif almak ana kategorisi, “ başarılı olmak (n7)”, “ kendine güvenmek (n4)”, “ bir işi kolay yapmak (n1)”, “ ürün geliştirmek (n1)”, “ yeni iş kurmak (n1)” şeklinde 5 alt kategoriden oluşmuştur. Öğrenciler başarılı bir girişimcinin inisiyatif almasıyla ilgili olarak “ başarılı olmak (n7)” ve “ “kendine güvenmek (n4) alt kategorilerinde yoğunlaştıkları görülmektedir.

Öğrencilerin başarılı bir girişimcinin inisiyatif almasıyla ilgili görüşlerine şu örnekler verilebilir:

Ö7: Evet, karar verme gücüne sahip olmalı. Çünkü karar verme gücü olmazsa başarılı olamayabilir.

Ö10: Evet, tek başına karar verebilir. Eğer karar verebilirse de başarılı olabilir.

Ö14: Evet hocam. Karar verme gücüne sahip olmalı. Eğer karar veremezse kendine güveni azalır.

3.2.11. Başarılı Girişimcilerin Sorumluluk Alma Becerisine Yönelik Öğrenci Algıları

Başarılı girişimcilerin sorumluluk alma becerisine yönelik öğrenci algıları Tablo 3.23'te verilmiştir.

Tablo 3.23: Sorumluluk Alma

Kategori	Kod Adları	Dağılım (n)
Sorumluluk almak	İşinde başarılı olmak	13
	İşin risklerini bilmek	1
	İşini kolay kurmak	1
Toplam		15

Tablo 3.23'te öğrencilerin başarılı bir girişimcinin sorumluluk alması ile ilgili görüşleri aktarılmaya çalışılmıştır. Sorumluluk alma ana kategorisi, “ işinde başarılı olmak (n13)”, “ işin risklerini bilmek (n1)”, “ işini kolay kurmak (n1)” şeklinde 3 alt başlıkta toplanmıştır. Öğrencilerin başarılı bir girişimcinin sorumluluk almasıyla ilgili olarak en çok “ işinde başarılı olmak (n13)” alt kategorisine yoğunlaştıkları görülmüştür.

Öğrencilerin başarılı bir girişimcinin sorumluluk almasıyla ilgili görüşlerine şu örnekler verilebilir:

Ö3: Evet alabilmeli. Girişimcilik zaten sorumluluk demektir. Girişimci sorumlu olmazsa işinde başarılı olamaz.

Ö5: Evet, alabilmeli. Eğer bir girişimci işinin başında durmazsa sorumluluğunu yerine getirmez. Bunun sonucunda işletmesi kapanabilir.

Ö10: Alabilmeli hocam. Sorumluluk alırsa işini daha iyi yapabilir ve işinde başarılı olabilir.

3.2.12. Başarılı Girişimcilerin Kendine Güvenme Becerisine Yönelik Öğrenci Algıları

Başarılı girişimcilerin kendine güvenme becerisine yönelik öğrenci algıları Tablo 3.24’te verilmiştir.

Tablo 3.24: Kendine Güvenme

Kategori	Kod Adları	Dağılım (n)
Kendine güvenmek	Başarılı olmak	11
	Yeni ürünler üretmek	4
	İçindeki cevheri ortaya çıkarmak	1
	İnsanlara katkı sağlamak	1
Toplam		17

Tablo 3.24’te öğrencilerin başarılı bir girişimcinin kendine güvenmesi ile ilgili görüşleri aktarılmaya çalışılmıştır. Kendine güvenmek ana kategorisi, “ başarılı olmak (n11)”, “ yeni ürünler üretmek (n4)”, “ içindeki cevheri ortaya çıkarmak (n1)”, “ insanlara katkı sağlamak (n1)” şeklinde 4 alt kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin başarılı bir girişimcinin kendine güvenmesi ile ilgili görüşleri “ başarılı olmak (n11)” ve “ yeni ürünler üretmek (n4)” alt kategorilerinde yoğunlaştıkları görülmektedir.

Öğrencilerin başarılı bir girişimcinin kendine güvenmesi ile ilgili görüşlerine şu şekilde örnek verilebilir:

Ö5: Evet güvenebilmeli. Kendine güvenmezse işi başaramayabilir ama kendine güvenirse işi başarabilir.

Ö10: Evet, güvenmeli. Kendine olan güveni olursa işlerinde daha başarılı olur bir şeyler üretebilir.

Ö14: Kendine güvenebilmedir. Kendine güvenmezse içindeki cevheri kimse görmez odaklanamaz, fikirlerini ortaya koymaz ve içindeki cevher kaybolur. Kendine güvenirse içindeki cevheri fikirlerini ortaya koyabilir

3.2.13. PTÖ Yaklaşımının Çevresindeki Başarılı Girişimcileri Meslekleri Tanımaya Etkisine Yönelik Öğrenci Algıları

PTÖ Yaklaşımının çevresindeki başarılı girişimcileri ve meslekleri tanımaya etkisine yönelik öğrenci algıları Tablo 3.25’te verilmiştir.

Tablo 3.25: PTÖ Yaklaşımının Başarılı Girişimcileri ve Meslekleri Tanımaya Etkisi

Kategori	Kod Adları	Dağılım (n)
Girişimcileri ve meslekleri tanıma	Girişimcileri örnek alıp, meslekler hakkında bilgi sahibi olma	14
	Benzer işler yapabiliriz	1
	Özgüvenimiz artar	1
	Toplam	16

Tablo 3.25’te Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin çevresindeki başarılı girişimcileri ve meslekleri tanımaya etkisi ile ilgili görüşleri aktarılmaya çalışılmıştır. Girişimcileri ve meslekleri tanıma ana kategorisi, “girişimcileri örnek alıp, meslekler hakkında bilgi sahibi olma (n14)”, “benzer işler yapabiliriz (n1)”, “özgüvenimiz artar (n1)” şeklinde 3 alt kategoriden oluşmuştur. Öğrenciler, Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin çevresindeki başarılı girişimcileri ve meslekleri tanımaya etkisi ile ilgili, “girişimcileri örnek alıp, meslekler hakkında bilgi sahibi olabiliriz (n14)” alt kategorisinde yoğunlaşmışlardır.

Öğrencilerin, Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin çevresindeki başarılı girişimcileri ve meslekleri tanımaya etkisi ile ilgili görüşlerine şu örnekler verilebilir:

Ö3: PTÖ ile bilmediğimiz bir mesleği ve girişimcileri tanıyabiliriz. O alanlarla ilgili yeni bilgiler öğrenebiliriz.

Ö8: Olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum. Yapılan projelerle çevremdeki meslek ve girişimcileri tanıdım. Ben de onları örnek alarak o işleri yapabilirim.

Ö14: İlk olarak, eğer biz girişimcilerle daha çok buluşursak kendimize güvenimiz artar, meslekleri tanırız ve o işleri yapıp yapamayacağımızı anlarız. Yaptığımız projelerle biz meslekleri ve girişimcileri tanıdık.

3.2.14.Başarılı Girişimcilerin Gözlemci Olma Becerisine Yönelik Öğrenci Algıları

Başarılı girişimcilerin gözlemci olma becerisine yönelik bulgular Tablo 3.26’da verilmiştir.

Tablo 3.26: İyi Bir Gözlemci Olma

Kategori	Kod Adları	Dağılım (n)
İyi bir gözlemci olmak	İşinde başarılı olmak	5
	Fırsatları değerlendirmek	4
	Buluş yapmak	3
	İhtiyaçları fark etmek	2
	Başkalarını örnek almak	1
	Gelişmeler hakkında bilgi sahibi olmak	1
Toplam		16

Tablo 3.26’da öğrencilerin başarılı bir girişimcinin iyi bir gözlemci olması ile ilgili görüşleri aktarılmaya çalışılmıştır. İyi bir gözlemci olmak ana kategorisi, “ işinde başarılı olmak (n5)”, “ fırsatları değerlendirmek (n4)”, “ buluş yapmak (n3)”, “ ihtiyaçları gidermek (n2)”, “ başkalarını örnek almak (n1)”, “gelişmeler hakkında bilgi sahibi olmak (n1)” şeklinde 6 alt kategorilere ayrılmıştır. Öğrencilerin başarılı bir girişimcinin iyi bir gözlemci olması ile ilgili görüşleri “İşinde başarılı olmak (n5)” ve “ fırsatları değerlendirmek (n4) alt kategorilerinde yoğunlaştıkları görülmektedir.

Öğrencilerin başarılı bir girişimcinin iyi bir gözlemci olması ile ilgili görüşlerine şu şekilde örnek verilebilir:

Ö4: Evet, iyi bir gözlemci olmalı. Çevresini gözlemlerse ihtiyaçların farkına varıp yeni buluşlar ortaya koyar.

Ö7: Evet, gözlemci olmalı. Gözlemci olursa işleri daha iyi olur.

Ö10: Evet, iyi bir gözlemci olmalı. Etrafına bakıp fırsatları değerlendirmeli.

3.2.15. Başarılı Girişimcilerin Tecrübe Sahibi Olma Becerisine Yönelik Öğrenci Algıları

Başarılı girişimcilerin tecrübe sahibi olma becerisine yönelik bulgular Tablo 3.27’de verilmiştir.

Tablo 3.27: Tecrübe Sahibi Olma

Kategori	Kod Adları	Dağılım (n)
Tecrübe sahibi olmak	İşinde başarılı olmak	12
	İnsanların dikkatini çekmek	2
Toplam		14

Tablo 3.27’de öğrencilerin başarılı bir girişimcinin tecrübe sahibi olması ile ilgili görüşlerine aktarılmaya çalışılmıştır. Tecrübe sahibi olmak ana kategorisi, “ işinde başarılı olmak (f12)” ve “ insanların dikkatini çekmek (f2) ” şeklinden 2 alt kategoriden meydana gelmektedir. Öğrencilerin başarılı bir girişimcinin tecrübe sahibi olması ile olarak “ işinde başarılı olmak” alt kategorisinde yoğunlaştıkları görülmektedir.

Öğrencilerin başarılı bir girişimcinin tecrübe sahibi olması ile ilgili görüşlerine şu örnekler verilebilir:

Ö1: Tecrübeli olmalı. Tecrübeli olursa işini daha iyi yapabilir.

Ö3:Evet, tecrübe sahibi olmalı. Çünkü yaptığı iş böylece insanların dikkatini çeker.

Ö12: Evet, tecrübe sahibi olmalı. Eğer tecrübe sahibi olursa işinde daha iyi olur.

3.2.16. Başarılı Çevresindeki Girişimcileri Rol Model Almasına Yönelik Öğrenci Algıları

Başarılı çevresindeki girişimcileri rol model almasına yönelik öğrenci algıları Tablo 3.28’de verilmiştir.

Tablo 3.28: Rol Model Alma Durumu

Kategori	Kod Adları	Dağılım (n)
Rol modelleri örnek almak	Yeni ürünler yapabilmek	7
	Kendini geliştirmek	4
	Başarılı olmak	4
	Kendine güvenmek	2
Toplam		17

Tablo 3.28’ de öğrencilerin başarılı bir girişimcinin çevresindeki rol model alma ile ilgili görüşleri aktarılmaya çalışılmıştır. Rol modelleri örnek almak ana kategorisi, “ yeni ürünler yapabilmek (n7), “ kendini geliştirmek (n4)”, “başarılı olmak (n4)”, “ kendine güvenmek (n2)”, şeklinde 4 alt kategoriye ayrılmıştır. Öğrencilerin başarılı bir girişimcinin çevresindeki rol modelleri örnek alması ile ilgili görüşlerinde “ yeni ürünler yapabilmek (n7)” ve “kendini geliştirmek- başarılı olmak (n4)” alt kategorilerinde yoğunlaştıkları görülmektedir.

Öğrencilerin başarılı bir girişimcinin çevresindeki rol modelleri örnek alması ile ilgili görüşlerine şu örnekler verilebilir:

Ö4: Evet almalı. Diğerlerinin yürüttüğü çalışmaları örnek alarak kendisi de başarıya ulaşabilir.

Ö8: Bence almalı. Çünkü diğer girişimcileri örnek alarak kendini daha da geliştirebilir.

Ö13: Evet, örnek almalı. Diğer girişimcilerden destek alarak yeni ürünler ortaya koyabilir.

3.3. Tartışma

Bu çalışmada Sosyal Bilgiler Öğretiminde kullanılan PTÖ Yaklaşımının öğrencilerin girişimcilik becerilerine etkisi incelenmiştir. Araştırma sürecinde nitel ve nicel ölçme araçlarından elde edilen verilerden araştırma problemlerine yönelik bulgulara ve bu bulgulardan araştırmanın nitel ve nicel sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmanın nitel ve nicel boyutlarından elde edilen bulgular, alanyazında yer alan benzer çalışmaların sonuçlarıyla ilişkilendirilerek tartışılmıştır. Benzer çalışmalar incelenirken, doğrudan ortaokul düzeyinde PTÖ Yaklaşımı ile girişimcilik becerisinin ilişkilendirildiği çalışmalar sınırlı olduğundan, diğer alanlarda girişimcilik eğitimi ve girişimcilik becerisi ile ilgili yapılan çalışmalar, değişkenlerin benzerliği açısından değerlendirilmiştir.

3.3.1. Nicel Araştırma Bulgularına İlişkin Tartışma

Araştırmada, PTÖ Yaklaşımının girişimcilik becerisinin kazandırılmasına yönelik etkisini belirlemek adına, girişimcilik ölçeği kontrol ve deney gruplarına öntest ve sontest olarak uygulanmıştır. Uygulama sonucunda elde edilen verilerin analiziyle, öğrencilerin girişimcilik düzeylerinin son test lehine anlamlı bir artış gösterdiği görülürken ayrıca öğrencilerin girişimcilik düzeyleri de yüksek çıkmıştır. Eroğlu ve Deveci'nin (2021) öğretmen görüşleri çerçevesinde ortaokul öğrencilerinin girişimcilik düzeyleri ve girişimcilik becerisinin Sosyal Bilgiler öğretiminde kazandırılmasını belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında öğrencilerin girişimcilik düzeylerinin yüksek çıktığı görülmüştür. Kalik ve Kırındı (2022) üstün/özel yetenekli öğrencilerine yönelik okul dışı STEM etkinliklerinin STEM'e karşı tutumlarına ve girişimcilik becerilerine

etkisini tespit etmeyi amaçladıkları çalışmalarında, uyguladıkları öntest ve sontest sonuçlarından elde ettikleri verilere göre öğrencilerin girişimcilik becerilerinin son test lehine anlamlı bir şekilde arttığı görülmüştür. Bu çalışmanın çalışma grubundan farklı düzeyde öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerini belirlemek ve girişimcilik düzeylerini çeşitli değişkenlere göre değerlendirmenin amaçlandığı Pan ve Akay (2015) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin girişimcilik düzeyleri yüksek çıkmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde çalışmanın verileri ile alanyazın taramasından elde edilen verilerin birbirini desteklediği söylenilebilir.

Araştırma sonucunda öğrencilerin girişimcilik becerileri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Ancak girişimcilik boyutlarından öz farkındalık ve fırsatları değerlendirme boyutlarıyla cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunamazken, risk alma boyutu ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Erkek öğrencilerin risk alma düzeylerinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Alanyazında bu konuyla ilgili farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Deveci'nin (2018), öğrencilerin girişimcilik becerilerini, cinsiyet, sınıf düzeyi ve ders başarısı açısından incelemeyi amaçladığı çalışmasında, genel girişimcilik eğilimleri toplam puanı, cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermezken risk alma eğilimi açısından erkek öğrencilerin ortalama puanları, kız öğrencilerden daha fazla çıkmıştır. Uluköy ve Demireli (2014) cinsiyetin girişimcilik özelliklerine etkisini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında, fırsatları değerlendirme ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olduğunu belirtirken, risk alma ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Farklı düzeylerde yapılan araştırmalara bakıldığında risk alma ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişki (İşcan, Kaygın, 2011; Kayalar ve Ömürbek, 2007), girişimcilik ve cinsiyet arasında fark (Özdemir ve Toker, 2018) ya da farklılık bulunmama (Taysı ve Canbaz, 2014) durumları tespit edilmiştir.

Araştırmada öğrencilerin girişimcilik becerileri ile sosyoekonomik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Grup sıra ortalamaları dikkate alındığında bütün beceri boyutlarında öğrencilerin sosyoekonomik düzeylerinde “alt” sıra ortalamalarının en yüksek değere sahip olduğu görülmektedir. Ergun Özler vd. (2017) öz yeterlilik ve kontrol odağının girişimcilik niyeti üzerindeki etkisini tespit etmeyi amaçladıkları çalışmalarında öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleri ile girişimcilik becerileri arasında anlamlı bir fark bulamamışlardır. Farklı düzeylerde yapılan

araştırmalara bakıldığında üniversite öğrencilerinin girişimcilik becerileri ile sosyo-ekonomik düzeyleri anlamlı bir fark bulunmamıştır (İrmiş ve Barutçu, 2012; Pan ve Akay, 2015). Aynı araştırmada ayrıca üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olanları düşük olanlara göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlarla tartışılan araştırmalarda elde edilen sonuçlar arasında farklılıklar olduğu görölmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre, öğrencilerin sosyoekonomik düzeyleriyle girişimcilik becerileri arasında anlamlı bir fark bulunmamasında, öğrencilerin gelir düzeylerinin alt sıra ortalamalarında yoğunlaşmasının etkili olduğu söylenebilir.

Araştırmada öğrencilerin girişimcilik becerileri ile ilgi duyulan meslek arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Araştırma sonucuna yönelik olarak, öğrencilerin 5. sınıf öğrencisi olmasına bağlı olarak, akıllarında henüz bir iş fikri geliştirmemeleri, sececekleri meslek konusunda kesin karara ulaşmaları, çevrelerinde girişimcilik faaliyetlerinde bulunan rol modellerin olmaması gibi etkenlerin etkili olabileceğini ileri sürülebilir. Alanyazında öğrencilerin ilgi duydukları meslek ile girişimcilik becerileri arasında ilişkinin kurulduğu bir araştırmaya rastlanılmamıştır.

Araştırmada öğrencilerin anne ve baba eğitim durumlarıyla girişimcilik becerileri arasında anlamlı bir istatistiksel fark bulunamamıştır. Benzer olarak farklı düzeyde Çelik, İnce ve Bozyiğit (2014) tarafından yapılan çalışmalarda herhangi bir ilişki tespit edilememiştir. Alan yazında yapılan bazı araştırma sonuçlarına göre anne ve baba eğitim durumları girişimcilik becerilerini etkilemektedir (Çelik ve Gölpek Karababa, 2018; Eroğlu ve Deveci, 2021).

Araştırmada, öğrencilerin anne ve baba meslekleriyle girişimcilik becerileri arasında istatistiksel anlamda bir ilişki olmadığı görölmektedir. Ancak baba mesleği ile fırsatları değerlendirme boyutu arasında istatistiksel anlamda anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Farklı olarak Armut ve Kılınç (2018), Vurgun ve Bektaş (2019), Çelik ve Gölpek Karababa (2018) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre baba mesleği ile girişimcilik becerisi arasında fark bulunmuştur.

3.3.2. Nitel Araştırma Bulgularına İlişkin Tartışma

Araştırmada, Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerileri üzerine etkisiyle ilgili soruyu, “ yeni fikirler edinme”, “ yeni ürünler geliştirme”, hayal gücünün gelişmesi”, “ yeni işler kurma” kavramlarını yaratıcı düşünme becerisi ile ilişkilendirerek cevaplamışlardır. Gömleksiz ve Fidan (2013) WEB Tasarımı dersinde PTÖ Yaklaşımının kullanımına ilişkin öğrenci görüşlerini belirlemeye çalıştıkları çalışmalarında, öğrenciler PTÖ Yaklaşımının öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişmesinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Karataş ve Özcan (2010), yaratıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine ve proje geliştirmelerine etkisini araştırdıkları çalışmalarında, yaratıcı bilişim teknolojileri etkinlikleriyle zenginleştirilmiş bilişim teknolojileri eğitimi ortamında bulunan öğrencilerin proje geliştirme başarılarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Elde edilen bulgulardan ve tartışmalardan yola çıkarak PTÖ Yaklaşımının öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin gelişmesi üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Araştırmada elde edilen sonuçlarla tartışılan araştırmalarda elde edilen sonuçlar arasında benzerlik olduğu görülmektedir.

Araştırmada, öğrenciler başarılı bir girişimcinin günlük hayatta problemlerinin çözümünde kendi yöntemlerini kullanması ile ilgili soruya, “ icat yapmak”, “başarılı bir girişimci olmak”, “sorun çözmek”, “insanların ihtiyaçlarını gidermek”, “kendini geliştirmek”, “ülkesine katkıda bulunmak”, “risk alabilmek”, “kendini tanımak” kavramları ile ilişkili cevaplar vermişlerdir. Öğrenci cevaplarından yola çıkarak, girişimcilerin karşılaştıkları problemlerin çözümünde kendi yöntemlerini kullanmasının hem kişisel hem de toplumsal açıdan önemli faydalar sağlayabileceği sonucuna ulaşılabilir. Yurtseven ve Ergün (2018), ilkökul öğrencilerine girişimcilik becerilerinin kazandırılmasında gerekli olan ihtiyaçların belirlenmesine yönelik çalışmalarında, öğrencilerin girişimcilik becerisi ile problem çözme yeteneklerini ilişkilendirmişlerdir. Araştırmada elde edilen sonuçlarla tartışılan araştırmalarda elde edilen sonuçlar arasında benzerlik olduğu görülmektedir.

Araştırmada, öğrenciler başarılı bir girişimcinin günlük hayatta yeni fikirler üretmesi ile ilgili soruya, insanlara faydalı olmak, yeni ürünler yapmak, kazanç sağlamak, ülkesine katkıda bulunmak, başarılı bir girişimci olmak kavramları ile

ilişkilendirerek cevap vermişlerdir. Öğrenci cevaplarından yola çıkarak başarılı bir girişimcinin yeni fikirler üretmesinin, yaratıcılık, başarılı olma ve toplumsal fayda alanlarında, önemli kazanımlar sağlayacağı söylenebilir. Nitekim yeni fikirler üreterek bireysel ve toplumsal faydayı gözeten girişimciler, gelişen ve değişen süreçlere uyum sağlayarak dinamik bir yapıya kavuşabileceklerdir. Özdemir (2019), memur olma düşüncesinde olan üniversite öğrencilerinin, girişimcilik dersine bakış açılarını belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında, öğrenciler girişimcilik dersinin iş fikri bulma ve geliştirmelerine katkıda bulunduğunu belirtmişlerdir. Deveci (2019), Girişimcilik, Fen, Teknoloji, Mühendislik, Matematik sürecinin fen bilimleri öğretmen adaylarının yaşam becerilerinden olan iletişim, girişimcilik, karar verme, analitik düşünme, yaratıcı düşünme, takım çalışması yansımalarını incelemeyi amaçladığı çalışmasında, öğretmen adaylarının, girişimci proje geliştirme çalışmalarının girişimcilik becerilerine katkısına yönelik olarak “bir fikrin hayata geçirilmesi” kavramında yoğunlaştıkları görülmüştür. Araştırmada elde edilen sonuçların alanyazındaki çalışmalarla örtüştüğü söylenebilir.

Araştırmada, öğrenciler başarılı bir girişimcinin hayal gücünü kullanarak yeni ürünler ortaya koyması ile ilgili soruyu, buluş yapmak, kendine ve insanlığa katkıda bulunmak, iş kurmak ve para kazanmak kavramlarıyla ilişkilendirerek cevaplamışlardır. Öğrencilerin cevaplarından yola çıkarak, girişimcilerin hayal gücü çerçevesinde yeni ürünler ortaya koymasını, yaratıcılık, kişisel ve toplumsal fayda alanında önemli sonuçlar ortaya koyabileceği söylenebilir. Ayrıca girişimci yüksek hayal gücüne sahip olmalı ve bu hayallerini yeni ürünler geliştirmeye yönlendirmelidir denilebilir. Deveci (2019), çalışmasında G-FeTeMM uygulamasının (Girişimcilik, Fen, Teknoloji, Mühendislik, Matematik), girişimcilik becerisinin gelişimine katkısına yönelik olarak, “hayal gücünü kullanmak” kavramının kullanıldığı görülmektedir. Kayalar ve Ömürbek (2007), çalışmalarında üniversite öğrencileri bir girişimcide bulunması gereken özellikler arasında geniş bir hayal gücünün olması gerektiği üzerinde durmuşlardır. Araştırmada elde edilen sonuçların alanyazındaki çalışmalarla örtüştüğü söylenilebilir.

Katılımcılar, Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin yenilikçilik becerileri üzerine etkisi ile ilgili soruyu, “yeni bilgiler edinme”, “yeni ürünler ortaya koyma”, “düşünme becerilerinin gelişmesi” “deneyim kazanma” kavramlarını yenilikçilik becerisi ile ilişkilendirerek cevaplamışlardır. Uysal (2021), PTÖ Yaklaşımıyla kazandırılabilen 21. Yüzyıl becerilerini belirlemeyi amaçladıkları

çalışmasında, PTÖ Yaklaşımıyla öğrencilere yenilik becerisinin kazandırıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Akbaş ve Aydın (2019), Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sahip oldukları proje algılarını ortaya çıkarmayı amaçladığı çalışmalarında, öğretmen adayları PTÖ ile yenilikçilik kavramını ilişkilendirmişlerdir. Araştırmada elde edilen sonuçlarla tartışılan araştırmalarda elde edilen sonuçlar arasında benzerlik olduğu görülmektedir. Bozkurt ve Alparıslan (2013), girişimci özelliklerinin ve üniversitede girişimcilik eğitiminin nasıl olması gerektiği ile ilgili çalışmalarında girişimcilerde bulunması gereken en önemli özelliklerden birinin de yenilikçilik olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmada elde edilen sonuçlarla tartışılan araştırmalarda elde edilen sonuçlar arasında benzerlik olduğu görülmektedir. Buradan hareketle PTÖ Yaklaşımının yenilikçi özelliklerin kazandırılması açısından güçlü yönü göz önüne alındığında, girişimcilerin sahip olması gereken yenilikçilik becerisi kapsamında, öğrencilere girişimcilik becerilerinin kazandırılmasında PTÖ Yaklaşımında etkili bir yöntem olabileceği sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmada, öğrenciler başarılı bir girişimcinin karşılaştığı yeni bilgilere ilgiyle yaklaşması ile ilgili soruyu, “ürün geliştirmek”, “işinde başarılı olmak”, “çevresindeki sorunları çözmek”, “yeni bilgiler öğrenmek”, “bilgileri fırsata dönüştürmek” ve “yeni iş kurmak” kavramlarıyla ilişkilendirerek cevaplamışlardır. Öğrencilerin cevapları dikkate alındığında, girişimcilerin yeni bilgiye ilgiyle yaklaşmasının, kişisel gelişim, yaratıcılık, toplumsal fayda ve fırsatları değerlendirme alanında önemli kazanımlar elde edebileceği sonucuna ulaşabiliriz. Alanyazında girişimcilerin yeni bilgiye ilgiyle yaklaşmasının sonuçlarına ilişkin doğrudan bir sonuca ulaşılammıştır. İbicioğlu, Taş ve Özmen (2010) üniversitede girişimcilik dersi alan ve almayan öğrencilerin eğilimlerini karşılaştırarak girişimcilik eğitiminin etkisini ölçmeyi amaçladıkları çalışmalarında, “Yeni şeyler ve yenilik hoşuma gider” maddesi, girişimcilik dersi alan öğrenciler arasında anlamlı bir fark göstermektedir. Bu bilgilerden hareketle araştırmada elde edilen sonuçların alanyazındaki çalışmalarla örtüştüğü söylenilebilir.

Araştırmada, öğrenciler başarılı bir girişimcinin çevresindeki fırsatları görebilmesi ile ilgili soruyu, “insanların ihtiyaçlarını karşılamak”, “yeni bir iş kurmak”, “fırsatları değerlendirmek”, “başarılı olmak”, “kazanç sağlamak” ve “kendini geliştirmek” kavramlarıyla ilişkilendirerek cevaplamışlardır. Öğrencilerin cevapları dikkate alındığında, çevresindeki fırsatları görebilen girişimcilerin, bu fırsatları

değerlendirerek, toplumsal ve bireysel fayda konusunda başarılı sonuçlara ulaşabileceği söylenebilir. Bozkurt ve Alparıslan (2013) girişimcilerde bulunması gereken özelliklere ilişkin öğrenci görüşlerini değerlendirdikleri çalışmalarında, fırsatları görebilme becerisinin ilgili özellikler arasında yer aldığı sonucuna ulaşmışlardır. Eroğlu ve Deveci (2021) ortaokul öğrencilerinin girişimcilik düzeyleri ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde girişimcilik becerisinin kazandırılmasına yönelik öğretmen görüşlerinde, fırsatları değerlendirme kavramının girişimcilik tanımlarında ve girişimci özelliklerinde yer aldığı görülmüştür. Uluköy ve Demireli (2014), cinsiyetin girişimcilik üzerine etkisine yönelik yaptıkları çalışmalarında, girişimcilerde bulunması gerek özelliklere ilişkin bulgulara, girişimcilerin fırsatları değerlendirme becerine sahip olmaları gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu bilgilerden hareketle araştırmada elde edilen sonuçların alanyazındaki çalışmalarla örtüştüğü söylenilebilir.

Araştırmada, öğrenciler başarılı bir girişimci toplumun ihtiyaçlarını fark edebilmesi ile ilgili soruyu, “toplumun ihtiyaçlarını karşılamak”, “iş fırsatları oluşturmak”, “kazanç elde etmek” ve “yeni ürünler ortaya koymak” kavramları ile ilişkilendirerek cevaplamışlardır. Öğrencilerin cevapları değerlendirildiğinde, başarılı bir girişimci toplumsal ihtiyaçları fark ettiğinde, bu ihtiyaçlara yönelik, iş fırsatları ve yeni ürünler tasarlayarak kazanç elde edebileceği sonucuna ulaşılabilir. Alanyazında “toplumsal ihtiyaç” kavramını genel olarak sosyal girişimcilik kavramı çerçevesinde ele aldıkları görülmektedir. Koç (2010), toplumsal sorunlarla mücadelede sosyal inovasyon ve sosyal girişimcilik açısından değerlendirdiği çalışmasında, toplumsal sorunların çözümünde etkili olan sosyal inovasyonların mutlaka sosyal girişimleri ve girişimcileri gerektirdiği sonucuna ulaşmıştır.

Araştırma, Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin risk alma ve cesaretli olma becerileri üzerine etkisi ile ilgili soruya, PTÖ Yaklaşımı sayesinde, “risk almayı ve cesaretli olmayı öğreniriz” cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin bu şekilde bir sonuca ulaşmasında, yapılan proje çalışmalarında girişimcilerle bir araya gelmeleri ve onların yaşam hikâyelerinde cesaretli olmaktan ve risk almaktan bahsetmelerinin etkili olduğu söylenebilir. Uysal (2021), çalışmasında, üniversite öğrencilerinin PTÖ Yaklaşımı ile risk alma kavramını ilişkilendirdikleri görülmektedir. Yıldız (2012), PTÖ Yaklaşımının ortaöğretim öğrencilerinin yaratıcılık ve akademik risk alma becerisi üzerine etkisine yönelik yaptığı çalışmasında, PTÖ

Yaklaşımı öğrencilerin risk alma becerisi üzerinde anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlarla tartışılan araştırmalarda elde edilen sonuçlar arasında benzerlik olduğu görülmektedir.

Araştırmada, öğrenciler başarılı bir girişimcinin inisiyatif alması ile ilgili soruyu, “başarılı olmak”, “kendine güvenmek”, “bir işi kolay yapmak”, “ürün geliştirmek” ve “yeni iş kurmak” kavramlarıyla ilişkilendirerek cevaplamışlardır. Öğrenci cevaplarından hareketle inisiyatif alan yani kendi kararlarının sonucunu üstlenen girişimciler, özgüveni yüksek, başarılı, yeni iş kurma ve ürün geliştirme konusunda gerekli donanımına sahip kişiler olabileceği sonucuna ulaşılabilir. Alparslan, Bozkurt Çetinkaya, & Aydoğdu (2017), girişimcilik eğitiminin amaçları arasında inisiyatif alma becerilerinin desteklenmesi gerektiği üzerinde durmuşlardır. Utah (2021), ise girişimcilik eğitimini, bireylerde inisiyatif alma duygusunu ve fikirleri gerçeğe dönüştürme becerisini ortaya çıkarmak için verilen eğitim türü olarak tanımlamıştır. Elde ettiğimiz sonuçlarla, alanyazındaki tartışma konuları arasında benzerlik olmadığı görülmüştür. Anca çalışma sonucunda öğrencilerin inisiyatif alma kavramı ile girişimcilik becerilerini ilişkilendirmeleri eğitimde 21. yüzyıl yeterlilikleri arasında yer alan inisiyatif alma ve girişimcilik becerisinin Sosyal Bilgiler öğretiminde PTÖ Yaklaşımı ile öğrencilere kazandırılabilceği sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmada, öğrenciler başarılı bir girişimcinin sorumluluk alması ile ilgili soruyu, “işinde başarılı olmak”, “işin risklerini bilmek” ve “işini kolay kurmak”, kavramları ile ilişkilendirerek cevaplamışlardır. Öğrencilerin cevaplarından yola çıkarak, başarılı bir girişimcinin sorumluluklarını yerine getirmesinin, işinde başarılı olmasında ve işine yönelik risklerin üstesinden gelmesinde olumlu sonuçlar doğurabileceği söylenebilir. Boz vd. (2016) kişilik özellikleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişkiyi değerlendirdikleri çalışmalarında, girişimcilerin özdenetim ve sorumluluk sahibi oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Girişimci özellikleri açısından değerlendirildiğinde araştırmada elde edilen sonuçlar ile alanyazındaki çalışmaların ortak sonuçlar ortaya koymaları açısından benzer olmadığını ancak girişimcilerde bulunması gereken sorumluluk kavramının PTÖ Yaklaşımı ile öğrenciler tarafından kavranmasında etkili bir yöntem olduğu söylenilebilir.

Araştırmada, öğrenciler başarılı bir girişimcinin kendine güvenmesi ile ilgili soruyu, “başarılı olmak”, “yeni ürünler üretmek”, “içindeki cevheri ortaya çıkarmak”, “insanlara katkı sağlamak” kavramlarıyla ilişkilendirerek cevaplamışlardır. Öğrencilerin verdikleri cevaplardan yola çıkarak, başarılı bir girişimci kendine güvendiği takdirde, yeni ürünler tasarlayarak çevresine faydalı olabilirken, yeteneklerini keşfederek başarılı olabileceği sonucuna ulaşılabilir. Bozkurt ve Erdurur (2013) girişimci kişilik özelliklerinin girişimcilik eğilimine etkisini araştırdıkları çalışmalarında, yaptıkları regresyon analizi neticesinde kendine güven faktörü ile girişimcilik eğilimi arasında herhangi bir ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Korkmaz (2012) öğrencilerin girişimcilik eğilimine sahip olup olmadıklarını ve çeşitli faktörlerin girişimcilik eğilimleri üzerinde etkilerini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmalarında girişimcilik eğilimleri ile kendine güven faktörü arasında öğrenim tipi demografik faktörü dışında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu bilgilerden hareketle, araştırmadan elde edilen sonuçla, tartışılan araştırmalarda elde edilen sonuçlar arasında farklılık olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmada, Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin çevresindeki başarılı girişimcileri ve meslekleri tanımaya etkisi ile ilgili soruya, öğrenciler, “girişimcileri örnek alıp, meslekler hakkında bilgi sahibi olabiliriz”, “benzer işler yapabiliriz”, “kendimize güvenimiz artar” şeklinde cevaplar vermişlerdir. Alanyazında PTÖ Yaklaşımının başarılı girişimci ve meslekleri tanımaya etkisiyle ilgili herhangi bir sonuca ulaşılammıştır. Çalışmamızdan elde edilen sonuçlardan yola çıkarak PTÖ Yaklaşımının, başarılı girişimci ve meslekleri tanıma üzerinde etkili sonuçlar doğurabileceği sonucuna ulaşılabilir. Nitekim öğrenciler gerek okul dışında gerekse de okul ortamında yapılacak projeler kapsamında başarılı girişimciler ve meslekler hakkında bilgi sahibi olabilirler.

Araştırmada, öğrenciler başarılı bir girişimcinin iyi bir gözlemci olması ile ilgili soruyu, “işinde başarılı olmak”, “fırsatları değerlendirmek”, “buluş yapmak”, “ihtiyaçları gidermek”, “başkalarını örnek almak” ve “gelişmeler hakkında bilgi sahibi olmak”, kavramları ile ilişkilendirerek açıklamışlardır. Öğrenci cevaplarından yola çıkarak, başarılı girişimciler eğer iyi bir gözlemci olurlarsa, çevrelerindeki fırsatları görerek değerlendirebilir, böylece hem gelişmelere ayak uydurarak yeni ürünler ortaya koyabilir hem de toplumsal ihtiyaçları giderirken, başka girişimcileri örnek alarak

işlerinde başarılı olabilecekleri sonucuna ulaşılabilir. Özdemir (2010), kadınları girişimci olmaya teşvik eden faktörleri belirlemeyi amaçladıkları çalışmada, kadın girişimcilerin iyi bir gözlemci olması gerektiği ifade edilmiştir. Bu bilgilerden hareketle, araştırmadan elde edilen sonuçla, tartışılan araştırmalarda elde edilen sonuçların benzer olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmada, öğrenciler başarılı bir girişimcinin tecrübe sahibi olması ile ilgili soruyu, “işinde başarılı olmak” ve “insanların dikkatini çekmek” kavramları ile ilişkilendirerek cevaplamışlardır. Türkmen ve İşbilir (2014), spor yönetimi eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini demografik değişkenlere göre belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında, iş tecrübesi olan öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Seyrek ve Gül (2017), üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık ile girişimcilik becerisi arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında, iş tecrübesi ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir fark bularak, iş tecrübesi olanların girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Aksoy, Koçancı, Namal (2019), girişimcilik motivasyonları üzerine yaptıkları çalışmalarında, girişimcilik tecrübesi olanların, girişimcilik tecrübesi olmayanlara oranla daha yüksek bireyci motivasyona sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmada elde edilen sonuçlar ile tartışılan araştırmaların sonuçları açısından benzer olduğunu yani girişimcilik ile tecrübe arasındaki anlamlı ilişkinin PTÖ Yaklaşımı ile öğrencilere kazandırılabilceği sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmada öğrenciler, başarılı bir girişimcinin çevresindeki rol modelleri örnek alması ile ilgili soruyu, “yeni ürünler yapabilmek”, “kendini geliştirmek”, “başarılı olmak” ve “kendine güvenmek” kavramları ile ilişkilendirerek cevaplamışlardır. Öğrenci cevapları değerlendirildiğinde, başarılı bir girişimcinin çevresindeki diğer girişimcileri örnek alarak hem yeni ürünler tasarlayarak kendini geliştirecek hem de kendine güven duygusu artarak başarılı bir girişimci olacağı sonucuna ulaşılabilir. Bozyiğit ve Yaşa (2015) aile desteğinin ve ailenin rol model alınmasının girişimcilik eğilimine etkisini araştırdıkları çalışmalarında, ailesinde girişimci olan öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çelik, İnce ve Bozyiğit (2014), üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri ile ailesel faktörler arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında, çevrelerinde girişimci modeller bulunan öğrencilerin gelecekte kendi işlerini kurma düşünceleri arasında anlamlı bir ilişki

olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Araştırmada elde edilen sonuçlar ile tartışılan araştırmaların sonuçları açısından benzer olduğunu yani girişimcilik ile başarılı bir girişimcinin çevresindeki rol modelleri örnek alması arasındaki ilişkinin PTÖ Yaklaşımı ile öğrencilere kazandırılabilceğı sonucuna ulaşılabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde Sosyal Bilgiler Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenme yöntemi çerçevesinde öğrencilere uygulanan girişimcilik ölçeği ve Kişisel Bilgi Formundan elde edilen nicel veriler ile yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen nitel veri sonuçları değerlendirilirken, elde edilen sonuçların alan yazın ile karşılaştırılarak tartışılmasına ve yapılacak araştırmalara yönelik önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuçlar

PTÖ Yaklaşımının Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanımının öğrencilerin girişimcilik becerilerine etkisinin araştırıldığı bu çalışmada, karma yöntem desenlerinden açıklayıcı sıralı desen çerçevesinde nitel ve nicel veri olmak üzere iki tip veri toplanmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar nicel bulgulara yönelik sonuçlar ve nitel bulgulara yönelik sonuçlar olmak üzere iki başlık altında açıklanmıştır.

4.1.1. Nicel Bulgulara Yönelik Sonuçlar

Araştırmada kullanılan PTÖ Yaklaşımının Sosyal Bilgiler öğretiminde öğrencilerin girişimcilik düzeyine etkisini belirlemek amacıyla, Eroğlu, Deveci ve Gürdoğan Bayır (2020) tarafından geliştirilen Ortaokul Öğrencilerine Yönelik Girişimcilik Ölçeği öntest ve sontest olarak uygulanmıştır. Araştırmanın nicel bulguları, girişimcilik ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formundan elde edilen verilerin istatistiksel olarak analiz edilmesiyle elde edilmiştir.

Araştırmanın ana problemine yönelik, Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı ile Sosyal Bilgiler öğretiminin, ortaokul öğrencilerinin girişimcilik becerileri üzerine etkisini belirlemek kapsamında deney öntest ve sontest ile kontrol öntest ve sontest ortalama puanları arasındaki farkın anlamlılığı için yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar

Testi çerçevesinde deney ve kontrol gruplarının öntest ve sontest sonuçları karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre deney grubu öntest ve sontest sonuçlarında anlamlı bir farklılık bulunurken, kontrol grubu öntest ve sontest sonuçlarında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuçlara göre, düzenlenen Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının öğrencilerin girişimcilik becerilerini geliştirmede önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Araştırmanın birinci alt problemine yönelik, PTÖ Yaklaşımının Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanımının öğrencilerin girişimcilik becerileri öz farkındalık, risk alma ve fırsatları değerlendirme boyutları açısından deney öntest ve sontest ile kontrol öntest ve sontest puanlarının aritmetik ortalaması değerlendirilmiştir. Deney grubu öğrencilerinin öz farkındalık, risk alma ve fırsatları değerlendirme boyutlarında öntest ve sontest sonuçları karşılaştırıldığında anlamlı bir artış olduğu gözlemlenmiştir. Kontrol öntest sonuçları ile deney öntest sonuçları birbirine yakınken, sontest sonucunda deney grubunun ortalamasının kontrol grubuna göre daha fazla arttığı gözlemlenmiştir. Bu durum PTÖ Yaklaşımı ile uygulanan projelerin deney grubu öğrencilerin girişimcilik becerilerinin artmasında etkili olduğu sonucunu ortaya çıkardığı söylenilebilir.

Araştırmanın ikinci alt problemine yönelik, PTÖ Yaklaşımı ile ortaokul öğrencilerinin girişimcilik becerileri, cinsiyet, kardeş sayısı, sosyoekonomik düzey, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, gelecekteki meslek seçimine göre farklılık gösterip göstermediği değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin girişimcilik becerileri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark olup olmadığına yönelik yapılan Manny Whitney U-Testi sonucuna göre, öz farkındalık ile fırsatları değerlendirme boyutlarının cinsiyet değişkeni ile arasında anlamlı bir fark bulunamazken risk alma boyutu ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Erkek öğrencilerin risk alma becerileri kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin girişimcilik becerilerinin sosyoekonomik düzeyle ilişkisine yönelik yapılan Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre, sosyoekonomik düzey ile girişimcilik becerileri boyutları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Grup sıra ortalamaları dikkate alındığında bütün beceri boyutlarında öğrencilerin sosyoekonomik düzeylerinde “alt” sıra ortalamalarının en yüksek değere sahip olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin girişimcilik becerilerinin ilgi duyulan meslekler ile ilişkisine yönelik yapılan Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre ilgi duyulan meslek ile girişimcilik becerileri boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ayrıca öğrencilerin ilgi duydukları haberler ile girişimcilik becerilerine yönelik yapılan Kruskal Wallis test sonuçlarına göre, ilgi duyulan haberlerle risk alma ve öz farkındalık boyutları arasında anlamlı bir istatistiksel fark bulunamazken, fırsatları değerlendirme boyutu ile ilgi duyulan haberler arasında anlamlı istatistiksel bir fark bulunmaktadır.

Girişimcilik becerilerinin öğrencilerin anne ve baba eğitim durumlarıyla girişimcilik becerilerine yönelik yapılan Kruskal Wallis testi sonuçlarına göre, girişimcilik boyutları ile anne ve baba eğitim durumları arasında da anlamlı bir istatistiksel fark bulunamamıştır. Girişimcilik becerileri ile anne ve baba meslekleri arasındaki ilişkiyi belirlemek adına yapılan Kruskal Wallis test sonucunda ise, öğrencilerin anne meslekleri ile girişimcilik boyutları arasında istatistiksel anlamda bir fark bulunamazken, baba mesleği ile fırsatları değerlendirme boyutu arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

4.1.2. Nitel Bulgulara Yönelik Sonuçlar

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formları ile elde edilen nitel veri sonuçları ile nicel veri sonuçlarını desteklemek amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde deney grubu öğrencilerine araştırmacı tarafından hazırlanan 4 ana soru ve bunların alt kapsamını oluşturacak şekilde 3'er sorudan oluşan toplam 16 soru yönlendirilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilerek nitel sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen nitel verilere ilişkin sonuçlar aşağıda açıklanmıştır

Yarı yapılandırılmış görüşme sorularından ilki ve üçüncü problem durumu öğrencilerin PTÖ Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerileri üzerine etkisi hakkında neler düşündükleri üzerinedir. Bu soruya ilişkin elde edilen nitel veriler, öğrencilerin PTÖ Yaklaşımının, yaratıcılık becerilerini geliştirmelerine yönelik yeni fikirler edinme, yeni ürünler geliştirme, hayal gücünün gelişmesi ve yeni işler kurma kavramları üzerinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Elde edilen cevaplar ışığında, PTÖ Yaklaşımı çerçevesinde uygulanan eğitim sonucunda, nitel verilerin nicel veri boyutlarından, öz farkındalık (hayal gücünü gelişmesi), risk alma (yeni işler kurma) ve

fırsatları değerlendirme (yeni ürünler geliştirme) boyutlarını desteklediğini söylenilebilir.

Öğrencilere yaratıcı düşünme becerilerine yönelik soruyla ilgili olarak yöneltlen birinci soruda, başarılı bir girişimcinin günlük hayatta karşılaştığı problemlerin çözümünde kendi yöntemini kullanması ile ilgili fikirleri değerlendirilmiştir. Bu soruya ilişkin elde edilen nitel veriler, başarılı girişimci olmak, kendini geliştirmek, sorun çözmek, insanların ihtiyaçlarını gidermek, icat yapmak, ülkesine katkıda bulunmak, risk alabilmek ve kendini tanımak cevaplarında yoğunlaştıkları görülmektedir. Elde edilen cevaplar ışığında, PTÖ çerçevesinde uygulanan eğitim sonucunda, nitel verilerin nicel veri boyutlarından, öz farkındalık (kendini geliştirmek/ kendini tanımak), risk alma (risk alabilmek) ve fırsatları değerlendirme (insanların ihtiyaçlarını gidermek) boyutlarını desteklediğini söylenilebilir.

Öğrencilere yaratıcı düşünme becerilerine yönelik soruyla ilgili olarak yöneltlen ikinci soruda, başarılı bir girişimcinin günlük hayatta yeni fikirler üretebilmesiyle ilgili görüşlerine yönelik fikirleri değerlendirilmiştir. Bu soru çerçevesinde elde edilen nitel verilere göre, insanlara faydalı olmak, yeni ürünler yapmak, kazanç sağlamak, ülkesine katkıda bulunmak, başarılı bir girişimci olmak cevaplarının ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durum PTÖ Yaklaşımı sonrasında elde edilen nitel verilerin, nicel verilere yönelik öz farkındalık (insanlara faydalı olmak), risk alma (başarılı bir girişimci olma) ve fırsatları değerlendirme (yeni ürünler yapmak) boyutlarını desteklediği söylenilebilir.

Öğrencilere yaratıcı düşünme becerilerine yönelik soruyla ilgili olarak yöneltlen üçüncü soruda, başarılı bir girişimcinin hayal gücünü kullanarak yeni ürünler ortaya koyması ile ilgili görüşleri değerlendirilmiştir. Elde edilen nitel verilere göre öğrencilerin, buluş yapmak, kendine ve insanlığa katkı sağlamak, iş kurmak ve para kazanmak kavramlarında yoğunlaştıkları görülmektedir. Bu cevaplar ışığında PTÖ Yaklaşımı sonrasında elde edilen nitel verilerin, nicel verilere yönelik öz farkındalık (kendine ve insanlığa katkı sağlamak), risk alma (iş kurmak ve para kazanmak) ve fırsatları değerlendirme (buluş yapmak) boyutlarını desteklediği söylenilebilir.

Yarı yapılandırılmış görüşme sorularından ikincisi ve dördüncü problem durumu PTÖ Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin yenilikçilik özellikleri üzerine etkisine

yönelik neler düşündükleri üzerinedir. Bu soru çerçevesinde elde edilen nitel veriler, öğrencilerin PTÖ Yaklaşımıyla yeni bilgiler edinme, yeni ürünler ortaya koyma, düşünme becerilerinin gelişmesi ve deneyim kazanma, kavramlarını yenilikçilik özelliğiyle ilişkilendirdikleri görülmektedir. Bu durumun PTÖ çerçevesinde uygulanan eğitim sonucunda elde edilen nitel verilerin, nicel veri boyutlarından öz farkındalık (yeni bilgiler edinme) fırsatları değerlendirme (yeni ürünler ortaya koyma) boyutlarını desteklediği söylenilebilir.

Öğrencilere yenilikçilik özelliklerine yönelik soruyla ilgili olarak yöneltilen birinci soruda, başarılı bir girişimcinin karşılaştığı yeni bilgilere ilgiyle yaklaşması ile ilgili görüşleri değerlendirilmiştir. Elde edilen nitel veriler kapsamında, ürün geliştirmek, işinde başarılı olmak, çevresindeki sorunları çözmek, yeni bilgiler öğrenmek, bilgiyi fırsata dönüştürmek, yeni iş kurmak için yeni bilgiye ilgiyle yaklaşımları gerektiği üzerinde durmuşlardır. Bu durumun PTÖ Yaklaşımı çerçevesinde uygulanan eğitim sonucunda yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilen nitel verilerin, nicel veri boyutlarından öz farkındalık (yeni bilgiler öğrenmek), risk alma (yeni iş kurmak) ve fırsatları değerlendirme (bilgiyi fırsata dönüştürmek) boyutlarını desteklediğini söylenilebilir.

Öğrencilere yenilikçilik özelliklerine yönelik soruyla ilgili olarak yöneltilen ikinci soruda, başarılı bir girişimcinin çevresindeki fırsatları görebilmesiyle ilgili görüşleri değerlendirilmiştir. Elde edilen nitel veriler kapsamında, insanların ihtiyaçlarını karşılamak, yeni bir iş kurmak, fırsatları değerlendirmek, başarılı olmak, kazanç sağlamak ve kendini geliştirmek için fırsatları görebilmeleri gerektiği üzerinde durmuşlardır. Bu durumun PTÖ çerçevesinde uygulanan eğitim sonucunda yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilen nitel verilerin, nicel veri boyutlarından öz farkındalık (kendini geliştirmek), risk alma (başarılı olmak) ve fırsatları değerlendirme(fırsatları değerlendirmek) boyutlarını desteklediğini söylenilebilir.

Öğrencilere yenilikçilik özelliklerine yönelik soruyla ilgili olarak yöneltilen üçüncü soruda, başarılı bir girişimcinin toplumun ihtiyaçlarını fark edebilmesiyle ilgili görüşleri değerlendirilmiştir. Elde edilen nitel veriler kapsamında, toplumun ihtiyaçlarını karşılamak, iş fırsatları oluşturmak, kazanç elde etmek, yeni ürünler ortaya koymak kavramlarının ön plana çıktığı görülmüştür. Bu durumun PTÖ çerçevesinde

uygulanan eğitim sonucunda yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilen nitel verilerin, nicel veri boyutlarından öz farkındalık (toplumun ihtiyaçlarını karşılamak), risk alma (yeni ürünler ortaya koymak) ve fırsatları değerlendirme (iş fırsatları oluşturma) boyutlarını desteklediğini söylenilebilir.

Yarı yapılandırılmış görüşme sorularından üçüncüsü ve beşinci problem durumu PTÖ Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin risk alma ve cesaretli olma özellikleri üzerine etkisine yönelik neler düşündükleri üzerinedir. Bu soru çerçevesinde elde edilen nitel veriler, öğrencilerin risk almayı ve cesaretli olmayı öğreniriz şeklinde cevapladıkları görülmektedir. Bu durumun PTÖ çerçevesinde uygulanan eğitim sonucunda elde edilen nitel verilerin, nicel veri boyutlarından risk alma boyutunu desteklediği sonucuna ulaşılabilir.

Öğrencilere risk alma ve cesaretli olma kapsamında yöneltilen birinci soruda, başarılı bir girişimcinin inisiyatif almasıyla ilgili görüşleri değerlendirilmiştir. Elde edilen nitel veri analizinde, başarılı olmak, kendine güvenmek, bir işi kolay yapmak, ürün geliştirmek, yeni iş kurmak cevaplarının ön plana çıktıkları görülmektedir. Bu durumun PTÖ çerçevesinde uygulanan eğitim sonucunda yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilen nitel verilerin, nicel veri boyutlarından öz farkındalık (kendine güvenme), risk alma (başarılı olmak) ve fırsatları değerlendirme (yeni iş kurmak) boyutlarını desteklediğini söylenilebilir.

Öğrencilere risk alma ve cesaretli olma kapsamında yöneltilen ikinci soruda, başarılı bir girişimcinin sorumluluk alması ile ilgili görüşleri değerlendirilmiştir. Elde edilen nitel veri analizinde, işinde başarılı olmak, işin risklerini bilmek ve işini kolay kurmak cevapları karşımıza çıkmaktadır. Bu durumun PTÖ çerçevesinde uygulanan eğitim sonucunda yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilen nitel verilerin, nicel veri boyutlarından risk alma (işin risklerini bilmek) boyutunu desteklediğini söylenilebilir.

Öğrencilere risk alma ve cesaretli olma kapsamında yöneltilen üçüncü soruda, öğrencilerin başarılı bir girişimcinin kendine güvenmesi ile ilgili görüşleri değerlendirilmiştir. Elde edilen nitel veri analizinde, başarılı olmak, yeni ürünler üretmek, içindeki cevheri ortaya çıkarmak ve insanlara katkı sağlamak cevapları ön plana çıkmaktadır. Bu durumun PTÖ çerçevesinde uygulanan eğitim sonucunda yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilen nitel verilerin, nicel veri boyutlarından öz

farkındalık (içindeki cevheri ortaya çıkarmak), risk alma (başarılı olmak) ve fırsatları değerlendirme (yeni ürünler üretmek) boyutlarını desteklediğini söylenilebilir.

Yarı yapılandırılmış görüşme sorularından dördüncüsü ve altıncı problem durumu, PTÖ Yaklaşımının ortaokul öğrencilerinin çevresindeki başarılı girişimcileri ve meslekleri tanımaya etkisi ile ilgili görüşlerini belirlemeye yöneliktir. Bu soru çerçevesinde elde edilen nitel veriler, öğrencilerin girişimcileri örnek alarak meslekler hakkında bilgi sahibi olabiliriz, benzer işler yapabiliriz, kendimize güvenimiz artar şeklinde cevapladıklarını göstermektedir. Bu durumun, PTÖ çerçevesinde uygulanan eğitim sonucunda elde edilen nitel verilerin, nicel veri boyutlarından öz farkındalık (kendimize güvenimiz artar) boyutunu desteklediği sonucuna ulaşılabilir.

Öğrencilere başarılı girişimcileri ve meslekleri tanımaya yönelik yöneltilen birinci soruda başarılı bir girişimcinin iyi bir gözlemci olması ile ilgili görüşleri değerlendirilmiştir. Elde edilen nitel veriler kapsamında, işinde başarılı olmak, fırsatları değerlendirmek, buluş yapmak, ihtiyaçları fark etmek, başkalarını örnek almak ve gelişmeler hakkında bilgi sahibi olmak cevaplarının iyi bir gözlemci olmak kavramıyla ilişkilendirildiğini görmekteyiz. Bu cevaplar ışığında, PTÖ Yaklaşımı çerçevesinde uygulanan eğitim sonucunda elde edilen nitel verilerin, nicel veri boyutlarından öz farkındalık (gelişmeler hakkında bilgi sahibi olmak), risk almak (işinde başarılı olmak) ve fırsatları değerlendirmek (ihtiyaçları fark etmek) boyutlarını desteklediği sonucuna ulaşılabilir.

Öğrencilere başarılı girişimcileri ve meslekleri tanımaya yönelik yöneltilen ikinci soruda başarılı bir girişimcinin tecrübe sahibi olması ile ilgili görüşleri değerlendirilmiştir. Elde edilen nitel veriler kapsamında, işinde başarılı olmak, insanların dikkatini çekmek cevaplarının tecrübe sahibi olmak kavramıyla ilişkilendirildiğini görmekteyiz. Elde edilen cevaplar ışığında, PTÖ Yaklaşımı çerçevesinde uygulanan eğitim sonucunda elde edilen nitel verilerin, nicel veri boyutlarından, risk almak (işinde başarılı olmak) ve fırsatları değerlendirmek (insanların dikkatini çekmek) boyutlarını desteklediği sonucuna ulaşılabilir.

Öğrencilere başarılı girişimcileri ve meslekleri tanımaya yönelik yöneltilen üçüncü soruda, başarılı bir girişimcinin çevresindeki rol modelleri örnek alması ile ilgili görüşleri değerlendirilmiştir. Elde edilen nitel veriler kapsamında, yeni ürünler

yapabilmek, kendini geliştirmek, başarılı olmak, kendine güvenmek cevaplarının rol modelleri örnek almak kavramıyla ilişkilendirildiğini görmekteyiz. Bu cevaplar ışığında, PTÖ çerçevesinde uygulanan eğitim sonucunda nitel verilerin, nicel veri boyutlarından öz farkındalık (kendini geliştirmek/ kendine güvenmek), risk alma (başarılı olmak) ve fırsatları değerlendirme (yeni ürünler yapabilmek) boyutlarını desteklediği sonucuna ulaşılabilir.

Sonuç olarak, Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı çerçevesinde uygulanan girişimcilik becerilerini geliştirmeye yönelik projeler kapsamında, araştırmada kullanılan nicel ölçme araçlarından elde edilen verilere göre, deney grubu lehine anlamlı bir farklılığın olduğu görölmektedir. Ayrıca çalışma sonucunda deney grubu öğrencilerinden, yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla elde edilen nitel veriler, öğrencilerin proje tabanlı öğrenme ve girişimcilik konusunda önemli çıkarımlar yaptıkları sonucunu karşımıza çıkarmaktadır. Elde edilen veriler neticesinde, Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılan Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımının öğrencilere girişimcilik becerisini kazandırmada etkili olduğunu söylenebilir.

4.2. Öneriler

- Sosyal Bilgiler dersi amaç, içerik, kapsam ve kazanımlar bakımından girişimcilik eğitimi kapsayacak şekilde geliştirilebilir.
- Girişimcilik eğitimi veren KOSGEB, TÜBİTAK, Kamu Bankaları gibi kurumlarla iletişime geçilerek, yapılacak etkinlik ve uygulamalarla ilköğretim öğrencilerinin girişimcilik becerileri konusunda bilinçlenmeleri sağlanabilir.
- İlköğretim öğrencilerinin dâhil olduğu girişimcilik türlerine yönelik çalışmaların sayısının arttırılması girişimcilik becerisinin kazandırılması konusunda etkili sonuçlar doğurabilir.
- PTÖ Yaklaşımının başarılı girişimci ve meslekleri tanımaya etkisi ile ilgili çalışmalar yapılabilir.
- Öğrencilere girişimcilik becerisi kazandırmada PTÖ Yaklaşımı dışında farklı öğretim yöntem ve tekniklerin kullanıldığı, öğrencinin merkeze alındığı araştırma çalışmaları yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ağca, V., & Yumuşakipek, H. D. (2015). Günümüzde Girişimcilik Trendini Yükselten Güçler. İçinde Editör E. Kaygın, & B. Güven (Ed.), *Girişimcilik: Temel Kavramlar, Girişimcilik Türleri, Girişimcilikte Güncel Konular* (ss. 11-401). Siyahinci Yayınları.
- Akbaş, Y., & Aydın, M. (2019). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Proje Tabanlı Öğrenme (PTÖ) Algılarının İncelenmesi. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 678-693.
- Akbay, C., & Gözek, S. (2012). Girişimci Adaylarının Girişimcilik Eğilimleri ve Sorunları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 45-60.
- Akın, H. B. (2007). " Görünen Elden Görünmeyen Ele" Girişimcinin Dönüşümü: İnternet Çağında Girişimcilik ve Kapitalizm Üzerine Bir Değerlendirme. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 2(2), 93-107.
- Aksoy, B., Koçancı, M., & Namal, M. K. (2019). Girişimcilik Motivasyonu: Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Katılımcıları Örneği. *Yönetim ve Ekonomi*, 26(1), 109-129. Doi: 10.18657/yonveek.526604.
- Akyürek, Ç. (2013). *İlköğretim Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akyürek, Ç., & Şahin, Ç. (2013). İlkokul Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisine Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 17(57), 51-68.
- Alan, H. (2019). Girişimcilik Ekosistemi ve Dinamikleri. İçinde Z. Nas *Yönetim & İnovasyon (Sosyokültürel & Sosyoekonomik Gelişmeler)* (ss. 245-276). İksad Yayınları.
- Alparslan, A. M., Bozkurt Çetinkaya, Ö., & Aydoğdu, A. (2017). Etkin Bir Girişimcilik Eğitim İçeriği Tartışması: Akademisyenler, Girişimciler ve Öğrenciler Üzerinde Saha Araştırmaları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Dergisi*, 1(1), 51-63.
- Alparslan, A. M., Taş, M. A., & Yastıoğlu, S. (2017). Girişimcilik Niyeti Eğitimle mi Artar Yoksa Kültürel Değerlerle mi Açıklanır? *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(21), 148-161. Doi: 10.20875/makusobed.311163.
- Alparslan, A. M., & Özmen, M. (2017). Kişisel Değerlerin Girişimcilik Eğilimine Etkisi: Demografik Özelliklerin Rolü. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, 6(2), 957-976.
- Alvarez, S. A., Barney, J. B., & Young, S. L. (2010). Debates in Entrepreneurship: Opportunity Formation. In Editör J. Zoltan , & D. B. Audretsch (Eds.), *Handbook of Entrepreneurship Research (An Interdisciplinary Survey and Introduction Second Edition)* (ss. 23-45). New York: Springer.
- Arıkan, S. (2004). *Girişimcilik Temel Kavramlar ve Bazı Güncel Konular*. Siyasal Kitabevi.

- Armut, B., & Kılınç, M. (2018). 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *International Journal of Field Education*, 4(1), 39-56.
- Aslanoğlu, A. (2019). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Girişimcilik Özellikleri ile Yansıtıcı Düşünme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Ana Bilim Dalı Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bilim Dalı.
- Aşkın, A., Nehir, S., & Vural, S. Ö. (2011). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Kavramı ve Gelişimi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6(2), 55-72.
- Ateş, Y. (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Sosyal Girişimcilik Özelliklerinin ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Audretsch, D. (2012). Entrepreneurship Research. *Management Decision*, 50(5), 755-764.
- Avrupa Birliği Resmî Gazetesi, (2018. Haziran 4). Hayat Boyu Öğrenme için Anahtar Yetkinliklere İlişkin 22.05.2018 tarihli Konsey Tavsiye Kararı (AEA ile İlişkili Metin)(2018/C189/01).
- Avrupa Birliği Resmi Gazetesi, L. 3. (2006, Aralık 30). Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 18 Aralık 2006'da yaşam boyu öğrenme için temel yetkinlikler hakkındaki tavsiyesi.
- Aydemir, S. (2018). Yüksek Öğretimde Girişimcilik Eğitimi ve Çıktı Olarak Girişimcilik Farkındalığının İncelenmesi. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 16(3), 192-209.
- Aydın, S., & Er, B. (2015). Meslek Lisesi Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 1(2), 87-105.
- Aydınlık, A. Ü. (2010). Girişimcilik. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.
- Aydıntan, B., Göksel, A., & Ekmekçioğlu, E. B. (2014). Politik Yeteneğin Öğrenci ve Çalışanların Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Mediatör (Aracı) Etkisi: Görgül Bir Çalışma. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(3), 95-112.
- Aykan, E. (2002). *Girişimcilik ve Girişimcilerin Liderlik Davranışları*. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aytaç, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-Kültürel Bir Perspektif. *Sosyal Bilimler Dergisi*(15), 139-160.
- Aytaç, Ö., & İlhan, S. (2007). Girişimcilik ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(18), 101-120.
- Azizi, M., & Mokhtari, N. (2018). Integrated Approach as a Way of Overcoming Entrepreneurship Education Challenges in Elementary Schools in Mena Countries: Evidence from Iran. *Springer International Publishing*, 155-168.
- Bakır, Y. (2020). *Z Kuşağı Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesinde Girişimcilik Eğitiminin Rolü: Nizip İlçesindeki Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Ballı, A. (2017). Girişimcilik ve Girişimci Tipolojileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(29), 143-166.
- Barendsen, L. (2004). The Business of Caring: A Study of Young Social Entrepreneurs . GoodWork Project .
- Başar, M. (2013). Girişimcilik ve Girişimcilik Süreçleri. İçinde Ed: Ürper *Girişimcilik* (ss. 2-152). T:C Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Bay, H. (2019). Girişimci Limited Şirketlerin Devlete Olan Borçlarında Sorumlulukları. İçinde M. Miynat, T. Özdi, M. H. Yalçınkaya, & C. Çılbant, *Yeni Nesil Girişimcilik ve Ekonomi* (ss. 197-220). Ekin Basım Yayın Dağıtım Yayınları.
- Bayrakdar, S. (2011). Avrupa Birliği Mesleki Eğitim Proramlarında Girişimcilik Eğitimlerinin Ekonomik Kalkınmadaki Önemi. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 245-264.
- Bayraktaroğlu, S. (2005). *Girişimcilik Ders Notları*. Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.
- Baysal, H. (2009). *Türkiye’de Girişimcilik Eğitiminde İlköğretimin Rolü Ders Kitapları Üzerine Bir İçerik Analizi*. Uluslararası Davraz Kongresi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler.
- Bedük, A., Eryeşil, K., & Oğuz , H. (2016). Kadın ve Erkek Girişimcilerin Algılama Farklılıkları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 19(41), 1-15.
- Bell, S. (2010). *Project-Based Learning for the 21st Century: Skills for the Future*. The Clearing House , 39-43.
- Bijedić, T., Ebberts, I., & Halbfas, B. (2019). *Entrepreneurship Education Begriff – Theorie – Verständnis*. Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden;Springer Gabler.
- Birol, Y. E., Tuncay, M., & Kaya, H. İ. (2014). İktisadi Açıdan Girişimcilik Kültürü: Sivas, Tokat ve Amasya İllerinde Bir Uygulama. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9(2), 233-252.
- Blumenfeld, P. C., Soloway, E., Marx, R. W., Krajcik , J. S., Guzdial, M., & Palincsar, A. (1991). *Motivating Project-Based Learning: Sustaining the Doing, Supporting the Learning*. Educational Psychologist, 26(3-4), 369-398.
- Bornstein, D., & Davis, S. (2010). *Social Entrepreneurship What Everyone Needs to Know*. Oxford University Press.
- Boz, M., Buluk, B., Aydınkaya, G., & Arslantaş, Y. A. (2016). Kişilik Özellikleri ile Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişki: Çanakkale Örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(5), 1-10.
- Bozkurt, Ö. Ç., & Alparslan, A. M. (2013). Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler İle Girişimcilik Eğitimi: *Girişimci ve Öğrenci Görüşleri*. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(1), 7-28.
- Bozkurt, Ö., & Erdurur, K. (2013). Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi: Potansiyel Girişimciler Üzerinde Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), 57-78.
- Bozkurt Çetinkaya, Ö. (2011). *Dünyada ve Türkiyede Girişimcilik Eğitimi: Başarılı Girişimciler ve Öğretim Üyelerinden Öneriler*. Detay Yayıncılık.

- Bozkurt, Ö. (2019). Girişimcilik 4.0 Ama Nasıl? Kavramsal Bir Çerçeve. ICEB'19 - International Congress of Economics and Business, 549-559.
- Bozkurt, Ö., Ercan, A., & Yurt, İ. (2018). Bireysel Değerler İle Girişimcilik Eğilimi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi: *Düzce Üniversitesi Örneği. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 13(1), 43-55.
- Bozyiğit, S., & Yaşa, E. (2015). Ailenin Rol Model Alınmasının ve Aile Desteğinin Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerine Etkisi. *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, 19(1), 59-79.
- Börü, D. (2006). Girişimcilik Eğilimi: *Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları.
- Budak, G. (2015). Yoksulluğa İnovatif Bir Çözüm; Sosyal Girişimcilik. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 4(8), 26-41.
- Budak, S. (2019). *Yenilenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında (2018) Yer Alan Girişimcilik Becerisinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi.
- Bujor, A., & Avasilcai, S. (2016). The Creative Entrepreneur: a Framework of Analysis. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 221, 21-28.
- Bulut, Ç., & Aslan, G. (2014). Üniversitelerde Girişimcilik Eğitimi. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(27), 1-20.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Ekgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüktokatlı, N. (2018). *Çocuk Programları ve Dergileriyle Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Proje Tabanlı Öğrenme Becerilerinin Geliştirilmesi*. Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı.
- Bygrave, W. D., & Hofer, C. W. (1992). Theorizing about Entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 13-22.
- Canbay, T. (2019). Türkiye’de Girişimcilik İkliminin Oluşturulmasında Vergi Teşviklerinin Rolü. İçinde M. Miynat, T. Özdil, M. H. Yalçinkaya, & C. Çılbant, *Yeni Nesil Girişimcilik ve Ekonomi* (ss. 221-234). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Cansız, M. (2013). *Türkiye'nin Yenilikçi Girişimcileri Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Örneği*. T.C. Kalkınma Bakanlığı.
- Chahine, T. (2016). *Introduction to Social Entrepreneurship*. CRC Press Publishing.
- Chen, C. (2003). A Constructivist Approach to Teaching: Implications in Teaching Computer Networking. *Information Technology, Learning, and Performance Journal*, 17-27.
- Clifford, O. E. (2014). Entrepreneurship Education: An Imperative in Social Studies Education Curriculum for Self-Reliant and National Security in Nigeria. *Department of Social Science Education, Delta State University*, 9(1), 1-9.
- Cohen, L., Manion, L., & Marrison, K. (2011). *Research Methods in Education 8Th Edition*. Routledge.

- Cooney, T. M. (2012). Entrepreneurship Skills for Growth-Orientated Businesses. *Report for the Workshop on 'Skills Development for SMEs and Entrepreneurship'*, 28, 1-23.
- Creswell, J. (2013). *Research Design Qualitative, Quantitative and Mixed Method Approaches Fourt Edition*. SAGE Publications.
- Creswell, J., & Plano Clark, V. (2018). *Designing and Conducting Mixed Methods Research Third Edition*. Los Angeles: Sage Publications.
- Çakın, E. (2019). Girişimcilik Kapasitesinin Bulanık Mantık Yaklaşımıyla Ölçülmesi ve Bir Uygulama. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1), 245-275.
- Çakmak, O. (2003). Girişimciliğin Tarihsel Gelişimi. *Piyasa Dergisi*, 2(8), 61-77.
- Çakmak, Z., Akgün, İ. H., & Salur, M. (2021). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Proje Tabanlı Öğretim ile İlgili Çalışmaların Analizi: Bir Meta-Sentez Çalışması. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10(3), 1224-1245.
- Çelik, A. (2006). Bir İstihdam Politikası Olarak Girişimcilik. Uluslararası Girişimcilik Kongresi (ss. 467-473). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: Kongreler Dizisi: 11.
- Çelik, A., İnce, M., & Bozyiğit, S. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Niyetlerini Etkileyen Ailesel Faktörleri Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(3), 113-124.
- Çelik, M., & Gölpek Karababa, A. (2018). Girişimcilik Niyetlerinin Demografik Faktörlere Göre İncelenmesi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 13(1), 57-67.
- Çetin, E. (2021). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Girişimcilik Eğitime Yönelik Tutumları ve Girişimcilik Niyetleri. *Gefad/Gujgef*, 41(1), 153-180.
- Çetin, M. (2020). Atasözlerimiz ve Deyimlerimizde Girişimcilik. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 4(7), 13-24.
- Çetin, Ş., Çavuş, Ş., Mertol, H., Arcagök, S., & Girgin, D. (2017). Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Öğretimindeki Girişimcilik Becerileri: BİLSEM ve İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Karşılaştırılması. *Türk Üstün Zekalılık ve Eğitim Dergisi*, 7(2), 110-125.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö., & Alparslan, A. M. (2013). Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler ile Girişimcilik Eğitimi: Girişimci ve Öğrenci Görüşleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(1), 7-28.
- Çiçek, R., & Durna, U. (2012). Meslek İdealleri ve Girişimcilik Niyetleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 17-31.
- Çokgezen, M. (2000). New Fragmentations And New Cooperations in the Turkish Bourgeoisie. *Environment And Planning C: Government And Policy*, 18(5), 525-544. Doi:10.1068/c9850
- Çögürçü, İ. (2016). İktisadi Doktrinlerde Geçmişten Günümüze Girişimciliğin Önemi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 35, 65-80.
- Dağlar, H. (2020). Girişimcilik Eğitimi Alan Üniversite Mezunlarının Girişimcilik Eğilimi Üzerine Bir Araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 11(3), 816-830.

- Demirel, E. T. (2003). *Girişimcilik Kùltürü*. Yüksek Lisans Tezi. T.C. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı.
- Demirel, E. T. (2013). Yaşam Amaçlarının Girişimcilik Düşüncesini Biçimlendirmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(45), 123-143.
- Demirel, E. T., & Tikici , M. (2004). Kùltürün Girişimciliğe Etkileri. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 49-58.
- Demirel, E. T., & Tikici , M. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Beyin Baskınlık Analizi ile Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(32), 221-253.
- Demirez, M., & Cebeci, R. (2005). *Türkiye’de Girişimciliğin Tarihçesi ve Girişimcilerin Sosyolojik Profilleri*. KOSGEB yayınları.
- Dere , İ., & Dinç , E. (2018). Yapılandırmacı Bir Öğrenme ve Öğretme Yöntemi Olarak Sözlü Tarihin Sosyal Bilgiler Derslerine Entegrasyonu. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakùltesi Dergisi*, 19(2), 115-127.
- Derindağ, Ö. F. (2018). Girişimcilik Başarısını Etkileyen Unsurlar: Kişilik Özellikleri Bağlamında Bir Analiz. *Journal of International Management, Educational and Economics Perspectives*, 6(3), 1-12.
- Deveci, İ. (2018). Ortaokul Öğrencilerinin Fen Tabanlı Girişimcilik Eğilimlerinin İncelenmesi. *Fen, Matematik, Girişimcilik ve Teknoloji Eğitimi Dergisi*, 1(1), 19-47.
- Deveci, H. (2015). *Çocuklara Girişimcilik Kazandırmada Sosyal Bilgilerin Rolü: Bir Araştırma Örneği*. Pegem Akademi Yayınları.
- Deveci, İ. (2019). Girişimci Proje (G-FeTeMM) Sürecinin Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Yaşam Becerilerine Yansımaları: Nitel Bir Araştırma. *Journal of Individual Differences in Education*, 1(1), 14-29.
- Diffily, D. (2002). Project-Based Learning: Meeting Social Studies Standards and the Needs of Gifted Learners. *Gifted Child Today*, 25(3), 40-59.
- Doğın, N. (2014). Girişimciliğin Etik Boyutu. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*(1), 86-98.
- Doğın, S. (2010). *Girişimcilik*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakùltesi Yayınları.
- Dollinger, M. J. (2007). *Entrepreneurship Strategies and Resources Fourth Edition*. Marsh Publications.
- Downe-Wamboldt, B. (1992). Content Analysis: Method, Applications, and Issues. *Health Care for Women International*, 13(3), 313-321.
- Döm, S. (2008). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği*. Detay Yayıncılık.
- Drucker, P. F. (1985). *Innovation and Entrepreneurship Practike and Principles*. Perfect Bound.
- Duran, H. (2018). Türkiye’de Devletin Girişimcilik Destekleri ve Seçilmiş Bazı Değışkenlerin Yeni Firma Doğum Oranı Üzerine Etkisi. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 68-85.
- Durukan, T. (2007). Dünden Bugüne Girişimcilik ve 21 . Yüzyılda Girişimciliğin Önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 25-37.

- Dündar, S., & Ağca, V. (2007). Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisans Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesine Yönelik Ampirik Bir Çalışma. *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(1), 121-142.
- Edor, I. P. (2013). Social Studies Education and Entrepreneurship for Youth Empowerment in Nigeria. *Mediterranean Journal of Social Sciences MCSER Publishing*, 4(12), 31-35.
- Efeoğlu, E. (2014). Çevreci Açısından Girişim; Eko Girişimcilik. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 103-118.
- Efeoğullar, İ. E., Pekkan, N. Ü., Ciritci, S., & Çanşali, T. (2016). Girişimcilik Eğitiminde Yeni Metodlar: Girişimcilik Oyunu Örneği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 8(2), 17-26.
- Eraslan, L. (2011). İlköğretim Programlarında Girişimcilik Öğretimi (Hayat Bilgisi Dersi Örneği). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*(27), 82-94.
- Ercan, S., & Gökdeniz, İ. (2009). Girişimciliğin Gelişim Süreci ve Girişimcilik Açısından Kazakistan. *Bilgi/ Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(49), 59-82.
- Erdem, M. (2002). Proje Tabanlı Öğrenme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 172-179.
- Erdem, M., & Akkoyunlu, B. (2002). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Beşinci Sınıf Öğrencileriyle Yürütülen Ekiple Proje Tabanlı Öğrenme Üzerine Bir Çalışma. *İlköğretim Online E Dergi*, 2-11.
- Erdoğan, E., Çetinkaya , E., & Kurutkan, M. N. (2006). Bilgi Toplumunda Girişimciliğin Değişen Boyutu: Sanal Girişimcilik. Uluslararası Girişimcilik Kongresi (ss. 418-430). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: Kongreler Dizisi: 11.
- Ergun Özler, N. D., Giderler, C., & Baran, H. (2017). Öz Yeterlilik ve Kontrol Odağının Bireylerin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(13), 736-747.
- Erkocaoğlu, E., & Özgen, H. (2009). Kurumsal Girişimcilik ile Örgüt Yapısı Arasındaki İlişki. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 203-214.
- Eroğlu, S. (2019). Ortaokul Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerinin ve Sosyal Bilgiler Öğretiminde Girişimcilik Becerisi Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Eroğlu, S., & Deveci, H. (2021). Ortaokul Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeyleri ve Girişimcilik Becerisinin Sosyal Bilgiler Dersinde Kazandırılmasına ilişkin Öğretmen Görüşleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11(3), 1190-1211.
- Ersoy, H. (2010). Kültürel Çevrenin Girişimcilik Tercihine Etkisi. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 71-77.
- Eryılmaz, İ., & Dirik, D. (2016). Girişimcilik Niyeti Üzerine Nitel Bir Araştırma: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Örneği. Gençlerle 360 Derece 3. Uluslararası Öğrenci Kongresi (ss. 451-459). Manisa Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.

- Esen, A., & Çonkar, K. (1999). *Orta Anadolu(Konya, Kayseri, Sivas, Tokat) Girişimcilerinin Sosyo- Ekonomik Özellikleri, İşletmecilik Anlayışları ve Beklentileri Araştırması*. Konya: Konya Ticaret Odası Eğitim ve Kültür Yayınları.
- European Commission. (2011). *Entrepreneurship Education: Enabling Teachers as a Critical Success Factor "A report on Teacher Education and Training to prepare teachers for the challenge of entrepreneurship education."*. European Commission Publications.
- European Commission. (2015). *Entrepreneurship Education: A road to success A compilation of evidence on the impact of entrepreneurship education strategies and measures*. Publications Office of the European Union, 2015.
- European Commission, E. (2016). *Entrepreneurship Education at School in Europe*. Publications Office of the European Union.
- Fay, D., & Frese, M. (2000). Self-Starting Behavior at Work: Toward a Theory of Personal Initiative. İçinde J. Heckhausen, *Motivational Psychology Of Human Development* (ss. 307-337). Elsevier.
- Fay, D., & Frese, M. (2001). The Concept Of Personal Initiative: An Overview Of Validity Studies. *Human Performance*, 14(1), 97-124.
- Frese, M., Fay, D., Hilburger, T., Leng, K., & Tag, A. (1997). The Concept Of Personal Initiative: Operationalization, reliability and validity in two German samples. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 139-161.
- Garavan, T. N., & O'Conneide, B. (1994). Entrepreneurship Education and Training Programmes: : A Review and Evaluation-Part 1. *Journal of European Industrial Training*, 18(8), 3-12.
- Gedeon, S. (2010). What is Entrepreneurship ? *Ryerson Entrepreneur Institute*, 1(3), 16-35.
- Genç, K. Y. (2012). The Response Of The Entrepreneurship To The Changing Business Environment: *Strategic Entrepreneurship*. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 5(9), 71-84.
- Genç, K. Y. (2019). Eğitim Sisteminin Girişimcilik Davranışı Üzerindeki Etkisi: Finlandiya Örneği. International Symposium on Innovative Approaches in Social, Human and Administrative Sciences. 4, ss 259-266. SETSCI Conference Proceedings.
- Gibb, A. A. (1987). Enterprise Culture — Its Meaning and Implications for Education and Training. *Journal of European Industrial Training*, 11(2), 2-38.
- Gömleksiz, M. N., & Fidan, E. K. (2013). Proje Tabanlı Öğrenme Yönteminin Web Tasarımı Dersinde Kullanılmasına İlişkin Nitel Bir Çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(1), 120-135.
- Gömleksiz, M. N., & Kan, A. Ü. (2009). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Eleştirel Düşünme, Yaratıcı Düşünme ve Girişimcilik Becerilerinin Kazandırılmasındaki Etkinliğinin Belirlenmesi(Diyarbakır İl Örneği). *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları Dergisi*, 1, 39-49.
- Gözek, S. (2006). *Girişimci Adayının Özellikleri, Girişimcilik Eğilimleri Ve Girişimci Adaylarına Sağlanan Destekler*. Yüksek Lisans Tezi. Kahraman Maraş Sütçi İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı.

- Gözübüyük, D. (2019). *Yaratıcı, Eleştirel ve Yansıtıcı Düşünmenin Girişimcilik Becerisi Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. T.C. Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yaşam Boyu Öğrenme Ana Bilim Dalı Yaşam Boyu Öğrenme Bilim Dalı.
- Guzmán, J., & Liñán, F. (2005). Perspectives on Entrepreneurial Education: A US-Europe Comparison. Jean Monnet European Studies Centre Universidad Antonio de Nebrija, 1-30.
- Gümüsoğlu, Ş., & Karagöz, B. (2014). Tarihsel Süreçte Girişimcilik: Muğla Örneği. *Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 97-116.
- Güner, H., & Korkmaz, A. (2011). İstihdamın Arttırılmasında Girişimciliğin Önemi: Girişimcilik Destekleme Modeli Olarak İşgem'ler. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 2(2), 42-65.
- Güneş, S. (2010). Türk Zekâsı ve Girişimcilik. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 2(3), 255-277.
- Güney, S., & Çetin, A. (2003). Kültürün Girişimciliğe Etkisi ve Türkiye'de Girişimcilik Kültürü. H.Ü. *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1), 189-210.
- Gürdoğan, N. (2008). *Girişimcilik ve Girişim Kültürü*. İstanbul: İgiad Yayınları.
- Güreşçi, E. (2014). Girişimcilik Eğilimi Üzerine Bir Araştırma: İspir Hamza MYO Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9(1), 23-38.
- Hägg, G., & Kurczewska, A. (2022). Entrepreneurship Education Scholarly Progress and Future Challenges. Routledge Publications.
- Hancı, A. (2004). *Girişimcilikte Cinsiyet Faktörü ve Kadın Girişimciler Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Heilbrunn, S. (2010). Advancing Entrepreneurship in An Elementary School: A Case Study. *International Education Studies*, 3(2), 174-184.
- Hisrich, R. D., Peters, M. P., & Shepherd, D. A. (2017). *Entrepreneurship*. Mc Graw Hill Education Publications.
- Howard, F., O'Connor, A., & Kuratko, D. F. (2016). *Entrepreneurship: Theory, Process, Practice (4th Edition)*. Victoria: Typeset by Cenveo Puplicher Services.
- İbicioğlu, H., Özdaşlı, K., & Alparlan, A. M. (2009). Girişimci Özellikler ve Girişimcilik Türü Tercih Üzerine Ebeveyn Etkisi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Araştırması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 12(1-2), 521-538.
- İbicioğlu, H., Taş , S., & Özmen, H. İ. (2010). Üniversite Eğitimin Girişimcilik Düşüncesinin Gelişimine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2(1), 53-74.
- İlhan, S. (2004). Girişimcilik ve Sosyo- Ekonomik Süreçteki Yeri. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 70-75.
- İlhan, S. (2005). Bazı Değişkenler Açısından Elazığ'da Girişimci Profili. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 217-248.
- İncekırık , A., Sarıbay, B., & Sarıbay , E. (2019). *İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Örneği*. İçinde Editör M. Minyat, T. Özdiş, M. H. Yalçınkaya, & C. Cılbant (Ed.), (s. 373-394). Ekin Basım Yayın Dağıtım.

- İrmiş, A., & Barutçu, E. (2012). Öğrencilerin Kendilerini Girişimci Bir Kişiliğe Sahip Görmelerini ve İş Kurma Niyetlerini Etkileyen Faktörler: Bir Alan Araştırması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(2), 1-25.
- İşcan, Ö. F., & Kaygın, E. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 443-462.
- İşcan, Ö. F., & Kaygın, E. (2011). Potansiyel Girişimciler Olarak Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 275-286.
- İşık, N., İşık, H. B., & Kılınç, E. C. (2015). Girişimcilik ve İnovasyon İlişkisi: Teorik Bir Değerlendirme. *Jebpir*, 1(2), 57-90.
- İŞKUR,(2022).Kurs/ProgramBaşvuru.<https://esube.iskur.gov.tr/Kurs/ViewKursDetailsPopUp.aspx?id=643907>.
- İZKA, (2013). *İzmir Girişimcilik Ekosisteminin Geliştirilmesi Stratejisi*. İzmir: İzmir Kalkınma Ajansı(İZKA).
- Jalinus, N., Nabawi, R. A., & Mardin, A. (2017). The Seven Steps of Project Based Learning Model to Enhance Productive Competences of Vocational Students . *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 251-256.
- Johansen, V., & Schanke, T. (2014). Entrepreneurship Projects and Pupils' Academic Performance: a study of Norwegian secondary schools. *European Educational Research Journal*, 13(2), 155-166.
- Johnson, R., & Onwuegbuzie, A. (2004). Mixed Methods Research: A Research Paradigm Whose Time Has Come. *Educational Researcher*, 33(7), 14-26.
- Jones, B., & Iredale, N. (2010). Enterprise education as pedagogy. *Education Training*, 52(1), 7-19.
- Kalik, Y., & Kırındı, T. (2022). Fen Bilimleri Dersinde Okul Dışı STEM Etkinliklerinin Üstün/Özel Yetenekli Öğrencilerin STEM'e Karşı Tutumlarına ve Girişimcilik Becerileri Üzerine Etkisi. *Fen Bilimleri Öğretimi Dergisi*, 10(1), 38-63.
- Karaca, M., Özdevecioğlu, M., & İnce, F. (2016). Kamu Girişimcilerinin Kişilik Özelliklerini Belirlemeye Yönelik Uygulamalı Bir Çalışma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 94-119.
- Karadeniz, E. (2016). Türkiye'de Girişimcilik GEM 2016. Global Entrepreneurship Monitor.https://webdosya.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Girişimcilik/GEM_Küresel_Girişimcilik_Monitörü-2016_Türkiye_Raporu.pdf
- Karadeniz, Y., & Özkan, Ç. (2020). Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Bölümlerinin Artan Önemi: Lisans ve Lisansüstü Eğitim Düzeyinde Bir Araştırma. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 872-885.
- Karahan, S., Uca, S., & Güdük, T. (2022). Nitel Araştırmalarda Görüşme Türleri ve Görüşme Tekniklerinin Uygulanma Süreci. *Nitel Sosyal Bilimler*, 4(1), 78-101.
- Karalar, R. (2004). İşletme Kavramı. İçinde G. N. Berberoğlu, *Genel İşletme*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Karataş, S., & Özcan, S. (2010). Yaratıcı Düşünme Etkinliklerinin Öğrencilerin Yaratıcı Düşüncelerine ve Proje Gelistirmelerine Etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 225-243.

- Kasap, G., & Aydın, Z. B. (2019). Demografik Özelliklerin ve Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisi: U.Ü. Teknik Bilimler Yüksek Okulu Örneği. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 15(1), 97-118.
- Katz, L. G., & Chard, S. D. (1992). The Project Approach. *To The Educational Resources Information Center (Eric)*, 1-27.
- Kayalar, M., & Ömürbek , N. (2007). Girişimci Adaylarının Risk Almaya Yatkınlık Özelliğinin Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(1), 185-200.
- Keskin, S. (2014). Türkiye’de Kadın Girişimcilerin Durumu. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9(1), 71-94.
- Kılınç, E. (2019). Girişimcilik ve Girişimciler İçin Yol Haritası. İçinde Editör Ö. Sezer, & H. Çavuşoğlu (Ed.), *Kamu ve İşletme Yönetiminde Yeni Perspektifler* (s. 71-108). Ankara: İksad Yayınevi.
- Kirby, D. A. (2004). Entrepreneurship education: can business schools meet the challenge? *Emerald*, 46(8-9), 510-519.
- Koç, O. (2010). Toplumsal Sorunlarla Mücadelede Bir Kaldıraç Olarak Sosyal İnovasyon ve Sosyal Girişimcilik Açısından Önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 5(2), 205-212.
- Koçak, O. (2010). Bilgi Teknolojilerini Kullanan Yeni Girişimcilik Modelinin İş Yaratma Etkisi. *Journal of Social Policy Conferences*, (57), 381-405..
- Korkmaz , S. (2000). Girişimcilik ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *H. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 163-179.
- Korkmaz, H., & Kaptan, F. (2001). Fen Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 193-200.
- Korkmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi*, 14(2), 209-226.
- KOSGEB. (2016). Türkiye Girişimcilik Stratejisi ve Eylem Planı 2015-2018. 03 05 2021 tarihinde https://www.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mali%20Tablolar/Gisep_2015-2018_TR.pdf
- KOSGEB,(2022).Girişimcilik Destekleri 03 05 2021 tarihinde <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekler/6 m312/girisimcilik destekleri>,
- Kozlinska, I. (2011). Contemporary Approaches to Entrepreneurship Education. *Journal of Business Management*, 4, 205-220.
- Krajcik, J. S., & Blumenfeld, P. C. (2006). Project-Based Learning. In Editör R. K. SAWYER (Ed.), *The Cambridge Handbook of the Learning Sciences* (s. 317-333). Cambridge University Press.
- Krauss, J., & Boss, S. (2013). *Thinking Through Project-Based Learning Guiding Deeper Inquiry*. California: Corwin.
- Kutanis, R. Ö. (2003). Kadın ve Erkek Girişimcilerin Algılama Farklılıkları: Sakarya Örneği. Mart Cuma, 2021 tarihinde <http://www.kutanis.com: http://www.kutanis.com/rk/Eserler/B12.pdf>

- Küçük, O. (2007). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*. Seçkin Yayıncılık.
- Küçük, O. (2008). Türk Eğitim Sisteminde Girişimcilik ve Girişimcilik Eğitiminde Avrupa Birliği (AB) Hibe Projelerinden Yararlanma Düzeyi: Bir Uygulama. 2. Uluslararası Girişimcilik Kongresi (s. 364-369). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları.
- Küçükaltan, D. (2009). *Genel Bir Yaklaşımla Girişimcilik*. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 4(1), 21-28.
- Larmer, J. (2018). Project-Based Learning in Social Studies. *Social Education*, 82(1), 20-23.
- Larmer, J., Mergendoller, J., & Boss, S. (2015). *Setting The Standard for Project Based Learning (A Proven Approach to Rigorous Classroom Instruction)*. Alexandria, VA USA: ASCD Publications.
- Leavy, P. (2017). *Research Design : Quantitative, Qualitative, Mixed Methods, Arts-Based, and Community-Based Participatory Research Approaches*. A Division of Guilford Publications.
- Lee, K. (2020). *Towards an understanding of how university students learn within an entrepreneurship Education curriculum and pedagogy*. A thesis submitted to the University of Manchester for the degree of Doctorate in Education in the Faculty of Humanities . Manchester: School of Environment, Education and Development Manchester Institute of Education.
- Manimala, M., & Thomas, P. (2017). *Entrepreneurship Education Experiments with Curriculum, Pedagogy and Target Groups*. Springer Nature Singapore Pte Ltd.
- Marangoz, M. (2008). *Girişimcilik*. Pozitif Matbacılık Yayınları.
- Marangoz, M. (2016). *Girişimcilik, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 3. Baskı*. Beta Yayıncılık.
- Marangoz, M. (2016). *Girişimcilikte Güncel Konular ve Uygulamalar*. Beta Yayıncılık.
- Maya, İ. Ç., Uzman, E., & Işık, H. (2012). Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerini Farklı Kaynaklardan Algıladıkları Sosyal Desteğin Yordanması. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 7(1), 23-48.
- Mcmullen, J. S., & Shepherd, D. A. (2006). Entrepreneurial Action and the Role of Uncertainty in the Theory of the Entrepreneur. *Academy of Management Review*, 31(1), 132-152.
- MEB. (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler (4-7 Sınıflar) Dersi Öğretim Programı*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2009). *Ortaöğretim Girişimcilik Dersi Öğretim Programı*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2017). *Bilim Uygulamaları Dersi Öğretim Programı (5,6,7 ve 8. Sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2017). *Fen Bilimleri Öğretim Programı (3,4,5,6,7 ve 8. Sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2017). *Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (1,2 ve 3. Sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2017). *Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı (7 ve 8. Sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- MEB. (2017). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı(İlkokul ve Ortaokul 4, 5 , 6 ve 7. Sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Mecek, M. (2013). Kamu Kurumları ve Kamu İdarelerinin Tarihsel Süreç İçerisinde Girişimcilik Üzerine Etkileri. İçinde Editör M. Marangoz , K. Karaosmanoğlu , S. Tezören, & Ü. Manat (Ed.), *Uluslararası Girişimcilik ve Kariyer Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (ss. 487-509). Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Yayınları.
- Mecek, M., & Akın, F. (2014). *Kamu İdarelerinin Girişim Aracı Olarak Kamu İşletmeleri. VI International Congress On Entrepreneurship* 24-26 April (s. 89-99). International Atatürk- Alatau University Kyrgyzstan.
- Mei, W., & Symaco, L. (2022). University-wide entrepreneurship education in China's higher education institutions: issues and challenges. *Studies in Higher Education*, 47(1), 177-193.
- Meyer, N., & de Jongh, J. (2018). The Importance of Entrepreneurship as a Contributing Factor to Economic Growth and Development: The Case of Selected European Countries. *Journal of Economics and Behavioral Studies*, 10(4), 287-299.
- Moursund, D. (1999). Project-Based Learning Using Information Technology. *International Society for Technology in Education*, 1999.
- Müftüoğlu, M. T., & Durukan, T. (2004). *Girişimcilik ve KOBİ'ler*. Gazi Kitabevi Yayınları.
- MYK(MeslekiYeterlilikKurumu),(2018).11 12, 2022 tarihinde <https://www.myk.gov.tr/index.php/tr/haberler/102-tuerkiye-yeterlilikle-cercevesi-dairesi-bakanl/3666-2018de-guencellenen-anahtar-yetkinlikler-hakndaki-tavsiye-kararnn-tuerkce-tercuemesi-yaymlandi>
- Nur, B. H., & Erataş, F. (2013). Kültür Farklılıkları Ekseninde Girişimcilik Anlayışındaki Değişimler ve Yabancı Girişimcilik. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 155-171.
- Ocak, M., & Basım, N. (2017). Kurumsal Girişimciliğin Öncül ve Sonuçları Üzerine Türk Sanayi Firmalarında Görgül Bir Araştırma. *Business and Economics Research Journal*, 8(1), 131-151. Doi: 10.20409/berj.2017126249.
- OECD, (2004). *Fostering Entrepreneurship And Firm Creaton As a Driver Of Growth In a Global Economy*. 2nd OECD Conference of Ministers Responsible For (s. 1-68). OECD.
- Onay, M. (2015). İç Girişimcilik. E. Kaygın, & B. Güven İçinde, *Girişimcilik: Temel Kavramlar, Girişimcilik Türleri, Girişimcilikte Güncel Konular* (s. 87-109). İstanbul: Siyah İnci Akademi Yayınları.
- Oosterbeek, H., Van Praag , M., & Ijsselstein, A. (2010). The impact of entrepreneurship education on entrepreneurship skills and motivation. *European Economic Review*(54), 442-454.
- Orhan, K. (2017). Girişimcilik Potansiyeli Belirleme Envanteri'nin (Entrepreneurial Potential Assessment Inventory-EPAI) Türkçe'ye Uyarlanması ve Psikometrik Özellikleri. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 609-625.

- Ortaakarsu, F., & Can, Ş. (2019). Ortaokul Öğrencilerinin Fen Tabanlı Girişimcilik Eğilimlerinin Araştırılması. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırması Dergisi*, 5(3), 361-369.
- Öğüt, A., Bülbül, H., & Yılmaz, N. (2006). Strateji Yenileme Aracı Olarak Kuramsal Girişimcilik ve Bu Süreçte Yenilikçiliğin Önemi. Uluslararası Girişimcilik Kkongresi (s. 83-89). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları:86.
- Önel, A. (2018). Girişimci Öğrenciler ve Girişimci Öğretmenlerle Girişimci Türkiye'ye. *Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 256-286.
- Ören, K., & Biçkes, M. (2011). Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Potansiyeli Üzerindeki Etkileri(Nevşehir'deki Yüksek Öğrenim Öğrencileri Üzerinde Yapılan Bri Araştırma). *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bİlimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 67-86.
- Özcan, B., Çelteç, E. E., Sönmez , N., & Kırım, B. (2018). Girişimci Kişilik Özelliklerinin ve Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimine Etkisi- Kocaeli Üniversitesi Örneği. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 37-54.
- Özdaşlı, K., & Özkara, B. (2010). Girişimcilerin İş Fikri Bulma Yöntemleri ve İş Bulma Yöntemlerinin Karar Verme Tarzları ile İlişkisi: Isparta-Burdur Girişimcileri Üzeirnde Bir Araştırma. *Gazi İktisadi ve İdari Bİlimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 119-142
- Özdemir, A. A. (2010). Potansiyel Girişimci Olan Kadınların Motivasyon Faktörleri ve Eskişehir’ de Bir Araştırma. *Ege Akademik Bakış*, 10(1), 117-139.
- Özdemir, A., Saygılı , M., & Yıldırım, K. (2016). Risk Alma Eğilimi Ve Başarma İhtiyacının Girişimcilik Potansiyeline Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *İşletme Bilimi Dergisi*, 4(2), 121-140.
- Özdemir, H. Ö., & Toker, Ö. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Girişimciliklerinde Eğitim Düzeyi ve Cünsiyetin Etkisi. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(1), 159-172.
- Özdemir, Ş. (2019). Memurluğa Odaklanmış Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğitimi Hakkındaki Görüşlerine Yönelik Nitel Bir Araştırma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 21(37), 101-114.
- Özdemir, Ş., Yılmaz , N., Arsu , T., & Polat, Y. (2016). Türkiye’de Girişimcilik Eğitimi Üzerine Bir İnceleme. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 569-581.
- Özensoy, A. U. (2017). Proje Tabanlı Öğrenmenin Sosyal Bilgiler Dersinde Başarıya Etkisi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(9), 165-175.
- Özkaral, T. C., & Daş, H. (2022). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yapılandırmacı Yaklaşım Yönelik Öz Yeterlik Algıları ile Yer Temelli Eğitime İlişkin Tutumları. *Social Sciences Studies*, 2610-2621. Doi: 10.29228/s.
- Özkul, G. (2008). *Girişimcilik Teorileri ve Girişimci Tipleri: Antalya-Burdur-Isparta İllerinde (İBBS Düzey 2 TR61 Bölgesinde) İmalat Sanayi KOBİ’lerindeki Girişimciler Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisanas Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- Özler, D. E., Giderler, C., & Baran, H. (2017). Özyeterlilik ve Kontrol Odağının Bireylerin Girişimcilik Niyeti Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, ICMEB17 Özel Sayısı*, 13(13), 736-747.

- Öztürk, E., & Ada, Ş. (2006). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Proje Tabanlı Öğrenme ve Portfolyo Değerlendirme Yaklaşımlarının Eğitim ve Sinema Durumlarına Yansımaları. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*(13), 93-103.
- Öztürk, M. D. (2016). *Türkiye’de Kadın Girişimcilik: Kadınları Girişimciliğe Yönelten Faktörler, Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü Uluslararası Ticaret Anabilim Dalı Yayınları.
- Paksoy, M., & Özgöz, A. (2010). *Girişimcilik*. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Pehlivanoglu, F., & Kayan, K. (2019). Türkiye’de Girişimcilik: Mevcut Durum Analizi Ve Çözüm Önerileri. *Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 58-76.
- Pinchot, G., & Pellman, R. (1999). *Intrapreneuring in Action : A Handbook for Business Innovation*. Berrett-Koehler Publishers.
- Pittaway, L., & Cope, J. (2007). Entrepreneurship Education: A Systematic Review of the Evidence. *International Small Business Journal*, 25(5), 479-510.
- Plano Clark, V., & Creswell , J. (2014). *Understanding Research A Consumer’s Guide Second Edition*. Pearson Education, Inc.
- Plano Clark, V., & Creswell , J. (2015). *Understanding Research A Consumer’s Guide Second Edition*. New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Principles of Entrepreneurship_ pdf. (2021). Mart Salı, 2021 https://china.usembassy.china.org.cn/wpcontent/uploads/sites/252/2016/12/principles_of_entrepreneurship.pdf.
- QAA. (2018). Enterprise and Entrepreneurship Education: Guidance for UK Higher Education Providers. Glasgow: Quality Assurance Agency for Higher Education. https://www.qaa.ac.uk/docs/qaas/enhancement-and-development/enterprise-and-entrepreneurship-education-2018.pdf?sfvrsn=15f1f981_8
- Raposo , M., & Paço, A. (2011). Entrepreneurship education: Relationship between education and entrepreneurial activity. *Psicothema*, 23(3), 453-457.
- Rasmussen, E., & Sørheim, R. (2006). Action-based entrepreneurship education. *Technovation*(26), 185–194.
- Sakarya, S., Kosa, G., & Namal , B. (2006). Girişimcilik Sürecinde Fırsat ve Kırgızistan Örneği. Uluslararası Girişimcilik Kongresi (s. 99-110). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: 86 Kongreler Dizisi: 11.
- Saptono, A., Wibowo, A., Widyastuti, U., Narmaditya, B. S., & Yanto, H. (2021). Entrepreneurial self-efficacy among elementary students: the role of entrepreneurship education. *Heliyon*(7), 1-7.
- Saraçoğlu, A. S., Özyılmaz Akamca, G., & Yeşildere, S. (2006). İlköğretimde Proje Tabanlı Öğrenmenin Yeri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(3), 241-260.
- Sart, G. (2020). Bireysel Girişimcilik Eğilimi Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *International Journal of Applied Economic and Finance Studies*, 5(1), 58-72.
- Scarborough, N. M., & Cornwall, J. R. (2016). *Essentials of Entrepreneurship and Small Business Management*. United Kingdom: Pearson.

- Seikkula-Leino, J., Ruskovaara, E., Ikavalko, M., Mattila, J., & Rytola, T. (2010). Promoting entrepreneurship education: the role of the teacher. *Emerald*, 52(2), 117-127.
- Selanik Ay, T., & Acar, Ş. (2016). Sınıf Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisi Kaandırmaya Yönelik Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(58), 960-976.
- Serhateri, A., & Coşkun, E. (2006). Girişimcilikte Elektronik Ticaretin Önemi. Uluslararası Girişimcilik Kongresi (s. 111-117). Bışkek: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: 86 Kongreler Dizisi: 11.
- Sexton, D. L., & Bowman, N. (1985). The Entrepreneur: A Capable Executive and More. *Journal of Business Venturing*, 129-140.
- Seyrek, İ. H., & Gül, M. (2017). Finansal Okuryazarlık ve Girişimcilik Niyeti: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 15(2), 103-118.
- Sipahi, E. (1997). *Türkiye'de Girişimcilik ve Kadın Girişimciler Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi ve Organizasyon Bilim Dalı.
- Solomon, G. (2013, Ocak Salı). <https://free.openecclass.org/>. Kasım Salı, 2021 tarihinde https://free.openecclass.org/modules/document/file.php/ENG155/Projects%20online/PBL-Primer-www_techlearning_com.pdf
- Sommerrock, K. (2010). *Social Entrepreneurship Business Models Incentive Strategies to Catalyze Public Goods Provision*. Palgrave Macmillan.
- Soylu, Ş. (2014). Girişimcilik Üzerine Sosyo - Kültürel Etkiler: Türk Toplumu İçin Genel Bir Değerlendirme. IV .International Congress On Entrepreneurship 24- 26 April (s. 100-105). Bishkek: International Atatürk-Alatoo University Kyrgyzstan.
- Soysal, A. (2010). Girişimcilik Türleri 2: Yaratıcı, Fırsatçı, Bilişimci, Yenilikçi, Sanal Girişimcilik. İçinde Editör H. M. Paksoy, & A. Özgöz(Ed.), *Girişimcilik* (ss. 86-109). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.
- Soysal, A. (2015). Kamu Girişimciliği. İçinde Editör E. Kaygın, & B. Güven(Ed.), *Girişimcilik; Temel Kavramlar, Girişimcilik Türleri ve Girişimcilikte Güncel Konular* (ss. 129-144). Siyahinci Yayıncılık.
- Soysal, A. (2015). Sanal (Dijital) Girişimcilik. İçinde Editör E. Kaygın, & B. Güven (Ed.), *Girişimcilik: Temel Kavramlar, Girişimcilik Türleri, Girişimcilikte Güncel Konular* (ss. 179-189). Siyahinci Yayınları.
- Sönmez, A., & Toksoy, A. (2014). Türkiye’de Girişimcilik ve Türk Girişimci Profili Üzerine Bir Analiz. *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(2), 41-58.
- Sulej, K. P., Krzywonos, M., & Kwil, I. (2021). Environmental Entrepreneurship-Bibliometric And Content Analysis Of The Subject Literature Based On H-Core. *Journal of Cleaner Production*, 295, 1-25.
- Şahbaz, A. (2017). İnovasyon ve Girişimcilik Kavramlarının Karşılıklı Etkileşimi. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 20-38.
- Şentürk, Y. (2022). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Girişimcilik Eğitimine İlişkin Görüşleri. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 98-132.

- Şimşek, M. Ş., Akgemci, T., & Çelik, A. (2007). *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*. Adım Matbacılık & Ofset Yayıncılık.
- T.C. Onuncu Kalkınma Planı. (2014). *Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018 Girişimciliğin Geliştirilmesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Kalkınma Bakanlığı Yayınları.
- Taf, R., Dorf, Y., & Lazarowitz, R. (2000). A Project- Based Alternative Assesment System. *Studies in Educational Evaluation*, 171-191.
- Tanrıverdi, H., Bayram, G. N., & Alkan, M. (2016). Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 11(1), 1-29.
- Tarhan, M. (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Girişimcilik Becerisinin Kazandırılması Üzerine Bir Eylem Araştırması*. Doktora Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Tarhan, M., & Gülmez, A. (2021). Girişimcilik Becerisinin Kazandırılmasında Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımı: Japonya Örneği. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 175-188.
- Tarhan, M., & Kılıç, F. (2017). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Girişimcilik Eğitiminin Kazandırılması Yönelik Kaynaklar Bibliyografyası. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 1974-1993.
- Tashakkori, A., & Creswell, W. J. (2007). Editorial: The New Era of Mixed Methods. *Journal of Mixed Methods Research*, 3-7.
- Taş, H. Y., & Şemşek, İ. (2017). Türkiye'de ve Dünya'da Sosyal Girişimcilik Örnekleri ve İstihdama Katkıları. *Hak İş Emek ve Toplum Dergisi*, 6(16), 480-497.
- Taysı, K., & Canbaz, S. (2014). Önlisans Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerini ve Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(1), 59-67.
- TDK. (1998). *Türkçe Sözlük-1 A-J. Sözlük Bilim ve Uygulama Kolu Yayınları Türkçe Sözlükler Dizisi : 1*. Türk Tarih Kurumu Basım Evi.
- Tekin, Ö. A., & Özkul, G. (2014). Turizm Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği. 6th. International Congress on Entrepreneurship, (s. 1-21). Bishkek.
- Tezcan, H., Yılmaz, Ü., & Babaoğlu, M. (2005). Radyoaktivite Öğretiminde İşbirlikçi Öğrenme Yöntemi İle Geleneksel Öğretim Yöntemin Başarıya Etkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 55-68.
- Thomas, J. W. (2000, March). A Review of Research on Project Based Learning. http://www.bobpearlman.org/BestPractices/PBL_Research.pdf
- Top, S. (2006). *Girişimcilik: Keşif Süreci*. Beta Yayıncılık.
- Top, S., & Sevcen, M. (2006). Girişimcilik Niyet Modelleri ve Kültürel Kimliğin Etkileri. *KÖK Araştırmalar Journal*, V. VIII, 1-14.
- Torlak, Ö. (tarih yok). Girişimin Etik Temelleri. İçinde Editör B. Z. Erdoğan (Ed.), *KOSGEB Girişimcilik El Kitabı* (ss. 125-138). KOSGEB.
- Tosunoğlu, B. T. (2013). Girişimcilik ve Ekonomik Gelişme. İçinde Editör Y. Ürper (Ed.), *Girişimcilik* (ss. 152-164). Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Tosunoğlu, B. T. (2003, Temmuz). *Girişimcilik ve Türkiye'nin Ekonomik Gelişme Sürecinde Girişimciliğin Yeri*. Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turan, M., & Nacimudinova, S. (2006). Girişimcilerin Sahip Olduğu Kişiliklerinin Kültürler Arası Değişim Göstermesi Türkiye ve Kırgızistan'lı Girişimciler Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Araştırma. Uluslararası Girişimcilik Kongresi (s. 351-360). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: 86 Kongreler Dizisi: 11.
- Tutar, H., Altınkaynak, F., & Terzi, D. (2013). *Girişimcilik (Temel Girişimcilik ve İş Kurma Süreci)*. Detay Yayıncılık.
- TÜBİTAK. (2021, 12 23). 2021 Yılı Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi Sonuçları. 9 8, 2022 tarihinde <https://www.tubitak.gov.tr/>: <https://tubitak.gov.tr/sites/default/files/gvye2021.pdf>
- Türkmen, M., & İşbilir, U. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerinin Sosyo- Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2), 18 - 28.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme . *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 24(24), 543-559.
- TÜSİAD, (1987). *Türkiye'de Girişimcilik ile İlgili Sorunlar ve Çözümler*. TÜSİAD Yayınları.
- TÜSİAD, (2002). *Türkiye'de Girişimcilik*. Lebib Yalkın Yayınları ve Basım İşleri A.Ş.
- TYYÇ, (2011, 12 21). Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi Yönetmelik Taslağı. T.C. Yüksek Öğretim Kurumu. 20 11, 2022 tarihinde <http://tyyc.yok.gov.tr/>
- Ukah, T. A. (2021). Entrepreneurship Skills Development and Self Reliance Motive. *World Journal of Entrepreneurial Development Studies*, 6(1), 43-52.
- Uluköy, M., & Demireli , C. (2014). Cinsiyetin Girişimcilik Özellikleri Üzerine Etkisi: Erkek Girişimcilik ve Kadın Girişimciliğin Karşılaştırmalı Analizi. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 47-55.
- Uluyol, O. (2013). Öğrencilerin Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Gölbaşı Meslek Yüksek Pkulu Örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(13), 349-372.
- Uysal, Ö. (2021). Proje Tabanlı Öğrenme ile Kazanılan 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Bir Nitel Araştırma. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 4(2), 85-110.
- Ürper, Y. (2018). İşletmeler ve Özellikleri. Z. Erdoğan, & A. Hepkul içinde, *Genel İşletme* (s. 2-33). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Virtanem, M. (1997). The Role of Different Theories in Explaining. İçinde Editör S. Kunkel (Ed.), *Entrepreneurship: The Engine of Global Economic Development* (ss. 1-17). San Francisco: Journal of Best Papers of the 42nd World Conference, International Council for Small Business.
- Vurgun, F., & Bektaş , O. (2019). Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Fen'e Yönelik Girişimciliklerinin Belirlenmesi. *Fen, Matematik, Girişimcilik ve Teknoloji Eğitimi Dergisi*, 2(2), 60-78.

- Walia, A. (2017). Competency Mapping as a Powerful Tool for Value Creation in the Entrepreneurial Education. In Editör M. Manimala , & P. Thomas (Ed.), *Entrepreneurship Education: Experiments with Curriculum, Pedagogy and Target Groups* (ss. 191-207). Springer.
- Wickham, P. A. (2001). *Strategic Entrepreneurship*. Pearson Education.
- Yaman, S., Bal İncebacak , B., & Sarışan Tungaç, A. (2022). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimleri Ölçeğinin Ortaokul Düzeyine Uyarlanması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(62), 208-233.
- Yavuz, A., & Yavuz, H. (2017). Girişimcilik Eğilimlerinin Belirlenmesi: Taşkent Meslek Yüksek Okulu Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(21), 89-100.
- Yelkikalan, N., Akatay , A., Yıldırım, H. M., Karadeniz, Y., Köse, C., Koncagül, Ö., et al. (2010). Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(19), 51-59.
- Yener, S. (2018). Sosyolojik Kuramlar Çerçevesinde Aile ve Girişimcilik İlişkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(6), 869-878.
- Yeşilay, R. B. (2006). Girişimcilik Perspektifinden Türkiye'nin Yapısal Analizi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1, 105-122.
- Yıldız, Z. (2012). *Proje Tabanlı Öğrenme Yaklaşımınınorta Öğretim Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Problem Çözme ve Akademi Risk Alma Düzeylerine Etkisi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, H., & Görmüş, A. Ş. (2012). Stratejik Girişimciliğin, Algılanan Örgütsel Destek ve Örgütsel Öğrenme Üzerine Etkilerinin Araştırılması: Tekstil Sektöründe Ampirik Bir Çalışma. *Journal of Yasar University*, 26(7), 4483-4504.
- Yurtseven, R. (2020). İlkokulda Girişimcilik Eğitimi: Amaç, İçerik ve Öğretim Süreci. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi*, 3(2), 135-153.
- Yurtseven, R., & Ergün, M. (2018). İlkokul Öğrencilerinin Girişimcilik Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Öğretmen Görüşleri. *International Journal of Social Science Research*, 7(1), 118-140.
- Yüzbaşıoğlu, N. (2006). Girişimci Firmaların Gelişimini Ve Yönetim TarzlarınıEtkileyen Faktörlerin Vaka Analizi Metodu Yardımıyla Değerlendirilmesi. *Uluslararası Girişimcilik Kongresi* (s. 234-245). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: 86 Kongreler Dizisi: 11.
- Zahra, S. A. (1991). Predictors and Financial Outcomes Of Corporate Entrepreneurship :An Exploratory Study. *Journal of Business Venturing*, 6(4), 259-285.

ETİK KURUL ONAYI

Bu çalışma için etik kurul onayı Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'nun (Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu) 30/12/2021 tarihli ve 12/07 numaralı kararı ile alınmıştır.

EKLER

EK 1. Girişimcilik Ölçeği

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK GİRİşİMCİLİK ÖLÇEĞİ

Sevgili öğrenci,

Aşağıda girişimcilik özelliklerinizi belirlemek üzere maddelere yer verilmiştir. Bu maddeleri dikkatle okuyunuz. Daha sonra bu ifadelere hangi düzeyde sahip olduğunuzu değerlendirerek aşağıda bulunan seçenekler arasından kendinize uygun olanı işaretleyiniz. Çalışmanın amacına uygun bir şekilde değerlendirilebilmesi için soruları içtenlikle yanıtlamanız önemli görölmektedir. Yardımlarınız için teşekkür ederiz.

I. BÖLÜM

Kişisel Bilgiler

Kardeş Sayısı:

Eğitim Durumu:

Cinsiyet

Kız

☐

Erkek

☐

	Okuma Yazma Bilmiyor	Okuma Yazma Biliyor	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Lisansüstü
Anne							
Baba							

II. BÖLÜM

1. Başarılarımı devam ettirmek için çaba gösteririm.
a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
2. Farklı konularda kendimi geliştirmeye çalışırım.
a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
3. Belirlediğim hedefe ulaşmak için farklı yollar denerim.
a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
4. Yeni bilgiler öğrenmek için çaba harcarım.
a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
5. Belirlediğim bir hedefe ulaşmaya çalışırım.
a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
6. Kararlarımı alırken kendime güvenirim.
a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
7. Başarılı olmak için kendimi motive ederim.
a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
8. Bir konuda başarılı olmak için istekli davranırım.
a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
9. Karşılaştığım yeni bilgilere ilgiyle yaklaşırım.
a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
10. Kendime olan güvenim yüksektir.
a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum

11. Hayal kurmayı severim. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
12. Güçlü ve zayıf yönlerimi bilirim. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
13. İnsanların sorunlarını çözdüğümde kendime olan güvenim artar. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
14. Fırsatları değerlendirmek için risk alırım. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
15. Başarıya ulaşmak için risk alırım. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
16. Hayatta yeni şeyler keşfetmek için risk alırım. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
17. Hayallerimi gerçeğe dönüştürmek için risk alırım. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
18. Hayatımda risk almayı severim. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
19. İsteklerimi elde etmek için risk alırım. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
20. Bir sorunu çözmek için riskli yollar denerim. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
21. Risk içeren konularda cesaretli davranırım. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum

22. Kararlarımı verirken risk alırım. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
23. Aldığım riskli kararların sonuçlarını üstlenirim. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
24. Risk alırken önsezilerime güvenirim. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
25. Beklenmeyen durumlarda ortaya çıkan fırsatları değerlendiririm. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
26. Elimdeki kaynaklarla orijinal ürünler ortaya koyarım. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
27. Olumsuz durumları fırsata çeviririm. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
28. Hayatta yaptığım hataları kendimi geliştirmek için bir fırsat olarak görürüm. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum
29. Olaylara farklı açılardan bakarım. a) Kesinlikle katılmıyorum b) Katılmıyorum c) Katılıyorum d) Kesinlikle katılıyorum

30. Öne sürdüğüm fikirler çevremdekiler tarafından desteklenir.

a) Kesinlikle katılmıyorum **b)** Katılmıyorum **c)** Katılıyorum **d)** Kesinlikle katılıyorum

31. Bir konuda kimsenin göremediği fırsatları fark ederim.

a) Kesinlikle katılmıyorum **b)** Katılmıyorum **c)** Katılıyorum **d)** Kesinlikle katılıyorum

EK 2. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli öğrenciler, aşağıda sizinle ve ailenizle ilgili bazı sorular yer almaktadır. Lütfen soruların tamamını cevaplayınız. Araştırma sonunda elde edilecek bilgiler yalnızca bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Kişisel bilgi formunda verdiğiniz bilgileri başkaları duymayacak ve okumayacaktır. Soruları açık yüreklilikle cevaplamanız benim için çok önemlidir. Araştırmama katkılarınız için teşekkür ederim.

Battal Gazi ÜLKER

Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Ad-Soyadı:

Sınıf-Şube:

No :

1.Cinsiyetiniz : ☐ Kız ☐ Erkek

2. Annenizin Öğrenim Durumu:

☐ Okuma-yazma bilmiyor ☐ İlkokul ☐ Ortaokul
☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü

3. Babanızın Öğrenim Durumu:

☐ Okuma-yazma bilmiyor ☐ İlkokul ☐ Ortaokul
☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisansüstü

4. Annenizin Mesleği:

☐ Ev hanımı ☐ Çalışıyor (Yaptığı işi yazınız):

5. Babanızın Mesleği:

☐ Çalışmıyor ☐ Çalışıyor (Yaptığı işi yazınız):

6. Ailenizin ortalama aylık geliri:

- ☐ 2.825,00 TL'den az ☐ 2.825,00 TL ☐ 2.825,00-5.650,00 TL
☐ 5.650,00 TL ☐ 5.650,00 TL ve üstü

7. Aşağıdaki mesleklerden hangisi daha çok ilginizi çekmektedir?

- ☐ Çiftçi ☐ Öğretmen ☐ Doktor
☐ Avukat ☐ Esnaf ☐ İşçi
☐ Diğer :

Diğer seçeneğini işaretlediyseniz karşısına ilginizi çeken mesleği yazınız.

8. Çevrenizde kendi işinin sahibi olan insanlar var mı?

- ☐ Evet
☐ Hayır

9. Siz kendi işinizi kurarak başka insanlara iş imkânı sağlamak ister misiniz?

- ☐ Evet
☐ Hayır

10. Aşağıdaki haberlerden hangisi daha çok ilginizi çeker

- ☐ Siyaset ☐ Sanat ☐ Spor
☐ Ekonomi ☐ Magazin ☐ Bilim

11. Daha önce hiç sosyal yardım projesinde yer aldınız mı?

- ☐ Evet ☐ Hayır

Cevabınız evet ise kısaca yazınız:

EK 3. Ders Planları

Ders Planı-1

1.BÖLÜM	
22.02.2022	
Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf	5. Sınıf
Öğrenme alanı	Üretim, Dağıtım ve Tüketim
Konu	Yaşadığımız Yer ve Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler
Süre	40'
Uygulama ortamı	Sınıf
2.BÖLÜM	
Kazanımlar	5.5.1. Yaşadığı bölgenin ekonomik faaliyetlerini belirler.
Değerler ve beceriler	Girişimcilik, iş birliği, yenilikçilik ve araştırma gibi becerilerin öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanacak.
Yöntem ve Teknikler	Proje Tabanlı Öğrenme
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Akıllı Tahta, Sunu, Video http://www.sosyalsayislar.com.tr
Hedef Davranışlar/Kazanımlar	Girişimcilik becerisinin ekonomik hayattaki önemini değerlendirir.
Derse Geçiş	İnsanlar, günlük yaşamlarını devam ettirebilmek için pek çok şeye ihtiyaç duyarlar. Giyinme beslenme, barınma, sağlık gibi ihtiyaçlarının tamamını kendileri karşılayamadığı için bazı ihtiyaçlarını satın almak zorunda kalırlar. Bu durum ekonomi faaliyetlerinin doğmasını sağlamıştır. İnsanlar bazı ekonomik faaliyetlerde çalışarak ürünler elde ederler. Tarım, sanayi, madencilik ürün elde edilen faaliyetlerdendir. Bazı iş kollarında ise yeni bir ürün elde edilmez, hizmet üretilir. Eğitim, sağlık, haberleşme, bankacılık, ulaşım gibi faaliyetler buna örnek verilebilir. 1- T.C. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı'nın (KOSGEB) ne amaçla kurulduğunu biliyor musunuz, örnek vererek açıklayınız? 2- KOSGEB hangi iş alanlarında girişimcileri desteklemektedir, açıklayınız. 3- Girişimcilik nedir örnek vererek açıklayınız? Öğrencilerden gelen cevaplara göre konuya geçiş yapılacaktır. KOSGEB'in resmi sayfasından alınan video öğrencilere izletildikten sonra, öğretmen tarafından Erzincan KOSGEB'den alınan bilgilerle hazırlanan sunu öğrencilere aktarılır. (Her bir grup gerekli görülmesi durumunda KOSGEB ile ilgili hazırlanmış slayt çalışmasını ve videonun bir kopyasını öğretmenden talep edebilir). Daha önceden oluşturulan

	proje grupları videoyu ve sunumu dikkatlice dinleyerek edindikleri bilgileri proje günlüklerine yazarlar. Grup üyeleri yazdıkları bilgileri karşılaştırarak bilgilerin doğruluğundan emin olurlar.
3.BÖLÜM	
Ölçme-Değerlendirme Grupla Öğrenme Etkinliklerine Yönelik Ölçme ve Değerlendirme	- Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme. -Öğrenci proje grupları tarafından proje günlüklerinin doldurulması sağlanır. - Her bir grup edindikleri bilgiler ışığında hazırlayacakları girişimcilik gazetesinin KOSGEB ile ilgili bölümüne ne tür bir haber yazacaklarını aralarında tartışır. - Grup üyeleri iş birliği ve dayanışma içinde konu ile ilgili haberi oluşturur. - Hazırlayacakları gazetede özellikle girişimcilik becerisinin vurgulandığına dikkat ederler.
4.BÖLÜM	
Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar:	Önerilen ders saati içinde ders işlenmiştir. Öğrencilerin hazırlayacakları gazete ile ilgili eksiklikleri okul dışı zamanlarda bir araya gelerek tamamlamaları öngörülmüştür.

Ders Planı-2

1.BÖLÜM	
1.03.2022	
Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf	5. Sınıf
Öğrenme alanı	Üretim, Dağıtım ve Tüketim
Konu	Yaşadığımız Yer ve Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler
Süre	40'
Uygulama ortamı	Sınıf
2.BÖLÜM	
Kazanımlar	SB.5.5.2. Yaşadığı bölgedeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanır.
Değerler ve beceriler	Sorumluluk, girişimcilik, iş birliği, yenilikçilik ve araştırma gibi becerilerin öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanacak.
Yöntem ve Teknikler	Proje Tabanlı Öğrenme
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Gezi, Anlatım, Soru- Cevap ve Gözlem
Hedef Davranışlar/Kazanımlar	Girişimcilik becerisinin ekonomik hayattaki önemini değerlendirir.
Derse Geçiş	İhtiyaçlarımızı karşılamak için yaptığımız işe meslek denir. Bir insanın bütün istek ve ihtiyaçlarını kendisinin karşılaması imkânsızdır. Bu nedenle toplumda iş bölümü ve dolayısıyla meslekler ortaya çıkmıştır. Hangi mesleği seçeceğimize küçük yaşta karar verip ona göre eğitim almalıyız. Meslek seçiminde kabiliyet, istek ve eğitim önemlidir. Para, çevre ve aile isteği tercih sebebi olmamalıdır. İnsanlar farklı mesleklerde çalışarak yaşamlarını sürdürürler. Kimi doktor, kimi çiftçi, kimi bakkal, kimi manav... Gelişen dünyada yeni meslekler de ortaya çıkmaktadır. Bilgisayar programcılığı, pilotluk, yazılım mühendisliği, reklamcılık günümüzün yaygınlaşan mesleklerindendir. Ülkemizde insanların geçimini sağlamak için çalıştığı pek çok meslek vardır. Meslekler genellikle yaşadığımız bölgenin ekonomik faaliyetleriyle ilgilidir. Erzincan Organize Sanayi Bölgesinde bulunan CTT tekstil fabrikası Sosyal Bilgiler öğretmenleri eşliğinde öğrenciler tarafından ziyaret edilir. Öğrenciler öğretmenin gözetiminde, fabrikanın kurucusuyla birlikte fabrikayı gezer. Fabrika sahibinin ürettikleri ürünlerin her aşamasını öğrencilere anlatması sağlanır. Fabrika gezisi tamamlandıktan sonra, daha önceden hazırlanan sorular fabrika sahibine yönlendirilerek, elde edilen bilgiler öğrenciler tarafından proje günlüklerine işlenir.
3.BÖLÜM	

Ölçme-Değerlendirme • Grupla Öğrenme Etkinliklerine Yönelik Ölçme ve Değerlendirme	▪ Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme. -Öğrenci proje grupları tarafından proje günlüklerinin doldurulması sağlanır. ▪ Her bir grup edindikleri bilgiler ışığında hazırlayacakları girişimcilik gazetesinin Erzincan OSB'yi Keşfediyorum(CTT Tekstil) bölümüne yazacakları haber metni ile ilgili olarak fikir alışverişinde bulunurlar ▪ Grup üyeleri iş birliği ve dayanışma içinde konu ile ilgili haberi oluşturur. ▪ Hazırlayacakları gazetede özellikle girişimcilik becerisinin vurgulandığına dikkat ederler.
4.BÖLÜM	
Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar:	Önerilen ders saati içinde ders işlenmiştir. Öğrencilerin hazırlayacakları gazete ile ilgili eksiklikleri okul dışı zamanlarda bir araya gelerek tamamlamaları öngörülmüştür.

Ders Planı-3

1.BÖLÜM		09. 03.
2022		
Ders	Sosyal Bilgiler	
Sınıf	5. Sınıf	
Öğrenme alanı	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	
Konu	Yaşadığımız Yer ve Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler	
Süre	40'	
Uygulama ortamı	Sınıf	
2.BÖLÜM		
Kazanımlar	SB.5.5.4. Kullandığı temel ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder.	
Değerler ve beceriler	Sorumluluk, girişimcilik, iş birliği, yenilikçilik ve araştırma gibi becerilerin öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanacak.	
Yöntem ve Teknikler	Proje Tabanlı Öğrenme	
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Gezi, Anlatım, Soru- Cevap	
Hedef Davranışlar/Kazanımlar	Girişimcilik becerisinin ekonomik hayattaki önemini değerlendirir.	
Derse Geçiş	Erzincan Organize Sanayi Bölgesinde bulunan Yedigün Süt Ürünleri işletmesi Sosyal Bilgiler öğretmeni eşliğinde öğrenciler tarafından ziyaret edilir. Öğrenciler öğretmenin gözetiminde, işletmenin kurucusuyla birlikte fabrikayı gezer. Fabrika sahibinin ürettikleri ürünlerin her aşamasını öğrencilere anlatması sağlanır. Fabrika gezisi tamamlandıktan sonra, daha önceden hazırlanan sorular fabrika sahibine yönlendirilerek, elde edilen bilgiler öğrenciler tarafından proje günlüklerine işlenir.	
3.BÖLÜM		
Ölçme-Değerlendirme	- Grupla Öğrenme Etkinliklerine Yönelik Ölçme ve Değerlendirme - Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme. -Öğrenci proje grupları tarafından proje günlüklerinin doldurulması sağlanır. - Her bir grup edindikleri bilgiler ışığında hazırlayacakları girişimcilik gazetesinin Erzincan OSB'yi Keşfediyorum(Yedigün Süt Ürünleri) bölümüne yazacakları haber metni ile ilgili olarak fikir alışverişinde bulunurlar. - Grup üyeleri iş birliği ve dayanışma içinde konu ile ilgili haberi oluşturur. - Hazırlayacakları gazetede özellikle girişimcilik becerisinin vurgulandığına dikkat ederler.	
4.BÖLÜM		
Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar:	Önerilen ders saati içinde ders işlenmiştir. Öğrencilerin hazırlayacakları gazete ile ilgili eksiklikleri okul dışı zamanlarda bir araya gelerek tamamlamaları öngörülmüştür.	

Ders Planı-4

1.BÖLÜM	
15.03.2022	
Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf	5. Sınıf
Öğrenme alanı	Üretim, Dağıtım ve Tüketim
Konu	Yaşadığımız Yer ve Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler
Süre	40+40'
Uygulama ortamı	Sınıf
2.BÖLÜM	
Kazanımlar	SB.5.5.5. İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.
Değerler ve beceriler	Girişimcilik, iş birliği, yenilikçilik ve araştırma gibi becerilerin öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanacak.
Yöntem ve Teknikler	Proje Tabanlı Öğrenme
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Gezi, Anlatım, Soru- Cevap
Hedef Davranışlar/Kazanımlar	Girişimcilik becerisinin ekonomik hayattaki önemini değerlendirir.
Derse Geçiş	İnsanların ekonomideki önemli bir rolü de girişimciliktir. Ekonomik alanda düşündüklerini işe, eyleme dönüştüren insana girişimci denir. Yeni fikirler bulup, projeler üretip bunları hayata geçirmek önemlidir. Bu sayede yeni bir iş kurup insanlara iş imkânları yaratabilir, üretime, ülke ekonomisine katkıda bulunabiliriz. Öğrencilerde girişimcilik becerisini geliştirmek adına, öğretmen tarafından hazırlanan çiğ köfte, proje grupları tarafından okulda öğrencilere satılır. Çiğköfte hazırlamak için alışveriş yapıldıktan sonra, öğretmen öğrencilerle birlikte kaç TL masraf ettiklerini ve çiğ köfteyi kaç TL'ye satsarlarsa kar edebileceklerini belirlemelerine yardımcı olur. Proje gruplarının çiğ köfte etkinliğine etkin bir şekilde katılımı sağlanır. Çiğ köfteler satıldıktan sonra kazanılan para öğrencilerle birlikte hesaplandıktan sonra kar oranı belirlenerek elde edilen kar öğrenciler arasında eşit bir şekilde paylaşılır.
3.BÖLÜM	
Ölçme-Değerlendirme	Grupla Öğrenme Etkinliklerine Yönelik Ölçme ve Değerlendirme
	- Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme. -Öğrenci proje grupları tarafından proje günlüklerinin doldurulması sağlanır. - Her bir grup edindikleri bilgiler ışığında hazırlayacakları girişimcilik gazetesinin Üretiyorum-Satıyorum ile ilgili bölümüne ne tür bir haber yazacaklarını aralarında tartışırlar. - Grup üyeleri iş birliği ve dayanışma içinde konu ile ilgili haberi oluşturur. - Hazırlayacakları gazetede özellikle girişimcilik becerisinin vurgulandığına dikkat ederler.
4.BÖLÜM	
Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar:	Önerilen ders saati içinde ders işlenmiştir. Öğrencilerin hazırlayacakları gazete ile ilgili eksiklikleri okul dışı zamanlarda bir araya gelerek tamamlamaları öngörülmüştür.

Ders Planı-5

1.BÖLÜM	
29.03.2022	
Ders	Sosyal Bilgiler
Sınıf	5. Sınıf
Öğrenme alanı	Üretim, Dağıtım ve Tüketim
Konu	Yaşadığımız Yer ve Çevremizdeki Ekonomik Faaliyetler
Süre	40'
Uygulama ortamı	Sınıf
2.BÖLÜM	
Kazanımlar	SB.5.5.3. Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder.
Değerler ve beceriler	Girişimcilik, iş birliği, yenilikçilik ve araştırma gibi becerilerin öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanacak.
Yöntem ve Teknikler	Proje Tabanlı Öğrenme
Kullanılan Eğitim Teknolojileri-Araç, Gereçler ve Kaynakça	Soru-Cevap, Anlatım
Hedef Davranışlar/Kazanımlar	Girişimcilik becerisinin ekonomik hayattaki önemini değerlendirir.
Derse Geçiş	Öğretmen tarafından konu ile ilgili ön bilgi verildikten sonra, okulumuzun bulunduğu bölgede kendine ait bir işletmesi olan kadın girişimci öğrencilerle bir araya getirilerek, daha önceden hazırlanan soruların öğrenciler tarafından kadın girişimciye sorulması sağlanır. Her bir grup üyesi cevapları proje günlüklerine yazdıktan sonra bir sonraki soruya geçilir. Grup üyeleri dilerse farklı sorular da sorabilirler. Bu sorular sonradan proje günlükleri sorularına eklenebilir.
3.BÖLÜM	
Ölçme-Değerlendirme	- Grupla Öğrenme Etkinliklerine Yönelik Ölçme ve Değerlendirme - Grupla öğrenme etkinliklerine yönelik ölçme değerlendirme. -Öğrenci proje grupları tarafından proje günlüklerinin doldurulması sağlanır. - Her bir grup edindikleri bilgiler ışığında hazırlayacakları girişimcilik gazetesinin “Kadın Girişimcilerle Buluşuyorum” ile ilgili bölümüne ne tür bir haber yazacaklarını aralarında tartışır. - Grup üyeleri iş birliği ve dayanışma içinde konu ile ilgili haberi oluşturur. - Hazırlayacakları gazetede özellikle girişimcilik becerisinin vurgulandığına dikkat ederler.
4.BÖLÜM	
Planın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar:	Önerilen ders saati içinde ders işlenmiştir. Öğrencilerin hazırlayacakları gazete ile ilgili eksiklikleri okul dışı zamanlarda bir araya gelerek tamamlamaları öngörülmüştür.

EK 4. Proje Günlükleri

Proje Günlükleri-1

PROJENİN ADI:	Erzincan KOSGEB ile Bilgileniyorum
KOSGEB'in açılımı nedir? KOSGEB'in kuruluş amacı nedir?	
Erzincan KOSGEB bünyesinde kaç girişimciye destek verilmiştir?	
Girişimciler hangi alanlarda faaliyetlerde bulunmuşlardır?(Meslekleri nelerdir)	
Kaç Girişimciye Girişimcilik Eğitimi verilmiştir. Bunlardan kaç kadın kaç erkek girişimcilerden oluşmaktadır.	
Destek alan girişimcilerden kaç tanesi erkek, kaç tanesi kadın girişimcilerden oluşmaktadır (Bu bölümle ilgili arka sayfayı kullanabilirsiniz)	

Proje Günlükleri-2

Projenin Adı	Erzincan OSB'yi Keşfediyorum (CTT Tekstil)
Fabrikada ne tür ürünler üretiliyor?	
Fabrikada toplam kaç kişi istihdam (çalıştırılıyor) ediliyor? Bunların kaç kadın kaç erkek?	
Fabrikayı kurarken ne gibi zorluklar yaşadınız?	
Bir girişimci olarak sorumluluklarınız nelerdir?	
Yaptığınız üretimin ülke ve şehrimizin ekonomisine katkıları nelerdir?	
Yaptığınız işin riskleri nelerdir?	
Siz olsaydınız böyle bir fabrika kurmak ister miydiniz? (Öğrenciler Cevaplayacak) -Kuracağınız işin size, çevrenize ve ülkenize faydaları neler olabilir? -Risk alma, çevreyi gözlemleme, ihtiyaçları belirleme, hayal gücü, kendine güvenme açısından değerlendirebilirsiniz. (Bu bölümle ilgili arka sayfayı kullanabilirsiniz)	

Proje Günlükleri-3

Projenin Adı	Erzincan OSB'yi Keşfediyorum (Yedigün Süt Ürünleri)
İşletmenizde ne tür ürünler üretiliyor?	
İşletmenizde toplam kaç kişi istihdam (çalıştırılıyor) ediliyor? Bunların kaç kadını kaç erkek?	
Bu işletmeyi kurarken ne gibi zorluklar yaşadınız?	
Bir girişimci olarak sorumluluklarınız nelerdir?	
Yaptığınız üretimin ülke ve şehrimizin ekonomisine katkıları nelerdir?	
Yaptığınız işin riskleri nelerdir?	
Siz olsaydınız böyle bir fabrika kurmak ister miydiniz? (Öğrenciler Cevaplayacak) -Kuracağınız işin size, çevrenize ve ülkenize faydaları neler olabilir? -Risk alma, çevreyi gözlemleme, ihtiyaçları belirleme, hayal gücü, kendine güvenme açısından değerlendirebilirsiniz. (Bu bölümle ilgili arka sayfayı kullanabilirsiniz)	

Proje Günlükleri-4

Projenin Adı:	Kadın Girişimcilerle Buluşuyorum
Girişimci olmaya nasıl karar verdiniz?	
Bir kadın olarak iş hayatına girişte çekinceleriniz var mıydı?	
Girişimde bulunurken ne gibi zorluklar yaşadınız?	
Girişimde bulunacağınız alanı nasıl belirlediniz?	
Girişimde bulunurken hangi devlet kurumlarından destek aldınız?	
İşinizi ve mesleğinizi seviyor musunuz?	
Siz olsaydınız böyle bir fabrika kurmak ister miydiniz? (Öğrenciler Cevaplayacak) -Kurduğunuz işin size, çevrenize ve ülkenize faydaları neler olabilir? -Risk alma, çevreyi gözlemleme, ihtiyaçları belirleme, hayal gücü, kendine güvenme açısından değerlendirebilirsiniz. (Bu bölümle ilgili arka sayfayı kullanabilirsiniz)	

Proje Günlükleri-5

Proje Adı	Üretiyorum Satıyorum
Üretip satma konusunda ne gibi zorluklarla karşılaştınız?	
Üretilen çiğ köftenin maliyeti ne kadardır?	
Yapılan satıştan toplam ne kadar para kazanıldı?	
Kendin üretip satmak ve bundan para kazanmak nasıl bir duygu?	
-İlerleyen yıllarda, bu ya da buna benzer bir iş yeri açarak girişimde bulunmak ister misin? -Kuracağınız işin size, çevrenize ve ülkenize faydaları neler olabilir? -Risk alma, çevreyi gözlemleme, ihtiyaçları belirleme, hayal gücü, kendine güvenme, kar elde etme açısından değerlendirebilirsiniz. (Bu bölümle ilgili arka sayfayı kullanabilirsiniz)	

EK 5. Proje Grubu Görev Dağılım Listesi

Grup İçi Görevliler	Grup İçi Görevler
Grup Lideri	• Grup üyeleri arasında işbölümünü yürütür. • Grup üyelerinin faaliyetlere katılımını sağlar • Grup içi sorunların çözümünde liderlik yapar. • Grup üyelerinin fikirleri doğrultusunda gruba bir isim belirler.
Grup Zaman Planlayıcı	• Grup toplantılarının tarihlerini ayarlar.. • Grubun zamanı verimli kullanmasını sağlar. • Zaman yönetimine dikkat etmeyenlere uyarıda bulunur. • Zamanlama konusunda grup liderine destek olur.
Grup Yazıcısı	• Proje çalışmaları sırasında gerekli notların alınması konusunda grup üyelerini uyarır. • Grup toplantılarında alınan kararları listeler.. • Görevini yerine getirmeyen grup üyelerini başkanın bilgisi dâhilinde uyarır.
Grup Denetleyicisi	• Grup üyelerine görevlerini anımsatır. • Grup çalışmaları ile öğretmene ve grup liderine bilgi verir. • Proje çalışmalarına yönelik çalışmaları denetleyerek eksik noktaları belirtir.

EK 6. Deney Grubu Proje Tanıtım Listesi

Grup Adı	Projeler	Öğrenci Sayısı	Ürün
Girişimci Beyinler	• Erzincan KOSGEB ile Bilgileniyorum • Erzincan OSB'yi keşfediyorum • Üretiyorum-Satıyorum • Kadın Girişimcilerle Buluşuyorum	5	Girişimcilik Gazetesi
Genç Girişimciler	• Erzincan KOSGEB ile Bilgileniyorum • Erzincan OSB'yi keşfediyorum • Üretiyorum-Satıyorum • Kadın Girişimcilerle Buluşuyorum	5	Girişimcilik Gazetesi
Girişimci Çocuklar	• Erzincan KOSGEB ile Bilgileniyorum • Erzincan OSB'yi keşfediyorum • Üretiyorum-Satıyorum • Kadın Girişimcilerle Buluşuyorum	4	Girişimcilik Gazetesi

EK 7. Grup İçi Değerlendirme Formu

Adı, Soyadı:.....

Tarih:.....

Grup Adı:

Etkinlik Adı:

Grubunuz Etkinliği Nasıl Yaptı?

Aşağıdaki soruları okuyunuz ve grubunuzun hak ettiğini düşündüğünüz puanı işaretleyiniz.

Sorular	Yüksek	Orta	Düşük
1 Grup üyeleri projelere yönelik bilgileri doğru bir şekilde kaydetti mi?			
2 Grubunuzun ortaya koyduğu düşünceler ne kadar yaratıcıydı?			
3 Grup üyeleri birbirinin düşüncelerine saygı duydu mu?			
4 Etkinlikler sırasında grup üyeleri projelere ilgili miydi?			
5 Grup içi görev dağılımı adil bir şekilde yapıldı mı?			
6 Grup üyeleri birbirine yardımcı oldu mu?			
7 Grup üyeleri sorumluluklarını yerine getirdi mi?			

EK 8. Öğrenci Öz Değerlendirme Formu

Proje Çalışmamızı Değerlendiriyorum

Grubunuzla yaptığınız proje çalışması süresince neler yaptığınızı düşününüz. Aşağıdaki ifadelerin grup çalışmanız için ne kadar doğru olduğunu düşünerek formu işaretleyiniz.

DEĞERLENDİRİLECEK ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI	DERECELER		
	İyi (3)	Orta (2)	Zayıf (1)
Proje Hazırlama Süreci			
1. Projenin amacını belirledik			
2. Projeye uygun çalışma planı yaptık.			
3. Grup içinde görev dağılımı yaptık.			
4. Proje için ihtiyaç duyduğumuz malzemeleri belirledik.			
5. Projeyi yaptığımız plana göre gerçekleştirdik.			
6. Ekip olarak çalıştık.			
7. Proje çalışmasını istekli olarak gerçekleştirdik.			
Projenin İçeriği			
1. Yazılarımızda dil bilgisi kurallarına dikkat ettik.			
2. Bilgilerimizin doğruluğunu kontrol ettik.			
3. Topladığımız bilgileri analiz ettik.			
4. Elde ettiğimiz bilgilerden çıkarımda bulunduk.			
5. Topladığımız bilgileri düzenledik.			
6. Yaratıcı düşünmeye dikkat ettik.			
Projenin Sunumu			
1. Sunumumuzda Türkçeyi doğru kullandık.			
2. Sorulara cevap verdik.			
3- Konuyu ilgi çekici şekilde sunduk.			
4. Sunumumuzu materyallerle destekledik.			
5. Sunuda akıcı bir dil ve beden dilini kullandık.			
6. Sunuyu verilen sürede tamamladık.			
7. Sunu sırasında öz güvenimiz yüksekti			
8. Sunumumuzu yaparken eğlendik.			
TOPLAM			

EK 9. Proje Değerlendirme Ölçeği

Projenin Adı:

Sınıfı:

Öğrencinin Adı:

No:

Soyadı:

GÖZLENECEK ÖĞRENCİ KAZANIMLARI	DERECELER				
	Zayıf	Kabul Edilebilir	Orta	İyi	Çok İyi
	1	2	3	4	5
I.PROJE HAZIRLAMA SÜRECİ					
Projenin amacını belirleme					
Projeye uygun çalışma planı yapma					
Grup içinde görev dağılımı yapma (Grup çalışması ise)					
Belirlenen konunun önemini ortaya koyma					
Hazırlanan proje sonunda ne tür sonuçlara ulaşılmak istendiğini ortaya koyma					
TOPLAM					
II. PROJENİN İÇERİĞİ					
Proje konusunda bilimsel açıdan doğru bilgiler aktarma					
Toplanan bilgileri analiz etme					
Elde edilen bilgilerden çıkarımda bulunma					
Yapılan çalışmanın orijinal olmasına özen gösterme					
Yapılan çıkarımların nedenlerini ortaya koyma					
Yapılan çalışmada eleştirel düşünme becerisini gösterme					
Hazırlanan raporun, resimler, gazete haberleri, çizimler, tablo, grafik ve istatistiklerle destekleme					
Metne aktarılan tüm bilgilerde Türkçeyi doğru biçimde kullanma					
Yararlanılan kaynakları rapora yansıtma					
TOPLAM					
III. SUNU YAPMA					
Konuyu dinleyicilerin ilgisini çekecek şekilde sunma					
Sunuyu hedefe yönelik materyalle destekleme					
Sunuda akıcı bir dil ve beden dilini kullanma					
Sorulara cevap verme					
Verilen sürede sunuyu yapma					
Sunum sırasında Türkçeyi doğru biçimde kullanma					
TOPLAM					
GENELTOPLAM					

EK 10. Grup Toplantısının Gündemi

Tarih:

Yer:

Saat:

Grubun Adı:

Toplantı Gündemi:

Gündeme Alınacak Maddeler:

Çalışma Hedefleri:

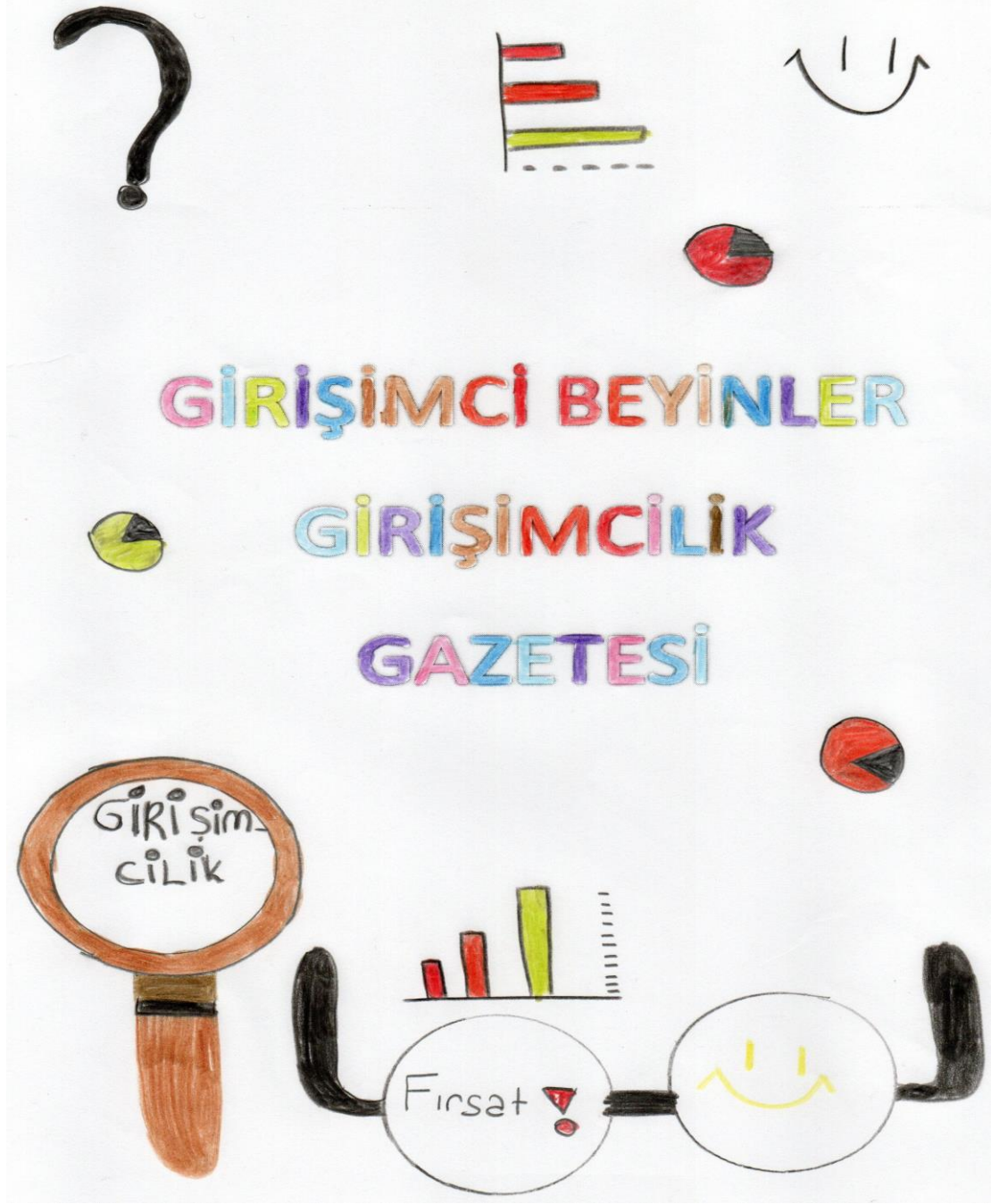
Yapılacak Araştırmalar/ Çalışmalar:

Yapılan Araştırmalar / Çalışmalar:

Grup Lideri	Zaman	Yöneticisi	Yazıcı Denetleyici
İmza			

EK 11. Girişimcilik Gazeteleri

Girişimcilik Gazetesi-1

Haber Metni -1

-Girişimci Beyinler Erzurum KOSGEB'i Keşfediyor-

Girişimci Beyinler grubu olarak bu hafta Erzurum KOSGEB'i hakkında öğretmenimizin sunumundan hareketle bir haber yaptık

TC Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme Başkanlığı (KOSGEB)

Sanayi ve ticaret bakanlığına bağlı olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

KOSGEB'in misyonu:

MİSYON

Etkin destek ve hizmetlerle KOBİ ve girişimcilerin yenilik teknolojik ve rekabetçi olmalarını sağlayarak ekonomik ve sosyal kalkınmadaki paylarını arttırmaktır.

Bu doğrultuda KOSGEB:

- > Madencilik
- > imalat
- > Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtım
- > Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri
- > inşaat
- > Tıptan ve Parkende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı

> Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri

> Faaliyetleri

> Bilgi ve İletişim

> Finans ve Sigorta Faaliyetleri

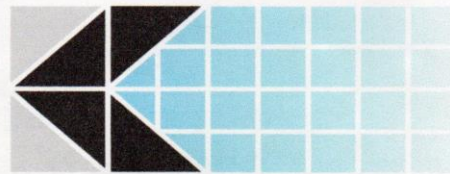
> Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler

> İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri

> Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor

Erzincan KOSGEB İl Müdürlüğü'nden edindiğimiz bilgiye göre Erzincan KOSGEB bünyesinde 2011 yılından bu yana 11805 kişiye girişimcilik eğitimi verilirken bu eğitimi alanlardan 6750'si erkek 5045'i kadın girişimci adaylardan oluşmaktadır.

Eğitimini tamamlayan girişimcilerden 710 kişinin iş kurma girişimi onaylanırken, bunlardan 420'si erkek, 290'ı kadın girişimcilerden meydana gelmektedir. Kadın girişimciler daha çok hizmet sektöründe yatırım yapanken, erkek girişimciler daha çok mobilya ve tekstil imalatı alanında çalışmalar yapmıştır.

KOSGEB

KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ
GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI

Erzincan KOSGEB Girişimci Beğınler grubu düşünceleri

Ö14

Ben yem fabrikası açmak istendim. Erzincan'da hiç yem fabrikası yok. Alacağımız riskler yemlerin satılmasıdır.

Ö11

Tarımı biraz daha geliştirmek için yatırım yaparım. Üretim yaparım ve gıda ürünleri temin ederim.

Ö8

Gıda sektöründe yer almak istendim. İnsanların besin ihtiyacını karşıladım. Bunun için risk aldım.

Ö4

Ben olsam, su temini, kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri için KOSGEB'den destek aldım.

Kuracağım işin bana, ülkeye ve çevreye faydaları, suyu kurtarma ve elimden geldiği kadar temizlemek durdu. Bunun için hayal gücümü ve üretkenliğimi kullandım.

Ö1

Ben olsam kitap basmak için KOSGEB'den destek aldım. Ben iş şirketinde güzel kitaplar yazardım. İnsanların zeki olmasını sağlardım. Benim risk aldığım iş elektrik şirketinde çalışmak.

Haber Metni -2

- Girişimci Beyinler CTT'yi keşfediyor-

Girişimci Beyinler grubu olarak CTT (cem - Tuncay- Turgul) tekstilini keşfettik.

Fabrikada ceket, bluz, şort, kaban, tişört gibi ürünler üretiliyor. Bu ürünler titli bir şekilde üretiliyor. Fabrikada toplam 700 kişi istihdam ediliyor. Bu kişilerde 630'u kadın, 70'i erkektir. Fabrikada en çok kadın işçiler istihdam ediliyor.

Fabrika sahibine bu fabrikayı kurarken ne tür zorlukları yaşadığını sorduk. O da hemen cevabını verdi: "9 yaşından beri bu işi yapıyorum. Refahiye'nin doğu köyünde doğdum. 9 yaşından 9 yaşına kadar yatılı okulda okudum. 9 yaşından beri çalışıyorum. Kendi şehrimize yatırım için burada fabrika kurdum. Ayrıca 4 ayı fabrikanın burada kurulmasını sağladık. Ülkemize faydalı olmak için böyle bir fabrika kurduk." Gerçekten büyük bir başarı. Bir girişimci olarak sorumluluk.

"En büyük sorumluluğum, dürüst olup, insanları hoş görmede çalışmak. %90 oranında kadınlarımıza ihtiyaçlarını gidermek için büyük sorumluluk veriyor. İnsanlara faydalı olmak benim en büyük sorumluluğum" dedi. Üretimin ülke ve şehrimizin ekonomisine katkısı: "1,5 sene önce Erzincan'da böyle bir imkan yokken insanlara istihdam yarattık. Şehrin ekonomisinin de canlandık. Aylık 200.000 parça İspanya'ya ürün gönderiliyor. Yaptığım işin riskleri de var:" işini baş bırakmamalıdır işine sahip çıkmalıdır. Mecburiyetten başlayan iş tecrübesiyle zaman içinde tekstil işine yöneldik.

Erzincan CTT'den edindiğimiz bilgiler altında S1A sınıfı
Girişimci Beylerin gurubunun düşünceleri:

Ö4

Ben olsam, böyle bir fabrika kurmak
İsterdim. Kuracağım işin bana, çevreme
ve ülkeye faydaları, ülkenin ve yurt
dışının bir kısmının tekstil ihtiyacını
karşılardım. Aynı zamanda istihdam im
kanları artardı. Bunun için risk alırdım.
Çevremi gözlemledim.

Ö1

İsterdim. İnsanlara gıda ürünleri sağlardım. Risk alırdım ve
kendime güvenirim. Çünkü bu işe başlarken risk ve ke
dime güvenmem lazım.

Ö8

Kurardım. Gıda olsaydı, besin ihtiyacı olurdu. Gıysı olay
dı kıyafet ihtiyacını görürdüm. yani kısacası faydaları
olurdu. Ülkeniz için milletimiz için risk alırdım çevremi
muhtemelen gözlemledim. Hayal gücü olmazsa olmaz!
tabii hayal gücü önemlidir. En önemlilerden biri de
kendine güvenmen.

Ö11

Ben olsam, böyle bir işletme kurardım. Kuracağım işin ülken
faydaları beslice ülkelere malzemeleri satıp ülkenin ekono
misini canlandırardım. Yatırım yapardım.

Ö14

Ben bir mobilyacı açardım. Çünkü Erzincan'da mobilyacı
lar çok az olduğu için Erzincan'a bir faydam olur.
Alacağım riskler işimin başında durmalıyım.

Haber metni-3

-Girişimci Beyinler Yedigün'ü Keşfediyor.

Girişimci Beyinler grubu olarak Yedigün'ü keşfettik. Hepimizin merakla yaklaştığı bir süt ürünleri fabrikasıydı.

Bu işletmede ayran, yoğurt, salamura beyaz peynir, kaşar ve tereyağı gibi ürünler üretiliyor. Yani tam bir süt ürünleri fabrikası. İşletmede toplam 10 kişi istihdam ediliyor. Bu kişilerden 2'si kadın, 8'i erkektir. Fabrika sahibi bu işletmeyi kurarken zorluklar yaşadı. "Sermaye (para) sıkıntısı yaşadık. Güzel dostluklarla makinelerimizi alıp, işimizi kurduk. KOSGEB vb. kuruluşlardan destek almadan kendi işletmemizi kurduk." Bir girişimci olarak sorumluluk barmız da var: "Gıda mühendisi olarak kaliteli ürünler üreterek vatandaşlara kaliteli ürünler satmak" dedi. Yaptığımız işin ülkeye ve şehrimizin ekonomisine katkısı! "Ayda 20.000 LT ayran üretiliyoruz. Erzurum'da her türlü kuruma ayran ve yoğurt veriyoruz. Ayrıca çevredeki sütçülerde bu işten para kazanıyor." Fabrikaya bu ismi vermemizin sebebi: "Yedigün 24 saat ürün üretmeyi amaçladığımızdan bu işletmeye bu ismi verdik. Yaptığımız işin riskleri: "Ürünlerin bozulması, Ekonomik sıkıntılara bağlı olarak üretim ve tedrik zincirinin bozulması ve yerli firmaların iç piyasalarda pazar sıkıntısı yaşaması" dedi. Gerçekten 7 gün 24 saat çalışıyorlar.

Yedigün Girişimci Beyinler grubu düşünceleri:

Ö1

Evet, isterdim. Çünkü süt ve ayran çocuklarımızın büyümesini sağlar.

Ö4

Ben olsam böyle bir fabrika kurma isterdim. Kuracağım işin, bazar, çevrem ve ülkeme faydaları. Şehrini süt ürünlerini üretirim ve satardım.

Çevrenin ihtiyaçlarını belirleyerek bu fabrikada ihtiyaç duyulan ürünleri üretirim. Şehrimize hayvancılık yoğun olduğundan kolay olurdu.

Ö8

İsterdim. Çünkü ben de büyüdüğümde gıda sektörüne çalışmak isterdim. Besin ve enerji ihtiyacını karşılarım. Risk alırdım, hayal gücümü kullanırdım ve kendime güvenirdim.

Ö14

Evet. Erzurum'da hayvancılık çok olduğundan güzel bir iştir.

Ö11

İsterdim. Şehrimize gıda ürünleri satmak, üretmek. Öncelikle hayal gücü olmalı, ve risk almalıyız.

Haber metni -4

-Girişimci Beyinler Üretim Satış-

Girişimci Beyinler grubu olarak 5/A sınıfı ile kendi çiğ köftemizi üretilip sattık.

Girişimci Beyinler Grubu olarak 5/A sınıfı ile hocamızın hazırladığı çiğköfteleri beraber sattık.

Çiğköftemizi malzemeden kazınmadan hazırladık ve satış işlemimizi gerçekleştirdik. Bu doğrultuda

445 TL masraflarla ürettiğimiz çiğköftelerimizi 135 TL kâr ile satışımızı gerçekleştirdik.

Girişimci Beyinler Grubu'nun düşünceleri:

Ö14

Böyle bir iş kurmak istedim. Çünkü bana gurur veriyor.

Ö1

Evet insanlara katkıda bulunuyoruz ve para kazanıyoruz.

Ö8

Tabiki de yapmak istedim. Çünkü ben de bir girişimci olmak istedim. Ülkeme ve milletime ekonomik katkıda bulunmak istedim. Kuracağım işin faydaları beslenme olacaktır. Risk alırdım.

Ö4

Evet, buna benzer bir iş yeri açmak istardım. İhtiyaçlarımı belirledim ve masraflara göre planlama yaptım. İnsanlar çiğköfte yemeye geldi. İhtiyaçları değerlendirip işletme kurardım.

Ö11

İstardım. Kendi ayaklarım üzerinde dururum. Çiğköfte vb. ürünler yapıp, satardım. Çevremdeki fırsatları değerlendirip işletme kurardım.

Haber metni -5

- Girişimci Beyinler Kadın Girişimcilerle Buluşuyor -

Girişimci Beyinler grubu olarak kadın girişimcilerle buluştu. Beraber rapor taj yaptık.

" Bir kadın girişimci olarak kafeterya işletiyorum. Yemek içine ürünler satıyoruz. Okulun karşısında öğrencilere ve çevredeki insanlara özellikle öğle arası sıcak yemek satıyoruz."

Ben girişimci olmaya: Atamamayan bir öğretmen olarak, bir arkadaşım ile beraber kafeyi işletirken, sonradan orayı devralıp kendi isimi kurarak karar verdim.

Bir kadın olarak, kadın ya da erkek olmak bir sorun olmamalıdır. Kendimi de güvenceden sonra her işi başarıyla bitiririm. Ben çevremdeki olumsuz sözleri umursamadan işim odaklıyım. Özellikle kendini bilmeyen müşterilere karşı dik durum Benim kadın girişimciler hakkında düşüncelerim: Kadınların iş hayatında olması çok önemli. Yanımda bir kadın ve bir erkek personel çalışıyor. Özellikle işletmede kadınların çalışması konusunda taraftarım.

Ben bu girişimde bulunurken ekonomik sıkıntılarla yaşıyorum. Özellikle babamın manevi desteği çok önemliydi.

Ben girişimde bulunduğum alanı çok güzel yemek yaptığımı düşündüğüm için bu alanı belirledim.

Ben bu girişimde bulunurken KOSGEB'den girişimcilik belgem olduğundan dolayı hem işletmen hem de çalışan dığım işçiye yönelik (sigorta) destek aldım.

İşimi ve mesleğimi? Evet, seviyorum. İşimi severek yaptığımı işimden zevk alıyorum.

Kendi işini kurmak isteyen gençlere tavsiyem, gençler kendi işini kurmadan önce ihtiyaçlarını belirlemelidir.

Kendi işinin patronu olmak işin işin artılarını eksilerini değerlendirmen gerekiyor.

Kadın Girişimciler ile Girişimci Beyinler Grubu
düşünceleri:

Ö1

Evet, isterdim. Çünkü bende bir girişimde bulunurdum. Ben bu işi kursaydım yanımda 2 erkek 2 kadın personel olmasını isterdim. KOSGEB'den destek alırdım. Bu işten güzel güzel yetenek kazanırdım.

Ö4

Evet böyle bir girişimde bulunmak isterdim. İnsanlara istihdam imkanı sağlardım. Ben olsam kendime güvenirdim. Çevremi gözlemledim.

Ö8

Kurmak isterdim. Çünkü ilerdeki mesleğim bunla alakalı olduğu için kurmak isterdim. Çevreme berraklığının faydası var. Risk alırdım.

Ö11

Böyle bir işletme açmak isterdim.

Ö14

Güzel bir iş kurmuş. Bende böyle bir iş kurmak isterdim. Çünkü herkese faydası var.

KOSGEB

Küçük ve Orta öl-
çekli işletmeleri geliş-
tirme ve destekleme
İdaresi Başkanlığı
(KOSGEB)

KOSGEB NEDEN KURULMUŞTUR ?

* Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bağlı olarak faaliyetlerini yürüten KOSGEB'in temelleri, küçük sanayi yaygın hizmetlerinin gelişmesi "KÜSGEB" ile Sınai Eğitim ve Gelişme Merkezi "SEGEN" projeleri kapsamında atıldı.

* 1990 yılında 3624 sayılı kanun ile kurulmuş olan KOSGEB, bu tarihten 2009 yılına kadar imalat sanayi dışındaki sektörlerin ekono-
mik katma değeri üretme ve istihdam
yaratma potansiyelinin artması imalat sa-
nayi dışındaki sektörlerdeki KOBİ'lerden
gelen talepler, KOSGEB'in hedef kitlelerini
tüm KOBİ'leri kapsayacak şekilde genişletmesi
gerektiğini gündeme getirdi.

VİSYON

KOSGEB'te Daha Güçlü KOBİ'ler, Gelişen Ekonomi

TEMEL DEĞERLER

> Dürüst	> Saygınlık
> Yenilikçi	> Tarafsızlık
> Bilimsel	> Sorumluluk

ERZİNCAN GENÇ GİRİŞİMCİLER

Erzincandaki CTT tekstil fabrikasına gitti.
Fabrikada pantolon, bluz, şort, ceket vb. ürünler üretiliyor.
Burada tam 700 kişi çalışıyor. %90 genel olarak 63'den
kötür ve %10'luk kısmında erkek'dir yani 70'er. 9 yaşından
berber bu işi yapan fabrika sahibi
İşin zorlukları nedir? deyince hemen açıkladı:

9 yaşından berber bu işi yapıyorum. Refayije köyünde doğ-
dum. 5 yaşından 9 yaşına kadar yatılı okula okudum.
Kendi şehrimize yatırım için burada fabrikamızı kur-
duk. Ayrıca 4 ayrı fabrikamızı kurduk. dedi. Bu işin
en büyük sorumluluğu %80 oranında kadınlarımızın ehti-
yaslarını gidermektedir. İnsanlara faydalı olmak en büyük
sorumluluğumdur diye de ekledi.

- Ö 12 = Bu konuda bir girişiminin dâredebileceği
en önemli şeyleri öğrendik. Girişimcilik yâsarı etkili
Ö 7 = Bu konuda öğrendiğimiz bir şey varsa o da
kendi hayatımızla başkalarının hayatında değıştirmeyi
Ö 13 = Bir işin ustası olmak işin dâre göre girerek
olmamız gerekir.
Ö 15 = Girişimcilik bir iş, öğrenmenin ve başka
kişilerin hayatını etkilemekle kalmıyor. Bizim gele-
ceğimizi
Ö 6 = Bizim en iyi yaptığımız şey bile bir aşama-
dan geçiyor.

Genç
Girişimciler

Yedigün
7/24

Yedigün TİC VE Genç Girişimciler

Genç Girişimciler Yedigün
gitti. Bu durumda öğrendikler
dikkat çekti. Yedigün'ün ailesi

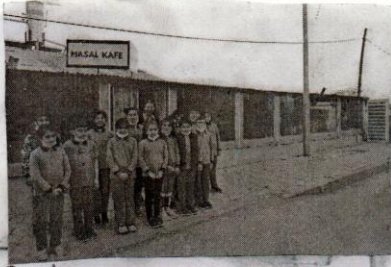
veya bunun gibi hiçbir kurumdan destek alınmış,
buna rağmen her türlü firmaya aynan, yogurt' ucuz. Yedigün özellikle bu konuda şaşırttı. Ayrıca 7gün
İsmi'nin neden aldığı da söylemeyi unutmadı.

- Yedigün İsmi'nin 7/24 hizmet verdiğinden
dolayı böyle kaydık. Oded. Buda artık marketlere
7/24 yazılan yogurt ve aynan sigelerini açıklıyor.

Buradada diğerleri gibi çalışanlar var. 10 ki-
şinin 8'i erkek 2'si kadındır. Burada
dikkat gelen bir olaya burayı yö-
neten kişinin gıda mühendisi olması
yaptı yıllarını bu işe vermiş. Yedigün
İsmi'nin haberdar biri. Ve işte görüş-
lenimiz.

- Ö 15 = Bence bu iş istenilebilecek bir
iş. Pozitif yanları çok ve şaşırtıcı yanları da var.
- Ö 13 = İstendim a. ma daha büyük bir işletmeyi
- Ö 12 = Aklısı istemendim
- Ö 7 = Bende istemendim.
- Ö 6 = Bu işletme eğer gelişirse istemendim.

Kafeye işiğüm vardı üzre üniten sarıyordun
Okulun karşında işlenene ve Curesideki İnsan
Özellikle işe arası sıcak yemek sarıyordun.
Atanmadın bir işiğimen okudu bir arkadaşım.

Daraban Kafeye işitirken sonrada Orası dendi alıp Kendi işimi kurdum.
Kahneya erik olmak bir sorun değil dedi - Kendimise günden sonra her kişi
Dışarıdan gelen Curesideki Okun suz sözleri umursamamak işime okuldum. Özellikle
Kendi bilmeden müesidistene karşı dit durdum Kadınların iş hayatında olması söz
önemli Karında bir Kadın birde erkek personel çalışıyor. Biz Kadınlar toplumun her kesiminde
ayakta durmamız gerekiyor özellikle işletiminde Kadınların gelişmesi tarafıyım. İşkondan
Sıkıntılar yaşadım Ortak okudum Kızıya ve malzeme almak konusunda ekonomik sıkıntılar
yaşadım. Özellikle babamın mamevi desteği çok önemliydi. Çok güzel yemek yaptığını
düşündüğünden ve ailemde yemeklerin ile ilgili öğütler aldığında bu işe karar
verdim. KOSGEB'den girişimcilik belgen olduğundan dolayı hem işletmen
hemde çalıştırdığım işiye yönelik (sigorta) destek aldım. Evet seviyorum işimi
severek yaptığım işinizden zevk alıyorsanız insanlar yemeklerini yiyip olumlu
dönüşler aldığında hem mutlu oluyorum hemde paramı kazanıyorum. Gençler Kendi
işini kurmadan önce ihtiyaçlarını belirlemeli Kendi işinin patronu olmak
olmak işin işin artılarını eksilerini değerlendirip cesar bir şekilde
girisinde bulun malik. Yadaça işin hakkını verme konusunda da kararlı
olmalılar.

Ö12=insanlara Lezzetli yemekler yapmak istiyordum.

Ö15=Bence işletme büyürse ben çok isterim

Ö13=Evet bu işi sevdim. İşsizlik azalır

Ö14=Evet güzel bir işletme az parayla çok para ka-
zarıyordun.

Ö16=Evet işsizlik azalır, küçük bir restaurant
asmak istiyordum.

ÜRETİYORUM SATIYORUM

GENÇ GİRİŞİMCİLER

GİRİŞİMCİ ÇOCUKLAR'DAN

Ö8 = Kasiyer
Ö =

Bu KONU Hakkında

Genç Girişimciler sendikası
yeni bir projeye yaklaştı. Ü-
retiyorum Satıyorum.
Üretiyorum Satıyorum Projesinde

GENÇ GİRİŞİMCİLER'DEN

Ö13 = Peşeteci
Ö15 = Kasiyer
Ö7 = peşetleme

GİRİŞİMCİ BEYİMLER'DEN

Ö3 = Kasiyer
Ö =

GÖREVLERİNDE BULUNDU

Bizim yaptığımız işde tek zorluk yalnız ama yalnız
para konusundaydı. Üretirken biraz masrafımız oldu.
Ve kârımızda harcadığımız paraya göre az oldu. Fakat
bu para miktarları ne? tabii ki masraf 445 TL kâr
ise olması gerektiği gibi 135 TL. Özellikle en son
yarmış olduğumuz bu projede binkere yine yardım eden,
daha doğrusu bizim yardım ettiğimiz bir proje çok eğlen-
celiydi. Deyede eklediler

ARKA
TARAF
BAK

Öğrenci Düşünceleri

Ö15 = Ben bu işletmeyi beğendim

Ö12 = Hayır, çünkü başka bir iş kura-

cağım, ama o işi yapamassam kesin
Deneyim.

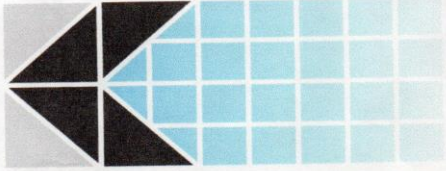
Ö6 = Evet istedim bu iş güzel bir iş

Ö13 = Evet bu iş güzel bir iş. Pozitif yanları
var.

Girişimci Çocuklar Erzin can KOSGEB ile Bilgilendiriyor

Bölüm 7

T.C. Küçük ve Orta ölçekli işletmeleri geliştirme ve destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) ülkemizdeki KOBİ'leri desteklemek için kurulmuştur.

KOSGEB

KÜÇÜK VE ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELERİ
GELİŞTİRME VE DESTEKLEME İDARESİ BAŞKANLIĞI

2017 yılında ise teknolojik alan ve yerli üretim başta olmak üzere sanayi sektöründeki işletmeleri desteklemiştir.

Ve toplamda 710 girişimciye iş imkanı sağladı. Bunların

420'si erkek, 90'ı ise kadın girişimciyi oluşturmaktadır.

Kadın girişimciler çoğunlukla hizmet sektöründe yer alırken, erkek girişimciler ise, mobilya ve tekstil imalatı alanlarında destek almıştır.

Toplamda 11.805 kişiye girişimcilik eğitimi verilmiştir.

Bunların 6.750'si erkek, 5045'i ise kadın girişimcilerden oluşmaktadır.

KOSGEB'in Misyonu

Etkin destek ve hizmetlerle KOBİ ve girişimcilerin yenilikçi, teknolojik ve sosyal kalkınma'daki paylarını arttırmak

Grupumuzun fotoğrafı

↳ OSGEB'in Temel Değerleri

Dirüstlük

Erişebilirlik

Güvenilebilirlik

Hedef

Kitle

Odaklılık

Hesap

verilebilirlik

İşbirliğine

Açıklık

Saygınlık

Şeffaflık

Tarafsızlık

Yenilikçilik

Öğrenci Görüşleri

Ö2 "Maden ve taş ocakları

Ülkelerin kalkınması,

Yasan sergilerinin ve standartların artması."

Ö5 "Tarım alanında destek alırım,

Ülkemin ticaretinin artması,

Ülkeme sebze ve meyve bakımından yararı olur."

Ö3 "Süt fabrikası

Ticaret açısından etkiler

Ülkemde yeni icatlar çıkarılır."

Ö10 "Maden şirketi kurma için destek alırım.

Ülkemi maden açısından geliştirir ve ülkem için enerji üretirim."

Girişimci Çocuklar Erzincan OSB'yi Keşfediyor CTT Tekstil

Bölüm 2

Erzincan OSB CTT Tekstil isminin bir anlamı var.

Bu ise ve kardeşin ismi. Kardeşler ismi sırasıyla Cen, Turgay ve Turgut'dur.

Fabrikanın kurucusu bu işi dokuz yaşından beri yapıyor ve bu işi yaparken bir takım zorluklar yaşamış. Bunlardan biri dört yıl boyunca yatılı okulda kalmasıdır.

Tabi bu işi yaparken bir takım sorumluluklar oluşur. Toplam yedi yüz kişiye istihdam

sağlamış ve bunların o/o'su kadın işçilerden olmaktadır. Bu yedi yüz kişiye maaşlarını, adaletli bir şekilde vermektedir. Erzincan'a toplam dört tekstil fabrikası kurmuştur. Bu işçilerin hiç birini hor görmeden çalıştırır ve yardım eder.

Erzincan'da 7.5 sene önce böyle bir imkan yokken, fabrika kurmuş ve istihdam sağlamıştır. Aynı zamanda şehrinde ekonomisini canlandırmıştır. Bu ürün ispanya'ya saygıde ayda 200.000 ile şuntlardır; gitmektedir. Bu ürünler sırası

Sort

Kabın

Pantolon

Tiört

Ceket

Not: Fabrika kurucusu çocukken spora meraklıymış. Çok çalışmış ve rekor men olmuş. Aynı zamanda çocukları da spor-

Ö10 Görüş Evet

Ülkemizi ticaret
ve ekonomik alanda
geliştir

Ö3 Görüş

Evet. Kurmak ister dim
Ülkeime destek sağlanırs
olurum

Ö2 Görüş

Evet

İnsanların ihtiyacını
karşılarım

Ö5 Görüş

Evet. fabrika
kurmak isterdim

Girişimci Çocuklar Erzincan OSB-yi Keşfediyor (Yedigün Bölüm 3)

Yedigün'de 10 kişi çalışmakta. 2'si kadın işçi, 8'i ise erkek işçidir.

Sermaye sıkıntısı yaşayan girişimcinin cevresi geniş olduğundan dolayı makinelerini rahatça alabilmiş ve bu girişimci KOSGEB'den destek almıştır.

Ayda 20.000 ayran üretiliyor ve marketlere satılıyor. Bu sayede çevredeki sütçüler de para kazanmakta. Bu işletmede ayrıca 30 ton yoğurt ve 2 ton tereyağı üretilmektedir.

Bu işletmede üretilen ürünler

Peynir

Süt

Yoğurt

Tereyağı

Kasur

Öğrenci görüşleri

Ö2 Türkiye'deki çocuklara süt vermek için

Ö3 Evet

Ülkenin destek sağladığı

Ö5 Evet

İnsanlar daha sağlıklıdır

Ö10 Evet

Yurtdışına ürün gönderim

Girişimci Çocuklar Ürettiyor ve Satıyor

Bölüm 4

Girişimci Çocuklar grubu sorumluluk sahibi olmak için okulda bir proje yaptı. Bu projede hocamız Battal Gazi ÜLKER esliğinde ciğköfte yaptık ve okulumuzun öğrencilerine ciğköftelerimizi sattık. Buradan toplam 135 ₺ kazanırken, 445 ₺ zararımız oldu.

Bu projeyi yaparken fazla masrafımız oldu ve kârımız da az oldu. Sorunumuz sadece bu. Girişimci Çocuklar grubu olarak kendimizi sorumlu ve huzurlu hissediyoruz.

Öğrenci Görüşleri :

Ö10 Görüş : Hayır,

çünkü bazı günler kötü geçebilir ve zarara uğrarız.

İnsanların gıda ihtiyacını karşılar,

Ö2 Görüş : Evet .İsterim,

Ürettiğorum satıyorum
projesi bana güven
verdi

Ö3 Görüş : Evet .İsterim,

Ö2 Görüş : Evet isterdim

Girişimcilik alışkanlığını,
kazanmak istiyorum.

Girişimci Çocuklar Kadın Girişimciler ile Buluşuyor.

Bölüm 5

Eskiden öğretmendi fakat pandemi döneminde atanamıyınca bu işe başladı. Ve arkadaşı ile ortak oldu.

Yiyecek ağırlıklı cafe işleten girişimci genellikle öğrencileri iş yerinde ağırlıyor. Cafe, özellikle öğlenleri yoğun oluyor. Kadın veya erkek olmak hiç önemli değil. Kötü insanlara karşı her zaman dik durulmalı.

Kadınların iş hayatında olması çok önemli bir şey. Bu iş yerinde 7 kadın, 4 de erkek işçi çalışıyor.

Girişimcinin kardeşi yarım gün iş yapıyor.

Kadın girişimci bu işi yaparken ekonomik sıkıntılar yaşıyor. Ortağı olduğundan dolayı ona para ödemek zorunda kalmıştır.

Çok güzel yemek yapan girişimci tesadif olarak ortak olmuş ve işine derin etmiştir.

Önceden girişimcilik belgesi olduğundan dolayı KOSGEB tarafından destek almıştır. Ve KOSGEB'in bütün abonelerini kullanmaktadır.

İşini seven girişimci tuttuğunu koparan birisidir. Kaliteli yemekler çıkarmaya çalışmaktadır.

Ö10 Görüş Evet

Çevrene gıda açısından
yardım - ederim

Ö5 Görüş

Evet

İnsanların ihtiyacını
karşılarım

Ö2 Görüş

Evet

Çocukları, Dayanmak
için

Ö3 Görüş

Evet

Para kazanmak için

EK 12. Projelere Yönelik Fotoğraflar

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Battal Gazi ÜLKER	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Çukurova Üniversitesi
Fakülte	Eğitim Bilimleri Fakültesi
Bölümü	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Sosyal Bilgiler Eğitimi
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Ana Bilim Dalı	
Programı	
Makale ve Bildiriler (Varsa)	
1.	
2.	